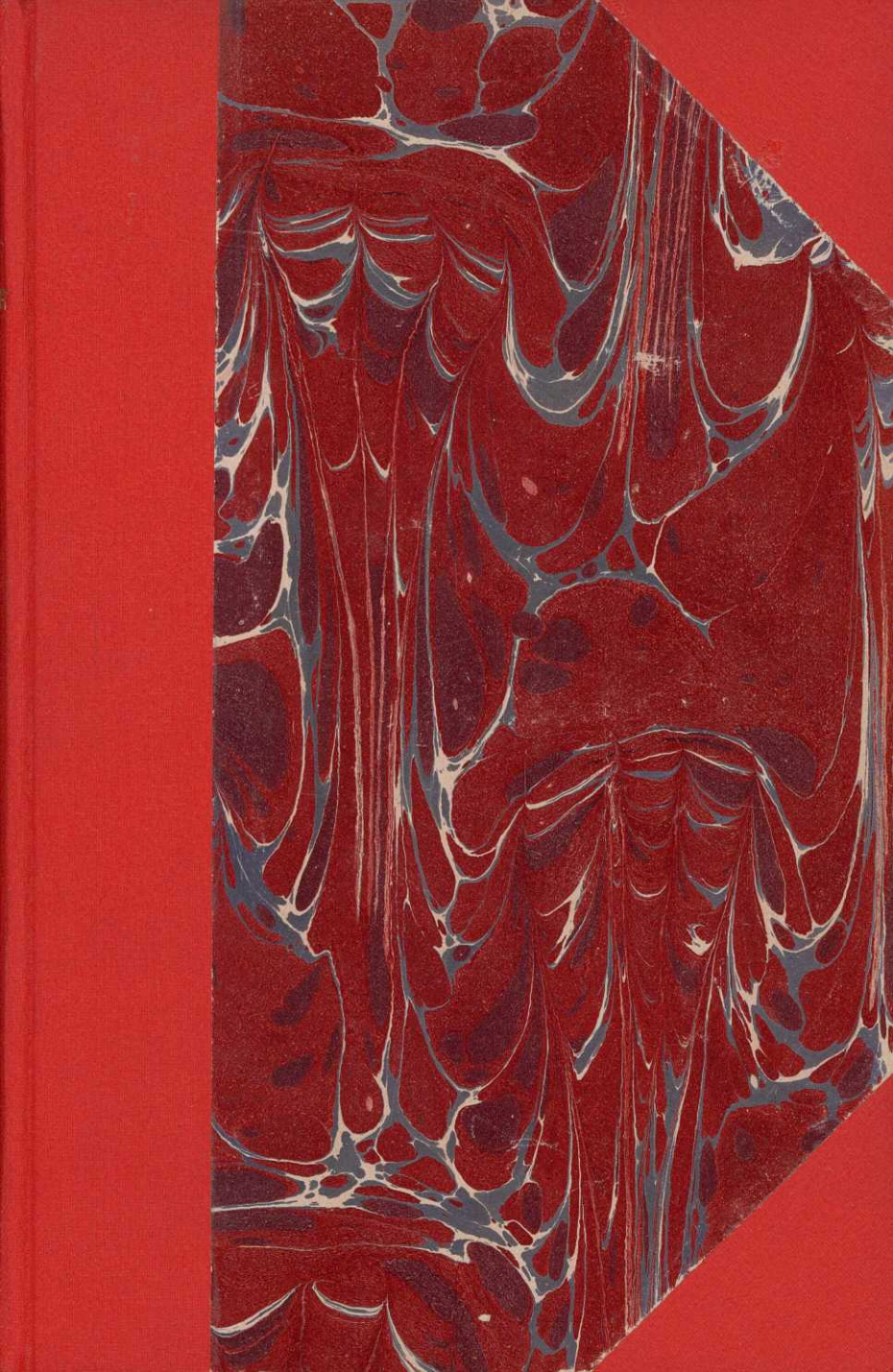

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

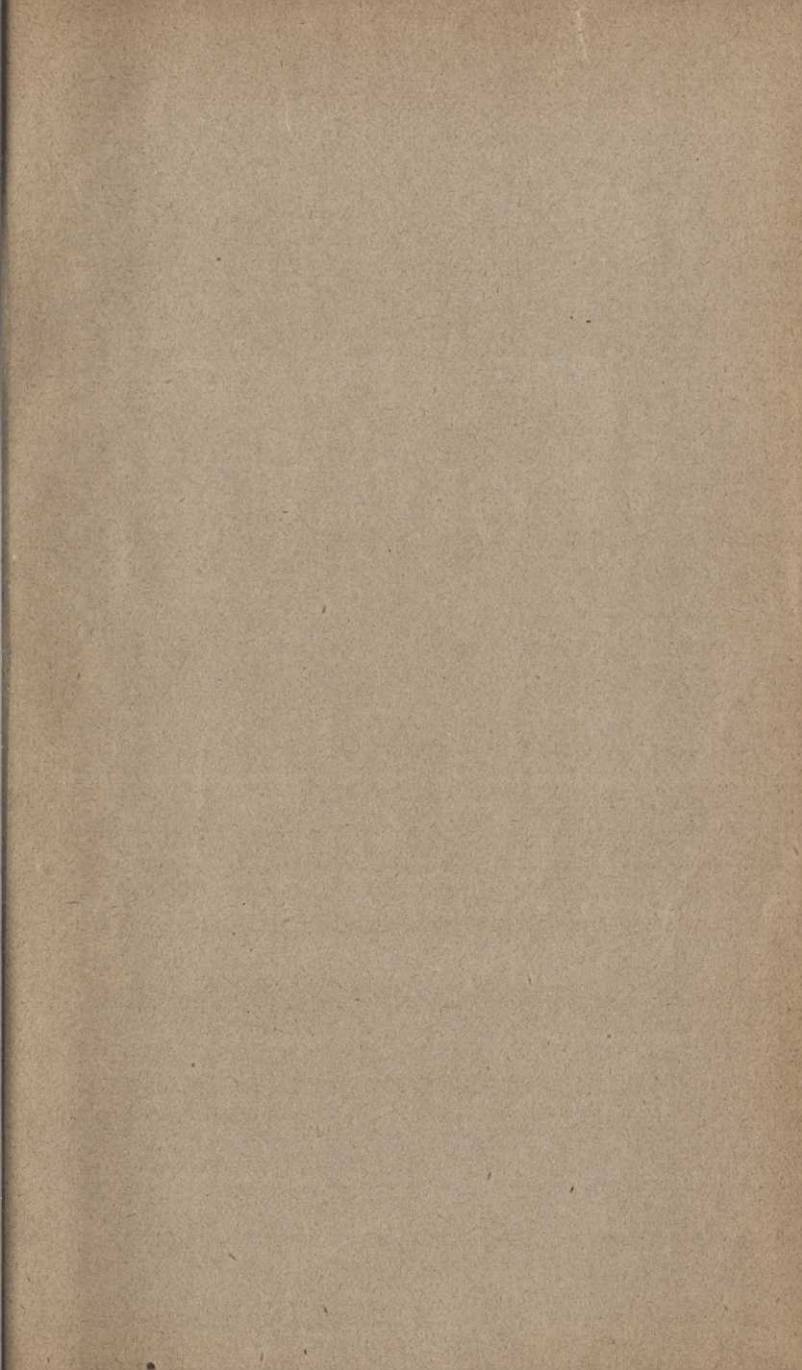
This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

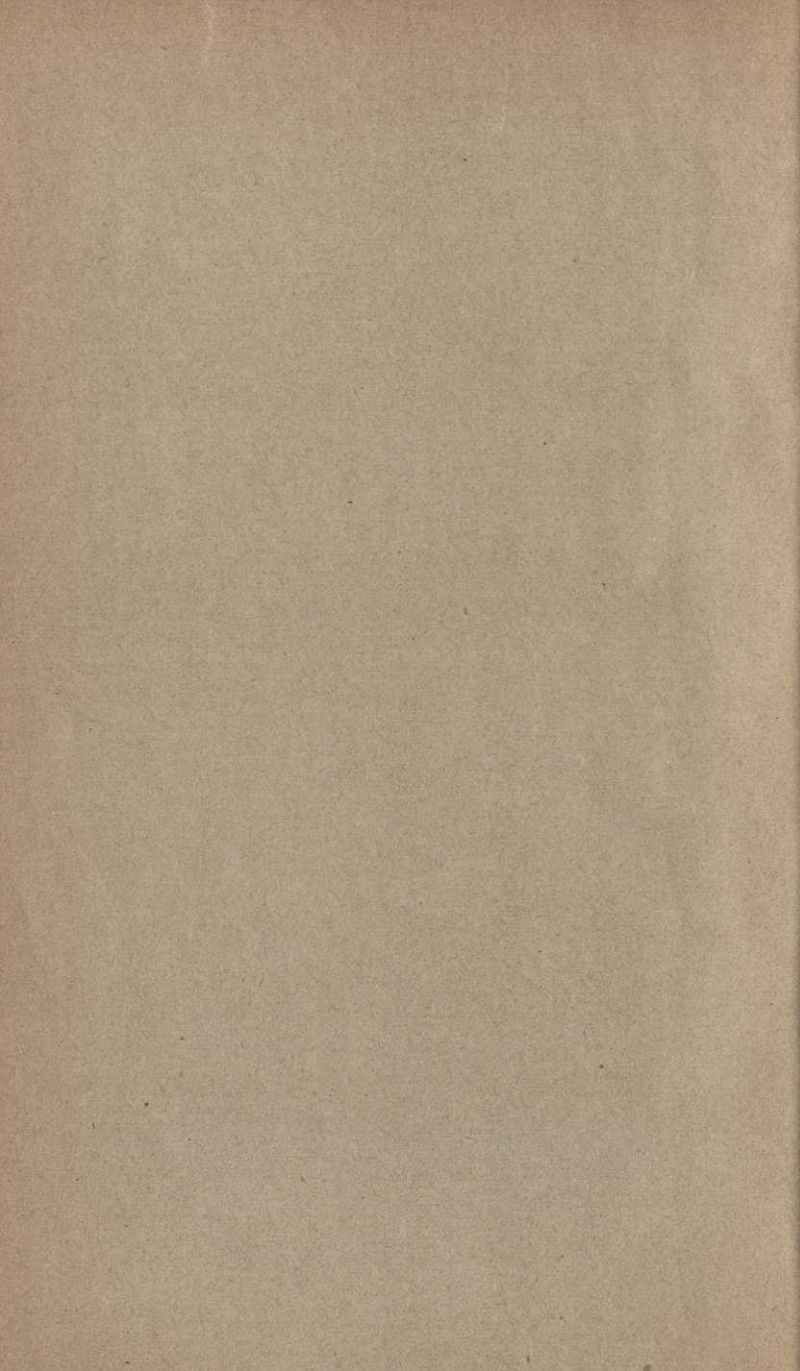

Litt.
Sv.

RIKA FLICKOR

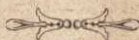
BERÄTTELSE

AF

RUST ROEST,

FÖRF. TILL »DUR OCH MOLL», »MED SORDIN» M. M.

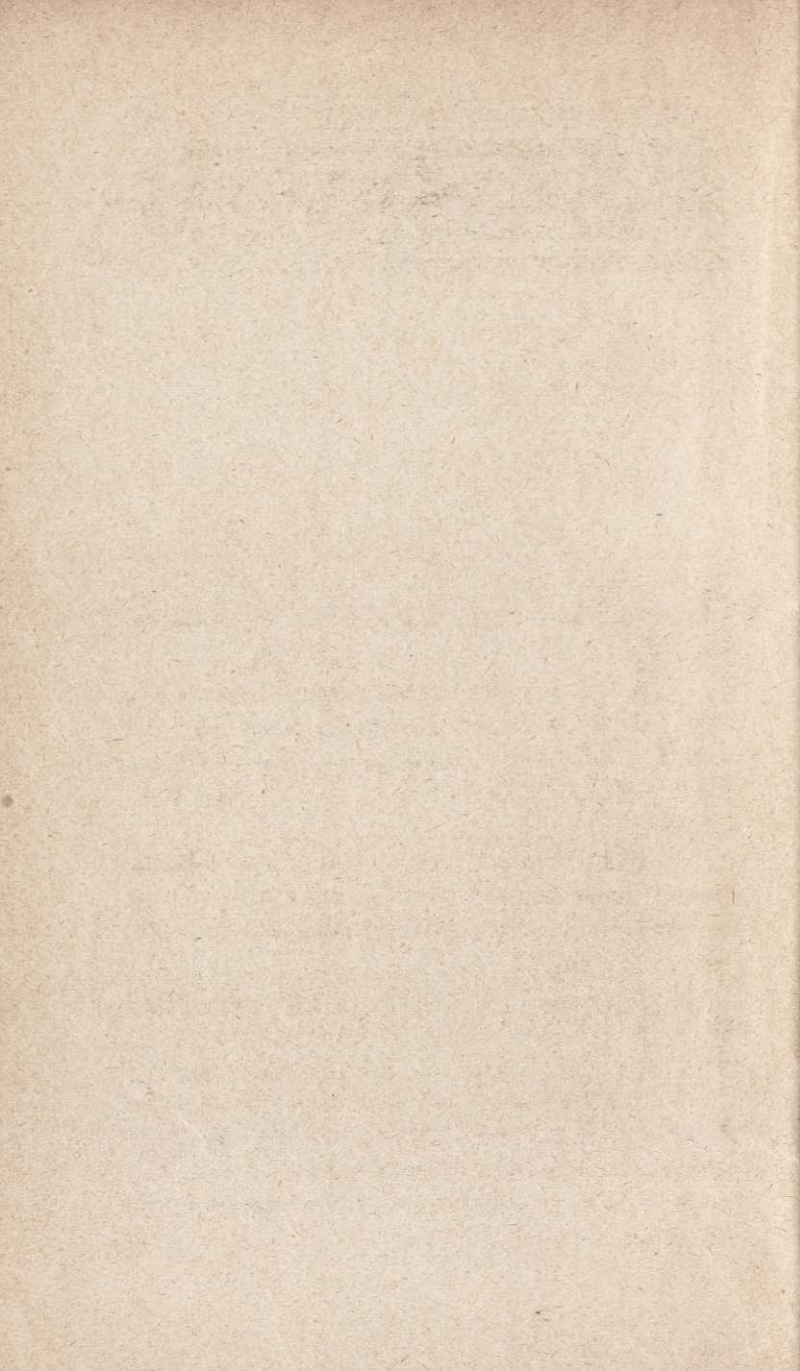
(Sophie Blom)

VISBY,

GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI,

1893.

I.

§ Så snart någon talade om resor i in- eller utlandet blef gubben Dahl lifvad och brukade säga:

— Ja, det där låter mycket treffigt, dit skola vi fara flickor! Hvarpå Harriet och Märtha rusade upp, omfamnade pappa och började göra de mest detaljerade planer, hvilka alla pappa gick in på med största beredvillighet.

De skulle vara tre veckor i Paris, göra hemresan genom Schweiz, men de voro ej riktigt säkra på, om de kunde vara hemma de sista dagarne af Juli eller i början af Augusti.

Härom utspann sig den första diskussionen, pappa höll starkt på att han *måste* vara i Stockholm den 31 Juli, men så gick *det* inte i hop med planen att vara några dagar i Ouchy, där hade grosshandlare Holm trifts så utmärkt, och mindre än en vecka borde de inte lägga på Berner Oberland, det påstod åtminstone Silldéns.

Här afbröts samtalet af faster Vendlas ej allt för musikaliska skratt.

— Hvarför skrattar du? frågade Petter Dahl vresigt.

— Därför att jag inte tycker, att det är värdt att ni diskutera hemresan.

— Tror inte faster att det blir af? ljödo två ifriga flickröster.

— Det är ju möjligt, svarade faster i en mycket litet öfvertygad ton.

— Pappa, säg till faster, att det är alldeles bestämdt.

— Ja, om ingenting kommer emellan, så reser jag till sommaren med mina flickor.

— Hvad skulle kunna komma emellan?

— Vi skulle till exempel kunna dö!

— Ja, då bry vi oss naturligtvis inte om att resa. Men om vi inte dö?

— Då få vi se, och så tog pappa åter till sin tidning.

Innan de »kände pappa», som Harriet brukade säga, d. v. s. när de voro mycket unga, togo de fasta på planerna och började bygga det ena luftslottet efter det andra, samt gjorde sig viktiga för sina skolkamrater med den blifvande resan — nästa sommar visste Harriet inte, om de skulle bo på Fjellsjö, de hade andra planer, och Märtha sade helt torrt — nej jag tackar, till ett proponeradt Lysekilsbesök hos en af sina väninnor, det skulle allt bli ett strå hvassare till resa, — tillade hon hemlighetsfullt.

Men sedermera trodde de ej så blindt. Ju mer tiden närmade sig, desto mindre alluderade pappa på andra sommarplaner än att som vanligt flytta ut till sitt landtställe. Denna gång var det emellertid ej det samma. Vid uppgörandet af de förra resplanerna hade pappa alltid förbehållit sig ett smyghål: »Ja, om inte

förr, flickor, så när ni båda äro konfirmerade». Och nu voro de det, Märtha hade redan sluppit fram för ett år sedan, så med Schweizer-resan skulle det nog bli allvar af.

Pappa hade också mer än en gång under vinterns lopp låtit undfalla sig yttranden som: »det skall jag minsann se i Paris; om inte förr, så när vi komma till Schweiz» o. s. v. Vid dylika tillfällen brukade flickorna i smyg nicka och göra miner åt hvarandra och sedan med Bædecker framför sig alltmer fördjupa sig i resplaner.

Men när faster Vendla för sommarklädernas skull, och i hemlighet uppmanad af flickorna, »stötte på» Petter och liksom i förbigående frågade om han värligen hade allvar med sin utrikes resa, stirrade han på henne som om han vore fallen från skyarne och sade: »Är du tokig, inte tänker jag på sådana galenskaper? Hvar i Herrans namn har du fått det ifrån?»

— Nej, men Petter, det är alltid som om jag ville narras. Mins du inte alla dina planer i vintras, Paris och London och Schweiz och Gud vet inte allt hvad.

— Nå ja, att göra planer kostar ingenting, men att resa tre personer. Jag tycker inte det går någon nöd på flickorna på Fjellsjö heller, och när man har ett så dyrbart landställe, så får man allt bo där också. Det är minsann sådana tider, att en köpman får akta sig.

— Nå, du behöfver inte bli ond på mig. Det är ju inte jag, som hittat på det. Men det blir väl jag som skall säga det till flickorna, för du lär väl inte göra det.

— Nej, det är bäst att du förbereder dem.

Och så gick faster Vendla för att rapportera samtalet för flickorna, och detta skedde på hennes vanliga, burdusa sätt.

Det var hon, som förestod bror Petters hus sedan flera år tillbaka. Fru Dahl lefde visserligen, men i en anstalt för nervsjuka i närheten af Köpenhamn. Hon var ej sinnesrubbad i vanlig mening, men hade efter en svår sjukdom blifvit fullkomligt apatisk utan intresse för något, ett tillstånd omväxlande med periodiska anfall af djup melankoli och lifsleda. Hennes man for flera gånger om året ner för att se till henne och återvände alltid djupt gripen och upprörd. Han tog aldrig flickorna med sig. Deras besök skulle icke göra den sjuka den ringaste glädje, snarare störa henne, och de voro för unga att se ett sådant elände.

Faster Vendla, Petter Dahls enda, ogifta syster, skötte således hans hushåll och skulle vara i »moders ställe» för hans döttrar. Det hade väl varit »ett nödvändigt ondt» medan de voro små, brukade Harriet säga till Märtha, när faster varit mer än vanligt svår och retsam, nu kunde de så innerligt väl sköta sig själfva. Märtha var af fullkomligt samma åsikt, men faster Vendla ansåg sig på fullt allvar för aldeles outhärlig, och pappa ville inte höra talas om att »köra bort» sin syster, så det blef som det varit.

Nu kom hon direkt in i flickornas rum och sade utan den ringaste förberedelse:

— Ja, nu har jag talt med pappa och det blir ingen resa af, det var ju det jag sa'.

Harriet blef häftig. Alltid gick det så, när hon önskade något, alla andra flickoringo resa, men hon

skulle väl aldrig få se något annat än Sverige och det evinnerliga Fjellsjö.

— Jag tycker Petter har fullkomligt rätt. Flickor på sjutton och aderton år ha ju lifvet framför sig. *Jag* har minsann aldrig varit utrikes.

— Ja faster, svarade Harriet kort. Hennes mening var ej precis att såra, men jämförelsen irriterade henne.

— Nå, lilla du, jag har också varit ung, men då fick jag arbeta för mitt bröd. *Jag* hade ingen rik far, så att det kunde bli tal om resor för mig.

Det var något ganska vanligt för faster Vendla att häntyda på sin och syskonens bekymmerfulla ungdom, de hade det nu visserligen alla godt, men hon kunde ej afhålla sig från att göra jämförelser. Harriet och Märtha hade ingen aning om hur bra de hade det, och allra minst visste de att uppskatta, hvad hon, Vendla, gjorde för dem. Nåja, hon begärde heller ingen tacksamhet.

Märtha replikerade litet torrt, att hon inte tyckte det var så särdeles roligt att tala om resor, som inte blefvo af, och inte behöfde man vara så särdeles rik för att göra det heller.

Harriet sade rent ut till pappa, att det inte var rätt af honom att lofva, när han inte ville hålla.

— Som om man lofvat, därför att man sagt, att det skulle vara roligt komma ifrån och lufta på sig litet, man kan då inte få säga ett löst ord, utan att det genast tages fasta på. Han skulle akta sig en annan gång.

Men det gjorde han inte. Nästa år började han igen. En bekant familj hade varit i Norge, och nu diskuterade pappa Valdars och Romsdalen och Bergen

och Molde som förut Paris och Bern och undrade om de skulle ha »tur med midnattsolen».

Flickorna tego, tills pappa direkt vädjade till dem.
— Skulle det nu inte vara roligt att komma till Nordkap?

— Jo förfärligt.

— Nå, hvad säger Märtha? Det blir inte litet intressant att få se något så märkvärdigt sommidnattssolen.

— Inte intressantare än att få se Alpenglühn, och jag tror, att vi få lika mycket nöje af det ena som af det andra.

— Men det här blir alldeles säkert af, — sade Harriet, när pappa väl var gången. — Norge är ju så mycket närmare än Schweiz, det är då odisputabelt.

— Ja det är det, — sade Märtha ironiskt och tilllade, — hur kan du vara så lättrogen, Harriet?

— Jag är inte född att se allting i svart som du.

— Jag kan inte hjälpa att jag så småningom blifvit litet mistrogen vis à vis pappas resor, och jag kan hålla vad om, att vi få titta efter midnattssolen från Fjellsjös fönster.

Märtha hade rätt. Norges-resan blef uppskjuten »tills vidare», och flickorna firade midsommaren på Fjellsjö. Men strax därpå i början af Juli fick Harriet resa, ingen långresa hvad tid eller afstånd beträffar, blott en utflykt på en vecka ner till en egendom i Värmland för att bevista en skolkamrats bröllop. Hon tyckte, det var förargligt, att ej Märtha var medbjuden, det var inte trefligt att komma alldeles ensam till främmande människor, hon kände endast bruden.

— Inte är du blyg, Harriet, sade pappa i det han med beundrande blickar såg på »sin äldsta».

— Jag vet inte, men det känns så besynnerligt.

Harriet reste på aftonen in med pappa till Stockholm och låg i deras våning öfver natten, hon skulle med morgontåget fara till Värmland. Det var så eget att gå omkring i våningen, som om vintern brukade vara så treflig och som nu såg obebodd och ödslig ut. I alla rummen luktade det kamfert, möblerna stodo midt på golvet, öfverbredda med lakan; kronor och taflor voro insvepta i rödt, urblekt flor; under soffor och stolar stodo tefat fyllda med tjära och någon starkt luktande sprit. Harriet kunde inte ligga i sitt rum, där höll man på att rifva kakelugnen och sätta upp nya tapeter.

Pappa följde henne ner till stationen och sökte ut en bra kupé åt henne, placerade väskan, hattasken och schalpaketet i nätet, men kunde inte begripa hvarför Harriet inte lagt ner hatten i kofferten, hvad behöfde hon tre löseffekter på en så kort resa, nåja, då kunde hon lika gärna ha fyra, och pappa drog fram ur bakfickan på sin rock en stor påse i skärt omslags-papper.

— Det är litet till vägmat. Det är ju Suchard, du tycker om!

— Du är mycket för snäll emot mig pappa. Har du köpt det själf?

— Hvem skulle annars gjort det? Har du stoppat ner portemonnaien, så att du inte tappar den? Här har du biljetten och bagagesedeln. Han tog den från betjänten, som varit och polletterat.

— Nå, lycklig resa nu min tös och roa dig bra.

Lokomotivet pep i detsamma och tåget satte sig i rörelse.

Harriet sträckte sig långt utanför fönstret.

— Hälsa dem därhemma och tack för den treffiga vägmaten.

Hon stod kvar så länge fadren var i sikte och nickade till honom. När hon drog sig tillbaka, såg hon att en ung man, som stod i fönstret till rökkupén, blossande på sin cigarr, betraktade henne uppmärksamt.

— Den där ser bra och manlig ut, tänkte Harriet.

Hon såg honom igen i Laxå, där också han bytte om tåg. Han skall väl till Värmland, tänkte hon, eller kanske till Norge, han ser ut som en norrman.

Men han skulle inte till Norge. Han steg ut vid samma station som hon.

— Är här skjuts från Fors? hörde hon honom fråga en af stationskarlarne, under det hon lyfte ner sakerna ur nätet. Skulle han också till Fors? Då var det kanske en af marskalkarne!

— Jo, det är det nog. Carlson är här med unghästarne och halftäckaren, svarade karlen.

Han tog sin kappsäck och gick ut genom väntsalen.

— Skall inte fröken till Fors? frågade stationskarlen, i det han tog väskan och hattasken i handen och stoppade schalpaketet under armen. — Carlson sade, att han skulle hämta en herre och en fröken.

— Jo. Hon följde honom genom bagagerummet och till planen utanför stationen, där åkdonet stod.

— Hvad vänta vi på? hörde hon den resande fråga kusken.

— På en fröken från Stockholm, som skulle vara med tåget.

— Jaså, svarade han, i det han makade åt sig.

När han fick se Harriet på trappan, steg han ur vagnen och gick emot henne. Han lyfte på hatten.

— Jag hör att vi bli reskamrater. Får jag lof att presentera mig, mitt namn är v. Aspenhjelm.

— Jag heter Dahl, svarade Harriet blygt. Hon hade blifvit alldeles mörkröd, det var då bra förargligt att hon skulle rodna utan den minsta anledning, men också, att så där formligt tvingas på en ung herre, som visserligen såg treflig och manlig ut, betraktad på afstånd från ett kupéfönster, men som föreföll ganska stel och omöjlig så här på nära håll.

Han hjälpte Harriet att placera sitt bagage och frågade kusken, om de kunde taga kofferten på vagnen.

— Nej, den får allt gå med mjölkbudet i morgon. Patron tycker inte om att vi ha koffertar på det här åkdonet.

Han höll tömmarne under det kusken gick in för att hämta posten. Harriet betraktade honom från sidan. Han var blond och ståtlig med något högdraget eller kanske snarare något stelt i hållningen. Männe han var högfärdig? Mycket talande var han åtminstone icke.

— Är det långt till Fors? frågade Harriet slutligen.

— Litet mer än två timmar, svarade han. Kusken kom i detsamma och Aspenhjelm satte sig upp bredvid Harriet och bredde sin resschal öfver dem båda.

— Låt den ligga, det är för dammet.

De körde genom en lång allé, som från stationen förde till landsvägen.

Harriet såg sig omkring, hon visste inte hvar hon skulle göra af sina ögon, hon märkte, att han betraktade henne.

— Ja, det är en vacker natur och mycket god jakt, sade han då de körde in i skogen.

— Jagar baron? frågade Harriet, och tillade, utan att vänta på svar: Är det verkligen roligt? Det kan jag inte förstå, jag är så rädd för skott.

Hon tvärtystnade, så dumt af henne att säga det, hon märkte på hans ofrivilliga småleende, hvad han tänkte om henne, men han sade ingenting. Det blef en lång tystnad.

Så började hon igen, det var bra genant att sitta där bredvid hvarandra och moltiga.

— När man jagar, får man ju vara förfärligt tidigt uppe om morgnarne. Är det inte svårt? Jag kan omöjligt stiga tidigt upp.

— Det borde fröken göra, det är inte alls svårt, bara man en gång vänjer sig vid det. Om fröken visste, hur härligt det är att ströfva omkring i en sådan här skog och se solen gå upp. Det är en fågelsång och ett lif, så det är lust och glädje. Han blef helt vältalig, han kunde nog tala, om det var något som intresserade honom, och naturen och djurvärlden gjorde det synbarligen. Själfva tonfallet i rösten hade blifvit varmare.

— Baron är bestämdt inte stockholmare, sade Harriet slutligen. Nej, hvad han måste tycka att hon var dum, som kom med sådana enfaldiga anmärkningar, och det var hon inte, bara hon kunde få samtalen in på sina »ämnen», naturen hörde inte till dem, hon tyckte nog om att se en vacker trakt och beundrade den på sitt vis, men inte som han. Och botanik och geologi hade alltid varit »det värsta hon visste i skolan» och nu satt hon där och hade inte reda på något.

— Jo, jag är nog stockholmare och stockholmsbo, men jag har varit mycket på landet.

De sutto tysta en stund. Det gick långsamt upp för en lång, brant backe, från hvilkens topp de hade en härlig utsikt öfver en stor insjö med holmar och öar och blånande berg som bakgrund. Solen höll på att gå ner öfver sjön, himlen var mörkröd med flammmande strimmor. På andra sidan sjön skymtade ett hvitt boningshus.

— Nu se vi Fors, sade kusken i det han pekade med piskan. Det kom öfver Harriet en obetvingelig lust, att innan resan var slut visa sin granne, att hon inte var någon idiot, inte en vanlig, nykonfirmerad flickunge, som bara kunde säga ja och amen och »jagar baron» och »är baron stockholmare». Det låg i hennes natur en besynnerlig blandning af blyghet jämte en god portion själfkänsla. Hon var varmhjärtad och häftig, öfverdrifven i allt, i kärlek och i hat. Hon satt och stred med sin blyghet, hon visste ej hvari det bestod, men det låg något retsamt öfverlägset i hennes reskamrats sätt, äfven när han talade som nyss, och hans tystnad var fullkomligt öfversitteri. Liksom hon irte kunde tala om allt möjligt, han skulle bara höra henne tillsammans med »deras studenter», kusin Knuts kamrater.

— Har baron läst Strindbergs nya bok? frågade hon plötsligen.

Han vände sig långsamt mot henne, han hade suttit och sett ut öfver sjön.

— Nej, och det har fröken nog heller inte gjort, sade han i en ton, som tvärt afklippte hennes svar,

och utan den ringaste öfvergång förde han samtalet på en historisk anekdot rörande Fors' herregård.

Tonen, i hvilken han talat, hade varit tillrättavissande, nästan skarp, och Harriet kände sig förödmjukad, hade svårt att tillbakahålla tårarne. Lyckligtvis såg han ej på henne utan fortsatte att tala om några egendomliga kulturhistoriska interiörer från förra seklet, hvilka tilldragit sig på Fors under gamla grefvinnan Skyttes dagar, en af Värmlands mest kända originaler. Därifrån öfvergick samtalet till rent historiska tilldragelser från samma tid. Det var ändtligen ett af Harriets »ämnen». Hon hade godt minne och god reda på sig i historien, och snart sutto de fördjupade i en historisk dispyt, hvilken oförmärkt öfvergick till ett lifligt meningsutbyte om dagens frågor. Han skratade åt hennes liberala åsikter och hon förifrade sig åt hans förfärliga konservatism. Han försökte omvända henne till »förståndiga vyer» och hon eggades af hans öfverlägsna, i allt sitt lugn retsamma sätt att säga mycket mer, än hon egentligen ämnat. De hade hunnit öfvertyga sig själfva och hvarandra om, hur grundligt olika åsikter de hade i allt mellan himmel och jord, när de plötsligen sågo det hvita boningshuset alldeles nära vid slutet af den långa allé, de foro igenom. På trappan stod en grupp personer för att välkomna dem. Harriet tvärtystnade.

— Jag känner ingen annan än Fanny, stammade hon.

— Jag skall presentera fröken. Jag känner dem alla. Jag har råkat dem hos brudgummens far, Stjärnskog är närmaste granne till öfverste Köhler på Ulfskär, där jag varit mycket. De äro alla särdeles älskvärda, det fins ingen att vara blyg för.

Han hade då märkt att hon var blyg, och hon, som ändå talat om allt möjligt och omöjligt under sista timmen.

Hvad hon var tacksam mot honom, han tog henne om hand som om hon hört honom till, hvad det varit mycket svårare, om hon kommit ensam, tänkte hon.

Hon räknade fönsterrutorna i sitt rum innan hon lade sig och hon drömde om honom, en förtjusande dröm, som hon nekade att tala om för de andra flickorna. Men hon kysste Fanny flera gånger och tackade henne för att hon varit snäll och bjudit henne, Harriet, till tärna.

Baron Aspenhjelm blef hennes marskalk och de voro ganska mycket tillsammans dagarne före bröllopet. Efter bröllopet stannade samtliga gästerna längre än ämnadt var, två veckor i stället för en.

Harriet var mycket tidigt uppe och ute om morgnarne, flickorna påstodo, att hon aldrig sof.

Hur som helst, vid half sjutiden ströfvade hon redan omkring i parken eller gick ner till sjön och matade svanorna. Ett par gånger råkade hon Aspenhjelm ute, och en oförgätlig morgon gingo de från parken in i skogen. Hvad det var förtjusande! Han var en helt annan människa här än bland de andra, allt det stela, tillbakadragna, »förnäma», som låg öfver honom som sällskapsmänniska, var som bortblåst. Hon frågade honom om allt, hvad de sågo, och han berättade henne om olika växter och plantor och åtskilliga djurs lefnadssätt och vanor på ett lefvande och underhållande sätt, alls icke med samma docerande ton, som han användt, då hon i vagnen talat om Strindberg och flera andra gånger sedan dess, då hon sagt

något, som stötte honom för hufvudet. Då kom det så torrt och hårdt, som om han varit en gammal skolmästare, som ville uppfostra henne. Det sårade henne hvarje gång, icke därför att han var af olika åsikt med henne, utan därför att han lät henne förstå, eller att hon tyckte att han lät henne förstå, att hon ej var finkänslig, som talat med honom om det ena eller det andra — att hon ej ens borde ha tänkt något sådant. Hon resonnerade med sig sjelf, att hon alls inte brydde sig om, hvad han tyckte eller inte tyckte om henne. Hon tyckte, att han var konservativ, ensidig, gammalmodig, så det kunde ju gå upp det ena mot det andra. Men det var inte det, det var något helt annat. Hon inbillade sig att han ville visa henne att han ansåg henne underlägsen, ej honom, men någon annan ung flicka eller några andra unga flickor, han kände. Hon visste ej hvarför, det föreföll henne så, han hade aldrig med ett ord nämt någon ung flickas namn inför henne, men hon hade en ständig känsla af, att han gjorde en tyst jämförelse — till hennes nackdel.

Men så kände hon alls icke denna härliga morgon i skogen, hon såg sig ej med hans ögon, som hon annars gjorde, tänkte icke på sig sjelf och sin egen personlighet, endast på hur skönt det var att gå den smala gångstigen mellan de mossbevuxna stenarne, ströfva allt längre och längre in i skogen, som doftade så härligt af barr, höra på fågelsången, gå därinne så säker och trygg vid tanken att han var med henne. Det jublade inom henne, hon skulle velat fråga honom: är här inte härligt, velat säga: jag är så lycklig! Men hon gjorde det inte, och hon var sedan glad att

hon inte gjort det, ty efter återkomsten från deras promenad var han lika stel och förbehållsam som vanligt, tillbragte hela dagen med herrarne och brydde sig ej om de unga flickorna; någon kurtisör var då Aspenhjälm icke, sade dessa. Somliga trodde, att han hade ett tycke, andra hade hört, att han var hemligt förlofvad.

Följande morgon var Harriet ute vid samma tidiga timme, hon var alldeles säker på, att hon skulle möta honom vid sjön som igår.

Hon väntade, men han kom icke, hon kastade ut det ena bröststycket efter det andra till svanparet, som högtidligt och värdigt, med de långa halsarne framåtböjda, seglade mot henne, hon gick ett stycke fram mot skogen, men hon mötte honom ej. Hvar gång det prasslade på gångstigen eller någon fågel flög genom buskarne, spratt hon till och vände sig hastigt om. Hvarför kom han inte? Han kunde väl förstå, att han skulle finna henne här! Hon såg på sin klocka, det var redan tjugo minuter senare än då hon mötte honom i går; kom han nu, genast, så hade de en halftimme på sig för sin skogspromenad, klockan half nio var frukosten, hvarför kom han inte!

Hon skulle vänta ännu några minuter. Hon satte sig nere vid sjön och såg på de små, krusiga vågorna, som sköljde de hvita stenarne och sipprade in mellan rötterna på träden, som växte vid strandbrädden. Hon skulle sitta här tills svanorna kommo öfver från holmen, se'n skulle hon gå upp, — var han inte kommen då, kom han nog inte. Svanorna summo fram till henne, hon kastade det sista bröststycket åt dem, — nu skulle hon gå. Hon reste sig långsamt upp, men

dröjde ännu. Hon hade en förkänsla af, att han skulle komma, innan den gula fjärilen, som flög omkring rosenplanteringen, hunnit slå sig ner på blomorna. Hon såg sig omkring, han syntes inte till, nu — nu satt fjärilen. Långsamt och dröjande gick hon upp mot byggnaden och in på den öppna verandan, där frukostbordet var dukadt. Hon var den första där, men inifrån salen hörde hon tonerna från pianot och ett sakta gnolande. Hon tittade in och såg Aspenhjem sittande vid pianot med cigarren mellan läpparne, så fördjupad i och intresserad af sin sysselsättning, att han ej märkte henne. Hon kände en nästan oemotståndlig lust att smyga sig in och sätta sig på stolen vid dörren, inte för att hon var road af musiken, hon var alls inte musikalisk, utan därför att hon tyckte, att det skulle vara så förtjusande att sitta därinne utan att han visste af det. Men hon gjorde det inte, hon var rädd, att han händelsevis skulle se upp, och att hon skulle möta en kall, förvånad blick från hans ögon. Hon gick i stället in i sitt rum och stannade där tills musiken upphört, och hon hörde de andra ute på verandan.

Det var deras sista dag på Fors, det vill säga *hans* sista dag, hon skulle ännu stanna ett par dagar för att få sällskap till hemresan. Hur bra hade hon inte kunnat resa ensam — i dag!

— Är det inte sorgligt att tänka, att vår glada krets skall skingras, sade löjtnant Holm, där han satt i trillan och väntade på Aspenhjem, som höll på att taga afsked.

— Jo, det är det, svarade Harriet, som stod framme vid hästen och sakta smekte hans hufvud.

— Eröken hoppas jag få råka i Stockholm, sade Aspenhjelm, som kom fram till henne, om inte förr så till hösten hos Stjärnskogs.

— Ja, jag kommer nog ofta att vara hos Fanny. Han räckte henne handen och bugade sig, ordnade så sin kappsäck och sin plaid och sprang upp i trillan.

— Nu ä' vi klara, hvad vänta vi på?

Det slog Harriet, att han sagt detsamma nere vid stationen och att de då väntat på henne. Det var endast fjorton dagar sedan dess.

Herrarne lyfte på hattarne, och så rullade trillan ner för allén.

II.

Under vinterns lopp råkades de allt som oftast, och det var inte utan att Harriet förstod sig på konsten att korrigera slumpen litet, när den i annat fall kanske ej fört dem tillsammans! Han märkte hennes tycke, men höll sig fullkomligt passiv, ja det hände till och med, att han ej infann sig i sällskap, där han visste eller kunde förmoda, att han skulle träffa henne. Harriet lefde också under några månaders tid i en ständig spänning, hon hade endast en tanke, ett intresse, och *han* var så oberäknelig, ibland henne så nära att hennes hjärta klappade af jubel och lycka: »han älskar mig» och ibland så tankspridd, så långt borta.

Faster Vendla, som sett henne och baron Aspenhjälm tillsammans på en bal, varnade Harriet »för hennes egen skull att inte kasta bort sig, inte så tydligt visa sina känslor». Harriet blef ond och påstod att det gjorde hon inte, och att det för öfrigt var hennes ensak.

Fram på vintern friade han till henne. Hon gaf honom sitt ja, men då han dagen därpå framförde sin anhållan hos hennes far, fick han ett bleklagdt nej.

Aspenhjelm tog det lugnt, men ej så Harriet.

— Hvarför har pappa sagt nej till Adolf, när jag älskar honom och aldrig, aldrig vill gifta mig med någon annan?

— Därför att jag inte tänker ge min dotter till en fattig baron, som jag måste underhålla.

— Det behöfver pappa inte, han har anställning i myntkabinettet.

— Jaha, han samlar mynt och han ordnar mynt, det talte han om för mig, men han har inga. Där- emot har han också samlat skulder, och dem har han.

— Det tror jag inte.

— Nåja, det är detsamma, det blir ingenting af.

— Jaså. Ja, då kunna vi ju resa vår väg och låta viga oss utrikes.

— Så, det brukas nu för tiden. Var så god! Men lyder du mitt råd, så föreslår du inte baronen att göra det. Han skulle bara bli skandaliserad, och det vore i alla fall inte något för honom. Jag inbiliar mig, att han föredrager att vänta på mitt samtycke, det är också mycket mer praktiskt. Men vänta får han, det kan du hälsa honom!

Harriet vardt stucken af tonen.

— Nåja, så kunna vi vänta, det ha andra fått göra före oss, vi äro båda unga.

Det tog pappa, det var något ruskigt att tänka, att Harriet skulle gå och vänta på hans död, kanske önska den. Jaså, därför hade man arbetat och farit illa vid en ålder, då andra barn leka, bli värdade och

få gå i skolan, därför hade man slitit ondt i hela sin ungdom, blifvit så dåligt behandlad, att ingen nu för tiden vågar behandla sin hund på det viset, för att, när man äntligen genom energi och arbete sträfvat sig upp och fått det sorgfritt och bra, ens egna barn skola önska lifvet ur en! Det var något som för hans naiva, litet vidskepliga, men i grunden mycket godmodiga natur, var alldeles förfärligt att tänka på. Han frågade sig aldrig, om detta värligen varit Harriets mening, han tog bara för afgjort, att när ett barn med den där tonen säger: »vi kunna vänta», menar det naturligtvis: tills du är död och begrafven och vi få ärfva dig.

Harriet började se blek och affallen ut och hostade, kanske mer, när pappa hörde det, än när han inte var tillstädes, och hostan gjorde honom orolig.

Han rådfrågade husläkaren, en gammal bepröfvad vän till familjen, om det skulle vara nyttigt för Harriet att få fara ner till södern på ett par månader, han hade länge funderat att göra en resa med flickorna, och han hade sina skäl, hvarför han ville göra den nu.

Doktorn sade, att det kunde aldrig skada. Hostan var för öfrigt endast nervös, men det var naturligtvis alltid bättre att stämma i bäcken än i ån.

Ja, det var just det grosshandlare Dahl tyckte. Harriet hade gått och förgapat sig i en människa, som hennes pappa »inte ville ha». Han var emellertid öfvertygad om att det skulle gå öfver, om hon inte råkade honom på en tid. Han tillade, att det »icke passade honom» att få en måg, som han skulle försörja, men som det oaktadt tyckte »att han gjorde dem en ära».

Mot sin vana meddelade grosshandlaren icke sina

resplaner åt någon, utan företog alla förberedelser i största hemlighet.

En dag i slutet af Februari slog han också som en bomb ner i familjekretsen med underrättelsen:

— Jag och flickorna resa om tisdag till Italien.

Det kom så plötsligt, att ingen i förstone yttrade något.

— Nå?

Harriet såg upp från sin bok och sade:

— Jag vill helst inte resa, jag stannar hemma.

— Hvad är det nu för konst? Har man rånsin hört maken? När man inte har någon lust för resor plåga de en nätter och dar att få resa, och vill man, så vilja de inte resa med!

Pappa visade mer häftighet, än hån egentligen kände, han hade allt haft sina misstankar, att Harriet inte skulle vara så vidare hågad för Italien.

Märtha, som med sin praktiska blick genast såg, att det här liknade sig till allvar, hade börjat en hviskande öfverläggning med faster Vendla, af hvilken man kunde uppsnappa orden: »din grå ulster med krage och din skära till teaterklädning, och så får Harriet ta' sin röda».

— Jag slår mig lös bara för din skull, Harriet, sade pappa, du hostar för mycket och Claesson tror att ombyte af luft skall göra dig godt.

— Det gör det visst inte. För resten vore det mycket lyckligare för mig att få dö.

— Sådana dumbeter! Grosshandlaren reste sig häftigt upp. Man har då aldrig någon glädje af hvad man gör. Barn äro de otacksammaste varelser på jorden, man försöker tänka ut det bästa för deras

lycka och framtid och så uppfatta de inte, hvad man gör för dem.

— Därför vore det mycket bättre, om barn finge sörja för sin egen lycka.

— Jo då blefve det snyggt sörjdt, sade pappa i det han hårdt stängde dörren efter sig.

— Hvad du är bråkig Harriet, du vet då inte, hvad du vill! Tänk hur du i årtal plågat med den här resan. — Och nu är det som gjorde du en nåd om du följer med.

— Ja, jag har mina skäl, hvarför jag hellre vill stanna hemma i vinter.

— Det är inte svårt att veta, hvad det är för skäl, svarade faster Vendla försmädligt. Grannlagens hördede decideradt ej till hennes kardinaldygder.

Mot sin vana svarade Harriet ej utan gick direkt upp på sitt rum för att grubbla öfver sin »olycka». Hon ansåg den italienska resan för en dylik, — att inte få se Adolf på flera månader!

Hon beslöt emellertid att inte resa utan att ha talat med honom, sagt farväl till honom, och då hon hade tämligen reda på hans görande och låtande, hade hon ej svårt att arrangera det så, att hon och Märtha »händelsevis» mötte honom i Nationalmusei nedra vestibul.

Ingen, som såg deras möte, kunde ana, att han var en afvisad friare. Det låg alltid något visst reserveradt och stelt öfver hans sätt, men oafsedt detta var han fullkomligt obesvärad och naturlig gent emot Harriet, som rodnade vackert och förtjust såg upp till honom, när han räckte henne handen. Märtha, som alltid kände sig generad, när hon skulle spela »förkläde», höll sig undan.

— Det har kommit en ny tafla däruppe, sade Aspenhjelrn, ha fröknarne lust att se den?

Harriet nickade och följde honom upp för den långa trappan. Vid andra afsatsen vände hon sig om för att se efter Märtha, som fortfarande höll sig på afstånd.

— Vi resa i nästa vecka till Italien, sade hon hastigt.

— Då är väl fröken Dahl alldeles förtjust.

— Nej, det är jag visst inte. Vi bli borta flera månader.

— Jag hörde fröken tala om en italiensk resa redan på Fors, men då var det med hänryckning.

Harriet teg. Förstod han då verkligen inte skillnaden mellan då och nu?

De stodo framför den nya taflan. Han betraktade den med intresse. Hon såg ej upp.

— Har du fått dina porträttännu? hviskade hon blygt.

— Nej, jag fick sitta om, de voro dåliga, jag får ett nytt profkort nästa vecka. Det är skada, att jag blef narrad på dem, annars hade jag kunnat få det nöjet att ge dig ett, innan du reste.

Hans *du* lät som en smekning för henne.

— Skicka det till Florens, poste restante. Vi äro där den 15:de. Och — om jag får — om pappa ändrar sig — skall jag skriva.

— Tack! Tonen var hjärtlig, om ej varm. Det skulle också varit mer än märkvärdigt för en ung man att veta sig vara föremål för en ung flickas kärlek, visad på ett så okonstladt, oförbehållsamt sätt, och ej känna sig åtminstone smickrad och tacksam. I fall ingen djupare känsla vibrerade i rösten, märkte Harriet det åtminstone ej.

Hon gaf honom sin hand och hviskade hastigt:

— Lita på mig!

Märtha hade under sina ströftåg kring salen nu kommit fram till dem.

Aspenhjelm önskade de båda systrarne »lycklig resa», när de en stund senare skildes åt vid Drottninggatan.

Harriet såg länge förstulet efter honom, men han vände sig ej om.

— Det är allt en träbock du, sade Märtha ogillande.

Systemern såg upp med en så drömmande och varm blick, att Märtha höll inne med den öfriga kritiken, som dessförutan ovilkorligen hade följt.

— Han har kanske svårt att visa sina känslor, sade hon i stället.

— Det har *alla* män, svarade Harriet med öfvertygelse.

* * *

Några dagar senare reste de öfver Brenner och Verona till Venedig. Grosshandlare Dahl tyckte inte om Venedig. Ett sådant smutshål och så förvittradt och grått och så trånga gator och så orena kanaler hade han icke föreställt sig. Och så blåste det och var kallt. Han frös värre här än hemma. Han var riktigt bitter, som om någon narrat honom dit. Och narrad var han, påstod han, först af alla fotografier af Venedig, på hvilka allting ser så bländande rent och snyggt ut och palatserna taga sig ut som marmor, hvilket de alls inte göra i verkligheten — och så af alla vänner och bekanta, som göra »sig till» med sin förtjusning.

Han fick delvis medhåll af Märtha, som sade att hon blef melankolisk. Det var som ett sjukrum, där man var rädd att göra minsta buller för att inte störa tystnaden.

Endast sista dagen, då de efter en utflykt till armeniska klostret rodde mot Venedig, som lik en hägring simmade på vattnet med sina landmärken: S:t Giorgio maggiore, Palazzo ducale, S:t Maria Salute omflutna af hvitt, genomskinligt ljus, så olikt allt annat i världen med sina luftiga konturer, såg pappa, att staden kanske hade sina behag, och att det fanns en aflägsen likhet med Stockholm, fast Stockholm var ojämförligt mycket vackrare, »se södra bergen blir det aldrig». — Harriet gjorde inga jämförelser, men var alldeles betagen af stämningen, som hos henne tog form af den mest trånande, till hälften plågsamma, till hälften berusande längtan efter ömhet, — efter kärlek och lycka. Intet ställe i världen föder denna längtan som Venedig, längtan efter det man mist eller saknar eller icke får äga eller tillhöra. Men det är ingen hopplös längtan, de milda fläktarne från Adriaterhafvet hviska: lifvet har så många möjligheter, måhända — säkerligen!

Det var så Harriet kände det, fast omedvetet.

Dagen var så strålande varm och vacker, att de låtit Giovanni, gondolieren, taga bort det svarta tältet; för första gången i öppen gondol gled de hän öfver lagunerna. Harriet satt tillbakalutad i en af de bekväma med svart läder öfverdragna sätena, hennes ena hand hvilade på griphufvudet af messing som sammanhåller sätets armstöd, den svarta kordongen; hennes blickar hvilade på understaden framför henne, och

hon drömde — drömde. — De voro gifta, ensamma, han satt bredvid henne.

— Fråga gondolieren, hvad det är för stora byggnader på de där öarne, sade pappa plötsligen.

— Han säger att det är hospitalen för sinnessjuka, det närmaste för manliga patienter, det andra —

— Jaså, svarade pappa hastigt och såg bort.

På aftonen följde de »la musica» ner för canale grande, det var månsken och ljumma fläktar och ett sakta vågsvall vaggade de svarta gondolerna långsamt mot hvarandra, där de lagt sig utanför hôtel de l'Europes façad i en krets kring den med kulörta lyktor prydda »barca», från hvilka venetianska och napolitanska barcaroller, omväxlande med Tostis populära melodier, ljödo i soli och kör. Schuberts serenad sjöngs af en präktig, mjuk tenorstämma, de smäktande tonöfvergångarne föreföllo än mer smäktande, än vekare genom de italienska vokalernas välljud. Mot den mörkblå, stjärnbeströdda himmelen tecknade sig gondolierernas vitklädda, graciösa gestalter, där de stodo och vickade med sina åror för att hålla båtarne på behörigt afstånd från hvarandra. Tid efter annan sköt en gondol eller barca fram från en af småkanalerna och gled tyst och snabbt mot Ponte di Rialto, andra, de som förde främlingarne, slöto sig till kretsen kring »la musica». I gondolen näst intill deras, suto ett par herrar, en gråhårsman och en yngre herre med svart helskäggs och mörka, varma ögon, som han, hvar gång hans gondol af vågsvallet fördes mot grannarnes, fäste på de unga flickorna. Italienska ögon, smekande, ömma, liksom tiggande om en öm blick tillbaka. Harriet märkte honom ej, men Märtha såg intresserad ut.

Grosshandlare Dahl tyckte synbarligen ej om den främmande herrns vältaliga ögonspråk, han iakttog det en stund med förargad min och gaf så gondolieren tecken att bryta upp. Med några skickliga tag svängde gondolen ut från kretsen utan att ens snudda vid de andra farkosterna. När den gled förbi gondolen, där de båda herrarne sutto, reste den yngre herrn sig upp och vände sig om efter dem.

— Är det något tokigt med vår gondol, efter han stirrar så där? sade grosshandlaren förargad.

— Nej, det tror jag inte, han ser väl att vi äro resande, svarade Harriet tankspridd.

— Ser han på det viset efter alla resande, så har han minsann nog att göra, mumlade pappa.

Harriet kunde ej sofva efter hemkomsten till hotellet. Hon öppnade fönstret, som vette åt lagunen, och lät den ljumma nattluften strömma in. Därnere låg allt, lagun och stad, begjutet af det härligaste månsken, lifvet på rivan hade ej upphört, hon hörde ett oafbrutet sorl af röster, ibland öfverröstade af ett »gondola, madama!» från gondolieren vid hotelltrappan, tonerna från en mandolin, sången från musikbåten, som nu var på återfärd från canale grande. Det var henne omöjligt att tänka, att detta var en februarinatt, hon föreställde sig Stockholm i vinterskrud med ett tjockt snötäcke öfver gator och torg och med månskenet belysande isflakarne i Norrström och strålande öfver slottet och skeppsbron. Hon längtade dit för att vara, där *han* var. Hon kände sig upprorisk mot fadren, hvarför stal han ifrån dem dessa timmar, dessa dagar, dessa månader, som de kunde vara lyckliga tillsammans?

Det enda pappa hade emot Adolf var, att han var fattig, var det då ett så förfärligt brott? Och i hvilka ordalag hade han sagt Adolf detta, efter denne genast förklarar för henne, att det var honom omöjligt att förnya sin anhållan. Detta till svar på Harriets »att med pappa fick man inte ge tappt i första taget», det hade Adolf emellertid gjort, hade låtit henne förstå, att hans själfkänsla förbjöd honom att riskera ännu ett afslag.

Det grämde henne, att han tagit det så, att han ansett pappas nej så hopplöst afgörande. Ej därför att alla aktiva försök att få pappa att ändra åsikt, måste utgå från henne, utan därför, att det kanske skulle hjälpt bättre, om Adolf varit enträgnare, hon hade redan hört påståendet: »han frågar minsann inte mycket efter dig, efter han låter dig ensam tala er sak, inte för att jag skulle ändra mig, om han bad aldrig så mycket — men nog vore det naturligare, om han gjorde sig *lite* mer besvär».

Hon tänkte på faster Vendla, som fått afstå från sitt ungdomstykke, därför att hon varit fattig, och som brukade säga, att hennes lif i alla afseenden varit olikt de båda systerdöttrarnes. I detta fall var det likt nog.

Det var ändå synd om faster Vendla, det var väl det, som gjort henne så bråkig och bitter. Sådan skulle hon då aldrig blifva om — om —

Hon ryste. Hon föresatte sig att vara snäll och öfverseende mot faster, när hon kom hem. Det var synd om henne, och så menade hon nog i det hela väl, fast det kom dumt fram. Men faster skulle bara inte inbilla sig, att det hjälpte att vara en rik flicka. Hon satte sig ner vid det stora runda bordet och lutade hufvudet i sina händer. Från sängen därborta

ljöd Märthas jämna, lugna andetag. Ja, hon var lycklig, hon kunde sofva. Harriet böjde sig ner och svepte filten om systemen. Natluften var kanske farlig. Och nu skulle hon också försöka sofva, de skulle tidigt på förmiddagen resa till Florens.

Vid sjutiden följande afton kommo de fram och togo in i ett af de stora hotellen vid Lungarno. Harriet proponerade genast, att de skulle gå och hämta sina bref, pappa sade, att han godt kunde vänta med sina tills i morgon, i afton var det nog redan för sent och hvem visste, hvar posten låg.

— Alldeles i närheten, inte tio minuter härifrån, jag har sett efter på planen.

— Det var fasligt, hvad du är angelägen. Hvad kan du vänta för riksviktiga bref?

Harriet låtsade, som om hon ej hört frågan.

— Nå, det vore kanske ej så dumt att ha dem. Här är mitt kort, ge det till portieren, -- sade pappa från andra rummet.

— Jag går själf, — hviskade Harriet till systemen. Hon hade ej ens aftagit hatten och kappan. — Om pappa frågar efter mig, så säg, att jag kommer genast, jag hinner klä mig till table-d'hôten på ett par minuter.

Hon öppnade dörren och skyndade nedför de breda, mattbelagda trapporna, passerade portierrummet utan att fråga efter vägen, den var inte svår att finna. Lungarno fram till Ufficierna, så till vänster in under de långa arkaderna. Hon gick mycket fort, hon var så ifrig att komma fram, att det ej föll henne in att vara rädd, ingen tilltalade henne, fast flera af herrarne, hon mötte, vände sig om för att se hvart hon tog vägen.

Hunnen till slutet af arkaderna, stannade hon och såg sig om. Jo, där var posten. Hon sneddade öfver gatan och gick in på den stora glastäckta gården, kring hvilken de olika expeditionerna voro placerade. Till vänster om ingången stod ganska riktigt *Ferma in Posta* och bokstäfverna från *A* till *L*. Bakom luckan såg hon en lång figur syssla med ordnandet af brefpaket och korsomslag. Hennes hjärta klappade häftigt, när hon sträckte fram kortet till posttjänstemannen, som skärskådade det mycket noga och sedan ur D-facket tog fram en bundt bref, hvilken han långsamt gick igenom. Hvar gång Harriet tyckte sig märka svenska frimärken på de olikfärgade kuverten, lät hon undslippa sig ett halfhögt »där», som kom herrarue, hvilka stodo bredvid henne, väntande på sin tur att småle åt hennes ifver och herrn vid luckan att bläddra några bref tillbaka och lägga ännu ett till högen framför sig. Den var ganska ansenlig, när han räckte den till Harriet, som skyndade fram till den stora, elektriska bågglampan för att få reda på *sitt* bref. Hon hade trott sig skola känna igen det redan mellan posttjänstemannens händer, men hon hade ej gjort det. Nu gick hon igenom packen — grosshandlare Dahl, Firenze, poste restante, ännu ett, ännu ett, ännu ett, alla tunna affärsbref till pappa, ett till Märtha från en af hennes skolkamrater, hennes hand darrade, hon blef allt ifrigare, grosshandlare Dahl, grosshandlare Dahl — ett från faster Vendla till henne själf, — så endast tidningar — tidningar, tidningar! — Inga flera bref. Det var inte möjligt! Hon tog upp hvart tidningspaket särskildt för att se, om det ej låg emellan dem, tittade in under pappersomslaget, gick ännu en gång

igenom breffpacken, såg efter, om det kanske fallit ner på gårdens asfalt, en ung herre var genast så artig att komma fram och hjälpa henne söka. Han fick ej ens tack för sitt besvär, där han framåtlutad och med blicken riktad mot marken letade efter det saknade föremålet. Harriet gick förbi honom fram till luckan och frågade på sin brutna italienska, om det ej fanns ännu ett bref, hon väntade ett alldeles säkert, det *måste* finnas. Postherrn ruskade på hufvudet och viftade med pekfingret och långfingret i luften som nekande svar, tyckte emellertid, att signorinan kunde vara nöjd med den mängd bref hon fått och tröstade med, att det väntade brefvet kunde komma i morgon. Ville hon uppge sin hotelladress?

— Nej, hon skulle själf komma och höra efter. — Ah! Herrn smålog på det menande sätt, som är syd-ländingen eget, så fort han misstänker att någon erotik är med i spelet, det var som om Harriet anförtrott honom en hemlighet, han på sin ära lofvade att ej den värsta inkquisition skulle frånlocka honom, signorinan kunde vara lugn, han var själf ung och förstod fullkomligt!

Hon skulle helst inte velat gå hem, hon hade behof att gå, gå för att komma ifrån sina tankar. Ljusen från husraderna på båda stränderna speglade sig i Arno, det var vackert, men tyst och ensamt härnere denna tid på dygnet, hon gick fort, spänningen, som förut gjort, att hon ej kände sig orolig, hade nu gifvit vika, hon hörde steg bakom sig och började gå fortare, nästan springa. Ändtligen var hon framme vid hotellet.

Märtha stod nere i vestibulen och väntade på henne.

— Skynda dig, pappa börjar bli otålig. Det har redan ringt. Har du bref?

— Nej. Jo, det var sant, här har du. Hon lade hela packen i systemens hand och sprang så uppför trap-porna.

Märtha var tillräckligt skarpsinnig för att utan ord begripa, hvilket bref ej kommit. Hon kände sig ond på systemens vägnar.

— Att inte Harriet kan förstå, att det är hennes pengar, han frågar efter och inte henne, jag skulle minsann inte vara så lättrogen.

I den stora matsalen voro de två borden alldeles fullsatta, det tredje, vid hvilket Dahls fått sig platser anvisade, var ännu tämligen tomt. Midt emot dem sutto några herrar i lifligt samspråk.

— Den där göken ha vi mött förut, sade gross-handlaren, i det han satte sig.

— Nej, svarade Harriet, i det hon hastigt såg upp och lika hastigt ner igen.

— Jo, i Venedig, på canale grande — sade Märtha.

I detsamma bugade sig den främmande för henne, också han mindes dem synbarligen.

— Obehagligt utseende, — mumlade pappa.

— Visst inte, pappa, han ser intressant ut.

— Ja, den som begriper sig på fruntimmersmak. Har den nu också något utseende? Sjuklig och utgräfd och svart och så han fäktar med händerna och så han stirrar och himlar sig. Det var ingen smick-rande beskrifning på deras vis-à-vis, men den var till viss grad sann. Han såg verkligen sjuklig och insjun-ken ut och var hunnen ett stycke i medelåldern, där- emot voro hans ögon ej stirrande, de hade tvärtom

något varmt, smekande, hypnotiserande i blicken. En hög, elegant figur med något ovanligt graciöst i alla rörelser, ej minst i de smala händernas gester, hvilka han använde sparsammare än italienare i allmänhet.

Han fortsatte samtalet med sitt sällskap, allt under det han ej tog sina ögon från flickorna. Han började ej någon konversation med dem, sökte endast underlätta den önskade bekantskapen genom att visa en förekommande tjänstvillighet. Grosshandlaren tittade efter matsedeln, ögonblickligen räcktes den honom med en artig bugning. Märtha lämnade han efter hvarandra salt, peppar, ättika. — Harriet, som försjunket i tankar, lät de olika rätterna gå förbi sig, lyckades han ej visa någon artighet förr än vid desserten, då han med ett på franska framfördt »behagar fröken» räckte henne fruktskålarne och biscuitassietterna, hvilken artighet åtföljdes af en blick, som om han tiggde sin lefnadslycka af henne. Hon tog ett päron utan att fästa sig vid, om det var han eller öfverkyparen, som bjudit henne det.

— Det är en fjäsk, — försäkrade pappa i öfvertygande ton.

Harriet skyllde på hufvudvärk och gick genast efter middagen upp på sitt rum, under det pappa tog fram sina tidningar och satte sig med dem i läsrummet bredvid Märtha, som gäspade öfver en engelsk roman, hon funnit.

Hotellet bestod af en större byggnad och tvänne flyglar. De bodde i den högra; alla rummen i första och andra våningen hade balkonger, som vette åt trädgården och Arno. Följande morgon efter frukosten gick pappa in i sitt rum för att besvara sina bref,

flickorna hade slagit sig ner på balkongen med sina böcker. Harriet läste ej; hon satt och såg på, hur skyarne jagade hvarandra.

Plötsligt kände hon systemens fot röra vid sin.

Hon spratt till.

— Hvad är det? frågade hon retligt.

— Se inte upp! hvilket naturligtvis hade till följd att hon gjorde det.

På balkongen midt emot satt deras bekarste från table-d'hôten, han rökte cigarett och hade en tidning utbredd öfver knäet.

Pappa kom i detsamma ut till dem.

— Är han nu där? frågade han, då grannen hälsade på honom. Hur kommer han dit? Hvad har han där att göra?

— Han bor väl där, svarade Märtha filosofiskt.

— Jag börjar bli led åt den karlen. Ha ni lust, så gå vi ut!

De gingo öfver piazza della Signoria, förbi Loggia dei Lanzi till Ufficierna. När de gingo förbi posten, såg Harriet dit in med en lång blick. I dag var det ej värdt att höra efter, men längre än till i morgon kunde hon ej vänta.

Grosshandlare Dahl var ingen konstkännare, men han var road af taflor och han fick sitt lystmäte tillfredsstäldt däruppe. I Tribunan stötte de åter på »sin herre», som Märtha kallade deras granne. Han höll sig hela tiden i deras närhet under vandringarne genom de olika rummen, pappa påstod att det var en detektiv, som råkat på orätt spår. Efter middagen, under hvilken gårdagsmanövern upprepades, kom han direkt fram till grosshandlare Dahl inne i konversa-

tionssalongen och presenterade sig med några artiga franska fraser, i det han lämnade sitt kort. Dahls fransyska ordförråd inskränkte sig till »oui» och »non», »bon» och »mer», af hvilka han använde det sistnämnda såsom det mest passande för situationen, hvarpå han tog fram sitt kort för att lämna i utbyte.

— Säg till honom, att jag inte talar franska, och fråga om han inte kan engelska.

— Nej tyvärr, endast sitt eget språk och franska.

Han hade tagit sig friheten själf presentera sig, då det ej fanns någon annan, som kunde göra det. Han hade den lyckan, att inte allenast vara deras vis-à-vis vid table-d'hôte utan också i hotellet. Han hade haft nöjet se de båda frökvarne från sin balkong i förmiddags. Vore de belättna med sitt besök på galleriet?

De hade slagit sig ner framför kaminen i salongen, i hvilken en stenkolsbrasa glödde, mer för att öka trefnaden i rummet, än därför, att det var af behofvet påkalladt.

Med ett »ni tillåter» — drog signor Gaspari fram en låg, stoppad fåtölj och satte sig bredvid dem samt började ett samtal om Florens och dess konstskatter.

I början tycktes det behaga pappa: Tala ni, det är så godt som en lektion, sade han, medan han ännu var upptagen af sina tidningar, men med den tilltagande sömnlusten aftog belåtenheten.

— Hvad prata de om? frågade han slutligen Märtha, som var djupt intresserad af samtalet, i hvilket hon dock ej mycket deltog, hon förstod ganska bra, men hon hade svårt att uttrycka sig på det främmande språket.

— De tala om Florens' konst och historia, svarade hon hastigt, hon var rädd att inte kunna följa med, om hon släppte tråden.

— Inte begriper han det, sade grosshandlaren, i det han kväfde en gäspning, han vill bara göra sig grön.

— Jo, du kan inte tänka, hvad han är lärd och intressant.

— Prata kan han, det hör jag nog.

Med det mål Harriets pappa haft för ögonen, när han företog sin resa, nämligen att få henne att glömma »sitt dumma tycke för den där myntsamlaren», borde han känt sig tillfredsställd öfver att se sin dotter så intresserad och road af deras nya bekantskap. Men så var ej förhållandet, han mumlade något om »ur askan i elden», under det han tog upp sin klocka och förklarade, att det var sängdags.

— Har du gjort upp några planer för morgondagen, pappa? frågade Harriet, i det också hon reste sig upp.

— Skulle vi inte fara till något kloster? Jag tyckte att Silldén skrifvit upp något sådant.

— Jo, det är just det signor Gaspari föreslår, han vill gärna följa med och vara vår ciceron, han har varit där flera gånger.

— Nå, då har han ju ingenting där att göra, kusken hittar nog vägen.

— Det kan jag inte svara honom.

— Ja, kunde jag bara språket. Nå säg, att han kan följa med!

Hon öfversatte den motvilliga tillåtelsen i mer valda ordalag. Signor Gaspari sade ett artigt: »au

revoir, mesdemoiselles» och höll dörren öppen för de unga flickorna, då de lämnade rummet.

Vid elfvatiden följande förmiddag stod ett elegant åkdon och väntade utanför hotellet. Det var den utsatta mötestimmen för utflykten till Certosa och deras kavaljer satt också ganska riktigt och väntade på dem nere i vestibulen.

Han förde dem fram till vagnen.

— Skulle vi inte åka med spårvagn, pappa? frågade Harriet.

— Jo visst. Silldén har till och med varit så förtänksam, att han skrifvit, hvarifrån den går, jag antecknade det.

Han tog upp sin annotationsbok, rörde vid signor Gasparis arm och visade honom anteckningen.

— Porta Romana. — Vill er far, att vi skola fara den vägen?

— Nej, det tror jag inte, men går det inte en spårvagn därifrån till klostret.

— Det är nog möjligt, men jag tyckte det var angenämare för er att åka dit i vagn.

Harriet öfversatte.

— Hvad är det för konster? När det går spårvagn direkt fram! En hyrvagn kostar en hel förmögenhet. Om man bara fick sköta sig själf och slapp sådan där hjälp.

Gaspari kunde naturligtvis ej förstå ett ord af hela underhållningen, men då han märkte, att damerna tvekade att stiga upp i vagnen, bad han om ursäkt, att han ej kunnat skaffa ett elegantare ekipage.

Med stor motsträfvighet lät grosshandlaren slutligen öfvertala sig att begagna åkdonet. Vägen var

vacker, och det fanns mycket intressant och sevärdt i det gamla klostret, men grosshandlare Dahl var i misshumör.

— Det var minsann inte något nöje att gå omkring som en fånig döfstum, sade han till sin yngsta dotter. Värst blef det vid hemkomsten, när han ville göra upp med reskamraten, och denne påstod, att han hade räkning hos »hyrkusken» och att det var alldeles ogörligt att få reda på, hvad denna särskilda färd kostade.

Det var inte något nöje för Harriet att vara tolk.

— Säg honom, att jag inte vill låta bjuda mig af honom, sådant där är jag inte van vid, hvad är det för välsignade konster? Slutligen kommo de öfverens om, att grosshandlaren skulle få betala sin andel, så snart signor Gaspari fick räkningen. Grosshandlaren var emellertid förargad och vid dåligt humör hela aftonen.

Tidigt morgonen därpå gick Harriet till posten.

— Intet bref.

När hon kom till frukostbordet stodo ett par de härligaste buketter vid deras platser.

— En sådan förbaskad fjäsk, var pappas kommentar öfver artigheten.

De hade nu varit fjorton dagar i Florens. Harriet hade ej ännu fått något bref, hvarannan dag gick hon ner till posten, alltid med samma förhoppning och samma förkänsla: i dag kommer det, och vände åter nedslagen och modstulen.

Hvarför skref han inte, när han lofvat — hvad hade händt, var han sjuk?

En lång stund efter dessa misslyckade expeditioner brukade Harriet vara omöjlig, som Märtha uttryckte

sig. Hon inbillade sig, att ingen märkte det, förr än Gaspari en morgon sade:

— Sucka inte så djupt, mademoiselle Harriet, och när han inte fick något svar på sin uppmaning, tillade han »sådant är lifvet», snarare för att göra sig påmint än för att han hade den ringaste aning, om frasen passade till Harriets tankegång eller ej. Orden yttrades med ett så oemotståndligt kvasi-filosofiskt tonfall, att Harriet smålog. Gaspari ansåg i och med det samma isen bruten och gjorde allt sitt till, för att det första småleendet skulle följas af flera.

Pappa påstod, att flickorna hade »maskopi med den där halfdöde italienaren», som föröfrigt inte var halfdöd alls, då det gällde att föreslå och deltaga i besök på gallerier, i kyrkor, palats och teatrar. De fingo aldrig någon ro, försäkrade grosshandlaren. Om de ej hade något annat för sig, skulle de då alltid gifvet upp och »hälsa på David» d. v. s. promenera eller åka förbi den härliga statyn på *viale dei Colli*, signorens älsklingspromenad med den undersköna utsikten öfver Florens och höjderna vid Fiesole. Han föreslog sig numera aldrig som deras kavaljer, tog helt enkelt för gifvet, att han skulle vara det, passade på Dahls i korridorerna och när de gingo ner för trapporna, väntade på dem i vestibulen eller utanför hoteliet och följde så med dem efter ett hastigt »vous permettez», på hvilket han förresten aldrig afvaktade något svar. Detta irriterade Dahl på det allra högsta, ibland ändrade han sina planer i sista minuten, begaf sig af tidigare än ämnadt var, smög sig till och med ner bakvägen för att slippa »den välsignade karlen».

När denna manöver någon gång lyckades, var han vid det briljantaste lynne. Men den misslyckades som oftast.

En vacker dag tog han Märtha till sin förtrogna.

— Hör du, min flicka, kom hit och sätt dig, så får jag tala vid dig. Är det dig eller Harriet den där italienske dagdrifvaren slår sig ut för?

— Det är Harriet, svarade Märtha med öfvertygelse.

— Tycker du inte, hon är bra intresserad af honom, för det tycker jag.

— Jo visst är hon det, han är så intressant. Du skulle höra honom tala om italienska förhållanden och socialiströrelsen. Man får lära så mycket —

— Socialism! Och det skall jag ge ut mina dyra pengar och resa till Italien för, att den där herrn skall lära mina döttrar socialism. Han är väl socialist själf?

— Det tror jag bestämdt, han talar med en sådan sympati om dem —

— Ja, de äro också älskliga varelser. Och så påstår han, att han är en af cheferna för huset Gaspari & Söner i Palermo. Socialist och affärsman, det rimmar sig inte, åtminstone inte på svenska.

— Men vi ä ju nu i Italien, pappa.

— Jaha. Ja, här kan det kanske gå ihop, för här äro de tokiga allesammans.

— Signor Gaspari —

— Ja, men se den vill jag på inga vilkor ha, utbrast pappa fullkomligt omötiveradt.

Under natten kunde herr Dahl icke sofva. Han låg och tänkte på sin flicka och var bekymrad. Han tyckte det var »ruskigt» att vara i moders ställe för

fullvuxna flickor, fruntimmer förstode sig så mycket bättre på fruntimmer. Tänk, om nu Harriet skulle gå och fästa sig vid en människa, som man hvarken visste, om han var fågel eller fisk, en hederlig karl eller en äfventyrare, så pass hade man då reda på den där myntsamlaren i Stockholm.

Han påstod alltid, och det var värkligen ett faktum, att han inte kunde med gamla ogifta fruntimmer och att han visst inte hade något emot att se sina döttrar gifta, men deras friare tålde han absolut inte, och så fort han märkte, att en ung herre hade »afsikter», fick han i de flesta fall en afgjord aversion för honom. Nå, det här var ju heller inte något antagligt parti, en utländing! Då var den andre bättre, han var åtminstone svensk och inte katolsk, visst inte för att Dahl tänkte ge vika — men mellan två onda ting. Gubben Dahl var ej så litet af en despot, han tyckte om att man kände sitt beroende af honom, och det låg i hans natur att vara »käringen mot strömmen». När barnen voro små, brukade han säga: »Om du ber, så får du det inte». »Och om jag inte ber», hade Harriet en gång frågat? »Så får du det heller inte». Resultatet var emellertid, att hon hade fått det. I detta resonnemang låg hela hans pedagogiska princip. Man skulle inte få det önskade, när man bad, inte heller, när man inte bad, utan när han, Petter Dahl, ville det. Emellertid hindrade det honom, att Harriet inte »bad» om signor Gaspari, gjorde hon det, visste man åtminstone, hur man hade det.

Var signor Gaspari värkligen chef för huset Gaspari & Söner i Palermo, så var han åtminstone ingen penningfriare, under hvilken rubrik pappa Dahl natur-

ligtvis satte »den andre», men å andra sidan, de där utländska husen voro aldrig något att lita på, och någon affärsman var då Gaspari inte, därtill hade han alltför lätt att ge ut pengar, nåja det hade myntsamlaren också — fast han inga hade. Ja, det var allt igenom ett elände, men att släppa sin flicka bland sicilianska röfvare, det gjorde han då bestämdt icke. Och på det beslutet somnade han.

Deras resplan upptog af italienska städer endast Venedig, Florens och Rom, men dessa skulle de se grundligt och utan brådska, hade pappa önskat. Emellertid meddelade han flickorna efter närmare tre veckors vistelse i Florens, att han »fått nog» och ville resa, han kunde inte sofva om nätterna, han tyckte inte om hotellet. — Vi resa i morgon till Rom, sade han dagen efter den sömlösa natten, den enda han förresten haft i Florens och så kom hufvudsaken:

— Hör ni flickor, ni ska' inte tala om att vi resa för herrn därinne, det är alldeles onödigt, det angår honom inte. Och jag kan inte ge honom vår adress i Rom, så mycket vet jag emellertid, att jag inte kommer att bo på hôtel Quirinale.

— Men pappa, inte kunna vi smyga oss i väg utan att säga adjö och tacka honom för hans vänlighet.

— Det har ingen bedt honom att vara vänlig, vi kunna sköta oss själfva. Ja i alla fall, jag förbjuder er att tala om det, kom i håg det.

När pappa talade ur den tonen, fordrade han ovilkorlig lydnad. Flickorna kände sig emellertid »förfärligt falska», då Gaspari om aftonen gjorde upp planer för morgondagen.

— Det är bra otrefligt, att pappa skall ha sådana

idéer, sade Harriet sakta till Märtha, det käns precis som om vi gjort något ondt och skulle rymma. Jag måste säga något till honom.

— Bry dig inte om det!

Men då hade Harriet redan sagt:

— Vi resa nog tidigare än ämnadt var.

— Då råkas vi på Quirinalen, jag har redan skrivit efter rum.

Harriet svarade ej, gaf honom blott sin hand, som han kysste.

Och så rymde de.

I Rom trufdes Dahl. Där kunde man andas ut, där hade man sin frihet, han brydde sig inte om att bo i ett fint hotell, man kunde ju gå ut och spisa, och rummen i albergo dell'Oriente voro förresten mycket bra, läget var mycket centralare än Quirinalens. I de trakterna hade man ju aldrig något att göra. Erkännas bör emellertid, att herr Dahl samvetsgrant undvek dem. Tur hade han i alla fall, de voro tre veckor i Rom utan att ha sett en skynt af Gaspari.

Oafsedt allt annat de sågo i Rom, gingo flickorna ofta i sällskap med ett par amerikanska damer, de lärt känna i hotellet, ut på egna expeditioner, dit de ej fingo pappa med. De besökte några föreläsningar, hörde ett par rättegångar och öfvvoro ett parlamentssammanträde, allt för att vänja sig vid språket. Dessutom hade de skaffat sig inträde i åtskilliga romerska folkskolor för att få se något af »framtidens Italien», som amerikanskorna uttryckte sig. Pappa ville på inga vilkor »gå i skola», när han var i Rom, han hade aldrig hört, att de italienska skolorna voro särskildt värda att studera, och smutsiga barn kunde han få se

hemma. Men om det intresserade flickorna, så för all del. Ungdomen nu för tiden hade roligt af så många besynnerliga saker som mord och rån och socialister och anarkister. I synnerhet Märtha, hon var en riktig socialist.

På hemvägen från dylika »studier» gick Harriet ofta i förbifarten in till posten för att höra efter bref. Det kunde ha blifvit returneradt hit, fast det ej var mycket att hoppas på, hon hade numera alldeles upphört att vänta det.

Ja, hon hade till den grad uppgifvit tanken på att det skulle komma, att då expeditören en vacker dag — han var tillfälligtvis ensam, med ett betydelsefullt småleende lade brefvet i hennes hand, blef hon nästan förskräckt, som öfver något, hon ej var beredd på, något oväntadt, nästan otroligt. Hela hennes kropp skalf af glädje och förväntan. Det var henne omöjligt att gömma brefvet tills hon kom hem, hon öppnade det, där hon stod. Mycket långt var det inte, blott en half sida, men porträttet låg inuti och det var så likt, så likt.

Han skref:

Harriet!

Härmed sänder jag det porträtt jag senast erhållit. Det skulle kommit förr, men jag har blifvit narrad af fotografen. Jag ber dig ursäkta dröjsmålet. Min tid har varit mycket upptagen, dels af mitt arbete, dels därigenom, att min f. d. förmyndare öfverste Köhler med familj tillbragt den sista månaden i Stockholm och jag naturligtvis försökte vara med dem så mycket som möjligt. De äro nu resta. Några goda konserter fingo de vara med om, hvilket glädde mig

mycket, då hela familjen är särdeles musikalisk. Vi ha för muséet lyckats förvärfva några rara och intressanta mynt och medaljer, hvilka det skall bli mig ett nöje att visa, härnäst jag glädjes med att få vara ciceron i muséet. I Rom vore mycket för mig att se. I min bransch som i så många andra har den eviga staden stora skatter att bjuda på. Man får ej afundas någon, minst goda vänner, annars vet jag, hvem jag skulle afundas. När ställes kosan mot norden? Jag råkade Stjernskogs häromdagen, fru Fanny började *också* längta. Här är mycket kallt, det är blott därnere, hos er, som det är full sommar.

Den, som fick ströfva omkring på kampanjan — —
Adolf.

De flesta unga flickor skulle nog tyckt, att detta ej var ett bref, som fullt lönade en sådan väntan och längtan. Men Harriet tillfredsställde det. Hon läste så oändligt mycket mellan raderna, lust att meddela henne, hvad han företog sig och hvad som intresserade honom — längtan efter henne. Hon undrade, om fröken Ebba Köhler hade varit med sin familj i Stockholm och om hon värkligen var så vacker, som alla påstodo. Det stack ett ögonblick till i hennes hjärta, men så tog glädjen åter öfverhand. Hvad brevets början och slut var stilfullt och likt honom, förnämt och enkelt. Harriet — Adolf. Inga banala epiteter, blott de båda förnamnen. Hur mycket kunde man ej tänka sig framför dessa båda namn. Harriet tyckte sig se framför sitt: min egen älskade, — och framför hans »dín». — Hon kände så säkert, att det var det, han velat skrifva, att det var henne, som om orden stått där. Hon tog ej fram

porträttet — ty hon såg, att hennes vän posthern med det lifligaste intresse iakttog henne från luckan. Hvad hade han med henne att göra? Hon stoppade hastigt ner brevet i klädningsfickan och skyndade hemåt. Det jublade inom henne och hon sprang hastigt uppför trappan. Vid första afsatsen mötte hon fadren, som var stadd på utgående.

— Hvad du ser glad ut, min tös, sade han belåten.

— Det är så härligt väder, mumlade Harriet, i det hon hastigt öppnade dörren till sitt rum och läste den om sig.

— Kommer du inte med? frågade Dahl utanför. Jag ämnar mig till Monte Pincio.

— Nej, jag kan inte pappa, det är något, jag håller på med, ljöd det därinifrån.

Och hon höll på med detsamma, med brevet och porträttet, tills fadren en timme senare kom tillbaka, en visare man, än när han gick.

Nu visste han, hvarför Harriet varit så glad, tänkte han. Det var nog inte bara för vädret. Hon hade naturligtvis också sett honom, Gaspari, kanske talat vid honom.

När Dahl på återvägen från Monte Pincio sneddad öfver piazza Barbarina hade han på afstånd varseblifvit deras hotell-bekante från Firenze och med detsamma hade hans aversion för honom, eller rättare sagdt motvilja mot hans sällskap, åter uppvaknat.

Skulle det nu börja igen, det ständiga följet och öfvervakandet och redogörelsen för hvad man tänkte göra och företaga sig och omöjligheten att få ha sin frihet och se något på sitt sätt. Och gubben Dahl

var tillräckligt originell och tillräckligt okunnig för att vilja se Rom på sitt sätt. Han intresserade sig inte för allt, visst inte, långtifrån, men det han intresserade sig för ville han se, som han ville och när han ville, och utan fjäsk.

Och nu Harriets glädje, den kunde inte betyda något annat än att hon också råkat sicilianaren. Ett sådant elände! Nu skulle han väl börja lägga an på allvar, besöken i muséerna och ännu mer de utflykter, flickorna vant sig att göra på egen hand, skulle underlätta kurtisen.

Egentligen hade de varit hemifrån länge nog, det var inte roligt att lämna affären vind för våg, det var verkligen ingenting att hålla på, en skillnad på en åtta, tio dar. De kunde gärna resa hem, när som helst.

Flickorna voro vana vid pappas hastiga beslut och blefvo ej mycket förundrade, de tyckte snarare, att det var märkvärdigt, att han gifvit sig ro så pass länge. Nio veckor från affären, det var något oerhördt!

Efter Adolfs bref hade Harriet börjat längta, helst som det föreföll henne, att *han* också gjorde det: »Fru Fanny längtar också» — »när styra ni kosan mot norden? *När styra ni kosan mot norden!* När som helst för henne! Hon kände, och det gjorde henne ondt, att hon ej kunnat njuta som hon velat och trött af denna så efterlängtade, härliga resa, därför, att hennes tankar varit annorstädes, hon hade haft stämningsfulla stunder, men hon hade aldrig kunnat helt och hållet uppgå i dem, hon lefde ett dubbelfif, som ansträngde henne mer än alla resans besvärligheter. I synnerhet denna dagliga och stundliga väntan på bref.

Märtha däremot protesterade mot hemresan så mycket hon vågade.

Hvarför drog pappa in nästan fjorton dagar på Rom, det återstod dem så mycket att se, och hvem kunde veta, om och när de kommo hit igen?

— Jag har mina skäl, sade pappa, och för dem ville han inte redogöra.

Under det flickorna packade för morgondagens resa, kom kyparen upp med Gasparis kort och med hälsningar, att monsieur var därnere och frågade om herrskapet tog emot. Herr Dahl svarade, att de för ögonblicket voro hindrade, men underrättade ej sina döttrar om besöket. På eftermiddagen skickades ett par vackra buketter, den ena, betydligt större och präktigare, bar Harriets adress, men såväl den som den anspråkslösare till Märtha behöll pappa i sitt rum öfver natten och låg och förargade sig öfver att lukten var så stark, att den hindrade honom att sofva. Vid afresan på morgonen glömde han dem kvar och brydde sig ej heller om att för flickorna omtala Gasparis besök. De undrade följaktligen flera gånger under resan, hvarför han ej kommit, och pappa undrade med.

Ju mer de närmade sig hemmet, desto oroligare blef Harriet. Hon hade skrivit till Fanny och omtalat dagen och timmen för deras ankomst och nu koncentrerade sig alla hennes tankar på ett enda: hade han råkat Fanny och skulle han vara nere vid stationen?

Men det var han icke, där var ingen annan än faster Vendla, mot hvilken Harriet, besynnerligt nog, ej visade sig så rörande snäll och vänlig, som hon

ämnat. Faster hade också en förmåga att hastigt nog jaga bort den särskilda stämning, som medvetet eller omedvetet följer med från alla vackra resor, och att med några ord förflytta de hemkommande midt i sin egen trånga värld från den stora, vida, man nyss lämnat. Intet värkar så nedslående på sinnet som att plötsligen, utan den minsta öfvergång, känna sig på så vis »hemma» igen, på gamla, vanliga trampade vägar och stigar, att på en gång se de stora vyerna utestängda som med höga skrank, all stämning liksom bortblåst. Man har svårt att förlåta den, som åstadkommer detta. Harriet var i hög grad stämmingsmänniska och hade följaktligen svårt att förlåta faster.

Denna å sin sida förklarade, att hon alls icke förstod sig på Harriet och hennes nycker och tyckte det var obegripligt, att hon var vid dåligt lynne, som fick allt hon pekade på. Märtha tog däremot faster med lugn. Hvertill tjänade det att förarga sig? Gamla människor förändra sig minsann inte så lätt. Inte kunde Harriet begära att faster Vendla skulle göra det på två månader. Och det hade hon heller inte gjort. »Sådant är lifvet», skulle signor Gaspari säga.

III.

Några dagar efter hemkomsten träffade Harriet Adolf hos Stjärnskogs. Han var glad att råka henne och hon berättade med ifver och förtjusning om allt, hvad hon sett på resan. »Och ändå längtade jag hem», fick hon tillfälle att hviska, då de ett ögonblick voro ensamma.

— Gjorde du? — svarade han, i det han smålog som han skulle smålett åt ett naivt, öppenhjärtigt barn. Detta kärleksförhållande, i hvilket han var den passive, hon den aktiva, föreföll honom snarare egenomligt än precis stötande, möjligen därför att Harriets känslor voro allt för äkta och okonstlade, möjligen af den psykologiska grund, att han ej kände tillräckligt för henne, för att det skulle stöta honom. Han måste och han ville gifta sig med en rik flicka, hvad han däremot bestämdt inte ville var att ånyo utsätta sig för gubben Dahls beska sanningar och närgående forskningar. Harriet fick således skaffa fadrens bifall. De vanliga rollerna voro i sanning ombytta, han

skulle vinnas, ej hon, och han kände sig till hälften smiekrad, till hälften förvånad öfver hennes naivitet att så tydligt visa honom, att så var förhållandet.

Hans försummelse med brevet till Florens och andra underlåtenhetssynder voro däremot ingalunda föranledda af mer eller mindre utstuderad grymhet, beräkning eller koketteri, därtill var han alltför enkel och rättfram, han hade värkligen glömt afhämta fotografien. Och att gå ner till stationen, eller dylikt, föll honom alls inte in, han var ingen kurtisör som Gaspari, och var han stämmingsmänniska, så var han det åtminstone icke i sitt förhållande till Harriet.

Harriet hade så ofta vis-à-vis andra hört talas om, att det var oförsynt af den och den, »som ingen-ting hade» att fria till den eller den rika flickan, att hon fann det helt naturligt, att det skulle kännas svårt, nästan omöjligt för honom, »som var så stolt», att förnya sitt frieri, på hvilket han fått afslag. Prinsessor och drottningar fingo minsann till och med göra första steget, hon tänkte på drottning Viktoria; det här var något liknande, helst därtill kom, att det var svårt för främmande att förstå »att pappa inte menade så illa som det lät». Det enda, som nu liksom förut pinade henne, var att icke Adolf bad henne föra deras talan, utan öfverlämnade allt så resigneradt i hennes händer; men hon försökte intala sig, att det också var naturligt, därför att hon var rik, hon förstod ej, att om han värkligen älskade henne, skulle detta faktum ej för honom spela den roll, hon tillskref det.

Hur som helst. Harriet grubblade ej öfver hvem, som älskade mest eller bäst af dem båda, han hade

friat till henne, således tyckte han om henne, och hon hade endast en tanke, den att få tillhöra honom.

Det var ungefär en vecka före hennes tjugonde födelsedag, som hon råkat Aspenhjelm. Efter hemkomsten hade hon gått in i fadrens rum och haft ett långt samtal med honom, från hvilket hon kom ut med rödgråtna ögon och efter hvilket hon läste in sig den återstående delen af aftonen. Han hade gifvit henne samma skäl och samma besked som förra gången, *han ville inte*, och hon hade svarat honom som förut, att hon aldrig ville gifta sig med någon annan och att hon för öfrigt önskade, att hon aldrig varit född.

Två dagar senare fick pappa ett bref med italiensk poststämpel. Det gjorde honom mycket betänksam, dels därför, att han såg från hvem det var, men också därför, att han inte kunde läsa det. Det föll honom inte in att visa det för Harriet. Han hade visserligen några dagar förut hört henne försäkra, att hon inte ville tillhöra någon annan än Aspenhjelm, och i så fall kunde ju Gasparis bref icke innehålla någon frestelse för henne, men hvem förstod sig på fruntimmer. Hennes tycke för Aspenhjelm hade kommit så hastigt, att det enligt Dahls förmenande lika hastigt kunde försvinna, om hon fick något annat i hufvudet. Det var klokast att ingenting riskera.

Det var således doktor Claesson, som fick förtroendet att vara uttydare. Det var ett mycket entusiastiskt bref (öfverspändt kallade Dahl det) i den del, som rörde hans känslor för Harriet. En passionerad förklaring öfver det outplånliga intryck, hon gjort på honom, en formlig anhållan om hennes hand med i

detalj gående uppgifter om sina ställningar och förhållanden, hvilka Dahl ej kunde förneka voro förvånande goda.

Claesson fick äfven förtroendet att skrifva svaret.

— Du bör väl först tala vid din dotter.

— Det är onödigt, jag vill inte ha honom på några vilkor, inte på några. Men han är en sådan gåpåare, att du skall få se, jag har honom på halsen, innan jag vet ordet af.

— Det är mycket troligt. När du inte ger honom något skäl, så kommer han väl hit och frågar dig efter det.

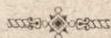
— Och du tror inte att han kommer, om jag ger honom skäl. Nå, då skall han få ett ordentligt. Skrif till honom, att Harriet är förlofvad.

— Är hon värligen? Då får jag gratulera dig!

— Ingen orsak, ingen orsak, det försäkrar jag. Det är ingen *siciliansk* röfvare, det är min enda tröst. Men jag kan inte tåla karlen. Apropos du, gratulera inte Harriet, hon vet inte om det, det skall bli en öfverraskning för henne.

Doktor Claesson skakade på hufvudet, det var nästan att drifva originaliteten väl långt.

Men det förvånade honom icke, han kände Dahl.

IV.

Det var Harriets födelsedag. Bordet stod dukadt med blommor och grönt och vid födelsedagsbarnets plats lågo presenterna, några småsaker från faster och Märtha, ett par bref från frånvarande väninnor, men ingenting från pappa. Besynnerligt nog, han satt där och såg ut, som om han gifvit något riktigt storartadt, och på samma gång hade han en min, som om han njöt af ett skälmstykke, han tänkte spela.

— Många glada födelsedagar, min flicka, sade han, då Harriet kom fram och kysste honom.

— Tack pappa, svarade hon sakta och nedstämd.

Han satt fortfarande på sin plats och tittade öfver tidningen på henne, då hon lyfte sin kopp för att räcka den till faster, som serverade kaffet. På assietten under koppen låg ett bref med pappas stil på utanskriften. Hon öppnade det långsamt, hon kunde tänka sig, hvad det var, pengar »för att hon själf skulle köpa sig något, hon önskade». Det hade pappa gifvit förut.

Men det var ingen sedel, endast ett vänligt presentkort, på hvilket stod präntadt:

»Harriet Dahl äger att på min räkning uttaga en baron efter behag». Och så namnunderskriften.

Hon stod orörlig med papperet i hand, det ryckte kring hennes mun, som om hon skulle brista i gråt.

Fadern hade släppt tidningen.

När hennes blick mötte hans, gjorde hon en grimas, men föll honom strax därpå om halsen och kysste honom gång på gång. Så hviskade hon i hans öra:

— Pappa, tala för all del inte om det här för Adolf.

— Åh nej, det låter jag nog bli, den gunstige herrn såg inte ut, som om han förstod skämt.

— Det gör han, det skall pappa inte tro, men inte det här.

Pappa myste: det är hvad engelsmännen kalla »a practical joke» och så mycket vet jag, att ett dyrbarare skämt har jag aldrig bestått mig i hela mitt lif.

Harriet låtsade ej höra.

Faster Vendla var mycket nyfiken, hon kunde inte begripa, hvad som kunnat ligga i det där kuvertet och som Harriet blifvit så glad för, hon, som aldrig brydde sig om pengar, nåja, det var då inte underligt, hon fick ju allt så lätt, mycket för lätt, och satte därför naturligtvis inte värde på det.

— Vet du hvad pappa gaf Harriet? sade hon till Märtha, som satt kvar, medan Harriet följde ut fadern i tamburen.

— Nej.

— Så löjligt att inte tala om det, men här i huset skall allting vara så hemlighetsfullt.

Märtha gick in i systemens rum; Harriet satt framför skrifbordet. Hennes ansikte formligen strålade af glädje och lycka. Naturligtvis hade hon föredragit, om pappas samtycke gifvits i en mindre skämtsam och mera finkänslig form, och svårigheten att affatta brefvet till Adolf låg just i att dölja denna. När Märtha kom in, drog hon henne till sig och sade:

— Jag är öfverlycklig, pappa har gifvit sitt samtycke till vår förlofning.

Märtha var ledsen, att hon ej fann de rätta orden att lyckönska systemen, hon hade aldrig »förstått sig på Aspenhjelmen».

— Får jag se hvad pappa skrifer? sade hon. Kortet låg framför dem på bordet.

— Nej låt bli, han skrifer bara, att han ger sitt bifall.

Hon ville icke, att någon skulle läsa det. Det låg något sårande för Adolf i pappas ord — och det kunde ju hända, att Märtha tyckte, att det var roligt.

— Gå ner, så är du snäll; så fort jag skrifer det här, skall jag tala om det för faster. Jag undrar, hur hon skall ta det! En liten predikan får jag nog.

Hon skref endast några jublande rader: Pappa hade äntligen, äntligen gifvit sitt samtycke. Adolf kunde komma upp och fira födelsedagen med henne, om han ville. Så klädde hon om sig i en hvit klädning och satte några skära rosor i det breda skärpet och gick därefter ner till faster för att tala om, att hon var förlofvad.

Faster tog det mycket högtidligt och hennes lyckönskan fick följande form:

— Jaså, ja jag hoppas, kära Harriet, att du skall bli lycklig. Men för att bli det får du allt försöka skaffa dig ett jämnare och bättre lynne och lägga litet mer band på dig, än du hittills brytt dig om att göra. Din blifvande svärmor lär nog inte ha det tålmod med dig — som andra fått ha. Det är förresten en mycket högfärdig familj, du kommer in i, åtminstone ha de namn om sig att vara det. Och din fästman —

Harriet började bli otålig.

— Man får ju hoppas, att han håller af dig för din egen skull. Han har visst flera ogifta systrar?

— Fyra.

— Jaså fyra. Ja, då får jag lof att gratulera dig.

— Tack faster.

— Fick du klart för dig, om hon gratulerade dig till din förlofning eller till dina svägerskor, sade Märtha.

— Det är alldeles detsamma, hvilket som, — jag hörde inte på.

— Nu ringer det.

Hon spratt till och skiftade färg. Hela hennes ansikte var öfvergjutet af den varmaste rodnad, då hon öppnade dörren för honom. Han omfamnade och kysste henne och följde henne så in i det lilla blå kabinettet, där de voro alldeles för sig själfva.

Hon satt på soffan bredvid honom med hans hand fast sluten i sin. Han såg nöjd och belåten ut, men var lugn som alltid.

Mötet mellan svärfar och svärson var lite genant, helst som pappa ej fann något annat att säga än:

— Ja minsann, jag drömde om det här, när vi sist talades vid.

— Jag hoppades det alltid, svarade Adolf lugnt. Faster var inte vidare vänlig mot fästmannen, hon ogillade honom.

Märtha var mycket generad, hon kunde ej tala ett ord med den blifvande svågern, sedan han propo-
nerat duskål. Hon tyckte i det hela taget, att fäst-
folk alltid voro »så fåniga».

Det var ingen liflig middag. Dahl och Aspen-
hjelms hade svårt att finna samtalsämnen. Det är
aldrig en lätt uppgift att från främmande plötsligen
förvandlas till son i huset, dubbelt svårt, när man,
som fallet var här, hade få eller inga gemensamma
intressen, vänner och bekanta och såg på alla lifvets
företeelser med olika uppfattning och förutsättningar.
Som doktor Claesson emellertid var läkare äfven i
Aspenhjelmiska familjen, talade de om honom mycket
och grundligt, när en paus hotade att uppstå. Harriet
lade ej märke till den tryckta stämningen, hon satt
försjunken i lycka och såg allt som oftast på fäst-
mannen med ett strålande leende af kärlek och
beundran.

Innan hon på eftermiddagen följde Adolf in i
kabinettet, vände hon sig om och slog båda armarne
kring faderns hals.

— Är du nu riktigt belåten, min flicka?

— Jag är den lyckligaste människa på jorden.

— Det var märkvärdigt, sade pappa med öfver-
tygelse.

När Adolf vid tiotiden gått, frågade faster:

— Apropos Harriet, hvar har du hans bukett, den
fick jag inte se.

— Här. Är den inte gudomlig? Lukta!

— Jo, den är värkligen vacker. Det är en mycket dyrbar bukett. Jag är nyfiken att veta, hvad en sådan bukett kan kosta.

Harriet tog den från faster, pappa skulle också se och beundra.

Hon var förargad öfver att faster försökte värdera buketten. De välsignade pengarne!

Men det blef värre, då pappa sade: Jag är inte alls nyfiken. Jag får förr eller senare se det på räkningen.

— Pappa!

Härnäst, när Adolf gaf henne blommor, visade hon dem endast för systemen och gömde dem sedan undan på sitt rum.

Hon var rädd, att de skulle kommenteras och kritiseras.

Men så började faster en dag i pappas närvaro beskärma sig öfver, hur besynnerligt det var, att Adolf aldrig som andra fästmän skickade blommor till Harriet.

— Det vore väl för mycket begärdt af en så drumlig herre, sade pappa.

— Adolf är visst inte drumlig, utbrast Harriet stucken.

— Jaså, ja bara du är nöjd, så är det bra, det är icke jag, som skall gifta mig med honom.

Harriet gick i en ständig oro, att pappa skulle säga något dylikt åt Adolf. Men det gjorde han icke.

Baron Aspenhjelm hade nämligen till en viss grad förmåga att imponera, äfven på sin blifvande svärfar, men för Harriet generade pappa sig inte och hans kritiska utfall gjorde, att hon som oftast svarade häftigt.

Märtha lyckades ej alltid dölja, att hon hade svårt att vänja sig vid ett främmande element i familjen. Just därför, att hon och Harriet hade varit så mycket för hvarandra, kändes det så besynnerligt, och faster Vendla försökte alls icke dölja, att hon fann Aspenhjelms stel och tråkig.

Men passade fästmannen ej allt för väl i Harriets hem, så passade hon lika litet i hans.

Det första, som frapperade vid sammanvaron med Adolfs mor och systrar var, att de voro så ofantligt väluppfostrade. Det fanns saker, man aldrig talade om i det Aspenhjelmiska hemmet, som man icke erkände existera, hvilka man ignorerade eller åtminstone aldrig diskuterade. Hit hörde naturligtvis den realistiska riktningen i literaturen, man hade icke läst den eller den boken, gudbevars, men man hade sett kritiker öfver dem, och det var alldeles tillräckligt för att veta och döma. »Sådant hände icke», det var endast en »smutsig fantasi». Allt var så välbestäldt i världen, om den bara fick vara i fred och inte allt drogs fram och lades under dissekeringsknifven. Det hade väl funnits mindre lyckliga äktenskap också förr i världen (friherrinnan Aspenhjelms hade förmodligen sina skäl att antaga det), men man dolde det och skrek inte ut det på gator och torg. På sin höjd hade man reda på det »inom societeten», men man drog inte in andra till vittnen. Sammaledes var det med de »små oegentligheter», som nu helt oförsynt kallades »skandalerna». — Om eller när de passerat, sökte man skyla öfver dem och lät framförallt inte de »välsignade tidningarna» få tag i allt.

Men det var endast ungdomen, tiden, literatu-

ren o. d., som friherrinnan Aspenhjelm och hennes döttrar behandlade så där skarpt, däremot ansågs det ej för fint eller comme il faut att kritisera eller diskutera personer, som man hade för vana att göra nu för tiden. Alla människor, *de* kommo i beröring med, voro älskvärda och hyggliga, de kände gudskelof inga andra. Det var således ej den blifvande svärdotterns person, friherrinnan Aspenhjelm ogillade, för all del, hon såg mycket bra ut, det var odisputabelt, och hon var mycket fästad vid Adolf, det var inte svårt att se; *möjligtvis* kunde man önskat att den unga flickans åsikter och riktning ej varit så ultra moderna, hon, som ungdomen nu för tiden, hade inte respekt för mycket, den var ju så själfrådlig och själfsäker, men som sagdt, friherrinnan ville visst inte säga något mot Adolfs fästmö, flickan var mycket »söt».

De voro samtliga belåtna med att sonen och brodern gjorde ett så rikt parti, fast det helt naturligt var en missräkning, att det ej också var ett förnämt. Grosshandlare Dahl hade emellertid mycket anseende i köpmansvärlden, hvilken naturligtvis var en helt annan »värld» än den Aspenhjelmiska, »distinguerad» var han ju inte, men det kunde man inte begära. Adolf gifte sig förresten ej med familjen, och flickan var som sagdt »mycket söt och rar». Aspenhjelm tillbad sin mor och ansåg henne vara ett ovanligt klokt fruntimmer. Det var hon också i sin genre, världsklok, försiktig och kunskapsrik. Hon hade fått sin tids och sitt stånds omsorgsfulla uppfostran, kunde flera språk, var mycket road af och ganska hemma i botanik, ritade och målade samt spelade piano alldeles förvånande korrekt. Därtill var hon en ovanligt dug-

lig busmoder. »Hos ingen får jag sådan mat som hos min mamma», brukade sonen säga. Familjen var högförnäm, men i små omständigheter. De ekonomiska svårigheterna, hur tryckande de än varit, hade emellertid ej utgjort friherrinnans största bekymmer, det hade varit mannens uppförande, som i det ena och andra afseendet så nära stött på skandal, att familjen lefvat i ständig ångest för hvad han härnäst skulle taga sig för.

Och mamma hade varit storartad i att dölja, öfverskylda, fördraga och söka i trots af allt bereda barnen en något så när sorgfri ungdom. Men den ständiga förställning, i hvilken hon under mannens lifstid jämt fått lefva, hade satt märke på hennes väsen och sätt, som för öppna och okonstlade naturer ej föreföll enkelt och naturligt och kanske ej alltid var det.

Harriet kom med de bästa föresatser och den innerligaste önskan, att Adolfs familj skulle hålla af henne, isynnerhet hans mor, som han var så intagen i. De första gångerna, de varit tillsammans, och då hon af blyghet nöjt sig med att säga ja och nej, hade allt gått förträffligt, men nu, sedan de blifvit mer bekanta, gick det mindre bra och det var alltid med en viss orolig känsla, Harriet följde fästmannen upp i den lilla våningen med sina små rum, där de gammalmodiga möblerna stodo ordentligt och prudentligt upprådade kring väggarne och där de två buckliga messingbeslagna byråarne pryddes af gammalt ostindiskt porslin, emaljerade snusdosor och andra små från åtskilliga ekonomiska skeppsbrott räddade familjeklenoder. Det mesta hade tillhört farmor, en född grefvinna von Hettner. Sakerna voro nog intressanta att se på, *men* . . .

V.

Allt sedan Harriets förlofning hade Märtha känt sig bra ensam. Förhållandet mellan de båda systrarne var lika godt som förut, men den äldre hade helt naturligt fått nya och andra intressen, i hvilka hon med sin exalterade natur uppgick helt och hållet. Märtha hade aldrig kunnat följa med, då Harriet »börjat flyga», och visst icke nu. Hon var ingen svärmisk natur utan satte en ära i att se saker och ting som de voro.

Hon hade aldrig tyckt, att den blifvande svågern var någon halfgud, och nu snarare underskattade hon honom, kanske till följd af en omedveten svartsjuka. Men när pappa eller faster Vendla »hackade» på honom, stod hon alltid på hans sida, både för systemens och för rättvisans skull, ty pappa och faster voro lika öfverdrifna i att klandra som Harriet att höja alla Adolfs göranden och låtanden till skyarne. Men en sak hade Märtha klart för sig och det var, att Adolf tagit Harriet för pengar. Det harmade henne för systemens skull, det var då något, som aldrig skulle hända henne, Märtha. Denna föresats hade hon haft

anledning att pröfva två särskilda gånger sommaren efter Harriets förlofning. Först friade löjtnant Bergman. Han kom utridande en morgon till Fjellsjö endast i akt och mening att fria till henne. Hon hade råkat honom på några baler under vinterns lopp, det var det hela. Ett sådant frieri var nästan en förolämpning. Han visste att pappa var rik, och som han inte kunde direkt gå och ta pengarne ur hans kassakista, fick han låtsa som om han ville ha henne på köpet. Hon kände det alldeles så, under det hon åhörde löjtnantens kärleksförklaring, som flöt så lätt och ledigt, att Märtha ovilkorligen hade känsla af, att han läst öfver den, eller också var mycket van.

— Vi känna ju inte alls hvarandra, det är väl omöjligt att gifta sig med någon, som man inte känner.

— Hur kan fröken Dahl säga så? Vi, som råkats så ofta i vinter och dansat så många gånger tillsammans.

— Ja, jag vet att löjtnanten för bra och dansar utmärkt, och vi ha haft åtskillig balkonversation, men det kallar jag inte att känna hvarandra. Det är också riskabelt för löjtnanten själf, jag är snäll och hyggelig, när jag dansar, men det är jag kanske inte annars, och för resten är jag inte så särdeles road af dans, så jag tänker sluta med att gå på baler.

Löjtnanten såg förbluffad ut. Det lät som ett afslag på en uppbudning till första vals, snarare än som ett afslag på ett frieri. Det var en bra besynnerlig flicka. Hon hade ett riktigt förargligt sätt, det hade han aldrig förut märkt. Men kanske hon inte hade förstått, att han ingenting högre önskade än att gifta sig med henne. Det gjorde han värligen. Ett

mycket rikt parti och en af Stockholms vackraste flickor.

— Nej, det var intet missförstånd, hon påstod, att hon fullkomlig förstått honom.

Det kostade inte på henne, det gjorde henne inte alls ondt om honom, hon kunde inte känna medlidande med dylika spekulationer, som man måste svepa in i vackra fraser för att de inte skulle taga sig allt för ohöjda ut. Snarare hade hon känsla af: tänk att han värkligen är så dum, att han kan tro, att jag är så dum.

När löjnanten red ifrån Fjellsjö, satt han ej till häst med samma triumferande, segervissa hållning, som då han några timmar förut gjorde sina eleganta volter framför hufvudbyggnaden, där Märtha suttit på verandan.

Det var inte den första korg han fått, men ingen hade så totalt varit blottad på rosor som denna. Inte ens så mycket som ett litet erkännande af hans smickrande anbud, det var precis som om hon inte ansåg det smickrande. Snarare tvärtom. Löjtnant Bergman tyckte, under det han red genom den dammiga allén, att fröken Dahl förlorade betydligt af att ses vid dagsljus, en sådan där mattgul hy tar sig bäst ut vid artificiell belysning. Charmanta ögon, men ett skarpt drag kring munnen. Och så var hon väl lång. Han tyckte egentligen icke om långa fruntimmer.

Skörden slog den sommaren fel i Stockholmstrakten och på hösten friade deras granne, kammarherre von Otter på Sjötofta, till Märtha. Det var naturligtvis hon, som satte dessa sakförhållanden, den felslagna skörden och frieriet, i samband med hvarandra.

Hon hade nämligen aldrig kunnat med kammarherren och hon hade visat det på det mest omisskänneliga sätt. När han var hos dem på besök, brukade hon antingen gå sin väg, försvinna på hela dagen eller också sitta så fördjupad i sin bok, att hon hvarken hörde eller såg. Hon rent af snäste honom, när han talade vid henne, och ändå friade han. En sådan karl hade då ingen gnista stolthet eller själfkänsla. Han hade inte en gång den ursakten, att han inte kände henne. Hon besvarade också hans friarebref med ett bestämdt, nästan ohöfligt afslag och med förklaringen, att hon aldrig tänkte gifta sig.

Det var en bitter tanke, som grodde inom henne, att ingen tyckte om henne för hennes egen skull, utan bara för hennes pappas pengar. Hon frågade inte efter att vara omtyckt eller firad eller vara i tillfälle att säga nej åt så och så många friare. Hennes håg och tankar lågo alls inte åt det hållet, det hvarken roade eller smickrade henne. Tvärtom.

Hon var för god, i alla fall var hon för stolt för att tåla, att hon gjordes till föremål för spekulation och beräkning. Hon kunde ej hjälpa, att hon inte kunde göra sig några illusioner angående den sortens kärlek, för hvilken hon var föremål, hon, som de flesta andra rika flickor!

Det kändes som en lättnad, när hon en dag gaf alla dessa känslor luft. Det var i ett samtal hon hade med Esther Wendel uppe hos denna. Fröken Wendel hade i skolan varit hennes lärarinna i engelska, och hon tog fortfarande privatlektioner för henne, ej så mycket för språkets skull, som för nöjet att på bestämda tider råka och vara tillsammans med henne.

Esther var nämligen Märthas ideal af kvinlig fullkomlighet och oaktadt den stora skillnaden i ålder, fröken Wendel var några år inne på tretti-talet, hade hon lättare att anförtro sina känslor och tankar till henne än till någon annan.

Esther Wendel hade en särskild förmåga att känna ungt med de unga, hennes elever påstodo alltid, att hon var precis »som en jämnårig», och de, för hvilka hon särskildt intresserade sig som nu systrarne Dahl, gifvo henne sitt fulla förtroende och voro säkra på att mötas af sympati och förstående. Det låg något klart, enkelt och storslaget öfver hela hennes väsen och uppträdande, hvilket i hög grad värkade tilldragande på de unga, blandadt som det var med något varmt och mjukt, som gjorde henne helt till kvinna. Fröken Wendel hade mycket frisinnade åsikter, hvilka hon både i tal och skrift lät komma till syne på ett saktmodigt, men bestämdt och öfvertygande sätt, ja hon visade sig ha så radikala idéer, att hon numera alls icke existerade för de Aspenhjemska damerna, med hvilka hon i sin ungdom varit mycket lierad. Hon var däremot mycket fästad vid de båda systrarne Dahl, hvilka, oaktadt all sin beundran för henne, hade ärft tillräckligt med originalitet för att vara något för sig själfva, något, som Esther särdeles satte värde på. Hon hade haft Harriets förtroende och hade helt uppriktigt sagt henne, att det gjorde henne ondt, att hon fäst sig vid Aspenhjelms, det var en bra och hederlig man med en förträfflig karaktär, men de passade icke för hvarandra, ett yttrande, som Harriet tagit illa upp och fortfarande hade svårt att smälta.

Ett drag som detta bevisade, att fröken Wendel

ej alltid höll med unga flickor mot deras föräldrar, hvilket somliga påstodo. Det var endast när hon med sin skarpa blick och sitt varma hjärta tyckte sig märka, att det de drömde om och hoppades på hade utsikt att varda dem till lycka, som hon höll med dem och gjorde något vackert, djupt, nästan högtidligt af deras ungdomliga känslor. Det var sådana unga flickor af hennes elever, hvilkas förtroende blifvit mött med intresse och förstående, som påstodo att fröken Wendel bestämdt själf måste haft sin historia, hvarmed de naturligtvis menade sin kärlekshistoria, i annat fall skulle hon ej kunnat känna så ungt. Det var just detta, Esther hade att anmärka mot Märtha, hon kände icke ungt, det låg ett drag af misstroende i hennes karaktär, hon hade inga ungdomliga illusioner, — nå hennes tid skulle väl komma, som alla andras.

Hon tänkte så, då Märtha, apropos något de just läst, talade om sin uppfattning af löjtnantens och kammarherrns smickrande anbud och tillade, att hon aldrig ville gifta sig. Man kunde vara fullkomligt lika lycklig som ogift, man fick naturligtvis akta sig att bli som faster Vendla eller flickorna Aspenhjem, men det behöfde man icke, om man hade intresse och värksamhetslust.

— Det skall du inte säga, ett lyckligt äktenskap är det lyckligaste som fins, allt annat är bara surrogat, svarade Esther med en vacker blick.

— Det kan *du* inte tycka, du, som har ditt arbete och så mycket som intresserar dig.

— Jo, det gör jag.

— Tänk, att vara bunden vid en man, som kanske tagit dig därför, att du är rik, som det icke skulle

falla in att bry sig om dig, ifall du icke voro det. Tror du värligen att Adolf brytt sig om Harriet, ifall hon varit fattig?

— Det är omöjligt att veta, säkert är, att han icke behöfver tycka mindre om henne, därför att hon inte är det. Han kunde troligen inte gifta sig med en helt fattig flicka. Och allt det där har bestämdt aldrig fallit Harriet in.

— Nej, det tror jag nog. Men jag tänker på det och grubblar på det. Förresten ser jag inte till några lyckliga äktenskap. Det är alltid något som förstör eller kommer emellan. Och i de flesta fall får hustrun bara rätta sig efter sin man och alla hans idéer. Och hur länge varar den så kallade kärleken? Några år på sin höjd.

— Det fins kärlek, som varar lifvet igenom.

— Gift folk emellan? Jag undrar det. Nå, hvarför har du då icke gift dig, du som tycker, att det är en sådan lycka?

Det ryckte kring Esthers läppar, men hon svarade ej.

— Ser du det! Du har kunnat fylla ditt lif utan att vara gift, och det är ju helt naturligt, så begåfvad och kunnig som du är. Men äfven, om man icke är det, så kan man ju alltid hitta på något att intressera sig för, något arbete, någon värksamhet. Det enda, som är svårt, är att jag skall vara så förfärligt barnkär, men jag kan ju ta till mig ett fosterbarn, när jag blir gammal.

— Surrogat, sade Esther med ett vemodigt leende.

— Det är ju möjligt, men jag kommer aldrig att råka någon man, som jag skulle tycka tillräckligt om eller tro tillräckligt på för att vilja gifta mig med.

— Hvad vet du om det? Du är ännu ett barn.

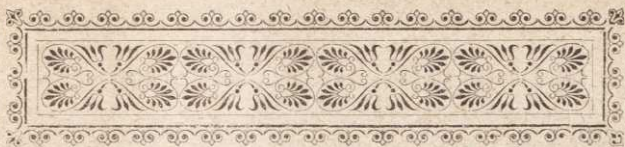
— Jag känner det på mig. Jag är mycket för rädd att få lida.

— Stackars Märtha!

— Säg inte det! Jag kan bli lycklig på mitt vis, och förresten, hvem är egentligen lycklig?

När Esther stängde dörren efter sin unga gäst, visste hon ej, hvilken af de båda systrarne det gjorde henne mest ondt om, den, som hade för många illusioner, eller den, som hade för få.

VI.

Hör du Adolf, är du mycket ond för att jag bråkade?

— Nåja, inte kan det vara något särdeles nöje för mig, att du alltid disputerar med mamma och systrarne, när du går med mig dit upp. Hur skall det gå, när vi bli gifta, och du oftare måste vara tillsammans med dem, när du icke nu som fästmö...

— Kan tiga, menar du? Ja, jag är mycket ledsen, att jag disputerade, men det är så svårt att icke säga emot, när de med sådan bestämdhet påstå något, som jag absolut vet, att de ha orätt i.

— Om de inte precis hade rätt i sak, så var ju deras omdöme bra mycket vänligare än ditt, du tog ju formligen heder och ära af Anna Methe.

— Gjorde jag? Det var visst icke min mening, men tant har en förmåga att bedöma människor och företeelser så kritiklöst, att det retar mig, och när så alla flickorna naturligtvis hålla med henne — det är en olycka att de äro så många och så eniga.

— Jag förstår inte, hvad du menar. Det är väl

en lycka, när en familj är enig. Jag för min del fullkomligt plågas af familjedispyter.

— Ja visst. Jag menar bara, att det är en olycka för mig. Jag blir alltid så skarp, när jag är med dem, de få mig alltid att förifra mig, det är som om jag hade ett dåligt hjärta och en elak tunga, och det har jag väl ändå inte, Adolf.

Det låg en vädjan i hennes sista ord. Han svarade ej på den, utan teg ett ögonblick, som om han anställde en sakta jämförelse och sade så:

— Det är värkligen märkvärdigt, att mamma kan vara så mild, när man betänker allt hvad hon gått igenom, mycket mer än världen anar och jag kan tala om för dig. Hon har helt enkelt varit beundransvärd. Och när hon, som haft så många sorger, vid sin ålder ej är bitter och hård, är det bra underligt, att du, som är så ung och bara haft lycka och framgång i lifvet, kan vara så litet mild i dina omdömen. Men du är intolerant, du som alla liberala.

Harriet såg hastigt upp på honom och släppte hans arm. De gingo tysta ett stycke.

Det var icke första gången de sagt hvarandra bittra ord under den jämförelsevis korta tid, de varit förlovade, och det hade nästan alltid varit Harriets skuld, att de framkallats. Hon kände det, och det förödmjukade henne. I dag hade det varit apropos Anna Methe, igår var det i anledning af en åsikt som Harriet förfäktat och Adolf ogillat. Det förödmjukade henne, det pinade henne, att hon, som var så lycklig, att de, som älskade hvarandra så mycket, ej kunde hålla fred. Så snart Harriet var af en annan mening, kunde hon icke tåla, det skulle fram, ej på ett lugnt, fogligt sätt, utan nervöst

och burdust. Adolf brukade säga, halft på skämt, halft på allvar, att Harriet var litet ouppfostrad, och det sårade henne, därför att hon visste, att han var så väl uppfostrad och satte ett sådant värde på att vara det.

Adolf kände sin mor och sina systrar tillräckligt för att ej veta, när och hur Harriet stötte dem. De yttrade naturligtvis aldrig något härom till honom, det skulle varit ogrannlaga, och det föll dem icke in, men Adolf kunde ej undra på, om de ej tyckte om Harriet, hon var så obegripligt litet älskvärd, när hon var tillsammans med dem, så påstridig och på samma gång så snarstucken, och isynnerhet i dag hade hon varit mycket svår. Han var glad, att hon själf vidrört ämnet, han tyckte alldeles inte om dispyter, men hans blifvande hustru *måste* ha respekt för hans mor, det halft kamratlika och helt respektvidriga förhållandet i Harriets eget hem hade från början stött honom.

Det ena ordet gaf det andra, och slutligen sade han »intolerant» och »liberal» med en särskild liten betoning.

— Nå vet du, jag ger inte mycket för en sådan kronisk tolerans som din mammas och dina systrars, de göra sig blinda, när de inte vilja se, och så ha de en talang att berömma utan urskillnad, som retar en annan att säga, det de nog vilja ha sagdt, men icke våga.

— Jag får göra dig uppmärksam på, att du talar om min mor, kära Harriet.

— Du behöfver icke säga »kära Harriet», när du talar till mig i en sådan ton, du håller alltid med dem, och det är alltid jag, som får orätt.

Han svarade ej, och de växlade icke ett ord förr

än de kommit fram till hennes port, då hon sade utan att se på honom:

— Du kommer väl upp till middagen?

— Nej tack, inte i dag. Vi råkas i morgon. Jag kommer i vanlig tid.

Han räckte henne handen och lyfte på hatten i det han gick.

Hon stod ett ögonblick kvar och sade sakta: Adolf!

Han gick värkligen, utan att vända sig om.

Hon sprang upp för trappan och direkt in i sitt rum, där hon började gå fram och åter med snabba, ojämna steg.

Hur ovänlig och hård han varit, — behandlat henne som ett styggt barn, som straffas med att lämnas ensam. Han frågade kanske ej mera efter henne. Hon brast i våldsam gråt.

Nej, det var hennes skuld, hon hade burit sig illa åt. Åh, hennes häftiga lynne, och han, som var så lugn, som aldrig förgick sig, hvad han skulle känna sig förvånad och obehagligt berörd. Hon, som trott, att allt skulle bli så lyckligt, om fadren blott gaf sitt samtycke, och så fick hon gå och lirka med pappa härhemma, för att han ej skulle vara ohöflig mot Adolf eller såra honom, och hos hans mor bar hon sig illa åt.

Hon ryckte till sig penna och bläck och började skriva till honom, sade att hon kände med sig, att hon varit dum, samt bad honom komma till middagen eller åtminstone strax på eftermiddagen, så att hon kunde se, att han förlåtit henne.

Hon skickade husjungfrun med brevet.

— Jo, baron hade varit hemma, men icke nämt, att det skulle vara något svar.

Åh, då kom han själf! Hon väntade med klappande hjärta. Nu tyckte hon, att hon hörde — nej det var icke han, det var pappa, som kommit hem och började bli otålig. Hon fick väl gå ner och säga, att de icke skulle vänta på Adolf.

Pappa kom emot henne med klockan i hand.

— Den där gunstig herrn låter vänta på sig.

— Adolf kommer icke, han har fått förhinder.

— Jaså, nå jag kan trösta mig.

— Om jag bara hade fått veta det igår, — utbrast faster Vendla, — så hade vi kunnat gömma laxen till i morgon.

— Det vet jag visst. Lagar du särskild mat för honom?

— Ja ser du, han är så fasligt noga, och tycker inte om hvad som helst — och när då hans mamma frågar honom — Ja inte alltid, förstås.

— Ser man på, det visste jag inte. Nå det är detsamma, bara jag slipper vänta. Kom hit min tös, nog kunna vi ha roligt utan den där döddansaren, det ha vi haft förut.

Harriet nickade förströdt. Plötsligen blef hon alldeles mörkröd och strax därpå dödsblek. Kanske han blifvit så ond på henne, att han ville bryta, skicka ringen tillbaka. Han hade själf sagt, att när han någon sällsynt gång blef ond, blef han det riktigt. Om han aldrig kom igen! Hennes hjärta klappade som om det ville sprängas, icke nere i bröstet utan högt uppe i strupen.

— Hvad går åt dig, min flicka? Du ser ut som om du skulle svimma, — sade fadern.

— Jag mår illa.

— Nå, nu är det väl inte min skuld, nu har du fått som du vill ha det, och så är det heller inte bra.

— Jo visst är det bra, jag har bara litet hufvudvärk.

— Nå, gå då upp och lägg dig.

Hon gick, men ej för att lägga sig, utan för att få vara i fred.

Den ena föreställningen efter den andra kom hennes pulsar att flyga, till slut kunde hon ej sitta hemma. Hon tog hatt och kapp och gick ut, några gator fram till det hus, där Adolf bodde tillsammans med en kamrat från muséet. Hon måste gå upp och ringa på hans dörr, bara se, om han var hemma. Hon skyndade upp för trappan och ringde ett par gånger. Ingen kom och öppnade. Så tog hon ett sakta tag i låset och väntade —

Då var han väl utgången. Kanske på väg till henne. De hade troligen gått om hvarandra —

— Nej, baron hade icke varit och sökt fröken.

— Det trodde du väl inte, -- sade faster. Tonen lät på en gång nyfiken och tillrättavisande. Hvar har du varit? Pappa väntar på dig, han vill ha sitt parti.

Och så spelade hon bräde i flera timmar. Det var en lång, oändligt lång söndagseftermiddag.

Vid »vanlig tid» följande förmiddag kom Adolf.

Harriet drog honom in i kabinetten, slog armarne om hans hals och började snyfta:

— Hvad är det Harriet, är du sjuk?

— Nej, men jag har varit alldeles förtviflad sedan i går. Kan du förlåta mig och hvarför kom du icke, jag har varit så ängslig.

— Det hade du ingen orsak att vara. Jag sade ju tydligen ifrån, att jag inte skulle komma. Du är allt förfärligt exalterad. Se så där ja.

— Hvar var du?

— På Sällskapet.

— När kom du hem? Stannade du där hela aftonen? Hade du redan gått dit klockan half sex, då var du icke hemma.

— Hur vet du det? Nej, men kära Harriet, du får icke skicka dina jungfrur så där med bref och bud till mig, du gör mig löjlig. Och som det nu tycks, två gånger på en dag.

— Nej, det gjorde jag inte, andra gången var jag där själf.

— Hör du Harriet, det får du aldrig göra. Tänk om Krok händelsevis varit hemma och fått se dig.

— Det hade jag icke brytt mig om. Jag gjorde ju ingenting orätt, jag ville ju bara råka dig ett ögonblick.

— Men jag hade brytt mig om det. Att en ung flicka inte kan förstå —

— Sådana konventionella dumheter skall man väl sätta sig öfver, vi sitta ju timalt ensamma härhemma, och då skulle det vara så himmelskriande, om jag knackade på din dörr och bad dig komma ut till mig ett ögonblick. Men ni äro alla så fasligt rädda att göra något, som inte passar sig.

— Skall du nu börja igen? Du har värkligen ett eget sätt att göra förlofningstiden behaglig och angenäm.

Hans ton lät hård, och det hade kommit något kallt i hans blick.

— Åh Adolf, om jag vore död!

— Hör du, Harriet, du får verkligen låta bli att vara så öfverdrifven, det är så osympatiskt och ofint. Allt reder sig nog, när vi bli gifta och komma för oss själfva.

Han drog henne sakta ned på sitt knä och vaggade henne i sina armar, som om hon varit ett litet barn.

— Tror du det, tror du det verkligen?

— Ja visst. Förlofningsstiden är alltid en pröfvotid i mer än ett afseende. Han kysste flera gånger de mörka tårfyllda ögonen.

— Du skall bara ta saker och ting litet lugnare och inte vara så exalterad, det förstår jag mig alls inte på, jag är icke van vid det. Han reste sig långsamt upp och sade med en ton, som lämnade det ofgjordt om yttrandet gällde hans familj eller hans »kast».

— Hos oss är man hänsynfull och aktar sig för att såra, äfven om man råkar vara af olika meningar. Ja, jag predikar inte, jag säger det bara för din egen skull, du blir utsatt för mycket obehag, om du icke tager mer hänsyn än du nu gör.

Det slog henne, att det var nästan ordagrant det samma som faster Vendla sagt förlofningsdagen.

Hon tunnade förläget på en af knapparne i hans rock.

— Bar jag mig mycket illa åt igår hos din mamma?

— Åja, men nu skola vi inte tala mer om den saken.

— Jo. Om du vill, skall jag gå upp till tant idag och försöka göra det godt igen.

— Vill du? Det var mycket snällt.

— Behöfver jag be om förlåtelse?

— Nej för all del, mamma tycker heller inte om scener, det är icke något i vår genre. Hvad gör du? En knut i hvardera hörnet på din näsduk. Hvad skall det betyda? Skall du komma ihåg så där många saker?

— Nej bara en. Jag skall komma ihåg att tiga. Egentligen borde det vara fem, en för dem hvar, men det skall inte behövas. Hvad de än säga skall jag tiga och samtycka, ja, var icke rädd, jag skall inte bära mig illa åt, bara inte säga emot.

— Det är så eget för mig att tänka, att alla de där anstalterna göras för min rara, gamla mamma och mina fredliga systrar. Hvad du är för ett barn, Harriet!

Hon sträckte sig på tå för att kyssa honom. Tycker du, nej jag har varit yngre.

Orden voro skämtsamma, men tonen lät vemodig.

En timme senare satt Harriet hos sin blifvande svärmor och var älskvärdheten själf. Nu skulle Adolf varit med, hon var så mild och försiktig i sina omdömen, där hon satt och snodde battistnäsduken med de fyra knutarne kring pekfingret.

— Och Adolf, som reser ner till Ulfskär, sade svärmor slutligen, i det hon torkade af sin pince-nez.

Harriet spratt till, det hade han ej talat om för henne.

— Han kommer nog hem till söndag, det är ju första lysningsdagen. Herre Gud, hvad tiden går.

— Adolf var ju mycket på Ulfskär som barn?

— Ja visst, och senare också, våra familjer voro mycket lierade. Köhler var barnens förmyndare och Claes och Adolf äro jämnåriga.

— Jag har hört talas om fröken Ebba, hon är ju mycket vacker?

— Förtjusande! Har du aldrig sett henne?

— Nej, jag har icke haft — Harriet löste upp en af knutarne på näsduken och knöt den åter, innan hon fortsatte i en annan ton — haft tillfälle.

— Jag vet icke precis, om du skulle tycka om henne, hon är inte så liflig som du, på långt när.

— Inte tycka om Ebba! Det är omöjligt. Hon är som en fager melodi, brukar Adolf säga. Och en sådan röst hon har, inföll fröken Eleonore.

— Då sjunger väl Adolf och hon duetter med hvarandra.

— Ja visst. Deras röster passa så bra tillsammans. Det är synd, att du inte sjunger, lilla Harriet, eftersom Adolf är så road af musik.

— Jag har inga talanger, det vet väl tant, sade Harriet litet tvärt, i det hon slog ännu en knut på näsduken.

— Åh, det vet jag visst, du målar ju riktigt snällt.

— Det är ingenting vidare med det heller. Om jag bara kunde sjunga eller åtminstone vore musikalisk.

— Man får vara nöjd som man är, sade svärmor filosofiskt. Nej se här ha vi Adolf. Kommer du redan och hämtar Harriet?

Under det Harriet satte på sig, tog friherrinnan tillfället i akt och talade om för sonen, att lilla fästmän varit för söt . . .

Adolf kysste tacksamt moderns hand.

När de gingo ner för trappan, sade hån:

— Ser du, det är inte så svårt att komma öfverens, om bara viljan är god. Titta upp till mamma någon gång den här veckan, så är du snäll. Jag ämnar resa till Köhlers på ett par dagar.

— Är fröken Ebba hemma?

— Det har jag all anledning att förmoda. Hvarför skulle hon inte vara det?

— Nej, naturligtvis. Tycker du också, att hon är ett sådant underdjur?

— Jag förstår inte, hvad du menar. Du uttrycker dig så besynnerligt. Hon är en fin och älskvärd ung flicka.

— Då är hon ju ett underdjur.

Han svarade icke.

— Adolf!

— Ja.

— Du får icke jämföra mig med henne!

Han spratt till.

— Det gör jag icke. Hvarför skulle jag göra det?

— Därför att hon är så fullkomlig.

— Det har jag aldrig sagt.

— Nej, men du tycker det. Och jag är så bråkig och så orolig. Men, Adolf du, kom ihåg att ingen, ingen på hela jorden älskar dig, som jag gör.

— Tror du icke jag vet det, sade han sakta, mer åt sig själf än åt henne.

* * *

Det var dagen före lysningsdagen. Adolf väntades ej hem förr än följande morgon och Harriet satt och läste hans sista bref och försökte mellan raderna gissa sig till, hvad han företog sig på Ulfskär, sedan han jagat hela dagen. Gingo de ut i månskenet, det var

just det härligaste månsken? Men härom nämnde Adolf intet. »Vi ha jagat hela dagarne», stod det blott. Förresten beskref han de gammalmodiga rummen på Ulf-skär med sina historiska porträtt bl. a. Ebba Brahe som ung, som om det var *det* hon ville veta. Harriet lade just ifrån sig brevet, då en ringning hördes på tamburklockan. Hon for upp — det lät som —

— Adolf är kommen, ropade Märtha nerifrån.

Harriet flög ner för trappan och rusade in i kabinettet.

— Nej, Adolf, en sådan öfverraskning, du skulle ju inte komma förr än i morgon, att du redan är här! Har något händt?

— Hvad skulle händt? frågade han litet otåligt. Jag kan ju möjligtvis ha längtat efter dig.

— Har du, är det sant? Och jag, som just satt och tänkte, att du kanske alldeles glömt bort mig!

— Åhnej, det har jag icke gjort.

— Får jag se på dig, sätt dig här. Jaså, du har längtat, det var snällt, det har jag också gjort och gått och inbillat mig allt möjligt. Du ser blek ut, du har väl varit med om för många strapatser.

— Jag har jagat alla dagarne med öfversten och Claes. Du ser inte heller så vidare blomstrande ut.

— Jag har icke kunnat sofva om nätterna, jag vet inte hvarför. Hvad gjorde ni om kvällarne? Det skref du aldrig, du kan väl förstå, att jag tycker det är roligt att få höra, huru det går till på ett sådant där stort herresäte.

— Vi promenerade och pratade och musicerade.

— Du och fröken Ebba?

— Bara en afton, jag var hes nästan hela tiden.

— Sjöng hon mycket för dig?

— Nej, hon var inte disponerad.

— Hvarför? Var hon ledsen för något?

— Hur kan jag veta det? Tror du, hon berättar mig allt, som du gör.

Harriet hade tagit hans hand och strök den långsamt mot sin kind. Det blef ett ögonblicks tystnad.

— Hvad talade ni om, då ni gingo med hvarandra i månskenet, för det gjorde ni naturligtvis? kom det slutligen.

— Om allt möjligt, om dig till exempel.

— Hvad sa' du om mig? Att jag var ouppfostrad och exalterad?

— Hur kan det falla dig in?

— Därför att du tycker det och isynnerhet måtte tyckt det därefter, när du var med henne, som är som en fager melodi.

Han drog sakta undan sin hand.

— Nu skola vi inte längre tala om mig utan om dig. Hvad har du gjort?

— Profvat klädningar och skrivit listan till bröllopet. Hör du Adolf!

— Ja.

— Ville du inte vara längre på Ulfskär, efter du kom hem en dag tidigare?

Hon hade fattat båda hans händer och gömt sitt ansikte i dem, som om hon blygdes öfver sin fråga.

Det blef en lång paus.

— Hvarför svarar du mig icke?

— Det är ju ingenting att svara på. Han reste sig upp. Till slut kom det i afbrutna satser:

— Förstår du inte, hur oförståndig du är, ibland

förebrår du mig, att jag inte kommer, ibland att jag kommer, du märker själf, att jag är trött, och du plågar mig med en mängd onödiga och omöjliga frågor.

Hon satt ett ögonblick tyst, så sade hon sakta, som om det kostade på henne:

— Om du vill bedja fröken Ebba till brudtärna, så skall du göra det, jag har ingenting däremot.

— Tack skall du ha, men det vill jag inte, det vore som att bjuda med armbågen. Hon skall eklateras sin förlofning med en preussisk officer om ett par dagar och reser i nästa vecka till sina blifvande svärföräldrar för att tillbringa sommaren hos dem.

— Är det möjligt? Har du vetat det länge?

— Åja, en tid.

Hon såg skyggt upp på honom.

— Förlåt mig, Adolf.

— Ja, det är nog lätt sagdt och lätt gjordt, men det är inte därpå det kommer an, sade han med trött röst, i det han med afvigsidan af handen strök öfver sina ögon. Hvad skola vi hitta på härnäst?

— Jag visste aldrig, att jag var svartsjuk, och att det skulle vara något så förfärligt, sade hon sakta, men om jag någonsin blir det igen, skall du åtminstone aldrig ana det — det har du min hand på.

— Tack för det löftet, försök att hålla det. Det är så obehagligt att se sådant där.

— Det är sista gången. Jag har ju ingen orsak mer. Jag tror jag från första stund varit svartsjuk på henne. Men nu skola vi inte längre tänka på det. Du säger ju själf, att det är vanligt, att slitningar förekomma under förlofningstiden, och att allt reder sig, när man blir gift, och nu är det bara tre veckor

till dess. Vi två måtte väl ha alla förutsättningar för att bli lyckliga. Hon såg upp på honom med sin varma, klara blick.

Han smålog, i det han kysste henne.

— Du är ett barn, sade han sakta.

VII.

»**A**ktenskapet är af Gud själf stiftadt till samhällets bestånd och till förenade makars inbördes hjälp.»

Presten hade en klangfull röst, som tydligt hördes i de närbelägna rummen, där de gäster, som ej fingo plats i salongen, där vigseln ägde rum, samlat sig. Det var ett ståtligt och vackert par och Harriet såg förtjusande ut i sin bruddräkt af hvitt siden med den skira slöjan, kransen och kronan på sitt rödbruna hår och det varma, lyckliga uttrycket i sina mörkblå ögon.

I en krets kring brudparet stodo tärnor och marskalkar. Märtha, som höll systemns stora bukett, stod henne närmast. Hon följde mycket noga med ceremonien, och som vanligt stötte vigselformuläret henne, ju längre det skred framåt, desto blekare och allvarigare blef hon, det var som om hvart ord presten yttrat skilde systemen allt mer och mer från de gamla förhållandena, det gamla hemmet, som hon skulle lämna, för att bli »när sin man». Hennes inre kommentar löd: »Stackars Harriet, stackars Harriet.»

Adolfs systrar stodo också nära brudparet, närmast dem den äldsta och fulaste Eleonore, som var högrömantisk och lefde i en ständig inbillning, att alla herrar voro olyckligt kära i henne, och att hon afslagit en mängd anbud. Somliga af hennes väninnor voro nog öfverseende att anta, att hon värkligen trodde detta, andra påstodo, att hon endast ville, att andra skulle göra det. Hon stod nu och försökte inlägga ett svärmiskt uttryck i sina vattenblå utstående ögon. Detta såväl som den magra gestaltens konstfullt ungdomliga ställning var beräknadt att tjusa hennes marskalk, som å sin sida förargade sig öfver att han fått gamla »Noran» till tjänna i stället för brudens vackra syster, som kunde vara något att anstränga sig för.

Sophie, den andre af frökvarne Aspenhjelms var mest lik Adolf och såg betydligt bättre ut än Eleonore. Hon hade inga spekulationer på sin marskalk, hon tänkte bara på *honom* såsom alltid, när hon bevisade ett bröllop. Hon hade nämligen redan som skolflicka gått och förälskat sig i en af sina lärare, ett parti, som naturligtvis ej kunde bli något af, efter som han var fattig och hette Person. Sedan friherrinnan sagt detta »naturligtvis» talade hon aldrig mer om saken och ignorerade, att Sophie alltjämt var fästad vid Person (fi donc ett sådant namn) och att de troget väntade, omöjligt att säga på hvad, ty Person hade mor och flera syskon att sörja för, och fast hans lefnadsställning förbättrats, hade han fortfarande ingen utsikt att kunna gifta sig. De hade väntat sedan Sophie var femton år, hon var nu trettiofva, och det var således ej att undra på, att ett bröllop ej kunde vara någon så särdeles glad fest för henne. De båda yngsta,

Malin och Karin, tvillingarne, voro ett par smårunda, rödblommiga figurer, som man hade mycket svårt att skilja isär. De snyftade under hela ceremonien, ovisst är hvarför, de tyckte väl, att det hörde till.

Faster Vendla stod bakom Harriet och förargade sig. Hon tyckte nämligen, att kronan ej satt riktigt rak. Nå, det var heller ingenting att undra på. Harriet hade icke velat, att *hon* skulle fästa den, utan det skulle Märtha bevars göra.

Och de hade alla varit så upprörda på morgonen, att man icke kunde tala med dem, helst sedan Harriet varit inne hos fadern och fått medaljongen med moderns porträtt. Så hade hon till på köpet ej velat badda sina ögon, förr än faster till all lycka frågat henne, hvad brudgunnen väl skulle tycka, ifall bruden såg förgråten ut. Det hade hjälpt, och nu kunde minsann ingen märka på Harriet, att hon någonsin fällt en tår. Men kronan satt värligen snedt, och det hoppades faster ingenting hade att betyda.

Esther Wendel hade nekat att bli brudtärna, hon var »alldeles för gammal», hade hon svarat. Men det var icke något gammalt uttryck i hennes ögon, där hon stod litet afsides och betraktade bruden. Hon tänkte icke som Märtha: »stackars Harriet», hon tyckte bara, att det måtte vara härligt att känna sig så fullkomligt lycklig — om det så blott vore en enda dag i ens lif!

Friherinnan Aspenhjelm hade sin plats bredvid gubben Dahl. Hon såg mycket fin och förnäm ut i sin grå moiréklädning med gamla venetianska spetsar, den antika camébroschen och hvita plymer i håret. En riktig *mère noble*. Hon var mycket nöjd. Hon hade

önskat, att Dahls skulle bjuda hela den stora Aspenhjelmiska släkten, hvilket de också gjort, och som hon nu stod där, var hon nästan fullkomligt omgifven af de sina, de andra märkte hon knappt. Det var verkligen en mycket distinguerad societé och ett särdeles elegant bröllop, och hon nästan inbillade sig, att det var hon, som gjorde det för en af döttrarne, hvilket naturligtvis varit en ännu större glädje. Visserligen var Adolf hennes favorit, men honom hade hon aldrig varit orolig för, då däremot döttrarne —

Grosshandlare Dahls känslor voro blandade. Allt som oftast torkade han sina ögon och putsade näsan så hörbart, att hans granne spratt till; då voro hans tankar långt borta, och han såg framför sig ett halfskumt] rum med nedfällda gardiner och en fin, aftärd gestalt med mörka, melankoliska ögon. Hon tog ingen del i sin dotters högtidsdag, visste ej ens om denna fest, som firades i hennes vackra, af ljus och blommor strålande hem. Som Harriet såg ut i dag, hade hon sett ut på deras bröllopsdag. Han förde åter näsduken mot ögonen.

Men en glädje hade han, och det var, att nu behöfde Harriet ej längre önska lifvet af honom, han hade varit generösare än de flesta fäder skulle varit, det visste han med sig, hon hade fått sin vilja fram, nu fick hon skylla sig själf.

Men hvad hon såg på den där Aspenhjelmen, det kunde han då icke för sitt lif begripa, då var sicilianaren bra mycket skapligare, det var åtminstone lif i den. Och så såg han förstulet på sin yngsta flicka, hon var kanske väl så vacker som bruden, och han undrade, hvem hon skulle gå och förgäpa sig i. Tro-

ligen ingen, som hennes pappa kunde trifvas med. Nu läste pastorn välsignelsen.

— Amen, och så med djupare bröstton: amen, amen!

* * *

Fadren hade en månad före bröllopet gifvit Harriet en summa pengar, som hon kunde använda att bjuda sin man på bröllopsresa för, om det roade henne. Pappas mening hade nog varit, att hon bokstafligt taladt skulle bjuda Adolf, betala biljetter, hotellräkningar, bärare, droskkuskar etc., han tyckte värkligen, att det skulle vara mycket roligt för henne, men så förstod hon inte saken. Hon tackade förtjust, men allt hvad Adolf fick veta var, att pappa gifvit dem ett mycket gentilt kreditiv till bröllopsresa. Ville han vara så snäll och ta det om hand, så skulle de tillsammans göra upp sina resplaner, d. v. s. han skulle säga, hvart han helst ville bjuda henne.

— Hvad hade hon själf att föreslå?

Hon hade tänkt sig någon vecka vid rivieran, det var bestämdt idealiskt att vistas där under smekmånaden, men kanske han hade ett annat förslag?

— Ja, han föredrog Berlin och Paris, han hade ju aldrig varit utrikes, och på båda ställena funnos intressanta myntsamlingar.

— Naturligtvis skulle de fara, hvart Adolf ville. Hon följde med, hvart det bar.

— Jag tror inte, att det kan bli något vidare roligt för Harriet att fara med den där herrn, jag skulle åtminstone inte vilja göra det, sade pappa till Märtha, då de kommo hem från stationen, dit de följt brudparet. Märtha skrattade.

— Ser du, tycke och smak äro så olika, svarade hon.

Och Harriet var nöjd, lycklig. I början kändes det, som om hon gjorde en resa i drömmen, och som hon reste för att finna reda på sig själf; hon tyckte, att hon var en helt annan, än för några korta dagar sedan, så många nya förhållanden, intryck, känslor, erfarenheter. Och icke allenast hon, utan också Adolf var förändrad. Han var så uppmärksam och så öm mot henne och vid det allra gladaste humör, han skämtade på ett torroligt sätt, hon hade ingen aning om, att han kunde vara så humoristisk. Sådan hade hon aldrig sett honom, inte ett spår till stelhet, nå de voro ju också för sig själfva utan någon, som trängde sig emellan dem, det var hela skillnaden.

En sådan härlig resa!

De besökte muséerna, men uppehöll sig mest i myntkabinetten, hvilka Adolf grundligt studerade. Han hade rekommendationsbref till de olika direktörerna och kunde långa stunder stå och resonnera om det eller det myntets, den eller den medaljens äkthet och raritet och med det största intresse åhöra berättelser om hur muséet kommit öfver det ena eller andra exemplaret. Harriet hörde uppmärksamt på och försökte intressera sig för ämnet, därför att det intresserade Adolf, men de använde så många tekniska termer, och mycket som afhandlades kunde endast uppfattas och uppskattas af fackmän; dessutom tyckte hon, att den ene gubben var för det mesta lik den andre. Hon var emellertid så lycklig att få vara med Adolf, att hon nästan aldrig begagnade sig af hans uppmaning att gå upp i de andra museiafdelningarne, se sig omkring och vänta på honom där.

— Hinder jag dig, om jag stannar? hviskade hon

och när han svarade nej, stannade hon, fast såväl Adolf som hans tyska och franska kolleger stundtals totalt glömde bort henne. På aftnarne voro de på teatrarne, för det mesta på operan, där Adolf njöt i fulla drag.

Hvad han omöjligt kunde förstå var allt det besynnerliga, som i Paris intresserade hans unga hustru, och som hon hade honom att se. Mångelskorna i hallarne, folklifvet i les Temples, gamla krokiga gator, undangömda platser och torg, ju svåråtkomligare desto bättre; däremot njöt hon ej så mycket af boulevard- och pariserlifvet, af luxuösa butiker och stora modemagasiner, — som han väntat — och som han gjorde.

Och sådana idéer, som att det var mer äkta parisiskt att spisa middag på en Duval, än att dinera i en fin boulevard-restaurant! Han skulle gärna gå med henne dit med vilkor, att han slapp förtära något, han åt ju icke på ångkök eller bolagsvärdshus hemma, hvarför skulle han göra det i Paris? Men ut till arbetarekvarteren ville han bestämdt icke, han var fullt belåten med det folklif han sett, de voro ju på bröllopsresa och hade inte fått något regeringsuppdrag att speciellt studera samhällets olycksbarn.

Nu skulle de ut i Bois de Boulogne, så dinera på någon riktigt fin restaurant och sedan göra sig klara till operan.

En sådan tur att just få se Hugenotterna —

Det var otroligt, hur fort pariserdagarne svunno. Just när man började riktigt orientera sig, fick man tänka på hemresan. Det hade varit en »härlig resa», som Harriet uttryckte sig, »mycket angenäm», efter Adolfs utsago till deras närmaste, som mötte vid sta-

tionen. Adolfs mor tog emot dem, som om de kommit från en expedition till människoätare, hon var så belåten, att allt gått så bra, och att hon hade dem välbehållna hemma igen, att ingenting händt.

Pappa Dahl hälsade däremot de nygifta, som om han skilts från dem för en halftimme sedan. Han var alls icke förvånad, att det gått bra, han hade däremot förvånat sig öfver, att de kunnat göra af med så mycket pengar, men det hade han lofvat Märtha att icke nämna för Harriet, åtminstone inte nere vid stationen, det var ju meningen, stt de skulle resa upp sitt kreditiv, påstod hon.

— Och det hade de samvetsgrant gjort, försäkrade pappa.

* * *

Hemmet var alldeles färdigt och befanns vara förjusande, nästan för fint tyckte Harriet, men det tyckte Adolf inte, bara mycket treffigt och komfortabelt.

— Hör du Harriet, mamma sade, att hon idag råkat gamla moster von Hettner, som frågat när vi egentligen kommo hem, — sade Adolf några dagar efter hemkomsten. — Vi få göra våra visiter med det allra första.

— Ils sont passés ces jours de fête, — suckade Harriet, — är det alldeles nödvändigt, jag förstår nog, att vi måste gå till de gamla, men behöfs det till alla andra?

— Ja, det är nödvändigt. Naturligtvis inte till alla, bara till dem vi skola umgås med.

Harriet tyckte, att det var alldeles förfärligt, de hade gjort ronden som nyförlovade, hon hade på intet vis förändrat sig sedan dess, så nog kunde Adolfs

släkt känna igen henne utan någon ny slags inspektion.

Men det var ingenting att resonnera öfver, det måste göras, och så gingo de sina visiter med strängt iakttagande af rangordningen. Harriet var ibland vid miserabelt humör, när de »nött bort» sin förmiddag på dylikt sätt. Ibland gjorde hon narr af de mer aflägsna släktingarne. Ibland »högdjuren», som antingen varit för nedlåtande eller ock låtit henne allt för tydligt förstå, att hon icke var »född».

Som det sista sades på ett pikant och skälmaktigt sätt, blef Adolf ej stött, men hon märkte i alla fall, att han ej tyckte om, att hon skämtade öfver rang, adel, etikett och dylikt, hon blef då så »lik sin pappa», och så mycket begrep Harriet, att Adolf ej ansåg denna likhet särdeles smickrande.

Hon såg hastigt upp på honom för att se efter, om han värkligen menade allvar, och när hon förstod, att så var, gjorde hon en militärisk honnör mot den lilla koketta pariserhatten och sade:

— Gud bevare nådig baron, jag skall aldrig mer skämta om heliga ting!

VIII.

Under det de nygifva voro på bröllopsresa, sökte Märtha ordna sitt lif. Hon var som sagdt fast besluten att skaffa sig en värksamhet, men hon visste ej rätt hvilken. Så mycket visste hon emellertid, att hon inte kunde sitta med händerna i kors. Hemma hade hon ingenting annat att göra än att läsa eller sy på något onyttigt broderi; faster Vendla skötte hushållet och pappa satt på kontoret nästan hela dagen. Hon gick upp till Esther för att rådgöra med henne.

Hvad tyckte Esther, att hon dugde till? Om hon bara haft någon särskild begåfning, haft lust att skriva, anlag för målning, skulptur eller musik, skulle hon naturligtvis egnat sig däråt, men hon hade alls inga talanger, det visste hon allt för väl. Så något estetiskt arbete kunde det väl icke bli, men något praktiskt? Hon såg vädjande upp i Esthers ansikte.

— Hvad säger du om att bli lärarinna? Du har tillräckligt goda och grundliga kunskaper, och jag tycker du nu borde använda hvad du lärt; inte ha läsningen till mål, utan till medel.

— Ja, det tycker jag själf, men jag har inte tillräckligt tålamod eller nog intresse att undervisa.

— Har du lust att komma på din fars kontor?

— Nej, nej. Litet mer ideelt än siffror skall det allt vara. För resten vill pappa nog inte ha mig. Kan jag inte få hjälpa dig med att skriva rent eller läsa korrektur?

Esther smålog.

— Jo gärna, om vi inte finna på något annat, men jag försäkrar dig, att det är lika torrt och själsdödande som siffror.

— Är det inte sorgligt? Jag vill så gärna som jag lefver ha en värksamhet och ett arbete, och jag kan inte finna på något. Jag är ung och frisk och jag är inte dummare än andra — jag har intresse för mycket, men inte speciellt för en enda sak, som drifver och lockar och sporrar mig, det är min olycka, och så att jag inte behöfver arbeta för bröd. Ja, jag tycker ibland, att jag inte har rättighet att trängas med andra, som göra det. Och ändå — det är förfärligt att inte fylla någon plats, inte en gång kunna fylla sitt eget lif, när man inte vill gifta sig, det är för eländigt. Esther, du måste hjälpa mig, jag vill inte bli småaktig och trångsint eller ytlig och löjlig eller misslyckad, som så många andra ogifta kvinnor, jag ser omkring mig, — jag vill ha en sträfvan, ett mål, bli som du!

— Lärarinna i engelska eller tidningsskrifverska, sade Esther småleende.

Skratta inte, du vet mycket väl, hvad jag menar. Säg mig bara, hur du blifvit som du är, med dina

många intressen och sträfvanden, med din stora och vida horisont.

— Jag vet icke, hur det kommer sig, kanske därför att jag, fastän lärarinna och tidningsskrifverska, icke är specialist. Jag grubblade aldrig öfver, hvad som låg för mig eller inte låg för mig. Jag kände bara att jag *måste* arbeta. Jag hade intresse för allt, för människor och djur och plantor och hvad hälst, som kom mig i vägen, helt enkelt därför, att jag inte kunde låta bli att ha det. Jag skulle intresserat mig för hvilken värksamhet, jag egnat mig åt, om inte för annat, så därför att jag egnat mig åt den. När jag lagar mitt te, intresserar jag mig för det lika djupt som för mitt skrifarbete; vore jag klädsömmerska eller buteljsköljerska, skulle jag intressera mig för mina tyger och mina buteljer; det är sak samma, hvad man gör, om man bara älskar sitt arbete. Och det gör man, därför att det är ens arbete. Och ju bättre man försöker göra det, man egnat sig åt eller åtagit sig, desto mer älskar man det.

— Det låter så paradoxalt. — Hvarför blef du inte buteljsköljerska efter det är detsamma, hvad man gör?

— Jaså, du vill veta om mig personligen. Jo, jag fick mina intressen och min »horisont», därför att jag i många år stått nära en man, som har dessa intressen och som ej ser på lifvet och människorna med en *nürsynt* blick. Det är ett mycket enkelt och framförallt ett mycket kvinligt skäl.

— En man — som du älskar?

Det dröjde kanske en sekund, innan Esther svarade allvarligt, nästan högtidligt:

— Ja.

Märtha hade smugit sig tätt intill henne och sade utan att se upp:

— Förlåt Esther, jag frågade inte för att få veta dina hemligheter, utan för att jag ville, att du skulle försöka hjälpa mig. Du tror således inte, att det är omöjligt för en kvinna, hvilken inte har en sådan känsla i sitt lif, som drifver henne, som lär henne se, fatta och förstå, och inte heller har särskilda lyckliga anlag för något visst, du tror inte, att det är alldeles omöjligt för henne att uträtta något? Äfvén när hon inte behöfs.

— Hvad är det för prat? Världen är tillräckligt full af sorger och olyckor för att alla människor behövas att hjälpa till, hvar och en i sin mån. Bara inte grubbla utan taga friskt i. Det är just ungdomens välsignelse, att man har ett sådant öfvermått af kraft, att man vill försöka sig på allt. Lyckas inte det ena, så lyckas det andra, förresten lyckas allt, om man har god vilja. Hvad du skall göra? Tusen saker. Men efter du är barnkär och händelsevis är rik, så gör något för barnen och eftersom du inte anser att du duger till att ge dem andlig föda, hvilket jag förresten tror, att du misstager dig i, så gif dem lekamlig, det är inte det sämsta, man kan använda tid och pengar till. Inrätta en bespisning för folkskolebarn, det kunna vi aldrig få för många af. Det är vinterarbete, och för sommaren kan du förestå en skollofskoloni. Tycker du inte, det låter höra sig?

Märthas ögon stodo fulla af tårar, hennes vanligtvis något för kalla och lugna drag lystes upp som af ett solsken.

Hon böjde sig fram och kysste Esther varmt och innerligt.

— Tack, tack, kära du. Ja, det skall jag göra, och Esther du, om jag också blir en aldrig så gammal flicka, kan jag väl aldrig bli lik faster Vendla eller Eleonore Aspenbjelm.

Esther skrattade. Var det det, du var rädd för?

— Ja, åh så rädd!

— Det behöfver du inte riskera, i vår generation hoppas jag det ej skall finnas många af den sortens »ensamma kvinnor». Ser du, *vi* kunna aldrig bli så gamla, att vi inte alltjämt kunna känna ungt och varmt.

Och så skildes de åt med en handtryckning.

* * *

Det dröjde ej länge innan de fingo barnbispisningen i gång. Hvad det ekonomiska angick, så visade sig pappa mycket frikostig, såsom nästan alltid, när det var fråga om litet större summor; däremot hade han mycket svårt att med jämnmod skilja sig ifrån tjugo- eller femtiöringar, ja var riktigt småsnål, när det gällde rena bagateller; då kunde han förarga sig, pruta och beklaga sig. Men den där idéen med barnbispisningen tyckte han om. Han visste af egen erfarenhet, att det var mycket svårt att sitta hungrig i skolan.

Han fäste däremot ingen vikt vid Märthas motivering, att hon ville skaffa sig värksamhet, därför att hon icke tänkte gifta sig, det var nu bara prat, men det var ingen tid försummad, hon kunde gärna se sig om och icke ta den förste bästa.

Ett par dagar innan Harriets hemkomst från bröllopsresan, öppnade Märtha »sin affär», som pappa kallade det. Hon hade vidtalat en hushållerska, som förestod uppköpen och matlagningen, själf skötte hon ekonomin och utdelade matportionerna till sina hung- riga små gäster. I början hade hon svårt att öfver- vinna en rent fysisk motvilja mot de mindre behagliga dofter af länge begagnade, ofta våta kläder, blandade med det tunga matoset från ärt- och fläskgrytorna, som oaktadt all vädring fyllde det stora rummet, och för sina skyddlingars långt ifrån tilldragande yttre och sättet att äta. Hon undrade, hur hon skulle behärska denna aversion, och om den var något särskildt för henne, men märkte snart till sin stora glädje, att den började försvinna i den mån hon kom att intressera sig för hvarje särskildt barn. Hon visade dem till- rätta, lärde dem, hur de skulle hålla sked och gaffel för att ej bära sig alltför otympligt åt, förbjöd dem att sörpla i sig maten, gaf kläder åt de sämst och otillräckligast klädda. Hon började tänka öfver fat- tigdöm och nöd annorlunda och djupare nu, när hon gaf sitt personliga arbete, än hon förr gjort, då hon köpt sig fri med almosor. Hon skaffade sig broschyrer och afhandlingar i filantropiska och sociala ämnen, sådant hade alltid intresserat henne, men nu tyckte hon sig, genom sin lilla påbörjade värksamhet och den erfaren- het och de tankar den ingaf henne, liksom komma närmare, bättre förstå alla de sträfvanden, som i olika länder af oegennyttiga, entusiastiska, ofta förtviflade män och kvinnor gå ut på att söka göra lifvet mänsk- ligare att lefva för de många små och misshandlade. Ju mer hon satte sig in i alla dessa sträfvanden, desto

friskare kände hon vinden blåsa från den stora, vida, allvarliga världen och skingra något litet af den hvardaglighet och småsinthet, som omgaf henne, och hvilken hon alltid varit rädd skulle slutligen gripa henne själf.

IX.

Kaffet är inne, jag trodde du skulle vara färdig vid det här laget, sade Harriet en morgon, när de varit gifta ungefär ett halft år. Hon hade gått in i Adolfs toalettrum för att skynda på honom, hvilket väl behöfdes, ty han använde alltid mycket lång tid till sin toalett.

— Du skall inte låta ta in kaffet innan jag kommer, det är inte så särdeles utmärkt i alla fall, och när det så står och kallnar till på köpet. Du kunde gärna lära dig att laga det själf.

— Ja, det var en god idé, jag skall skaffa mig en kaffekokare i morgon dag.

— Det gör du rätt i. Köksor kunna aldrig laga kaffe, det är en känd sak. Gå upp i dag till mamma och bed henne säga dig, hur hon gör, det fins ingen, som har ett sådant kaffe som hon.

— Är det något mer, jag skall fråga henne, är det bäst att göra det på samma gång. Det är litet genant och besvärligt att springa dit så ofta och begära matrecept; sist var det köttbullarne, som du ville

ha precis som du får dem hos din mamma, fast nog tycker jag, att Mariés äro bra mycket bättre.

— Det tycker du, men det är ett misstag. Apropos, om du går upp i dag, kan du gärna fråga, om mamma och Eleonore vilja gå med oss på konserten i afton. Här har du biljetterna.

— Hvad är det för en konsert?

— Den första kammarmusiken.

— Nej jag ber. Jag betackar mig för nöjet, det är något alldeles för lärdt och obegripligt för mig. Och uppriktigt sagdt, inte kan någon människa tycka det vara roligt att en hel kväll sitta och höra på, hur instrumenterna jaga hvarandra utan att någonsin få tag i hvarandra, och så, när violen äntligen får spela några tacters melodi i fred, vips faller violoncellen och trumman öfver den, som om det vore ett brott, och då förstår man åter inte, hvarför man sitter där och pinas. Hvarför skrattar du?

— Därför att det var den egendomligaste definition på kammarmusik, jag någonsin hört. För resten skall du vara litet försiktig, när du yttrar dig om något, du inte har reda på, det gör ju ingenting för mig, men om andra höra det. Trumma förekommer aldrig i kammarmusik.

— Jaså, ja då var det basviolen, det är precis detsamma. Och så gör programmet en alldeles försviflad, det är ju det största bedrägeri i världen.

— Programmet?

— Ja visst. Det är ju vanligtvis bara tre stycken, som stå på det. Det ser så litet ut som om pinan skulle bli kort och man tänker: nog står jag ut med det alltid. Jo, jag tackar, det är det rysligaste

misstag, man kan göra, och det gör man bara en gång i sitt lif. »Kvartett af Mozart» står det först, och den indelas i lento, andante, scherzo och så till sist allegro quasi presto, är det inte så?

— Det är svårt att säga, det kommer alldeles an på, hvilken kvartett du menar.

— Jag menar alla, det är detsamma med alla. Jag sitter och vrider och vänder det där gula programmet, studerar det så, att ögonen värka och tror att jag skall dö af ledsnad, en hel kvart, en half-timme och tänker naturligtvis på allt möjligt, jag kan finna på, och så kommer det några takter, som jag tycker gå fortare, och då blir jag öfverlycklig. Gud ske lof, vi ha kommit till scherzot, tänker jag, då är det snart slut, men så blir det en paus och ens granne säger: det där lentot spelade de gudomligt, och då vet man, att man har andantet, scherzot och prestot kvar och är färdig att skrika af ledsnad.

— Jaså är det så illa, det visste jag inte, men det är allt en stor otur, att du skall vara så omusikalisk. Mest för din egen skull naturligtvis, du har ingen aning, hvad du går miste om, men också för min; tänk hvad det skulle vara angenämare för mig att veta, att du i afton njuter lika mycket som jag, under det jag tvärtom vet, att du sitter där med den största motvilja.

— Nej, det gör jag visst icke, jag sitter där inte alls, det faller mig inte in, en sådan humbug är jag väl inte. Jaså, nu är du färdig, nå ändtligen, tänk om jag vore så långsam som du. Hon höjde sig upp på tåspetsarne för att ge honom en kyss.

— Tänk om jag vore så slarfvig som du. Hvad är det för ett hvitt band som hänger?

— Det hänger inte något band, låt bli att dra!
 — Jaså lifbandet. Det är lätt hjälpt. Var så god och tag plats. Jaså du ser dig om efter din mammas bulle. Det var så litet kvar och den var så gammal, så den gaf jag bort. Smaka på de här rågskorporna i stället!

— Går du verkligen inte med i afton? frågade Adolf efter en paus.

— Nej, du har ju sällskap, din mamma och dina systrar måtte väl vara tillräckligt musikaliska för att du skall få sympati. Du kunde gärna låta bli att gå, fortsatte hon efter ett ögonblicks tystnad, vi skulle ha det så treffligt hemma, jag skulle läsa för dig en ny bok, som jag fått låna, och som skall vara så märkvärdig. Stanna hemma, så är du riktigt snäll, jag försäkrar dig, att du inte skall ångra det.

— Nej, jag vill på inga vilkor försumma konserten, hur kan du ens sätta det i fråga? Du går väl upp till svärfar?

— Ja, det gör jag väl och ser efter, om han är ond sen sist.

— Det var rätt och stanna kvar och ät gröt med honom, så blir han nöjd. Han har för öfrigt ingen orsak att vara ond.

— Inte, när du rätt som det var gick din väg, nästan utan att säga adjö!

— Skulle jag kanske sitta och höra på, när han tog heder och ära af hela svenska embetsmannakåren? Nej, det är något som inte konvenerar mig. Förresten misstager du dig, jag sa' adjö innan jag gick.

— Jag tycker att vi ändå ha orsak att vara tack samma mot pappa. — Harriet såg sig omkring i det

vackra rummet och kastade så en flyktig blick på Adolf.

— Det hör alls inte hit, allt det där har han naturligtvis gjort för din skull. Du går således upp till honom i afton?

Harriet nickade.

— Ja, nu är jag färdig och i förbifarten springer jag väl upp till mamma och lämnar biljetterna och ber dem med detsamma vara välkomna till i morgon middag, jag bjuder väl Krok och Löfving och Stjärnskog, om jag råkar honom. Fick du svar från moster von Hettner?

— Ja, både hon och fröken Stålfelt skola ha den äran. Kom nu och säg ordentligt adjö!

— Är du alldeles säker, att du inte ändrar dig med konserten?

— Fullkomligt, bara glad att slippa.

— Då ger jag väl Sophie din biljett.

— Mycket gärna.

På aftonen följde Adolf Harriet till hennes fars dörr. Sedan skulle han hämta modern till konserten. Harriet gick direkt in i förmaket, där faster Vendla satt och lade patience. Det var en mycket invecklad stjärna och hon fuskade jänt, om afsiktslöst eller med vilja var ej lätt att förstå, säkert är, att faster Vendlas paciencer vanligtvis gingo ut.

Harriet satt en stund och såg på.

— Nej faster, knekten på tian.

— Ja, det vet jag, det var just det jag ämnade. Vill du tänka på något, Harriet?

— Är Märtha hemma?

— Hon är på sitt rum, fröken Wendel är hos henne.

— Det var roligt, då går jag upp till dem. Var snäll och ropa på mig, när pappa kommer.

— Vänta ett ögonblick, så få vi se om det slår in, som du tänkte på. Hvar har jag spader femma?

— I den där högen, nu har du allt stängt in dig.

— Åh, det går nog, man får ta undan ett kort, jo det får man. När kommer Adolf, jag vill gärna veta det för matens skull?

— Inte alls, han är på konsert.

— Och du är inte med?

— Nej, jag tycker inte om den sortens konserter.

— Och han gick utan dig. Det var besynnerligt. Gick ifrån dig!

— Ja naturligtvis, när det roar honom och inte mig.

— Jaså, ja det kan ju hända, att det är mycket vänligt och uppmärksamt och som det skall vara, jag förstår det väl inte.

— Nej, det gör faster verkligen inte. En annan gång går jag på något, som roar mig och inte honom.

— Jo, jag tackar, det var ett nätt arrangement. Men att han kan ha något nöje att lämna dig och gå ensam, det begriper jag inte.

— Han har inte gått ensam, han har svärmor och svägerskorna med.

— Nå då har han ju treffigt. De äro för roliga.

— Det tycker han, ja det gör han verkligen.

— Ja det första man blir blind på, det är då på ögonen. Men i alla fall Harriet, så borde du gått med, om inte för annat, så för att folk inte skola prata. Och akta dig för gumman Aspenhjelm, hon är inte så söt, som hon låtsar, det kan jag berätta dig, så Adolfs mamma hon är. Nå, ser du patienten

gick ut, det var då något ovanligt. Hvad tänkte du på?

— Jag undrade om min första middag skulle bli trefflig och aflöpa fredligt, ni komma ju?

— Ja visst. Är det många?

— På sin höjd fjorton, vi äro ju så många själfva.

— Är du orolig?

— Åja litet, innan man vet hur det går.

— Vill du, så kommer jag öfver och hjälper dig?

— Nej tack, det mesta är gjordt. Och jag tycker det skall bli roligt att ingen hjälp få, så att jag kan förvåna åtskilliga, om det blir bra.

— Ja, det har du kanske inte så orätt i.

— Nej. Adjö då faster på en stund. Nu går jag upp till Märtha.

När Harriet kom in i systemens rum, fann hon henne och Esther lutade öfver en bok och så fördjupade i sin lektyr, att de ej märkte henne, förr än hon slog systemen på axeln med ett gladt hallåh!

— Är det något intressant ni hålla på med?

— Ja mycket. Märtha har just nu slutat, jag tat, jag har läst den förut. Känner du till den?

Hon vände titelbladet mot Harriet; det var en bok, som nyss utkommit och väckt ovanligt uppseende, och som hon hört Adolfs mor och systrar rifva ner; de hade läst ett par kritiker öfver den eller rättare sagt ett ytligt relaterande af innehållet och visste att den var »förfärlig». Adolf hade köpt boken, men gömt undan den för henne, han ville läsa den först.

Esther och Märtha kunde emellertid ej tala om något annat. De diskuterade bokens innehåll och de åsikter den företrädde med det största intresse och

allvar, jämförde den med andra nya böcker, hvilka Harriet ej heller läst, då de behandlade ämnen, hvilka hennes nya familj ansåg i högsta grad opassande och oanständiga. Som ung flicka hade hon läst likt och olikt, hon och Märtha hade vanligtvis fått låna böcker af Esther, som skaffade sig det märkliga af in- och utländsk literatur, de hade aldrig reflekterat om det var passande eller ej, de togo det ej på samma sätt som flickorna Aspenhjelm, hvilka efter Harriets förmenande sågo något fult i allt och förstodo så mycket underförstådt, som Harriet aldrig på egen hand kunnat fundera ut. Allt det Harriet och hennes vänner ansågo för naturligt, fick af dem epitetet rått, de läste värligen på ett helt annat sätt. Det var emellertid ej flickorna Aspenhjelmns åsikter, som invärkat på Harriet, utan Adolfs bestämda önskan, att hon inte skulle läsa den eller den boken, hon behöfde inte ha reda på allt elände, det var ingen bok för kvinnor och barn, han tyckte inte om, att hon grubblade öfver sådant, som gjort, att hon detta sista halfår nästan inte alls »följt med». Det som pinade henne var att Adolf läste nästan allt det nya, som kom ut, men sedan läste han bort böckerna för henne och påstod, att de voro dåliga, öfverdrifna eller ock angaf han de förut anförda skälen. Således satt hon där nu som en annan idiot.

— Har du så mycket hushållsbestyr, att du inte hinner läsa, kära Harriet? sade Esther skämtsamt.

— Adolf ogillar, att jag läser allt, sade hon tvekande.

— Det är en annan sak, svarade Esther genast. Hon tyckte det var dumt af Aspenhjelm, men hon lade sig aldrig oåtspord i familjeangelägenheter.

— Det är ju det jag säger, sade Märtha, när man gifter sig får man alldeles uppge sin själfständighet, man skall tänka, tala och bilda sig efter sin mans beläte.

— Jag önskar jag kunde göra det, sade Harriet, men det kan jag inte, fast jag försöker. Jag bara lyckas pina mig med att se dubbelt, med hans ögon och mina egna. Och det plågar mig, att hur det är, har jag ändå låtit min omgifning invärka på mig.

— Hvem gör inte det? Det är du sannerligen inte den enda i, sade Esther uppmuntrande.

— Inte du?

— Jo jag har gjort det, d. v. s. när jag var så ung som du. Ibland riktigt föraktade jag mig; när jag var med somliga personer tyckte jag, att jag hade helt motsatta åsikter, uppförde mig annorlunda, än när jag var med andra. Jag började till och med grubbla öfver, om jag var osann eller karaktärlös eller om jag verkligt ingen personlighet hade, eftersom olika personer fingo mig stämd och spelade på mig som de behagade.

— Har du också känt det, du, som så fullkomligt går din egen bana och håller så starkt på att hvar och en skall utveckla sin personlighet?

— Jo, jo men. Hvem vet, om jag ens nu är så själfständig, som det ser ut?

Harriet hörde knappt på, hon fortsatte sin egen tankegång:

— Ibland tycker jag, att när man är gift, så skall man försöka tvinga ner sig själf och gå helt upp, och ibland tycker jag det är orätt att kväfva sitt jag, om man har något. Jag undrar, hvilket som är bäst.

— Att inte gifta sig, inföll Märtha bestämdt.

— Ja, men när man är gift. Och i alla fall, jag ville inte ha det ogjordt för allt i världen. Men en sak kan du ha rätt i, och det är, att äktenskapet inte är en så ofantligt enkel sak, som man i allmänhet föreställer sig, det är rätt inveckladt och sammansatt, äfven om man älskar sin man och är så lycklig som jag.

Nedifrån trappan ljöd det:

— Harriet, nu är pappa kommen!

— Ja, adjö med er då. Och tala ibland om för mig litet hvad som försiggår i världen, det känns så eget att på en gång vara alldeles okunnig och omyn- dig, och hör du Esther, du kan gärna låna mig den där boken, bara för i afton, jag är alldeles ensam hemma, och jag är inte direkt förbjuden att läsa den.

Esther såg på Harriet och räckte henne boken utan att yttra ett ord.

— Tack och nu går jag in till pappa.

Harriet knackade på dörren till faderns rum.

— Får man lof att stiga på?

— Är det du, Harriet? Ja bevars. Han röjde litet af skrifbordet, på hvilket låg en stor kontorsbok med en mängd hopbundade räkningar. Jag håller just på med dina affärer, vänta ett ögonblick min stumpa, jag har bara ett par poster till, jag tror jag fått dem alla nu: 864, 503 och 960: 75 öre.

— Är allt det där jag? frågade Harriet, i det hon visade på räkningarne.

— Ja visst och åtskilligt till. Jag fick just nu räkningen på salongsmöbeln, den var inte öfverdrifvet dyr, jag hade väntat mig mer, den ser mycket solid och bra ut.

— Det var roligt, att du inte tyckte den var för dyr, det var jag rädd för. Den är utmärkt väl gjord och smakfull.

— Det tror jag, den förnämste snickaren i Stockholms stad, nej den är ingenting att klaga på, men vet du hvad som förargar mig, hvar har jag den där räkningen? Jo här, det är ju en bagatell mot det andra, men det är något så retsamt. Ett dokument-skåp! Hvad fan skall Adolf med dokument-skåp?

— Det hör till möbeln i hans rum, det kom först hem häromdagen, så du har väl inte sett det ännu.

— Hvad tänker han lägga i det?

— Sina papper, förmodar jag.

— Har han några värdepapper, det visste jag inte, har han några, så är det nog bra, att han gömmer på dem. Ett dokument-skåp, ser man på, det är något, som jag aldrig har bestått mig.

— Det brukades kanske inte på pappas tid.

— Jo vars, hvad det det gjorde, men jag hade ingen rik svärfar, jag. Jag har tvärtom haft den sällsynta turen att få skaffa värdepapper till både min svärfars och min svärsons dokument-skåp.

Harriet tyckte att treffigare samtalsämne kunde pappa hitta på. Hon kände sig illa till mods. Hon började ångra det hon låtit undfalla sig i sitt samtal med systemen och Esther. Hon kände i luften, att Märtha ej tyckte så särdeles om Adolf och hade otaliga gånger föresatt sig att ej tala med henne om honom, och ändå var det något, som alltid dref henne att göra det, mest naturligtvis om hans förtjänster, men äfven ibland om det, hon ej gillade hos honom. Det sista var en motsägelse, som hon ej själf kunde för-

stå. Ville hon att de skulle hålla med henne — nej, hon ville, att de skulle säga, att han hade rätt, stå på hans sida, taga hans försvar. — Och när de inte gjorde det, kom den ångestfulla beklämningen öfver henne, känslan af att hon gjorde orätt mot honom, att hon dragit in andra i deras förhållande. Hon önskade att hon vore hemma med sin bok.

Därinne satt faster Vendla och beskärmade sig öfver att Adolf gått ifrån henne och här kalkylerade pappa utgifterna för deras bosättning. Hon hade också kommit i ett bra olämpligt ögonblick.

— Samlar han mynt så här sent efter han icke kommer, jag är hungrig som en varg, frågade pappa efter ett par minuters tystnad, i det han läste in kassaboken och räkningarne i sitt skrifbord. Han låter oss vänta som vanligt; min herr måg har svårt att lära sig punktlighet.

— Det är bra otrefligt, att pappa alltid skall ha något att anmärka på Adolf. Pappa behöfver inte vänta på honom, han kommer inte.

— Nej, sade faster Vendla med en ton, som om hon vore allmän åklagare. Harriet är ensam här, han är på konsert med sin mamma och sina systrar.

— Ser man på. Ja, då kunna vi ju ta in gröten när som helst. Låt säga till Märtha och hennes fröken, de ha hållit på med bespisningsprat hela eftermiddagen, så de glömma väl maten. Och medan jag tänker på det, så vill jag inte ha gumman Aspenhjelms till bordet i morgon. Hon är ju så tillgjord, att ingen människa står ut med henne. Du kan ta mig och Adolf kan ta sin kära mamma, vi låtsa som om det brukas på det viset hos oss. Vi kunna väl också ha

våra seder och bruk, fast vi inte härstamma från Methusalem.

— Det få vi väl arrangera, du kan ta moster von Hettner.

— Ja det vill jag hellre, henne känner jag åtminstone inte.

— Men pappa, bry dig inte om att förarga dig öfver svärmor och svägerskorna, de äro nu en gång sådana och kunna väl inte bli annorlunda. Säg åtminstone inte något!

— Bekymra dig inte om mig, jag vet nog, hvad jag säger, akta dig bara själf, jag tycker inte, att du just tål så fasligt mycket från det hållet heller.

— Det var förr, nu är jag mycket bättre och särskildt när hon är min gäst. Och svärmor är ändå på sitt sätt ett märkvärdigt fruntimmer.

— Är hon? Ja det kan nog hända, men ge mig då ett fruntimmer, som inte är märkvärdigt. Förresten kan du vara lugn, jag skall nog tiga för Hennes nåd, det är bara när den välsignade baronen kommer och ger sig airer, som jag tycker, att jag dyrt betalt rättigheten att —

— Nej pappa, det får du inte säga. Hela olyckan är, att du tänker på honom som baronen och inte som din son.

— Jag vänjer mig väl så småningom vid det också.

Pappa var mycket munter under aftonens lopp och kunde inte begripa hvarför Harriet ville gå så tidigt.

— Jag vill vara hemma före Adolf, och det blir inte någon lång konsert. Tack för i afton.

— Kära barn, — hviskade faster Vendla, i det

hon följde ut Harriet, du har väl tänkt på att ha något varmt till smörgåsbordet.

— Jag har tänkt på allt, — svarade Harriet med tillförsikt.

— Det var rätt, inte för oss, vi äro inga svåra gäster, men din svärmor är en vådlig matgumma.

Väl hemkommen satte Harriet sig i soffan i Adolfs rum och började fundera. Hon genomgick dagens händelser och kände sig nedstämd. Först hade den välsignade konserten skilt henne och Adolf åt, så tyckte hon, att hon kommit ifrån Märtha och sina andra väninnor och dessutom hade pappas och faster Vendlas sätt att tala om Adolf plågat och förargat henne. Hon suckade, allt det där gick ändå an, — om bara hon och Adolf....

Det hade inte gått som hon hoppats och trott under förlofnings tiden, att allt skulle bli så bra, när de blefvo gifta. Olikheten i deras tycken och åsikter hade snarare blifvit märkbarare, Adolf var så korrekt och så noga, och hon var långt ifrån så friherrinna Aspenhjelsk, som hon önskade. Hon ville så gärna rätta sig efter honom, så att han skulle känna sig fullkomligt lycklig, men det föll sig svårt för henne, med den uppfostran hon fått och den omgifning, i hvilken hon lefvat, att anse etikettsaker och dylikt för något så viktigt och väsentligt. Hon tyckte det var småaktigt och dumt att vara så rädd för att handla litet instinktmässigt och omedelbart. I den Aspenhjelska kretsen var man ytterst försiktig att bryta mot formen, man tillhörde societeten och var lika bunden af dess band och skrankor, som om man suttit inom tjocka fängelsegaller. Men hvad värre var, Adolfs och hennes lifsuppfattning

skilde sig lika mycket som deras åsikter rörande de yttre formerna. Det fanns frågor, som Adolf ej ansåg för något annat än några radikala frasmakares samhällsomstörtande hugskott, de där »bråkade», därför att de ingenting hade att förlora, andra, som han helt enkelt undansköt, såsom alls icke existerande, och det just sådana, om hvilka Esther Wendel och hennes vänner brukade tala såsom varande vår tids största och viktigaste intressen. Hon grubblade, som sagdt, hur hon skulle få det att gå ihop. Men oaktadt dessa och andra mer eller mindre tillfälliga tvisteämnen voro hennes känslor för Adolf om möjligt ännu djupare och varmare än de varit under förlofningsstiden. Hon hade behof att ständigt vara i hans närhet, se och höra honom; han hade en sällsynt förmåga att liksom fylla hemmet med sin personlighet och göra det treffligt, där han var, göra sig saknad, när han var borta. Hon beundrade hans händighet, hans manliga, bestämda väsen, hans klara hufvud och hans kunskaper. Han var med alla sina gammalmodiga åsikter en man, en verklig man, och det är något, som aldrig förfelar att invärka på en ung flicka som Harriet; det var det, som först dragit henne till honom, det var det, som tjuvade och behärskade henne nu.

Om blott icke de olika familjeelementen allt som oftast, mycket för ofta trängt sig mellan dem. Harriet tyckte allt, att hon vis-à-vis Adolfs mamma spelade den tålmodiga Griseldas roll, dock utan den ringaste uppmuntran, ty var något på tok, befanns det alltid vara hennes, Harriets, skuld, och då måste hon gå upp till svärmodren och om inte precis be om förlåtelse, åtminstone decideradt gå till Canossa. Mamma

var, om något, Adolfs stora svaghet, det var en riktig afgudadyrkan, tyckte Harriet. Det var det enda i hvilket Adolf var öfverdrifven, ja och så musiken. Annars var han så lugn och så litet fantasimänniska, och hon, som svärmade för allt, undantagandes Adolfs mor och musiken. Hon smålog åt sammanställningen, men harmades strax därpå öfver svärmodren och funderade ut, att hon bestämdt bara låtsade sig vara förtjust i kammarmusik för att få gå på konserten med Adolf. Harriet ångrade, att hon ej i alla fall gått med, i stället för att sitta här och längta efter honom och hitta på allt möjligt och omöjligt för att riktigt plåga sig. Han borde vid det här laget vara hemma, klockan var öfver tio. Hon satte sig att läsa för att få tiden att gå. Det var en modern utvecklingslära, som på ett skarpt, nästan hänsynslöst sätt, men med fullkomlig vetenskaplig köld, behandlade äktenskapets evolution. Den var öfverlägset skrifven, men ju mer Harriet läste, desto mer kände hon på sig, att det var en bok, Adolf ej skulle gilla att hon läst. Det var också en förfärlig bok, hon förstod, att den ej skulle göra samma intryck på Esther och Märtha som på henne —, hon önskade att hon aldrig börjat den, hon måste tala med Adolf om den och hon föreställde sig, hur han skulle se på henne och säga: det var just en bok för dig att läsa. Och fast hon själf tyckte att det varit bättre, om hon ej gjort det, var hon rädd, att hon skulle svara »det är väl mer idé att läsa 'Miss'romaner, som dina systrar».

Det var väl inte möjligt, åtta, nio, tio, elfva, klockan slog elfva, då stod det bestämdt aldrig rätt till, något hade händt Adolf! Hvar kunde han vara?

Konserten måtte ha slutat senast half tio. Hon öppnade dörren till förstugan och ställde sig att lyssna ner åt trappan. Där var allt tyst. Så orätt af Adolf att göra på det här viset och skrämna henne så! Half tolf. Han hade bestämdt blifvit sjuk. En vagn rasslade hårdt mot stenläggningen, de förde honom väl inte hem, döende, död! Hon gick ett par trappsteg ner och väntade, så vände hon sig om och ställde sig i tamburen med handen på dörrvredet. Hennes hjärta klapade som det ville sprängas. Hon orkade ej längre stå därute i samma ställning, utan sjönk ner i soffan i Adolfs rum, midt emot det messingsbeslagna dokumentsskåpet, som gifvit anledning till så många förargliga insinuationer förut på aftonen. Var det väl möjligt, att hon brytt sig om det, frågat efter det eller något annat, suttit och arbetat upp sig och inbillat sig, att hon ej var så lycklig, som hon väntat. Om Adolf kom hem oskadd och frisk, skulle hon aldrig låta reta sig af någon eller något, allt var ju smått och oväsentligt, om de bara fingo behålla hvarandra, om ingenting händt honom.

Gick det inte därute?

Jo det var han. Hon kände igen hans steg, det var som om en sten lossat från hennes hjärta. Han gnolade några takter under det han öppnade dörren. Nu kom han in i rummet.

— Sitter du uppe Harriet, hvarför ligger du inte, jag trodde att du sofvit minst en timme. Hvad är det med dig, du skakar ju i hela kroppen, fryser du?

— Åja, det gör jag allt. Jag har stått en timme ute i förstugan och nere i trappan. Harriet hade inte kunnat svälja det där »en timme», om det gällt hennes

lif, och det fast hon inom sig visste, att hon på sin höjd stått en kvart i förstugan och ej mer än två gånger varit nere för några trappsteg och i allmänhet höll strängt på sanningen.

— Hvarför var du i förstugan, när du har fem rum att sitta i, det är något, som öfvergår mitt förstånd?

— Därför att jag var ängslig för dig, det är väl allt litet ovanligt att komma hem klockan half ett från en konsert; hade jag haft en aning om det, hade jag väl tusen gånger hellre gått med.

— Nej, vet du, det är väl starkt. Kan jag nu inte vara ute ett par timmar utan att säga till?

— Visst kan du. Jag har ju inte beklagat mig. Hu, stäng dörren, det drar så gräsligt.

— Jag kan inte med bästa vilja i världen vara tacksam mot dig för att du ställer dig nere i trappan och förkyler dig, sade han kallt.

— Det har jag inte begärt, jag tycker irte det är någon annan än jag, som haft obehag af min ängslan. När slutade egentligen den där märkvärdiga konserten?

— Half tio, tror jag. Jag följde hem mamma och hon bad mig komma upp och spisa med dem efter du var borta; jag ville naturligtvis inte neka henne, isynnerhet som jag ingen orsak hade, efter vi kommit öfverens, att du skulle stanna hos svärfar. Jag kunde omöjligt ana, att du skulle sitta uppe för mig och ännu mindre, att det kunde falla dig in att vara orolig.

— Att din mamma kunde hålla sig vaken till öfver tolf, det brukar just inte vara hennes force.

— Nej, jag var bara där en timme.

— Jaså, klockan var emellertid öfver tolf, när du kom hem.

— Jag råkade Krok, och vi gingo en tur neråt Skeppsbron, det var ett härligt väder, vi kommo i prat, så jag glömde alldeles af att se efter, hvad tiden led. Och hör du Harriet, det där skall du inte göra om, utan ta för alldeles afgjordt, att jag blifvit hindrad af ett eller annat, om jag inte kommer hem precis när du beräknat; jag är ju bara glad, om du vill gå med mig på konserter, ifall du tycker, att det är mindre tråkigt än att sitta hemma en timme eller par.

— Du vet mycket väl, att det inte är därför, jag är inte sällskapssjuk.

— Se så där ja, sitt nu inte och var tråkig längre. Jo, det vore ett treffligt äktenskap, om jag, när jag råkade på en kamrat, skulle vara tvungen att säga: redan half tio, då får jag gå hem, annars blir min hustru orolig. Nej, det skola vi inte bry oss om. Och nu skall du gå och lägga dig, jag kommer om fem minuter, när jag rökt ut min cigarr, och kommer jag inte förr än om tio, så har det ingenting annat händt, än att jag icke hunnit röka slut på den. Vänta Harriet, tag min plaid in i sängkammaren, så skall jag stoppa om dig, när du ligger, så att du blir varm. Och han gnolade åter de där takterna från konserten.

X.

Följande morgon började Harriet tänka på sin middag med en viss oro. Hon hade under detta halfår kommit under fund med, hur ofantligt noggrann Adolf var, men hufvudsakligen ville hon visa svärmor, att hon inte var så dum att arrangera, och att hon kunde få det fint och bra utan att fråga om råd. Hon hade för ett par dagar sedan öfverlagt med Adolf, som förstod sig märkvärdigt väl på fina middagar, om hvad de skulle ha, och så hade hon begifvit sig ut i köket med sin allra säkraste husmodersmin och gifvit sina order. Adolf var mycket intresserad i alla detaljer, men ville helst, att hon skulle »tala litet med manna», men det hade hon fullt och fast föresatt sig, att hon inte skulle göra. Harriet blef emellertid öfverraskad, då hon fann, hur mycket det var att ställa med en sådan liten middag. Hon satt nu inne i matsalen vid det stora bordet, som redan var försedt med sina två skifvor, och gjorde i ordning smörkolor till smörgåsbordet. Egentligen hade hon tänkt sitta i köket, men Marie var inte

vår herres bästa barn, när hon hade mycket att göra. Marie ville helst vara af med henne, det var inte svårt att märka, hon tog fram smöret och spadarne och sade: nu skall friherrinnan gå in i matsalen, där har friherrinnan det mycket lugnare, här går allt som det skall, och om något är i olag, kommer jag in och säger till.

Harriet var i själfva verket belåten att vara för sig själf och inte utsatt för sina tjänsteandars kritiska blickar, ty hon hade intet handlag med kulorna och kunde omöjligt få dem jämna. Efter en stund kom Adolf in från sitt rum, där han gjort i ordning spelborden, för att se på husmodern, som uppträdde i ett mycket klädsamt ryskt förkläde och en liten spetsmössa.

— Du är allt en smula opraktisk, lilla Harriet, sade Adolf, sedan han några minuter öfver tidningskanten betraktat henne, så här skall du göra, och så satte han sig ner och formade på sitt vanliga händiga sätt den ena kulan efter den andra, så jämna som om de varit blykolor, stöpta i samma form. Harriet satte upp armbågarne på bordet och beundrade honom, hon glömde rakt alla de järn, hon hade i elden, bara för att se på, hur Adolf rullade smörkolor. Allt kunde han då, och detta var något, som han bestämdt aldrig någonsin försökt sig på. Så upptagna voro båda, den ene med sitt arbete, den andre med att beundra, att de ej märkte, att dörren från köket sakta öppnades, förr än de hörde svärmors röst:

— Nej, ser man på, är det Adolf, som gör i ordning till middagen?

Harriet väckte till. Det här var odrägligt. Började svärmor nu också att gå köksvägen och skulle

just komma in, när Harriet satt och latade sig, hon som hela morgonen varit sysselsatt med att lägga upp frukt och salader och ordna blommor, hon, som skulle öfverraska vederbörande med sin arrangeringsförmåga.

— Åhnej, svarade Adolf, i det han lade krusspanden ifrån sig, det gör jag visst inte, men när man har en liten opraktisk hustru, får man väl visa henne litet tillrätta.

Det var också det allra dummaste Adolf kunde hitta på att säga. Harriet blef mörkröd och satt och tänkte på, hur det kunde falla svärmor in att komma upp på förmiddagen, då hon ju kunde förstå, att Harriet hade att göra och ville vara i fred.

Men orsaken fick hon snart veta. Adolf sade nämligen:

— Kära mamma, det var mycket snällt, att du kom, jag ångrade nästan, att jag bad dig, det var kanske för ansträngande för dig efter gårdagen.

— Visst inte. Det gör jag så gärna. Tack emellertid för igår, det var en charmant konsert. Så synd Harriet lilla, att du inte var med. Hade du treffigt hos din pappa?

— Jo tack, mycket. Mätte nu Adolf ingenting säga!

— Hvad kan jag hjälpa dig med, kära barn?

— Tack, ingenting alls, allt är i ordning och arrangeradt, det var förargligt att tant skulle göra sig besvär och komma. Och Marie tycker inte om att ha någon i köket.

— Var du glad Harriet, om mamma vill. Du kan gärna kasta en blick på Maries mayonnaisesås, den misstror jag, och det är din specialitet.

— Går tant ut, får tant skylla sig själf, om Marie blir näsvis.

— Åh, det är ingen fara, jag tillåter ingen att vara näsvis mot *mig*. Marie får allt försöka ha respekt för mig. Och Harriets svärmor rätade på sig och såg mycket förnäm ut.

Hvad det sjöd inom Harriet, när tant steg upp och gick ut i köket.

— Det skulle riktigt fröjda mig, om tant blefve duktigt snäst, sade hon häftigt och tillade i samma andetag:

— Vill du vara snäll Adolf och inte sitta och hänga öfver mig. Det är alldeles odrägligt, att man inte kan få vara i fred, när man har att göra.

— Hvad blåser det nu för vind?

— Jag vet inte hvad du menar, men jag tycker inte om, att man spionerar på mig. Och man har väl aldrig hört talas om, att herrn i huset lägger sig i matlagning och hushållet; du sätter sådant värde på mat, att det är riktigt ömkligt att se och höra. Ingenting är bra, hvad jag gör, utan det är alltid mamma och mamma och mamma. Ni kunna ju styra och ställa så mycket ni vilja, så blir det väl bra!

— Jag svarar dig inte, när du bär dig så ouppfostradt åt; det är för otrefligt, att du inte kan lägga band på dig och inte vet, hvad du säger, när du är häftig.

— Jo, det vet jag visst, jag säger inte ett ord, som jag inte menar, och det är bättre att vara ouppfostrad än att hålla sin mamma i förklädesbandet, när man är gamla, gifta karlen.

Adolf svarade ej ett ord, gick bara ut ur rummet och stängde dörren efter sig.

Harriet var ensam, hennes hufvud värkte, så att hon knappt kunde se, hvad hon företog sig. Hon kände sig djupt förfördelad, ju mer hon tänkte på hvad som händt.

De hade haft det så treffigt, suttit så gladt tillsammans som ett par barn, som leka kalas, det hela var ju inte så riksviktigt, bara roligt att bjuda sina närmaste och några intima vänner till sig och visa hur treffigt och smakfullt de hade det, och så skulle den välsignade svärmor komma och förstöra allt. Nu var Adolf alldeles förskräckligt ond, så ond hade hon aldrig sett honom förut. Ja, det var treffigt att ta emot gäster, när man var så ond på hvarandra, att man knappt kunde talas vid. Hon var dessutom alldeles förbi, hade en förfärlig hufvudvärk och såg ut som en fågelskrämma.

Nu kom svärmor in, bärande ett fat räkor.

— Så, nu har jag satt smak på såsen och nu skall jag ränsa räkorna, det tar en god stund, de hade inte börjat med dem ännu. Hvar är Adolf?

— Inne i sitt rum, tror jag.

— Hvad är det med dig, Harriet? Du ser ut som om du hade migrän.

— Det har jag också.

— Stackars du, vet du hvad, gå in och lägg dig, det går lika bra, det kan jag lofva dig. Jag skall inte glömma något. Eleonore kommer upp om en stund, och hon kan mycket väl stanna och hjälpa mig.

Åhnej, det nöjet skulle de inte ha, för att Adolf sedan skulle tro, att hans mamma gjort allt, och att det omöjligt gått, om han inte varit klok nog och bedt henne komma.

— Nej tack, jag vill inte lägga mig, — kom det litet kort, — så sjuk är jag inte, men tant får ursäkta att jag inte orkar konversera.

Harriet började att rulla sina smörkulor med stor energi.

Svärmor satt midt emot henne och ränsade räkor med sina fina, smala fingrar, på ett så händigt sätt, att det bort väcka beundran, ifall Harriet varit upplagd för en dylik känsla. De växlade ej många ord under den timme de sutto så tillsammans. Hvar gång friherrinnan ville säga något, lyfte Harriet handen mot pannan, och då sade hon blott: nej jag skall inte tala, det gör bara hufvudvärken svårare.

En gång stack Marie in hufvudet genom dörren och frågade om Hennes Nåd ville vara så god och komma ut och se om såsen vore bra.

Harriet vardt alldeles häpen, hon hade så stor respekt för Marie. Tant var ändå en märkvärdig gammal dam, som kunde imponera, till och med på Marie.

Äntligen voro räkorna ränsade och den objudna gästen beredde sig att gå.

— Tack för allt besvär, — fick Harriet sagdt.

— Det är ingenting att tacka för, det gör jag väl så gärna, det är en stor lycka för mig att känna att mina barn behöfva mig, fast jag är gammal.

Harriet tänkte inom sig, att det vore en bra mycket större lycka, om hon ville låta sina barn sköta sig själfva, men på samma gång var det något i orden och tonfallet, som rörde henne och kom henne att inse, att hon varit »elak».

Hon skyndade sig in i sängkammaren så fort hon blef lämnad ensam och lade sig på soffan. Halft

i sömnen hörde hon, hur Eleonore ute i tamburen frågade, om Hennes Nåd Aspenhjelms ännu var kvar. Harriet fick riktig hjärtklappning vid tanken, att *hon* nu också skulle komma in och plåga henne med sin hjälpsamhet. Men hon gick lyckligtvis, och Harriet föll i en tung, djup sömn. Hon vaknade ej förr än klockan var öfver fyra. Nu gälde det att skynda sig för att bli färdig. Hon var ännu yr i hufvudet, men den häftigaste värken var försvunnen, och hon hade till och med litet färg, då hon gick in i Adolfs rum för att säga något till honom, innan gästerna kommo. Hon ville ej precis be honom om förlåtelse, men hon ville liksom sätta något emellan intrycket af hur de nyss skilts från hvarandra; allt berodde på, hur det föll sig, hon kunde inte uthärda tanken på, att han var riktigt ond på henne.

När hon gick igenom serveringsrummet, såg hon, att frukten på den stora skålen var alldeles omlagd — det hade Hennes Nåd gjort, hon hade sagt, att det nog såg mycket bra ut, men att det var omöjligt att bära omkring en bricka med frukten så högt uppstaplad, och då det ena pæronet efter det andra började falla, när Anna försökte lyfta brickan, hade hon varit mycket tacksam, att Hennes Nåd ändrat det.

Harriet kände sig alldeles inte tacksam.

När hon kom in i Adolfs rum, stod han framför spegeln och knöt sin halsduk. Han vände sig ej om, låtsade ej se henne, det var bra svårt att börja. Det blef en lång paus, som kändes tryckande.

— Jag hade svår hufvudvärk, så jag har legat en halftimme för att soffa bort den, sade hon slutligen.

Det dröjde innan han svarade: Jaså, utan att vända sig om.

— Bordet ser treffligt ut, tycker jag, fortsatte hon med stigande förlägenhet.

— Ja.

Men nu blef Harriet stött. — Hör du Adolf, är det din mening, att inte svara mig, när jag tilltalar dig, så blir det ett extra nöje för våra gäster.

Han såg på henne ett ögonblick med sina blå ögon, som kunde se så kalla och hårda ut, när han var ovänlig.

— Jag ser inte annat än att vi äro ensamma ännu så länge; när våra gäster komma, skall jag inte ställa till scener, det kan du vara alldeles lugn för. Jag tyckte du fick tala ut och jag höra på alldeles tillräckligt för en stund sedan.

— Adolf!

— Börja inte igen, Harriet, mitt tålmod är slut. Jag vill inte gräla med dig, inte på några villkor, och därför tycker jag, att så länge vi äro ensamma...

Husjungfrun knackade på dörren.

— Grosshandlare Dahl och gamla fröken äro i salongen. Fröken Märtha låter hälsa, att hon inte kan komma, hon har fått sin svåra halsfluss.

— Det fattades bara, utbrast Harriet.

— Adolf, kom det bedjande, men han var så upptagen med att putsa sina naglar, att han ej svarade. Hon dröjde ett ögonblick.

— Din far är kommen, låt honom inte vänta, det tycker han inte om.

Han öppnade dörren för henne, och hon gick in till sina gäster.

Flera gånger under middagens lopp såg Harriet på Adolf och tyckte, att han var alldeles obegriplig.

Han spelade ju förmligen komedi. Var det det han menade, då han sade, att gästerna ej skulle märka, att ej allt var, som det borde, dem emellan. Han drack med henne, där hon satt bredvid öfverste Köhler, som händelsevis var i Stockholm, och vädjade flera gånger till sin lilla hustru med den skämtsammaste ton i världen.

Åh, då var allt bra igen, då tänkte han ej mer på, att hon burit sig illa åt under förmiddagen, att han varit ond på henne, hon förstod bara ej, hvarför han ej velat försona sig nyss, när hon var inne hos honom, nå ja, det var inte något att grubbla öfver, han var god igen, då var allt som det skulle vara. Hon tinade upp och blef liflig. Serveringen gick fort och utan missöden och Harriet tyckte, att maten var utmärkt. Strax efter middagen, då Adolf gick in i sitt rum för att ordna rökattiraljen, smög hon sig efter honom och lade sin arm bakifrån kring hans hals. Hon tänkte kyssa honom, när han vände hufvudet. Men när han gjorde det, såg han på henne med samma kalla, ovänliga blick som förut, lossade hennes armar från sin hals och frågade:

— Hvad är det?

Hon spratt till, när hon hörde tonen i hans röst.

— Ingenting, svarade hon, i det hon återvände till salongen.

Jaså, han ville ej vara vänlig mot henne, behöfde inte vara det, när ingen såg dem, han var lika ond som nyss, han ville bara, att de skulle uppföra sig korrekt inför andra. Det var en långsinthet, ett resonnemang, som hon inte förstod sig på — antingen — eller. Var det kanske också ett bevis på, att man var oupp-

fostrad — att man inte kunde hyckla. Det var något hon aldrig kunde lära sig — aldrig ville. Gräla och försona sig, det begrep hon, men vara ond och spela »söt», därför att någon såg på, det var otäckt, det var något, hon icke trott Adolf om. Hon bet sig i läppen för att inte brista i gråt, hon kände riktigt leda och afsmak.

Öfversten satte sig bredvid henne med sin kaffekopp och började tala om ett och annat. Krok närmade sig så småningom, ställde sig framför dem och fortsatte ett samtal, han under middagen börjat om äktenskapet, det var för tillfället hans käpphäst.

— Kom hit Aspenhjelm, du skall vara med, ropade han till Adolf, som i detsamma kom in. Egentligen borde jag väl inte ta bort smekmånadens illusioner, det lär ju finnas en sorts turturdufvor, som stå ut med att kuttra från morgon till kväll, och vårt älskvärda värdfolk tillhöra naturligtvis det där speciet ännu så länge — men hur länge, hur länge? Vänta ni bara tills ni varit gifta några år.

— Det behöfs inte, jag håller fullkomligt med amanuensen. Det är mycket bättre att inte göra sig några illusioner.

Öfversten tog synbarligen Harriets ord som en liten kokett utmaning till Adolf, ty han hotade denne skämtsamt med pekfingeret och sade:

— Min käre gosse, har du redan blifvit en så bråkig äkta man, att din hustru ej kan vara belåten med dig? Det är naturligtvis din skuld; en sådan här liten förtjusande fru har alltid rätt, det kan man vara öfvertygad om, och öfversten kysste Harriet artigt på handen.

Harriet rörde sig ej, fast hon kände, att Adolf stod alldeles bakom henne, hade lagt sin hand på ryggstödet af hennes stol.

— Låter farbror dupera sig af hvad den här lilla flickan säger?

Det kokade inom Harriet. Åter den där öfverlägsna tonen för att få de båda herrarne att tro, att hon skämtat för att skyla öfver, hvad hon sagt. Oh, hvad hon tyckte, att det lät falskt och osant, det var som tvangs också hon att spela komedi. Hon svarade ej, höjde blott lätt på axlarne och reste sig upp för att gå. Hon hörde öfversten säga:

— Du har fått en förtjusande hustru, Aspenhjulm.

Hon hörde ej hvad Adolf svarade, han höll med, naturligtvis. Nu skulle hon till att underhålla damerna, medan herrarne rökte i Adolfs rum.

— Du är väl belåten Harriet, jag tycker att allt var bra, sade svärmor med låg röst, men ej så låg, att icke faster Vendla hörde det och fick tillfälle att blanda sig i samtalet.

— Ja, det var mycket bra, du har allt skäl att vara nöjd med Marie, möjligtvis var fisksåsen väl tjock, det bör du säga till henne för en annan gång.

— Det är inte Marias skuld, inföll svärmor genast med sin älskvärdaste ton, det var jag, som lagade till den, och jag brukar ha den så pass tjock.

— Åh, det kunde jag inte ana, för all del, det var visst inte meningen.

— Lilla fröken Dahl, nu tala vi inte mer om den saken. Men hur är det med Adolf i dag, jag tycker han ser blek ut?

— Ja, det tycker jag också, inföll faster Vendla, som ville ställa sig in efter förlöpnigen med såsen.

Se så där ja, nu skulle också gamla faster försöka lägga sig till med det Aspenhjemska fina sättet.

— Jag har inte märkt, att Adolf är sjuk, svarade Harriet torrt.

— Då är det väl bara inbillning af mig, jag var riktigt orolig en stund, jag trodde, att han var sjuk eller haft någon förargelse, han såg så ut, men när du ingenting märkt... — Kära moster, är det redan slut med lilla luren?

Gumman von Hettner kom in från sängkammaren, litet röd på ena kinden och med den hvita blondmössan litet på sned. Sällskapsdamen, fröken Stålfelt, skyndade fram för att rätta på den och föra den gamla damen till soffan, där hon tog plats. De andra bildade en krets kring henne. Det var söndag, ingen af damerna hade sitt »arbete» med, så det ville till att konversationen skulle vara underhållande. De talade om gemensamma vänner och släktingar, om hvar den varit i sommar, om dens affärer och dens karrier. Det gick an så länge de talade med hvarandra, tyckte Harriet, då kunde man sitta där och tänka på allt möjligt och omöjligt mellan himmel och jord, det var bära som ett stilla surrande, lite sömnigt, men alls inte störande, men när så svärmor af artighet vände sig till faster Vendla och henne, då märkte hon först, hur utomstående de båda voro. Visst inte, att hon tyckte, att det var någon förlust att bara till namnet känna fröken den eller grefvinnan den, men de ansågo det synbarligen som en brist i uppfostran, och det retade Harriet, att svägerskorna ansågo sig skyldiga att med-

dela nödiga upplysningar som: ser du Harriet lilla, det var hon, som var gift med vår kusin Gustaf Adolf; det är mor till justitierådinnan, hon heter Aspenhjem i sig själf eller hennes mor var född von Hettner. Och så alla banaliteter de yttrade om sin Söderteljvistelse.

Nej, de hade alls inte varit tillsammans med lilla majorskan Schultz, för då hade de också fått egna sig åt fröken Albin och fru Zetterdahl, och alla andra af deras bekanta skulle känt sig mankerade och kränkta, att de ej kunnat vara med dem, och det kunde de icke, de ville ju vara för sig själfva — och med de sina och därför —

Liksom det vore så fasligt eftersträfvansvärdt att uppmuntras af moster von Hettner, som var åttiett år eller af tant Aspenhjem och flickorna, men själfva tyckte de det ovedersägligen.

Och så faster Vendla, som satt och höll med och var intresserad. Saken var den, att hon i olikhet med brodern var svag för de »förnäma» och hade stor respekt för Hennes Nåd von Aspenhjem, n. b. när hon var närvarande, annars kunde hon allt kritisera henne, hennes görande och låtande nog så skarpt.

Herrarne voro fortfarande inne i Adolfs rum.

Plötsligen ringde det på tamburklockan.

— Kan det vara Märtha? utbrast Harriet förtjust; hon tänkte på, hvilken god hjälp systemen skulle vara.

— Nej, det är omöjligt, sade faster, hon hade sin riktiga halsfluss. Jungfrun kom in och lämnade Harriet ett kort.

— Fröken ville inte på något vis gå in, när hon hörde, att här var främmande.

Harriet hade knappt kastat ögonen på kortet, förrän hon rusade ut i tamburen:

— Ines — Ines!

Det var just ett uppfriskande element i allt detta kvalm.

Hon öppnade dörren till trappan och sprang ner några steg.

— Ines, hör du, du får inte gå, du måste komma in, det är ingen annan än familjen och ett par herrar. När kom du?

— I förgår. Jag skulle egentligen först gjort en förmiddagsvisit, men så tänkte jag: är Harriet sig lik, så tar hon det inte så förskräckligt noga. Jag ville sitta och prata med dig en stund, och så har du storfrämmande. Nej, jag kan inte gå in, jag är inte klädd, utbrast hon, då Harriet började knäppa upp hennes kappa.

— Prat, du måste, hör du! Harriet hade blifvit helt livvad, när hon tänkte, hvilken stor tur det var, att Ines kommit just i dag för att lätta på tyngden.

Ines Stolz såg charmant ut, där hon stod bredvid Harriet och ordnade den blonda luggen framför spegeln. Hon var ingen regelbunden skönhet, därtill var munnen väl stor och näsan ej allt för klassiskt formad, men hon var helt enkelt bedårande med sina violblå, något närsynta ögon, sitt askblonda hår, det vackert formade lilla hufvudet, som satt så elegant och bars så högt, och den smärta, mjuka figuren, flickaktig i all sin världsvana säkerhet. Hon var klädd i en marinblå sergeklädning med hvita snoddar, en liten extravagant pariserkostym, som klädde henne förträffligt.

— Du är dig alldeles lik Harriet, sade hon, i

det hon kastade en flyktig blick på sin väninna, naturligtvis litet mer frulik och värdig förstås.

— Tycker du? Åh det skall vara det lilla du. Jag tror aldrig jag får någon värdighet, jag försöker, men det går inte. Du har alltid haft det. Mins du, att vi i skolan kallade dig »lilla hertiginnan».

— Ja. Det är så eget att tänka att du är gift. Vet du, jag är mycket nyfiken på din man. Jag vet, att han skall ha en sådan vacker röst, — det är väl inte möjligt att få höra honom? Hur ser han ut?

— Hån ser mycket bra ut, lång och blond. Något i den vägen som kapten Bremer, som du svärmade för, men mycket vackrare. Ja, du kan inte låta bli att tycka om honom, han är just din genre. Jag skall genast presentera honom, men jag vill inte gå in nu, han röker med herrarne. Se så där ja, du är utmärkt bra, kom nu, annars tro damerna, att jag rymt, och nog skulle jag haft lust att göra det för en stund sedan, det kan jag inte neka till.

Det var med en triumferande min Harriet presenterade Ines och sedan tillade i sin litet burdusa flickton: sätt dig nu där och var trefflig.

— Jo, det är just rätta sättet att få människor att vara treffliga. Du frågar när jag kom, nästan direkt från Paris. Apropos jag hade resällskap från Köln med en bekant från Paris, en svensk filosofie doktor, som reste hem till Sverige för att besöka sin fästmo, han hade hälsningar till er från en italienare, som han råkat i Neapel eller Palermo, och han ämnade sig upp till din far på visit för att framföra dem.

— Nej, det var roligt att få höra något från Gaspari!

— Ja, det tror jag var namnet. Ni komma bestämdt att tycka bra om doktor Frank, han är mycket älskvärd, fast en stor svärnare och fantast.

— Jag var så ledsen, att ej få råka dig i Paris. Jag skref, men du var bortrest.

— Jag var med min kusin Sophie i Trouville. Jag har bott hos henne dessa sista år, alltsedan hon gifte sig.

— Ja, tänk en sådan tur för dig! Ines har varit i Paris i nära tre år för att studera sång. Ämnar du gå in vid operan?

— Hvad tänker du på? Nej det skulle manima aldrig tillåta, förresten har jag ingen lust själf.

— Hvem bor du hos här i Stockholm?

— Hos min moster, fröken Bährenkrona.

— Hette fröken Stolz' mor Bährenkrona i sig själf, Anna Bährenkrona?

— Ja. Kände Hennes Nåd min mor?

— Om jag gjoide? Vi voro skolkamrater, — och detta är Annas dotter!

— Moster, äro vi inte litet släkt med Bährenkronas?

— Jo visst. Och moster von Hettner, hvilken var en lika stor auktoritet som adelskalendern, började gå igenom familjerna von Hettners och Bährenkronas skyldskap.

Svärmor kysste Ines på kinden. Harriet spärrade upp ögonen. Det här var då en alldeles obeskriflig tur!

Och nu började den allra lifligaste konversation. Först ville moster von Hettner se, hvem Ines var lik, om hon hade den Bährenkronska näsan eller de Kruzenfeldtska ögonen, och om det inte var något af den Hettnerska hakan. Harriet hade mycket svårt att hålla sig allvarsam, det ansågs nämligen för en stor utmär-

kelse och fördel att vara i besittning af nämnda familjenäsa, familjehaka, familjeögon, äfven om de, från skönhets synpunkt betraktadt, voro långt ifrån önskvärda, och saken afhandlades med en viktighet och ett allvar, som värkade oemotståndligt komiskt. Så talades om släkt i tredje och fjärde led, hvart den tagit vägen, om Ines kände till den. Ines hade värkligen ovanligt bra reda på sig, märkvärdigt nog för att vara så oförberedd. Det var ingen enda bland dem de talade om, som Harriet ens hört nämnas, och nu, ännu mer än förut, midt under sin tillfredsställelse som värdinna, att gästerna hade roligt, kände hon sig litet öfverflödig, liksom utesluten från samtalet, hon och faster Vendla, de hörde ju inte till de där förnämiteterna; nå det hade hon ingen aning haft att Ines gjorde heller. Och så började de tala om musik, hvilka operor, hvilka sångare och sångerskor Ines hört, hvad hon tyckte om den eller den metoden. Svägerskorna blefvo helt lifliga, isynnerhet Eleonore, som af naturen var nyfiken eller som det af mor och syskon benämndes »vetgirig» och »intresserad».

Harriet hade alltid tyckt om Ines, nu var hon riktigt tacksam mot henne. Hon satt nära dörren till Adolfs rum och försökte, under det de andra talade, höra på, hvad som sades därinne.

De talade om det nya arméförslaget och glädjen öfver att det gått igenom, bara nu pappa ville tiga, så att Adolf ej behöfde genera sig för öfversten. Det var han, som förde ordet, och hon hörde Adolf interfoliera med ett »naturligtvis».

— Det var ju enda sättet, »alla fosterlandsälskande män» —

Nu sade pappa något. Harriet höll andan. Lyckligtvis var det bara:

— Det var en god cigarr, hvad kostar den?

Adolf måtte ha svarat, ty hon hörde pappa brusa upp.

— Det var fan, en så dyr cigarr brukar *jag* aldrig röka.

Hon kunde så väl föreställa sig den min, som åtföljt orden, och hon kunde tänka sig, hur det skulle plåga Adolf — inför öfversten och kamraterna.

Nu kom faster Vendla till henne och hviskade:

— Hör du Harriet, fruarne längta visst efter sitt lilla parti. Det kan inte vara roligt för dem att höra alla de där teaterhistorierna, fast de gudbevars låtsa som om det intresserade dem, och det gör jag med förresten.

— Har du mycket tråkigt, faster Vendla? Du så väl som jag känner inte till alla de där högdjuren och vet inte stort mer skillnad på della Sedia och Marchesi, annat än att den ene är en karl och den andre ett fruntimmer.

— Inte behöfver du tänka på mig, jag är ju inte främmande, förresten kände jag den där grefvinnan Piper, somde talade om nyss, jag blef presenterad för henne på Dalarö. Nej, jag har inte tråkigt, och så har jag tagit med mig mina patiencekort, och så fort de sätta sig till spelbordet röjer jag undan på sybordet här och lägger ut min stjärna. Den spådde ändå sant, det blef en lyckad tillställning, du kan inte önska dig liffligare konversation.

— Ja, det var märkvärdigt.

— Gå nu in och säg till Adolf. De hade kom-

mit öfverens, att de båda fruarna, öfversten och pappa skulle spela.

Harriet kände sig förlägen, då hon gläntade på Adolfs dörr; det var så genant att gå in till alla herrarne, hon hade nog inte tyckt det annars, men *nu*, när Adolf var ond på henne.

Hon vände sig icke direkt till honom, utan sade liksom hänkastande:

— Ursäkta, om jag stör, men vore det inte tid att tänka på spelpartiet?

— Hvad var det jag sa' Aspenhjelm, det skulle inte dröja länge, innan vi hade lilla Hennes Nåd här. Spådde jag inte rätt, att hon vill se, hur du har det? Blir han kommenderad till tjänstgöring? Jag ämnade mig just in till damerna för att kyssa på hand och säga adjö.

— Inte skall farbror lämna oss? Det går inte an, det kan jag inte tillåta.

— Jag kan inte stanna, hur gärna jag än vill, jag har lofvat mig till general Busch.

— Och vi, som ha spelpartiet i ordning. Kan farbror inte, när jag ber så väl?

Hon såg så söt ut med hufvudet på sned, att den gamle kavaljeren kysste hennes hand.

— En utaf herrarne här får fylla min plats.

— Det är riktigt tråkigt. Men jag kom egentligen in för att säga Adolf, att fröken Stolz från Paris är därinne, hon kom händelsevis upp i eftermiddag, och jag bad henne stanna. Jag vill gärna presentera henne för dig.

Han följde henne genast in i salongen.

— Min man, fröken Stolz.

Ines reste sig upp och gaf Adolf handen.

— Vi sökte fröken i Paris, men vi hade otur.

Nej, hvad Ines var vacker, där hon sfod belyst af det röda lampskenet. Harriet såg, att Adolf också tyckte det, det var omöjligt att tycka annat. Ines hade föröfrigt alltid haft det mest deciderade herrtycke. Hade Harriet inte vetat det förut, hade hon kunnat förstå det af de närvarande herrarnes sätt.

Den, som mest oförstäldt visade sin förtjusning, var pappa, det såg hon, när hon åter kom in i salongen, sedan hon följt ut öfversten. Grosshandlare Dahl var alltid en stor beundrare af kvinlig fägring, och Ines slog särdeles an. Nog var hon kokett alltid, inte precis för någon särskild bland herrarne, men hon hade i alla fall ett helt annat sätt än nyss, när de voro endast fruntimmer, åtminstone föreföll det hennes goda väninna så.

Pappa ville inte på något vis sätta sig ner vid spelbordet, om inte fröken Ines satte sig bredvid honom och »gaf honom tur». Han drog en fätölj mycket nära den plats, han själf tänkte inta.

Harriet märkte, att Adolf ogillade det, men han sade ingenting. Däremot kom det med den sötsura, förnäma tonen från svärmor:

— Bästa grosshandlare Dahl, det är ju alls inte nödvändigt, att vi spela.

— Jo ska' vi spela, är det bäst vi börja. Hur hög point bruka damerna spela? - Var god och bestäm!

— Är det inte fem öre, moster är van vid? Är det lagom? Eller kanske herrarne tycka det är för lågt? Hon vände sig till Stjärnskog, som skulle inta öfverstens plats.

— Inte för mig. Fem öre är för mycket. Jag brukar inte spela högre än ett öre, sade grosshandlaren.

— Nå, så spela vi ett, det är ju alldeles likgiltigt, sade moster von Hettner, i det hon slog sig ner.

Harriet kände sig djupt olycklig. Pappa brukade mycket ofta spela fem öres point, det visste hon, och hvad värre var, det visste Adolf. Han bråkade nu, inte därför, att han tyckte pointen var för hög för honom utan därför, att den var det för de andra. Harriet vågade ej se på Adolf, hon begrep mycket väl, att han förstod det där lika bra som hon. Det var allt bra hårdt, att hon skulle lida, inte allenast för sina egna utan för andras dumheter. Adolf låtsade emellertid, som om han ej hört något, där han stod i salongsdörren och talade med Ines. Han var ändå bra grannlaga och snäll; om de varit ensamma, hade hon gått fram till honom och hviska: förlåt!

— Nå fröken Stolz, vi få väl höra litet sång, inte sant? sade han.

— Ja gärna, om det bara inte stör spelpartiet.

— Kom hit, söta fröken och ge mig litet tur, ljud pappas röst.

Hon gick fram till honom.

— Jag försäkrar, att jag har sådan otur i spel, att jag inte alls duger till att hjälpa, och dessutom är det visst meningen, att jag skall sjunga. Kan du ackompanjera, Harriet?

— Nej, inte jag, men Adolf eller mina svägerskor.

Adolf stängde i detsamma dörren till sitt rum för att inte störa partiet, som han sade, men i själfva verket för att inte bli störd af svärfar.

— Hvad ha ni för noter?

— Hvad du önskar, bestämdt det mesta af din repertoar. I det här skåpet. Vill du ackompanjera, Karin, eller kanske Sophie? Sophie satte sig till pianot. Ines hade lagt sig på knä framför notskåpet och bläddrade i det ena nothäftet efter det andra, som Adolf räckte henne. Hon tog sig förtjusande ut, där hon låg framsträckt med sin graciösa kropp i den tätt åtsittande mörka klädningen och såg upp med den djupa, varma blick, som är egendomlig för somliga närsynta ögon.

— Sjung det här, det är bland det vackraste jag vet.

Hon började. Det var en ovanlig röst och ett sällsynt intelligent och vackert föredrag. De båda, icke spelande herrarne hade slagit sig ner i soffan. Adolf stod framme vid flygeln. Harriet kunde se, hur han njöt. Hans ansikte hade fått färg, och ögonen strålade.

Ett sakta knarrande ljud från dörren till Adolfs rum bevisade att svärmor »inte kunde motstå». Det var hon själf, som öppnade dörren, hon gick på tåspetsarne för att inte störa och vinkade till Adolf, att han skulle hålla sig stilla. Så vände hon tillbaka till spelpartiet, hvilket höll sig mycket tyst.

Svägerskorna stodo alldeles betagna i krets kring flygeln; vid sybordet satt faster Vendla fördjupad i sin »stjärna». Harriet hade slagit sig ner borta vid kabinettdörren i skymundan, hon lyssnade till musiken och kände den mest obetvingliga lust att gråta. Det var så vemodfullt, kändes som en trånande längtan, samma längtan, som engång gripit henne i Venedig; hon hade nu fått, det hon då längtat efter, knapt vågat hoppas på, och ändå — ändå — Hon tänkte: ack

om jag kunde sjunga som hon, då skulle Adolf aldrig ha hjärta att vara ond på mig, och sedan kändes det som en sorts afvoghet mot Ines, därför att *hon* kunde sjunga så. Adolf bad om det ena stycket efter det andra och Ines sjöng med den största beredvillighet och utan att låta be sig, något som Harriet visste, att Adolf satte värde på.

De annars så stela svägerskorna voro alldeles entusiastiska. De trängde sig fram till Ines för att tacka, talade om andhämtning, frasering, transponering och alla möjliga musiktermer. Adolf och de båda herrarne hade slutit sig till dem, de hade alla så mycket gemensamt, naturligtvis voro också Adolfs vänner musikaliska, det var bara hans hustru, som inte var det, och Harriet kände sig återigen utomstående, öfverflödig och dum. Lampan inne i kabinetten började flämta, hon såg in, snart skulle det lilla förtjusande rummet med sina svarta, snidade möbler med det ljusrandiga sidenöfverdraget ligga i mörker. Hon fick gå in och se om lampan. Hon lyfte på oljehuset, men i detsamma slocknade den. Hon ville ej ringa på husjungfrun för att icke störa sången, utan satte sig ner i den lilla, smala soffan och lutade hufvudet i sina händer. Det var en melankolisk, klagande melodi, som ljud därinifrån. Här var så tyst och lugnt i mörkret, hon kunde gärna sitta här en stund, ingen saknade henne, gästerna hade roligt. Det var ju det, som hon önskat. Kanske inte så, att hon skulle vara som en nolla i sitt eget hem, till den grad, att ingen tycktes märka, om hon var inne eller ute. Det var något hennes själfkänsla hade svårt att smälta. Hon satt och lyssnade till musiken, som liksom ackom-

pagnerade hennes tankar. Den ena stämningen efter den andra strömmade som ett vågsvall genom hennes själ. Hvarför var hon så bråkig och orolig, så litet mjuk? Adolf hade ju menat väl, när han bedt sin mamma komma, han visste ju inte, — att hon så mycket hellre . . . Och så tänkte hon på den stund, då de suttit tillsammans på förmiddagen; hvad han varit älskvärd och härdig och förstod sig på allt och kunde göra allt, utan att förlora ett grand af sin manlighet. Om hon åtminstone vore huslig som så många andra unga flickor, men inte en gång det. Ingenting dugde hon till utom att vara oresonlig och bitter. Om *han* inte hade mer själfbehärskning, hur skulle det då gå? Var det inte rätt, att han ej ville, att någon skulle ha reda på deras missämja? Men hvarför kunde han inte vara vänlig mot henne, när hon två gånger försökt att göra det godt igen? Hon behöfde inte alltid tigga om förlåtelse, — han behöfde inte tvinga henne, han kunde väl gå henne till mötes och inte alltid vara så noga på sin värdighet. — Vågsvallet i sinnet blef allt häftigare och häftigare, en stund kändes det, som om endast *han* haft orätt. Nu hade han så gått upp i musiken, att han glömt henne. Det vore nog inte svårt för någon, som ville, som gjorde sig besvär, att få honom att glömma bort henne alldeles. Skulle den ångesten komma igen? Oh, blott inte den, inte den! —

Plötsligen kände hon Adolfs arm kring sitt lif, han hade satt sig bredvid henne på soffan, drog henne sakta till sig och lade ner hennes hufvud på sin axel.

— Sitter min lilla hustru i mörkret ensam och gråter till på köpet? Var inte ledsen nu, vi ha burit

oss illa åt båda två. — Som dumma egensinniga barn, Harriet lilla. Inte kan man vara ond på hvarandra, när man hör sådan musik, man vill komma hvarandra närmare, närmare. Det förstår du väl.

— Det vet jag inte, men jag förstår att vi inte få vara onda på hvarandra — vi ha inte råd till det — lifvet är så kort. Förlåt mig, att jag inte kan sjunga, kom det så snyftande, jag ville så gärna — Hon smög sig tätt intill honom.

— Det förlåter jag, det är ju i alla fall genom dig, som jag fått höra den här vackra sången. Nu torka vi ögonen och gå in, det är väl inte värdt att spela alltför »nygifta», då får ju Krok vatten på sin kvarn och kan inbilla sig, att du ändå gör dig *några* illusioner öfver äktenskapet.

— Åh, Adolf, det lät visst förfärligt. Jag var så ond på dig, att det var väl, att jag inte sa' något ännu värre. Jag skall gå in och säga honom, att jag inte alls menade så.

— Nej, bry dig inte om det. Han skulle bara skratta åt dig och göra narr af mig. Är du presentabel nu, så gå vi in. Jag hör på ackompagnementet, att det blir arian ur Sapho. Det var en härlig röst, jag är alldeles hänryckt. Nej, du *får* inte kyssa mig på hand, låt bli! Gå du in förut, så kommer jag om ett ögonblick, det ser annars så löjligt ut. Och hör du Harriet, laga att din far ej är allt för familjär mot fröken Stolz. Det är genant för henne och det plågar mig.

— Redan tio. Omöjligt! Värkligen!

Det blef en allmän förvåning.

Adolf skulle följa Ines hem, hon stod färdigklädd i tamburen, då Harriet ropade henne.

— Hör du Ines, innan du går, vill jag tacka dig så mycket. Det var så snällt af dig att sjunga, jag tycker du sjunger alldeles förtjusande, ja det har ingenting att betyda, att jag tycker det, men min man gör det, och han förstår sig på musik. Och Ines, jag hinner inte säga det nu, för Adolf är färdig och han vill inte gärna vänta, men kom upp till mig den första förmiddag du har ledigt, det är något jag ville be dig om.

Och hon kysste henne varmt.

När Ines några dagar därefter kom, bad Harriet henne om en stor tjänst. Det var att några timmar i veckan spela med henne. Hon kände naturligtvis noterna och litet mer och var inte så fasligt dum att läsa från bladet, men hon kunde absolut ingenting, hon hade inga anlag haft, hade slarfvat med sina lektioner och slutligen alldeles upphört att ta några. Och nu var hon så ledsen, sedan hon fått en sådan genommusikalisk man som Adolf. Trodde Ines, att hon kunde lära sig så mycket, att hon åtminstone kunde ackompanjera honom? Hon trodde det själf, efter hon tyckte om Ines, hon kunde aldrig lära sig af någon, som hon inte tyckte om, därför hade hon aldrig velat be någon af svägerskorna — .

Jo, Ines ville gärna försöka. De kommo öfverens om de dagar i veckan, på hvilka lektionerna skulle äga rum och att Ines skulle stanna kvar till middagen, då hon ej hade något roligare för sig. Harriet önskade mycket att hålla planen hemlig för Adolf för att på en gång öfverraska honom med något riktigt storartadt.

Det gick emellertid ej så fort, som hon hoppats och trott, och det fastän hon öfvade som en liten skolfficka och tidsals var mycket sangvinisk.

* * *

Den Dahlska familjens umgängesvänner tyckte i allmänhet att Märtha var mycket egen. En ung, vacker och rik flicka, som inte var det ringaste road af sällskapslifvet, som inte ens dansade, utan hade barnbespisningar och folkkök, och var med i komitéen för välgörenhetens ordnande och allt möjligt och omöjligt i den vägen. Faster Vendla var ej den, som minst beskärmade sig öfver alla Märthas konster och idéer, hon hade alltid varit fasters favorit, men sedan hon blifvit så intim med den välsignade Esther Wendel, hade hon blifvit nästan lika öfverspänd som denna. Att »allvarsamt sinnade» unga flickor skulle egna sig åt välgörenheten, ansåg faster Vendla helt naturligt, men Esther och Märtha, »som inte trodde på något».

Häröfver grubblade pappa ej, men han började tycka, att Märtha öfverdref och frågade henne en vacker dag, om hon tänkte bli en gammal nucka, eftersom ingen »var god nog åt henne». Hon hade nämligen strax förut haft ett mycket »antagligt» anbud, som på omvägar kommit till faderns kunskap, och hvilket han ej kunde fatta, att hon ej sagt ja till. Det var en egendomlighet i Dahls karaktär denna motsäggelselust, han var lika svag för båda sina flickor, *han* hade inga favoriter, men under det han varit så ytterst emot, att Harriet skulle gifta sig, ogillade han Märtha lika mycket, som ej gjorde det; kanske kom det också däraf, att den senares friare, åtminstone denne siste, varit mycket möjligare än den förras.

Märtha använde hela sin energi att så mycket det sig göra lät häfda sin själfständighet, hon visste, att om hon nu gaf vika, skulle hon aldrig längre fram få råda sig själf. Att börja med gjorde hon sig oberoende af faster Vendla, nå ja, det hade flickorna i det hela taget alltid varit, men nu ville hon alls icke höra faster Vendlas åsikter om, hvad hon företog sig, eller tillåta henne att det ringaste blanda sig i hennes angelägenheter. Å andra sidan var hon däremot vänligare och uppmärksammare mot henne än Harriet varit, hvilket kom sig däraf, att hon ej alls var nervös, utan lät pikarne och gnatet gå in genom ena örat och ut genom det andra. Också på pappa förstod hon sig bättre, än systemen gjort. Hon lät inte reta sig, blef inte häftig, hade ingen motsägelse-lusta, hon ansåg det vara förspilld tid och möda att söka öfvertyga, hon begärde ingenting annat än att få gå sin väg, som hon ville, och när hon fick det, och hennes kraftiga vilja dref det nästan alltid igenom, var hon nöjd. Dessutom fans det ej heller i det som upptog och sys-selsatte hennes tankar något, som särskildt var hennes far emot, som fallet varit med systemen, tvärtom han intresserade sig för alla praktiska detaljer i hennes värksamhet och tyckte, att hon var en snäll flicka, som ville hjälpa. Han ansåg bara, att hon hade åtagit sig för mycket, hon behöfde inte slita ut sig.

Märtha hade nämligen också tagit sig för att undervisa några medellösa unga flickor och upptäckte till sin stora glädje och förvåning, att hon ej var så blot-tad på tålmod, som hon trott. Hon kände sig innerligt belåten med sitt lif, som låg så lugnt utstakadt framför henne, det var något så tryggt, så olikt all

den oro, äflan och ångest, hvaraf hon såg så många af sina jämnåriga lida.

Hon var icke rädd att bli gammal, då skulle hon taga till sig det lilla fosterbarnet, den planen hade hon inte uppgifvit. Det var något visst själsäkert och triumferande i allt detta, som i hög grad skilde sig från Esthers vemodsfulla resignation, hon var ju också mycket yngre än väninnan, och den absoluta vissheten om att man har rätt, är endast ungdomen gifven. Ej som om det skulle legat något pretentiöst eller säkert i Märthas yttre uppträdande, därtill var hon mycket för lugn och tillbakadragen, det låg snarare i den säkra inre öfvertygelsen, att hon var klokare än andra flickor, hvilka ej insågo, hur mycket bättre det var att skaffa sig en bestämd värksambhet i stället för att låta sina tankar flyga åt kurtis och kärlek. Naturligtvis var det omöjligt för den, som hade dylikt i hufvudet att egna sig åt något på allvar. Det berodde emellertid endast på dem själfva att låta bli att tänka på allt sådant. Och hur mycket lidande skulle de ej därigenom bespara sig! Hon förundrades öfver att den eller den flickan brydde sig om att gifta sig, man hade det ju så mycket bättre som ogift! Hon jämförde sitt lif med systemens och tänkte, att hon inte ville byta med henne för något i världen. »Det skulle hon minsann inte fått göra, om hon varit gift med Adolf» eller »tänk att behöfva fråga baron Aspenhjem om lof att göra det eller det».

Den enda, hon anförtrodde dessa känslor och tankar var Esther, som svarade henne med ett:

— Jag är mycket glad, att du är nöjd!

XI.

Det var en herre uppe på kontoret, som sade, att han hade hälsningar från den där italienaren du vet, som vi råkade i Florenz. Han gaf mig sitt kort. Ragnar Frank, filosofie doktor, här har du det!

— Bad du honom inte komma upp?

— Nej, det brydde jag mig inte om, jag hade tillräckligt med den där Gaspari i Italien, och hvem vet, om denne inte var något likadant. Han föreföll emellertid inte sådan. Han hade något hyggligt och rättframt öfver sig.

Märtha lät genast ämnet falla och insisterade ej öfver pappas oartighet, hvilket hade till följd, att pappa själf började ångra att han varit så afvisande, och flerfaldiga gånger undrade, om »den där Frank» skulle förnya visiten eller gå upp till Harriet, i hvilket fall grosshandlare Dahl naturligtvis skulle be honom hälsa på.

Men Frank gjorde intetdera. Han »fjäskade» minnans inte, sade pappa, halft gillande, halft förargad.

Slutligen en förmiddag stötte de på hvarandra på gatan. Dahl frågade genast på sitt vanliga, rätt-framma sätt, hvad doktorn hade för sig i afton.

Ingenting särskildt, han hade tänkt vara hemma och arbeta.

Då kunde han lika gärna komma upp och tillbringa aftonen i grosshandlarens familj, samma hus som kontoret.

Frank tackade.

Pappa lät skicka upp ett bud till Harriet för att bedja henne och Adolf att komma hem på aftonen. Besöket kom litet olägligt för Märtha, det var ett komité-sammanträde hos Esther denna afton, som hon fick försumma, och dessutom hade hon gärna velat bjuda Esther tillsammans med doktor Frank, om hvilken hon visste, att han tillbragt flera år utrikes för att studera arbetareförhållandena i de stora städerna och grufdistrikten, det var något för Esther — och för henne att höra på dem båda.

Harriet och doktor Frank kommo nästan samtidigt. Adolf dröjde.

Den främmande var en vacker man med fina, regelbundna drag, isynnerhet låg det något ovanligt tilldragande i de mörka ögonen, som ofta växlade uttryck, ibland blixtrade till af liflighet, ibland hade en drömmande, vemodig, nästan frånvarande blick. Samma växlande stämning låg öfver hans uppträdande, hvilket föröfrigt var sympatiskt som hans utseende. Samtalet kom genast i gång och rörde sig helt naturligt i början om deras gemensamme vän, Gaspari. Frank hade fått lofva, att om möjligt personligen framföra alla hans hjärtliga hälsningar till »les Dahls»;

han trodde nästan, att det var hans egenskap af landsman till Dahls, som först gjort att Gaspari närmat sig till honom och den första fråga denne gjort hade också varit, om Frank kände dem. På Gaspari hade det emellertid låtit, som om han varit mycket intimt bekant med de unga damerna, något som Frank nu af grosshandlaren hörde alldeles ej varit förhållandet, nåja sydländingar öfverdrifva ju alltid.

— Nej, vi voro mycket tillsammans sade Märtha enkelt, och hvar råkade ni honom?

— I Neapel, och genom honom kom jag i tillfälle att se och studera åtskilligt, som en främling icke har så lätt att få tillträde till. Vi följdes åt till Taormina och Palermo, och där fick jag göra bekantskap med Gasparis familj.

— Nå hur var den? frågade Dahl kort.

— Mycket älskvärd. Han hade två gifta systrar, fullkomliga skönheter, och en yngre bror. Gaspari själf var delegare i faderns firma, men till affärsman passar han icke.

— Nå, det är ju det, jag alltid har sagt, inföll grosshandlaren i triumferande ton, som tydligen betydde, att han nu äntligen kommit på något ofördelaktigt faktum rörande Gaspari.

— Men han passar i stället till så mycket annat. Han är en mycket beläst man, som grundligt studerar sociala förhållanden och nationalekonomi och som det också utgör mitt specialstudium, hade vi många gemensamma intressen och trifdes förträffligt tillsammans.

Pappa, som tydligen tyckte, att Gaspari länge nog varit på tapeten, frågade Frank, hur många år han vistats utrikes.

— Den här gången? Fyra.

— Utan något besök i hemmet?

— Jo jag var hemma en månad förliden sommar och förlofvade mig. Han såg ner på den släta ringen med ett ungt och gladt uttryck i de mörka ögonen. Adolf kom in med detsamma, och samtalet blef mindre personligt. Det föll på svenska arbetarevilkor. Adolf var mycket intresserad, och han hade god reda på de flesta industriella företag i Sverige, liksom i allmänhet på allt, som rörde fäderneslandet, dess inre och yttre förhållanden. Nu yttrade han sig med sakkännedom om trämassfabrikationen och faran af öfverproduktion.

Harriet var förtjust och gladde sig åt, att Märtha äntligen fick höra, hur ovanligt kunnig Adolf var. Han brukade annars aldrig visa sig till sin fördel i hennes närvaro.

Grosshandlare Dahl ville ha reda på, om Frank hade någon del i de stora Franska bruken vid norska gränsen.

— Har haft, svarade han skrattande, de tillhörde min far, men jag har sålt min andel; min bror är disponent för det ena, min svåger för de båda andra. Jag har inte så mycket att riskera som Gaspari, och därför vågar jag inte slå mig på affärer.

Pappa nickade bifallande. Det gjorde doktorn rätt i, när man inte förstod sig på affärer, skulle man låta sådant vara, det var Dahls princip. Man ärfver en förmögenhet, men begriper inte, hur man skall sköta den, spekulerar eller studerar nationalekonomi, tills man förstört sin egen, och så står man där. Då är det bättre att lefva på sina räntor, bra mycket bättre och angenämare.

— Ja nog tycker jag det.

Märtha tyckte det var tråkigt, att samtalet skulle föras in i uteslutande ekonomiska spår och började, under den paus som uppstod, att fråga om förhållandena i de belgiska grufdistrikten, från hvilka Frank senast kommit.

Nu var Frank i sitt esse. Så han kunde tala och berätta, inga torra fakta; några belysande siffror och sedan en medryckande beskrifning af egna iakttagelser och egna erfarenheter, en tänkande och kännande människas berättelse om människor. Han rubricerade sig ej som liberal eller frisinnad, lade ej fram sina åsikter, endast relaterade, men på ett sätt, att man ej hade svårt att förstå, hur fullt modernt anlagd han var, och hur djupt alla sociala spörsmål intresserade honom.

Adolf var fortfarande med i resonnemanget och ytttrade sig med sin vanliga, trygga säkerhet och med triumf, att »sådant aldrig kunde förekomma i Sverige». Framåtskridandets motståndare i Frankrike och Belgien betecknade Frank hela tiden som »les bourgeois», och när Märtha tänkte på sin svåger, kunde hon ej låta bli att inregistrera honom i »les bourgeois'» leder, på samma gång hon inom sig smålog åt tanken, hur en dylik beteckning skulle förargat honom, den om sin andliga och sociala öfverlägsenhet djupt öfvertygade aristokraten.

— Vet ni, hvad jag gjorde förra hösten? Det hade varit något för baron, som tycker om friluftslif, sade Frank plötsligen med den medryckande liflighet, som var honom egen, och som gjorde, att allt han yttrade fick en personlig och originell prägel. Jag gjorde en fotvandring genom norra Frankrike, fram till Kanalen.

— Ensam?

— Nej bevars, det hade väl inte varit något nöje. Nej med en skola på sexti barn, fyrti gossar och ett tjugotal flickor, elever från anstalten för föräldralösa barn i Cempuis.

— Med en skola, en sådan idé!

— Det var den bästa idé, jag haft på länge, ja den var heller icke min. Det var naturligtvis inte jag, som förde barnen an, det var åtta lärare med. Jag hade kommit till Cempuis med en af mina belgiske vänner, som ville att jag skulle se och studera l'Orphelinat Prevost, som är en fullkomlig mönsterskola, åtminstone efter hvad jag kan se och bedöma. Så propo- nerade han, att vi skulle följa med på exkursionen, och det gjorde vi. Målet var anstaltens skolvilla vid Ka- nalen — eleverna skulle tillbringa sina återstående ferier där.

— Hur länge varade turen?

— Sexton dar. Det var en härlig tid. Klockan fem väcktes vi af en trumpetstöt, vi togo oss ett bad, när tillfälle fans, gjorde en hastig toalett, snörde våra ränslar och klockan sex, ibland förr, med musiken i spetsen — skolan har musikförening af blåsinstrument — bröto vi upp.

— Väl inte fastande? frågade Adolf.

— Jo vi gingo 4 à 6 kilometer innan vi fingo något, men då smakade det också, må ni tro. Vi slog oss ner i en skogsdunge eller i skyddet af någon klippa, när vi kommo ner mot hafvet, och frukosterade, mjölk och bröd, så mycket man ville ha. Sedan marscherade vi till klockan tolf, då vi fingo vår middag, mycket god och närande, några några läckerheter kan

man ju inte begära för 60 centimer. Nej, kanske det ändå inte hade varit något för baron, sade Frank hastigt.

Adolf skakade på hufvudet.

— Men jag försäkrar i alla fall, att den kopp kaffe, som inte kostade oss mer än 9 centimer var ojämförligt mycket bättre än den eländiga cikoriablandning för hvilken man betalar det fyrdubbla, femdubbla priset i de flesta hotell och restauranter. Ja, baron ser tviflande ut, men jag talar heller inte om kaffet i Paris och Wiens förnämsta kaféer, utan om det kaffe som består dem, som inte ha råd att betala första klassens priser, i första klassens hotell.

— Eller inte ha lust, interfolierade pappa halfhögt.

— Nå och efter middagen? sade Harriet, som fruktade, att pappas kommentarier skulle bli personliga.

— Då hade vi en rast på två timmar, det var då vi drucko det där kaffet och fingo höra litet musik af vår »fanfare» eller några körsånger, och så fortsatte vi. Vid framkomsten till rasteställena om aftonen togo vi oss ett bad, ifall det var görligt och ifall vi inte fått ett sådant på morgonen. Vi marscherade tjugo à tjugofem kilometer per dag. Ni har ingen idé om något så intressant. Det är en njutning att se, hvilken uppfostran de där folkskolebarnen få! Lärarne äro som sagdt med, vanligtvis unge män. Kommer man till någon historisk plats, talar läraren om dess historia, ej docerande, skolmästareaktigt, utan enkelt, naturligt, kamratligt. På så sätt utvidga barnen åskådligt sina kammarstudier i geografi, geologi, botanik, zoologi, astronomi och flera andra ämnen. Det är i sanning ideela skolferier! När vi kommo till någon stad, — vi voro i både Rouén och Havre, — gingo lärarne med barnen i

museerna. I Rouen ströfvade de kring med dem hela dagen för att visa dem de härliga kyrkorna, den egendomliga palais de Justice m. m. I Havre besökte vi hamnen samt industriella och maritima etablissementer. Och hvilken inblick få ej lärarne i de olika barnens karaktärer under en dylik intim, daglig sammanvaro! Och hvilka goda kamrater bli ej barnen sinsemellan! Jag märkte inte många drag af oginhet eller egoism under hela hela tiden. Man blef själf en bättre människa bland all denna glada, sunda ungdom, vi voro alla som lyckliga barn. Ni skulle till exempel sett oss en afton i en by, där vi skulle ha natthärbärg. Mären hade gifvit oss tillåtelse att kampera i två salar i det mycket primitiva stadshuset. Vi grepo tag i våra halmruskor, och så tågade vi vid skenet af ett par lyktor genom byn, hvar och en af oss, lärare, gossar och flickor, bärande sin halm, d. v. s. sin bädd på axeln, på hufvudet eller ryggen.

— Ni måtte väckt mycket uppseende, inföll Adolf, som synbarligen nu var fullt på det klara med, att det alls icke varit något för honom.

— Naturligtvis, det var den mest egendomliga procession, man kunde tänka sig.

— De lyckliga barnen! utbrast Märtha.

— Ja och hur tror ni inte de där barnen lära känna och älska sitt land, dess natur och folk! Det gjorde mig riktigt ondt, när jag tänkte på våra stackars folkskolebarn härhemma!

— Men bäste doktor Frank, det är ju en känd och erkänd sak, att våra svenska folkskolor öfverallt äro ansedda som förträffliga. Tänk hur många utländin-

gar, som komma till Sverige för att studera svensk gymnastik och svensk slöjd.

Det var Adolf, som talade, han tyckte inte om, att man nedsatte Sverige.

— Ja det har nog sin riktighet. De äro också steg i den rätta riktningen, men gymnastik och slöjd är inte allt, och det fordras ännu mycket, innan vi kunna smickra oss med, att vi inslagit på den rätta vägen, för att nu inte tala om att gå i spetsen. Ty inte har baron sett några i verklig mening moderna och tidsenliga svenska folkskolor, fotade på vetenskaplig grund, i hvilka eleverna lära allt åskådligt och få en allsidig utveckling, där ett mindre skolmässigt och mer personligt inflytande gör sig gällande, där eleverna tillhöra liksom en enda familj, där de under ferietiden företaga dylika kropp och själ styrkande utflykter med den egna skolvillan som mål. Jag har det åtminstone ej, jag säger inte, att det finnes många dylika skolor i utlandet heller, men där de finnas, böra vi studera dem — och söka införa dem hos oss. Jag är ju inte fackman, och möjligen kunde en sådan upptäcka flera fel och misstag, som jag ej såg, men mig tilltalade det hela ofantligt. Ser ni min innerliga öfvertygelse är, att det är för ungdomen, vi måste arbeta, om vi älska vårt land och dess framtid, för att göra ungdomen lyckligare och bättre i stånd att lefva lifvet, än dess föräldrar varit. Med eller för vår egen generation kunna vi nog ej uträtta stort, men vi kunna uppfostra barnen.

— Jag tycker man gör ofantligt mycket för skolorna, åtminstone här i landet, sade Adolf.

— Inte nog, inte på rätta sättet. Att göra skolorna till verkliga uppfostringsanstalter är i alla hän-

delser icke allenast det bästa, utan också det klokaste, vi kunna göra, ty var öfvertygad om, att skolorna slutligen blifva de bästa, mest tillförlitliga säkerhetsventilerna under det sociala högtryck, i hvilket vi lefva. Tro mig, det är för våra egna barn, vi arbeta, när vi arbeta för folkets, åtminstone är det min innerliga öfvertygelse. Som det nu är stäldt, går det inte i längden, det kan den se, som någon tid bott på jordbäfnings och vulkanernas mark. Jag skulle kunna tala om för er saker —

Han häjdade sig, han hade synbarligen glömt, i hvilken krets, han talade, att han var där för första gången. Det ryckte kring hans läppar, ögonen blixtrade och stämman skälfdde. Han hade ett sätt, att när han talade ifrigt, kasta tillbaka hufvudet för att få pannan fri, det låg vanligtvis några tunga hårlockar ned öfver den, och denna vana gaf hans utseende något käckt och ungt och trotsigt. Han talade mycket fort med en lätt skorrning och med lifliga gester, han hade svårt att sitta stilla utan att ha något i händerna, han tog också allt som oftast ett föremål från bordet och lekte med det, nu sist faster Vendlas brodørsax, hvilkens äfventyrliga öden i Franks hand hon följde med ej alldeles oblandadt nöje.

Förresten var hon intresserad af honom som de andra.

Märtha satt och undrade inom sig, om Harriet gjorde jämförelser mellan deras gäst och Adolf, men det var omöjligt att veta. Om hon gjorde dem, så utföllo de troligen till Adolfs fördel. Det hände nämligen ett par gånger under den följande diskussionen, att Frank förifrade sig och blef häftig, samt nytjade väl

starka uttryck, under det Adolf ej ett ögonblick förlorade sitt vanliga lugna, nästan flegmatiska och helt och hållet världsmannaaktiga sätt. En gång, då Frank sade, att öfverallt i de mest olika länder, under olika förhållanden, braskande eller i tysthet, gjordes något för att lindra nöden och eländet, och att det öfverallt funnes män och kvinnor med god vilja, som utan att veta af hvarandra, värka för samma mål, lät pappa undfalla sig ett betydelsefullt »hum» och nickade åt sidan, där Märtha satt, darrande af oro, att hon skulle dragas fram.

Frank med sin snabba uppfattning märkte det och såg på henne, liksom väntande, att hon skulle upptaga ämnet, men hon låtsade ej höra, det enda medlet att få pappa att tiga.

Frank kom också att nämna Esther Wendels namn och omtala, att han läst några uppsatser af henne, som han tyckte mycket om, och att han gärna skulle vilja göra hennes bekantskap.

— Det är en mycket kär vän till mig och isynnerhet till min syster, sade Harriet, min syster har också —

Harriet stod just i begrepp att omtala Märthas värksambet, då en förskräckt, bedjande blick från denna häjdade henne. Märtha satt i en pinsam ångest öfver att bli framdragen i detta samband, så att Frank skulle anse sig nödsakad att säga något artigt och uppmuntrande till henne, som ännu inte hade gjort något alls. Men blefve hon närmare bekant med honom, skulle hon inte vara dum och blyg, utan bedja honom om råd och upplysningar. Och det såg ut som om hon skulle få tillfälle, ty just, när han stod

i begrepp att taga afsked, frågade han, om Märtha ville presentera honom för fröken Wendel.

— Mycket gärna, när ni har tid och lust. Esther är vanligtvis ledig vid tvåtiden.

De kommo öfverens om dagen, då Frank skulle hämta Märtha. Knappt var dörren stängd efter gästerna, förrän pappa sade:

— Ser du, den tyckte jag om, det var något annat än Harriets döddansare.

XII.

Några dagar därefter stod Frank och väntade i det Dahlska förmaket, medan Märtha tog på sig kappan. Man var redan i början af Mars, men vintern hade tagit i med friska tag efter en ovanligt mild och regnig Februari.

— Tag mycket på er, annars fryser ni, det börjar snöa.

Frank hade gått fram till fönstret och såg på de mjuka, ulliga snöflingorna, som började dansa i luften.

— Ni är så intresserad, som om ni betraktade det allra märkvärdigaste naturfenomen, ni är icke van vid snö, det märks.

Han svarade ej, han hade ej hört hvad hon sade, så försjunken var han i sina tankar.

Hon stod färdigklädd och väntade på honom och smålog, då hon såg, hur uppmärksamt han följde de fallande snöflingorna, och hur långt borta han var.

Plötsligen vände han sig om. Är fröken redan färdig? Det var raskt. Hon nickade. Hon tyckte

om hans enkla och rättframma sätt utan spår till kurtis och krus. Och hvad den där lätta skorningen var trefflig och karaktäristisk. Den gaf liksom mer eftertryck och skärpa åt hans ord.

— Det har allt sina fördelar att vara förlofvad, sade han skämtande, när de hunnit ner på gatan, i annat fall kunde vi väl knappt gå så ogeneradt som nu. Jag har varit så länge borta och förresten aldrig haft riktigt klart för mig, hvad som går an och inte går an, men så mycket tror jag mig minnas, inte sant?

— Mig hade det inte generat, sade hon. Men ni får väl vara rättvis, om ni jämför svenska flickor med franska eller italienska, så ha vi i alla fall hunnit bra mycket före i frihet.

— Det är roligt att höra det. Det finnes tillräckligt med dumma fördomar kvar i alla fall.

— Det är ju med en kusin, doktorn är förlofvad.

— Ja med en liten kusin från Göteborg, bara barnet, aderton år.

— Så mycket bättre, då kan ni lättare få henne att böja och rätta sig efter er, sade Märtha.

— Jag vet inte, om det är en så stor fördel. Jag föredrager kanske, att hon utvecklar sig själfständigt.

— Det menar ni inte, den enda möjligheten i äktenskapet är väl, att den ena rättar sig efter den andra, och då ni är äldre än hon och väl inte kan bli som ett barn, så återstår ingenting annat, än att hon söker tillta i ålder och vishet.

Tonen var en liten smula maliciös.

— Är det er uppfattning om ett lyckligt äktenskap? Det skulle jag aldrig trott.

— Jag känner inte till några vidare lyckliga

äktenskap, på sin höjd får man hoppas på drägliga, och för att de skola bli det, är det allt bäst, att kvinnan skapar om sig, efter det inte faller mannen in att göra det.

Han såg på henne med en skälmaktig pliring kring ögonen, som gaf dem ett pojkkaktigt uttryck och svarade med lätt ironi:

— Ni måste bestämdt gå i kyrkan, åtminstone hvarannan söndag, det där är ju fullkomligt ortodoxa åsikter om kvinnans underdånighet. Jag gratulerar er blifvande man.

— Jag gifter mig aldrig, svarade hon skarpt.

Han höjde på axlarna utan att fortsätta ämnet. Han märkte, att hon var stött, och det förvånade honom, han hade ju ingenting annat sagt, än den nästan oundvikliga repliken på det hon yttrat.

Det var det Märtha själf tyckte, och det harmade henne. Hvarför hade hon låtit samtalet bli personligt i ett sådant ämne, och hennes egen opåkallade förklaring sedan! Hvad angick det honom, om hon tänkte gifta sig eller ej? Och att det skulle hända henne att prata bredvid mun, hon, som var så sluten och reserverad och som alltid förundrade sig öfver Harriets öppenhjärtighet.

Det uppstod en ganska lång paus under det de gingo tvärs öfver Humlegården, där redan små drifvor började samla sig. Det var ej så lätt att fortsätta efter den tillfälliga misstämningen.

— Och således är detta »la petite», om hvilken Gaspari brukade tala, sade Frank slutligen.

— Kallade han mig det och ändå var jag fyllda

aderton år, men jag var värkligen så blyg och tafatt och vågade inte tala med honom.

— Då är ni inte mer än nitton nu, bara ett år äldre än lilla Hilma, min fästmö, menar jag. Förlåt, det där var visst en stor oartighet.

— Genera er inte. Jag vet, att jag ser äldre ut, och det är jag glad för, jag känner mig mycket äldre än jag är. Hur gammal trodde ni jag var, tjugotre, kanske tjugufyra år? Och Harriet?

— Inte ännu tjuguet.

— Precis, ni bedömer ålder bra.

— Det var ingen konst, det talade Gaspari om för mig.

— Också att jag var »lillan» och så gissade ni, att jag var fyra år äldre än min syster, som är äldst. Det var en egendomlig »combinazione», som italienarne säga.

— Ja, ni har rätt, som gör narr af mig, jag är så distrahit, att det är oförsvarligt, isynnerhet, när jag har hufvudvärk som i dag.

— Har ni?

— Ja, det är egentligen nervvärk, som sitter och borrar på en fläck, här. Han knackade på vänstra tinningen.

— Då beklagar jag er, jag vet, hvad det vill säga.

All misstämning var som bortblåst och de voro de bästa vänner, när de hunno fram till Esthers dörr.

— Är jag mycket snöig frågade han, i det han i förstugan skakade snön från sin pelsmössa.

— Åja tillräckligt.

— Vi få väl hjälpa hvarandra som olyckskamrater, och han började slå snön af hennes kappa.

— Ni är bestämdt yrrre än jag, ni är en riktig snögubbe, sade hon skrattande.

Så fann dem Esther, när hon öppnade dörren för att se efter, hvem som höll ett sådant väsen. Hon tyckte det lät som en bekant röst.

Det blef således ingen stel presentation. Esther gick efter en klädesborste och hjälpte sina gäster, de ville ej gå in, innan det värsta smält, de skulle fördärfva allt för henne.

— Ni har det treffligt, sade Frank genast han kom in i det ljusa rummet med sitt stora skrifbord, bokhyllorna kring väggarne och bekväma djupa stolar och fåtöljer.

— Hvad håller ni på med?

— Jag läser korrektur på det här. Hon räckte honom några blad.

Han slog sig ned i soffan med häftet och fördjupade sig i läsning. Han hade tagit upp en blyertspenna ur västfickan och gjorde, troligen halft i tankarne, streck och ändringar i marginal och text.

— Tack för hjälpen, sade Esther småleende.

— Förlåt, jag glömde, att det inte är mitt korrektur, var inte rädd, jag ändrar ingenting väsentligt, bara upp och nedvända bokstäfver och andra sättarens slarffel.

— Om författarens vill jag gärna resonnera med er sedan, sade Esther. Hon stod vid ett gammalmodigt hörnskåp i andra ändan af rummet och passade på spritköket, hon nyss påtändt, samt tog fram tekanna och koppar ur skåpet. Märtha hjälpte henne.

Frank betraktade dem en stund utan att de märkte det.

— Leka damerna kalas? sade han slutligen.

— Ja, svarade Märtha, som i detsamma kom fram, bärande på ett litet bord, som hon placerade framför soffan, där han slagit sig ner. Det är Esthers vurm att alltid vilja bjuda på något, och hon tycker, att på en så kall dag skulle litet te smaka godt. Men Ni föredrar väl kaffe, det kunde jag förstå häromdagen. Säg bara ett ord!

— Nej tack. Jag har vistats tillräckligt länge i England och Ryssland för att ha lärt mig tycka om te, och för öfrigt är jag ingen kännare som er sväger.

— Ja, han är förfärligt noga. Men till och med han skulle inte kunna anmärka något på det här, det kan jag försäkra er. Fröken Wendels te är en institution.

Märtha hade ordnat den lilla servisen och bjöd honom socker och citronskifvor, under det Esther serverade teet.

— Hvad det här är trefligt, utbrast han plötsligt. Ja, det är ju det jag alltid säger, det fins inga, som så bra förstå sig på att föra ett angenämt ungarlslif, som fruntimmer.

— Apropos, sade Esther i det hon slog sig ner i fåtöljen midt emot Frank, så var jag bra ledsen, att jag ej häromdagen fick höra er tala om skolexkursionen, nu kan ni i stället berätta mig litet om de där skolfesterna, som jag hört, att man söker införa i åtskilliga af Frankrikes och Belgiens folkskolor. Känner ni till dem? De intressera mig mycket. Tror ni inte det vore något för oss?

— Det var eget, att ni just skulle nämna dem. Jag tänker beröra dem i de föreläsningar jag ämnar hålla i vår. Jaså, det intresserar er, det var roligt.

Jo ser ni, man resonnerar som så: det är lika nödvändigt att skaffa barnen goda förströelser som stärkande föda och kroppsrörelse. Och vidare: man utestänger allt för mycket föräldrarna från skolan, de komma ej dit annat än för att få lyssna till klagomål öfver barnens uppförande eller flit. Man innesluter skolan liksom med en kinesisk mur, gör den så otillgänglig som möjligt, det är som man ville dölja, hvad som tilldrar sig därinne. Och sedan anklagar man föräldrarna för ligkiltighet, för att hysa ovilja mot skolan eller åtminstone mot läraren. Jag talar nu om förhållandena i de båda nämnda länderna, där, som ni naturligtvis har reda på, folkskolan, och i allmänhet folkupplysningen, motarbetas och bekämpas af de klerikale och presterna. Orsaken till denna obenägenhet är till en del att söka däri, att så föga göres för att lära föräldrar och målsmän att hålla af skolan, känna sig fästade vid henne, och det är nödvändigt i och för rätt samvärkan mellan hem och skola. Det är riktigt resonneradt, inte sant?

— Jo visst.

— Således bör man slå upp skolans dörrar på vid gavel, uppmuntra föräldrarna att så mycket som möjligt bevista lektionerna och sist, men ej minst, arrangera lämpliga skolfester. Skall jag beskrifva för er, hur det tillgår på en sådan?

— Ja, gör det.

— På morgonen hade man en utställning af barnens skolarbeten, skrifböcker, slöjdalster, handarbeten. Denna utställning var tillgänglig för alla. Största delen af dagen användes emellertid på en utflykt i omgifningen med en glad, landtlig middag, intagen i gröngräset. Barnen botaniserade och plockade blom-

mor, man arrangerade lekar och dansar. Så fram mot eftermiddagen tågade man hem, lika gladt och muntert som man på morgonen tågat ut. Efter aftonvarden — jag berättar nu för er om en skolfest i ett internat, samlades man i gymnastiksalen, som var till trängsel fylld af barnens föräldrar, släktingar och vänner och för öfrigt af traktens folk, så långt utrymmet räckte till. Hvem, som kom, var som sagdt välkommen. Eleverna hade själfva textat programmet och det var uteslutande de, som utförde alla nummer. Gos-sarne hade tillvärvat och målat dekorationerna och flickorna sytt de naturligtvis mycket enkla kostymerna. Sångerna, musikstyckena, deklamationsnumren, pantomimerna och de små sceniska dialoger, af hvilka föreställningen bestod, hade ej blifvit särskildt instuderade för tillfället, de voro produkter af den vanliga undervisningen.

— Det tycker jag om, utbrast Märtha.

— Ja, det gör att festen icke störande ingriper i skolans arbete. Klockan half tio var det hela slut. Jag behöfver knapt omtala, att föreställningen gafs inför en ofantligt tacksam publik.

— Ni talar om en samskola, ett internat, där barnen troligen uppnått högre ålder än våra folkskolebarn.

— Ja, till och med sexton år.

— Det kunde jag tro. Det skulle ställa sig omöjligt att arrangera något dylikt hos oss, dels därför att barnen äro för små, dels emedan vi ej så mycket lägga an på uppläsningen som i utlandet. Annars vore det allt något för oss också. Man märker genom den anslutning till exempel våra vanliga sång-

uppvisningar i skolorna röna af föräldrar, huru välkomna dylika fester skulle vara för dem.

— Också därför! Men vet ni, hvad vi särskildt härhemma behöfva — det är lite entusiasm, inte bara för våra minnen, utan också för våra förhoppningar, för vackra, mänskliga idéer, kring hvilka vi kunna samla ungdomen, entusiasmera den, — i den riktningen böra våra skolfester hållas.

Han hade som vanligt, när han blef ifrig, rest sig upp och gick fram och åter i rummet under det han talade.

— Det är roligt att se, att det ännu finnes entusiaster och svärmare i världen, sade Esther med ett fint småleende. Får jag nu resonnera litet med er om den här uppsatsen?

Snart sutto de fördjupade i ett ifrigt meningsutbyte rörande åtskilliga sociala ämnen, med närmaste anledning hämtad i Esthers broschyr. Det var Frank och Esther, som hufvudsakligen förde diskussionen. När Frank, enligt Esthers förmenande visade sig alltför optimistisk och sangvinisk, motsade hon honom utan tvekan. Ibland öfvertygade hon honom om, att åtskilligt var utförbart, ibland öfvertygade han henne, att det nog skulle gå, om man blott hade »arg vilja», ibland höllo de envist på sina olika åsikter; stundom voro de af samma mening. Märtha hörde på med spänd uppmärksamhet, men yttrade ej mycket.

När Frank efter en alldeles icke kort visit reste sig upp för att gå, bad Esther honom om några praktiska råd för Märthas barnbespisning, hon hade ej kommit sig för att göra det själf. Frank frågade genast, när han fick komma och se, hur hon hade det stäldt, han hade studerat saken grundligt i Paris, där folk-

skolorna själfva anordna dylika bespisningar. Han yttrade för öfrigt ej ett ord, hvarken till beröm eller gillande, han tog det som den naturligaste sak i världen, att Märtha hade något dylikt för sig. Just som hon ville ha det.

— Jag är riktigt glad, att han är förlofvad, sade hon till Esther, när de båda voro allena och stodo och torkade »disken» med den lilla lackerade blåhvita baljan emellan sig.

— Är du rädd, att han i annat fall skulle bli farlig för dig? frågade Esther småleende.

— Nej, men jag tycker så bra om honom, och det är så angenämt att kunna visa det så ogeneradt utan att behöfva vara rädd, att han skall . . .

— Ta det som en uppmuntran att fria, sade Esther skälmaktigt, då Märtha tvärstannade och rodnade.

— Ja.

— Det kan jag förstå. Nåja, det kan du ju vara lugn för, men å andra sidan, om han inte varit förlofvad utan fäst sig vid dig och du tyckt om honom, hade du inte behöft vara misstrogen emot honom och inbillat dig, att han friade till dina pengar. Han är tillräckligt förmögen för att ha råd att vilja ha dig för din egen skull. Men skämt åsido, jag tycker också han är en mycket sympatisk och intressant människa, som sett och tänkt mycket. Det är bara skada, att han som samhällsförbättrare är utopist.

— Det märkte jag inte.

— Men jag gjorde det. Det händer ofta med våra unga realister; det är egentligen bara de s. k. idealisterna par préférence, som se nyktert på saker och

ting, och som inte ställa sina ideal högre, än att de kunna nå dem, om de göra sig besvär att sträcka ut armen från chaislongen, där de ligga och dra sig. Det är däremot inte svårt att se, att åtskilliga af de önskningsmål, Frank satt upp för mänsklighetens framåtskridande och lycka, ingenting annat äro, än vackra drömmar, men det är en fin natur, som kan drömma så vackert och ändå hela tiden påstå, att han är fullt vaken och aldrig drömmer. Man skall ha ungdom i sinne och hjärta, man skall ha fantasi och entusiasm för att kunna göra det, och du vet, att jag tycker om det, som är ungt och varmt.

— Det gör jag också, fast jag är gammal, åtminstone efter hvad du påstår, sade Märtha, i det hon gned teskeden, hon höll i handen, längre än det behöfdes.

— Du blir yngre med tiden, skall du få se, sade Esther, i det hon kysste henne.

— Och när jag blir riktigt ung — —

— Då blir det kanske synd om dig, men det är nog ännu långt hädan och dit.

XIII.

Då Adolf en middag kom hem från muséet, hörde han inifrån salongen det afmätta ljudet af någon, som räknade en och två och en och två, åtföljdt af ett taktmässigt lätt stampande i golfvet och några ej fullt så taktfasta ackorder, som han förstod skulle föreställa ackompanimentet till en liten romans, han brukade sjunga.

Jaså, Harriet försökte lära sig spela, det var snällt, fast det nog skulle bli fullkomligt resultatlöst, de famlande, osäkra ackorderna lämnade honom inga illusioner. Han tittade in genom dörren och såg, att det var Ines Stolz' lilla fot, som trampade takten.

— Det kallar jag en vänskapstjänst, utbrast han, när han kom in. Det skulle du inte bedt fröken Stolz om, Harriet, du glömmer att din väninna är en fullkomlig artist. Hade du bara sagt, att du ville lära dig spela, så skulle jag skaffat dig en lärare, som är van vid nybörjare. Hur länge ha ni hållit på med det här?

— Ett par månader ungefär, jag hade tänkt öfverraska dig, men jag kan väl aldrig lära mig ordentligt.

— Man skall aldrig misströsta, svarade Adolf i en ton, som mot hans vilja gaf tillkänna, att han misströstade.

På eftermiddagen blef det bättre musik. Ines både sjöng och spelade. Harriet satt i soffan och hörde på. Adolf kom allt som oftast till henne och hviskade: njuter du inte?

Så sjöngo Ines och han några duetter.

Sedan gingo de in i Adolfs rum och pratade. Ines var i afton ovanligt talande och intresserad. Hon hade lefvat med i de skandinaviska konstnärskretsarne i Paris, och genom sina fransyska släktingar hade hon blifvit införd i en del ganska exklusiva pariserfamiljer och kände väl till politiska och societetsförhållanden i världsstaden, liksom hon gjort bekantskap med några framstående män, konstnärer och politiska koryféer. Hon talade med en sakkännedom och en säkerhet, såsom en, den där lefvat sig in i de förhållanden, hvarom frågan var, som kom Harriet att känna sig som en liten skolflicka, som till på köpet icke kunde alltför väl; i dag missteg hon sig gång på gång. Det var gästen, som gjorde henne nervös. Hon observerade henne, nej hon var icke kokett, åtminstone inte på samma sätt, som den där första aftonen med pappa, därtill var hon alltför klok, det förstod hon nog, att Adolf inte skulle gouter. Hon var tvärtom alltigenom den fina, graciösa världsdamen, blott en liten nypa salt och peppar i konversationen för att krydda anrättningen, hon hade nog märkt, att Adolf tyckte om det, som var litet pikant. Härom var ju ingenting att

säga, nej det var något annat, som Harriet märkte, nämligen att Ines' åsikter och sympatier i dag voro flera nyanser mindre frisinnade, än de visat sig vara under föregående pratstunder med Harriet på tu man hand. Då hade Ines varit minst sagdt lika »röd» som hon själf, och hon hade på förhand gladt sig, att Adolf skulle »höra henne». Det vore en sådan triumf, om Ines, som Adolf ansåg så comme il faut, visade sig vara allt annat än konservativ. Henne kunde han inte skratta åt och behandla på sitt öfverlägsna sätt. Det var isynnerhet det, som pinade Harriet, att det ett par gånger händt, då hon och Adolf dispute-
rade, att han haft rätt i faktiska, konkreta minnes-
saker, årtal och dylikt, och att hon fått det ena eller det andra om »bakfoten». »Titta du efter, skall du få se, att jag inte misstagit mig», brukade han säga, och då ansåg han också den ideella sidan af saken afgjord till sin förmån. »Ser du, du var så påstridig med det här, som du nu själf får erkänna, att du har orätt i, då kan det ju också vara en möjlighet, att du miss-
tager dig i själfva hufvudsaken», hette det. Därför hade det varit så bra, om Ines velat! Med Esther och Märtha resonnerade Adolf aldrig, af princip, som han sade. Men Ines ville inte, hon var i afton så ovanligt varsam och försiktig i uttalandet af omdömen och åsikter. Det gick väl ändå an, men när hon så yttrade:

— Jag är värkligen rädd, att doktor Frank är fritänkare, det tycker jag mig ha förstått af åtskilligt han sagt — — och när hon så talade med Adolf om åtskilliga dogmer och var så troende!

Han skulle hört henne för några dagar sedan, hon

hade betydligt ändrat åsikt sedan dess, men det var också en helt annan publik då, Frank, Esther, Märtha och hon själf. I dag ville Ines inte i något vara med längre än till en viss punkt, en liten bit längre än Adolf, liksom för att få fart i diskussionen, men inte ett hårsman mer. Nå, det var bra att veta, hvad man hade att rätta sig efter; nu visste hon, att Ines var feg, ja falsk, och falskhet var något, Harriet minst af allt kunde tåla. Hon brann af önskan att stuka Ines, men till följd af sin nervositet och ifver lyckades det ej bättre, än att när hon och Ines råkade i dispyt öfver en historisk tilldragelse, det befann sig, att den senare hade rätt; åtminstone slogo Adolf och hon upp i konversationslexikonet och visade Harriet det svart på hvitt.

Och det var ännu en sak, som förargade Harriet, men den var mer ömklig och löjlig. Hon hade för några dagar sedan till Ines yttrat något ganska träffande om en nyutkommen bok, som väckt mycket uppseende. I afton kom den åter på tal, och nu använde Ines Harriets omdöme, som om det varit hennes eget, och Adolf gouterade det och sade, att det var kvickt och träffande sagdt.

Jaså, hon plöjde med andras kalfvar så där ogeneradt. Då var väl inte allt det andra, som lät så ursprungligt, af egen fatabur, fast hon *hade* reda på en hel del, utom musik — det kunde inte förnekas, om man ville vara rättvis, och det ville Harriet visst vara. Men Ines hade en förmåga att göra intryck af att vara begåfvad, utan att till utseendet göra något därför. Hon skröt icke med sina kunskaper, men hon förstod, som Harriet sade, »att vädra dem», så resultatet var ungefär detsamma.

— Det är just det, som är så ovanligt, sade Adolf om aftonen, då hon var gången, när ett fruntimmer annars råkar ha reda på något eller vet något, kommer det vanligtvis fram med en pretention och en viktighet, som är alldeles otrolig, men fröken Stolz är en öfverlägsen kvinna, det märker man på det, att hon inte låter märka det.

— Nå öfverlägsen! Och anspråkslös tror jag inte man kan påstå, att Ines Stolz är. Nog är hon säker alltid.

— Hvarför skulle hon inte vara det, när hon är säker. Om hon inte vore det —

Adolf ryckte på axlarne.

Det där skulle vara en pik åt henne. Hon mumlade något om, att i skolan hade Ines aldrig varit ansedd för något vidare ljus, men så häjdade hon sig af fruktan att tillägga något annat ovänligt, som hon egentligen inte menade. Hon höll ju af Ines, visserligen inte i afton, men det var därför att hon vetat »ställa sig» och arrangerat det så, att hon skulle imponera på Adolf.

Ines hade också fullkomligt lyckats vinna Harriets svärmor, och denna var som vanligt så blind i sin förtjusning och sin beundran, att hon gång på gång råkade berömma de egenskaper hos Ines, som denna alldeles ovedersägligen inte hade. Harriet motsade henne naturligtvis och påvisade, att det var rakt tvärtom, hvilket kom friherinnan Aspenhjelm att halft naivt, halft klandrande säga:

— Åh Herre Gud, Harriet, och jag, som trodde, att hon var din särdeles goda vän.

— Det är hon också, men jag kan väl i alla fall se hennes fel.

— Nåja, ingen är fullkomlig, kära barn, men man får inte döma så strängt. Adolf tycker också, att hon är ovanligt fångslände, och flickorna äro alldeles be- tagna i henne.

Det stack till i Harriet, när svärmor nämde, att Adolf »också tyckte», som det gjort den gången, då talet under hennes förlofnings-tid fallit på Ebba v. Köhler. Ja, det visste hon väl, att det skulle vara något i Adolfs genre, det där söta, böjliga, mjuka, som var medfödt hos Ines. *Hon* skulle varit en passande hustru åt honom, musikalisk och kunskapsrik, säker och undfallande på samma gång, och hon skulle förstått att ta svärmor och krusa för henne och fråga om råd, — och så på köpet en mamma, som var född Bährenkrona. Jo, jag tackar! Och svägerskorna voro värkligen alldeles intagna af henne, de två äldsta »sympatiserade så fullkomligt» med henne, och de yngre afgudade henne och sågo upp till henne som till ett högre väsen. Hon var ofta hos dem, de hade ju så roligt tillsammans med sin musik. Hur många gånger måste de inte ha jämfört Ines med henne, Harriet, som de på sin höjd fingo tolerera för Adolfs skull. Och i den mån denna tanke fick insteg hos Harriet, tog hon sig för att observera, jämföra, lägga märke till allt, stort och smått och plågas af sina jämförelser. Hon kunde ligga vaken långa stunder om nätterna och tänka igenom dagens händelser och förarga sig öfver, att hon varit ovanligt dum och klumpig, och att Ines sagt det rätta ordet i rättan tid, och att Adolf märkt det, som han märkte allt.

Det enklaste hade varit, om Harriet upphört att så ofta bjuda Ines kvar efter spellektionerna, eller rent

utaf slutat med själfva lektionerna, men det gjorde hon inte. Hon kände liksom en äggelse, ett behof att pina sig med att se Ines och Adolf tillsammans, något liknande det man känner, då man har svårt att lämna en värkande tand i ro, utan jämt måste röra vid den blottade nerven för att känna efter, om det gör ondt.

* * *

Frank höll sitt löfte och hjälpte Märtha med åtskilliga praktiska anordningar och förbättringar och gick henne tillhanda med råd och upplysningar. Hans tid var under våren strängt upptagen dels med hållandet af en serie föreläsningar öfver sociala ämnen, dels med författareskap. Föreläsningarne voro särdeles talrikt besökta och väckte stort och berättigadt uppseende både för innehållets och framställningens skull.

Hos Dahls kom han ofta. Grosshandlaren hade alldeles förälskat sig i honom, hade proponerat farbrorskål och försäkrat Frank, att han var välkommen, närhålst han ville komma till dem. Dröjde han för länge, blef han efterskickad. Frank kom för öfrigt gärna. Han trufdes med de båda systrarne, kunde sitta så länge som helst och resonnera med Märtha, och hade roligt åt sin värds originella infall. Dessutom sörjde Märtha för, att han hos dem träffade personer, med hvilka han kunde ha nöje att utbyta tankar och åsikter. Men han trufdes också, när de voro fullkomligt en famille, och han sade ofta, att han var lika intagen i »les Dahls» som någonsin Gaspari själf.

I slutet af Maj flyttade Dahls till Fjellsjö, och efter mycket öfvertalande hade Adolf beslutat sig för att taga emot pappas anbud att bebo den ena flygeln,

med det uttryckliga vilkoret, öppet uttaladt till Harriet, och i litet mer förtäckta ordalag till svärfar själf, »att de skulle få vara alldeles oberoende».

Pappa svarade ja till allt. Han hade från sin sedvanliga utflykt till Danmark hemkommit mycket nedstämd, troligen hade han funnit mamma sämre, han nickade blott, när de frågade honom härom, och nu ville han gärna ha båda sina flickor omkring sig, han började bli gammal, det kunde vara slut när som helst, och kanske var det bäst, lifvet var bara sorg och elände. Det var under en dylik sinnesstämning, som han bedt Harriet vara hos dem i sommar, hvarpå Adolf, efter ej så litet betänkande, svarat, att de ju kunde försöka för en gång, förutsatt nämligen, att *han* fick ha sin fullkomliga frihet. I det hela taget var det kanske en ganska bra plan, han hade ej tjänstledighet förr än i slutet af Juli, och det vore synd om Harriet att behöfva gå i staden under hela försommaren. Men när Harriet fick höra, att han aldrig kunde komma ut, undantagandes om lördagarne för att stanna söndagen öfver, ville hon på inga villkor fara ifrån honom. Hvarför hade han stält det så? Han hade ju så godt kunnat komma ifrån för sina museiarbeten, och så hade han åtagit sig extra arbete under riksheraldikern. Hvarför hade han gjort det? Därför att det arbetet särdeles intresserade honom, han skulle nog laga, att han icke for illa, och han ville bestämdt, att Harriet skulle på landet. Hon vore mindre ensam på Fjellsjö, än om de hyrde eget landställe, och hela Augusti skulle han slå sig lös. Som Adolf var mycket envis, fick han sin vilja fram. Dahls flyttade således ut i slutet af Maj. Fjorton dagar senare kommo Aspenhjelms,

och då var pappa i sitt vanliga humör. Han hade låtit reparera flygeln och inrättat ett gästrum på vinden, det hade Adolf särskildt önskat, han ville väl ha några af gässen hos sig, sade pappa till Märtha, som med ett klart förstående af, att gässen voro synonyma med Adolfs mamma och systrar, svarat: ja, men det är ju naturligt, pappa.

Friherinnan Aspenhjelm och Eleonore hade också ganska riktigt invigt gästrummet, medan de andra flickorna gjorde i ordning i Södertelje, och under den veckan hade Harriet och Märtha ej sett mycket af hvarandra. Nu hade nåderna emellertid begifvit sig af, voro placerade för hela sommaren, hviskade Harriet till systemen, ännu medan de stodo och viftade efter den bortfarande vagnen, och så hade de tagit hvarandra om lifvet och dansat gården rundt, under det faster Vendla stod och var skandaliserad och bad dem för all del akta sig att inte tjänstfolket skulle se, hur de buro sig åt, isynnerhet Harriet.

Visst inte för att svärmor var svår, men det var alltid ett band, hon var van vid så mycken uppmärksamhet, Adolf skämde verkligen alldeles förfärligt bort henne, och så ville ju pappa alls inte »umgås» med dem, så länge hon var där; för att nu inte tala om Märtha, som gjort sig fullkomligt osynlig. Harriet hade aldrig trott, att Fjellsjö var så vidsträckt, förr än hon märkte, hur Märtha kunde försvinna. Ingen visste hvar fröken var, ingen hade sett fröken hon hade redan klockan sju gått ut med sin bok. Men se det fick inte ske hädanefter, hon fick inte lof att ströfva omkring i skog och mark utan att ha ett förkläde med, bevare oss väl,

en ung flicka, hvad skulle folk säga, det var fullkomligt opassande och alls inte comme il faut, och Harriet lyckades så väl imitera sin svärmors hållning och ton och Eleonores andäktiga min, att Märtha brast ut i det mest klingande skratt. Faster Vendla kunde däremot inte neka till, att Harriets svärmor denna gång hade rätt, en ung flicka fick vara försiktig och inte utsätta sig för prat, och så fortsatte hon med åtskilliga variationer på samma tema så länge, att Harriet blef nervös och frågade, om inte faster förstod, att svärmor aldrig sagt något sådant, att det var hon, som hittat på det för att reta Märtha. Faster nickade menande och sade, att nu skulle Harriet gudbevars skyla öfver, hvad friherrinnan sagt, därför att hon, Vendla, råkade vara af samma mening, men hvad *hon* sade och tyckte, det brydde de sig inte det ringaste om. Och så seglade hon öfver gården fullständigt förolämpad. Sedermera hvarje morgon, sedan Märtha följt fadern till ångbåten — Harriet var fortfarande morgonlat — kom hon in och hämtade sitt »förkläde», och de båda systrarne ströfvade tillsammans ut i skogen, de hade sina böcker och en frukostkorg med. Det var så skönt och fridfullt, där de half-lågo bredvid hvarandra i gräset, stundtals läsande, stundtals pratande med hvarandra. När solen blef alltför besvärlig, flyttade de sig längre in under träden, drogo ner de stora halmhattarne öfver ögonen och lade sig riktigt bekvämt att sofva. De hade emellertid knappt legat så några minuter, förr än Harriet sade:

— Märtha du, jag ligger och tänker på min gosse, det är allt synd, att han skall gå därinne i den kvalmiga staden och sitta och handskas med de dumma

medaljerna i det gamla, dammiga muséet, under det jag har det så godt och skönt.

— Jag är säker på, att det inte går någon nöd på honom, sade Märtha tröstande.

— Jag vill hoppas det, och nu är jag ändå glad, att han har gamla Malin.

Malin var en gammal trotjänarinna, som varit hos Adolfs mor i tjugo år som kokerska, och som friherrinnan nu på våren »afstått» åt de unga, då Adolf alldeles inte kunde vänja sig vid jungfru Marias mat. Harriet hade varit allt annat än lycklig vid tanken på att bli matmor åt den gamla, ofantligt trogna och skickliga, men ovanligt bråkiga och pretentiösa gamla Malin och hade inom sig varit fullkomligt öfvertygad om, att svärmor var rätt glad att bli af med »skatten», fast det skulle hetas vara en sådan uppoffring och Adolf tog emot det som sådan. Inte hade Harriet haft mycket att säga, med jungfru Marie ute i köket, men det hade varit riktig oinskränkt monarki i jämförelse med detta. »Så brukar Hennes Nåd alltid ha det och så tycker baron om det och är van vid», voro de ständiga svaren på alla Harriets blygsamma försök att få något att säga »i sitt eget hus». Jo, var det värdt det. Det var ett tyranni, som man kunnat haft roligt af, om det gällt någon annan, men som var mycket svårt att ta komiskt, när det rörde en själf. Hon skämdes att tala om för någon, men hon visste ej alltid, hvad de samma dag skulle ha till middagen. »Det förstod gamla Malin så bra», brukade Adolf säga. »Kom Harriet ihåg, när hon ordinerat, och vi hade, nyponsoppa och sillbullar till middagen»? Harriet påstod sig så många gånger

ha ätit upp den middagen, att det kunde vara nog. Adolf sade det heller inte för att förarga henne, bara för att bevisa, att »hon var mycket söt, men bestämdt inte hade reda på, hur ett hushåll skulle skötas». Men det var inte nog med, att Malin var tyrannisk, hon var också så förfärligt aristokratisk. Harriet påstod, att hon såg ner på henne, såsom på en, den där icke egentligen hörde till »familjen». Huru som helst, ett faktum var, att Malin under de tjugo åren, tillegnat sig ej så litet af Hennes Nåds air och talesätt, hvilka retade Harriet nästan ännu mer i andra hand, än de gjorde i första. Det var allt hårdt, att *aldrig* bli af med sin svärmor.

Nu var det emellertid bra, att Adolf hade gamla Malin, så att han ej hade för svårt därinne i staden. Han var också mycket belåten och redogjorde samvetsgrant hvarje lördag för hvad Malin bjudit honom på under veckans lopp, och gladde Harriet med att omtala, »hur treffligt det var, att ändtligen ha fått ordentlig mat.»

Så med bästa vilja hade Harriet intet skäl att vara orolig för Adolf. Men hon längtade efter honom, det kunde hon icke låta bli. Annars hade hon det så skönt, det gladde hon pappa med hvarje afton, då hon kom och idkade familjelif med honom och faster, som beklagade sig öfver, att hon inte såg flickorna så lång dagen var.

Men för Harriet var söndagen den bästa dagen på hela veckan, alla söndagar, undantagandes den, då de foro in för att hälsa på svärmor och svägerskorna i Södertelje. Oh, den var förfärlig! Att tänka sig, att det fans människor, som kunde stå ut med ett dylikt

lif, dag ut och dag in, sommar ut och sommar in och tycka om det till på köpet! De gingo ner i parken och sågo på de söndagsklädda badgästerna, som sutto rundt omkring på bänkarne, man hörde knapt ett ord yttras, Aspenhjelms utbytte endast förbindliga hälsningar med sina bekanta, de höllo fortfarande på, att de ej särskildt borde närma sig någon för att ej alla andra skulle bli stötta och anse sig förbigångna. Det kom ett ögonblick öfver Harriet en svår frestelse att på ett eller annat sätt göra skandal, för att se, om det inte kunde bli lif i societeten, men hon förlorade strax därpå lusten, hon var för varm och slapp att vilja något riktigt, de hade farit från Fjellsjö klockan sex på morgonen för att komma i tid till det här nöjet. Och bara det att höra Eleonore tala om de förbigående herrarne, som sågo så innerligt dödstråkiga ut och häntyda på alla de eröfringar, hon gjort! Det var tillräckligt att ta lifvet af en, till på köpet i den här värmen. Det var bestämdt den varmaste dag de haft, och middagen i de små låga, kvafva rummen, var ytterst pröfvande. Och så att märka, att Adolf var förtjust, och höra svärmor tala om Södertelje som ett paradis och påstå, att hon aldrig skulle trifvas på landet, hon behöfde ha litet lif omkring sig. Åh! Det var nog också en vänlig tanke af svärmor att ha bjudit ut Ines till Södertelje på en fjorton dar, hon hade varit där sedan i torsdags och var fullkomligt hemmastadd, litet smått värdinna för dem tyckte Harriet till och med, men det gjorde, att Harriet ansåg sig skyldig att fråga Ines »när de fingo rå om henne på Fjellsjö», d. v. s. det var Adolf, som ansåg sig skyldig att fråga. Hon tackade och svarade, att hon

kunde komma i medio på Augusti, hon måste vara någon tid hos de sina i Kalmar. Harriet sade, att det vore lämpligare, om hon kunde komma nu genast eller åtminstone någon gång i Juli. Adolf kunde inte förstå hvarför, Harriet hade ju inte något särskildt för sig i Augusti, tvärtom, det var ju den vackraste tiden på landet, och på så sätt kunde han också få någon glädje af deras gäst. Men det hade Harriet naturligtvis glömt! Ja, naturligtvis. Således i Augusti.

Harriet trodde aldrig, att hon upplefvat en sådan lång dag. Värst var, att de andra tyckte de hade det så treffligt och ville, att hon skulle beundra trädgården, en liten fyrkantig täppa med några krusbärsbuskar, en rabatt och »bersån», en tältduk öfver några stolpar, där de drucko kaffe. Fram vid sextiden kom det öfver Harriet en förfärlig oro att försumma tåget. Tänk om de kommo försent! Så var det ingen olycka, tyckte Adolf, de kunde ju ta in på hotellet och lika gärna ligga i Södertelje som i Stockholm öfver natten, de behöfde ju inte fara ut till Fjellsjö i afton. Jo, det måste de. Vagnen var nere och pappa tyckte inte om, att den gick förgäfves. Adolf fick för all del laga, att de inte försummade tåget! Adolf såg på sin klocka och sade, att de hade god tid, han ville ej bryta upp, förr än just den minut, han förut beräknat och bestämt, ej förr. Naturligtvis kommo de i god tid —

— Åh, det var en svår dag!

XIV.

Jag råkade Frank i torget i dag, sade grosshandlaren följande lördags eftermiddag, då de sutto tillsammans i trädgården.

— Har han ännu inte farit till Lysekil, han skulle ju ner till sin fästmö, sade Adolf, i det han tände sin cigarr.

— Nej, han är kvar i staden. Han håller på med en bok, och han påstår, att han blir distraherad, om han far ner, och att han inte hinner sluta den på bestämd tid. Jag erbjöd honom att bo här en vecka eller par, tills han reser. Han har rum åt solsidan och lider förfärligt af värmen.

— Kommer han? frågade Märtha.

— Ja i morgon. Jag frestade honom med att docenten Wikholm bor här näst intill hos Lindstedt, och jag lofvade honom, att han skulle få vara i fred och arbeta hela förmiddagarne ända till klockan fem, om han vill. Jag kommer ju inte hem förr. Och om aftnarne kunna vi förströ oss med ett parti bräde,

han är nog en styf brädspelare som alla värmlänningar, fast han påstår, att han legat af sig de senare åren.

— Jag vet ingen människa, som för ett så angenämt lif som Frank. Han är förmögen och kan göra, hvad han vill, arbeta om han vill och låta bli, om han vill, resa, förströ sig, sade Adolf och strök af askan mot bordkanten.

— Han arbetar mer än du anar, sade Märtha lugnt.

— Det är mycket möjligt. Men så får han också en professorssyssla vid något af universiteten eller en af högskolorna, när han är trött af att flacka ikring och bråka, och så är han förlofvad med en söt och rik flicka. Han är ett riktigt söndagsbarn.

— Det tycker jag alla herrarne äro. Ni föra samtliga ett treffligt och angenämt lif och råka nästan alltid förälska er i rika och söta flickor, sade pappa i den oskyldiga ton, han ibland brukade anslå, när han ville vara riktigt infam.

Frank skulle bo i östra gafvelrummet, ett litet vackert rum med utsikt öfver trädgården och viken, det hade varit Harriets och var möbleradt som på hennes tid. Toalettbordet med sina luftiga, hvita draperier, flyttades emellertid ut för att lämna plats åt ett stort skrifbord, som Märtha letat reda på i vindskontoret, tillika med en gammal gungstol och några bekväma korgstolar med mjuk stoppning från hennes eget rum. Hon kände till, hur Frank tyckte om att ha det.

— Tag upp litet blommor, Harriet, så är du snäll, ropade hon ner till systemen, som stod i trädgården och väntade på Adolf.

Det var söndag, så båda herrarne voro ute.

Harriet plockade i största hast några blommor och sprang upp med dem till systemen. Hon kastade en flyktig blick kring rummet, där faster Vendla och Märtha gingo omkring och stökade, sade att det såg treffligt ut, men att de fingo skynda sig. Pappa hade redan gått ner till båten, och där kom Adolf. Hon rusade ner för trappan och hann honom andfådd nere i allén.

— Nu kan han komma när som helst, sade faster, i det hon ännu en gång for med damviskan öfver skrifbordet.

— Det gör han också, där ha vi båten, svarade Märtha.

Hon satte cigarrkoppén och tändsticksstället på nattduksbordet och gick så ner för att möta deras gäst.

— Godmorgon! Hvad säger ni om mig, som kommer hit ut för att våldgästa? sade Frank, i det han satte ner nattsäcken, som han burit från båten. Fick farbror mycket bannor, som bjudit främmande utan att först rådgöra med sina damer?

— Inte bryr Petter sig om det, sade Vendla, mer uppriktigt än artigt. Men som Frank var en af hennes favoriter, tillade hon också: Vi äro mycket glada att få ha doktorn härute, inte sant, Märtha?

— Jo visst. Har ni varit sjuk? Ni ser sjuk ut.

— Litet öfveranstängning och så den förfärliga hettan. Jag tycker nog om sol, men att ha rum åt solsidan, när man skall arbeta — det är en verklig skärseld för att inte säga något starkare. Åh, här kan man andas!

— Ni borde låtit bli att arbeta och i stället farit ner till vestkusten.

— Ser farbror, att fröken Märtha helst vill vara af med mig.

— Hon pratar, här är mycket bättre luft än vid Lysekil. Här får du skriva i fred och behöfver inte kurtisera fästmön, det är en god sak det.

Adolf och Frank brusto i skratt. Faster skakade ogillande på hufvudet.

— Så trefligt ni gjort det för mig, sade Frank, då han efter en stund kom ner till de andra i trädgården. Här skall det gå bra att arbeta; ett sådant svalt och trefligt rum och så den vackra utsikten hit ner och öfver sjön. Och tack för blommorna på skrifbordet, hela rummet doftar!

— Tacka inte mig utan Harriet; det är hon, som plockat dem.

En sådan angenäm dag som denna första Julisöndag hade de ej haft på hela sommaren, därom voro de alla ense. Frank var en utmärkt afledare för Aspenhjulm och hans svärfar, hans närvaro gjorde, att samtalet ej blef så personligt, som det annars hade så lätt att bli, och dessutom visste Frank att intressera dem båda. De talade politik och diskuterade finansfrågor, och fast de alla tre voro af olika åsikter, aflöpte diskussionen fullkomligt fredlig. Frank var i dag alls inte envis; när han inte kunde öfvertyga, smålog han och teg.

Efter samtalets slut gick han fram tili Märtha och frågade, om han inte varit hyggligare än han brukade, han hade åtminstone försökt, han ville inte ha några fler bannor för sin häftighet, och han ville inte höra,

att han var intolerant. Nu hade hon väl ingenting att anmärka.

Hon skrattade åt honom, där han stod framför henne med sin skolpojksmin.

— Har ni värkligen lagt mina anmärkingar så på hjärtat? Jag kan för öfrigt inte påminna mig, att jag mer än en gång sagt, att jag inte tycker om, att se människor förifra sig, och att jag inte kan förstå, hur frisinnade människor kunna vara intoleranta. För mig äro de två orden synonyma.

— Det var tillräckligt en gång, ty ni menade mig. Jag skall emellertid tala om för er något, och det är, att alla människor, som ha riktigt utpräglade åsikter, äro och måste vara intoleranta. Det är bara bevis på ljumhet och svaghet att vara så tolerant, som ni är eller låtsar vara.

— Nå så döda mig inte! Ja, nog har ni utpräglade åsikter, åtminstone var ni tillräckligt intolerant den där gången. Det var när ni talade om religion med Ines.

— Ja, jag mins. Men nu vill jag veta, om ni är nöjd med mig?

— Ofantligt. Stort A med stjärna. Både pappa och Adolf tro, att de öfvertygat er.

Frank gjorde en mycket värtalig grimas.

— Egentligen har ni ett elakt hjärta, som inte kan unna mig en glädje eller uppmuntran, utan att blanda malört i bägaren.

— Ni är så innerligt belåten med er själf, så det skadar inte, att ni får litet kritik —

Det gick en mörk sky öfver Franks ansikte, då han svarade:

— Belåten! Nåja, det är detsamma, det bara bevisar, hur litet ni känner mig!

När Adolf senare på kvällen gick hem med Harriet, sade han, att han haft en trefflig dag, och att han tyckte om Frank, oaktadt alla hans vilda idéer. Han lät öfvertyga sig, när man bara bevisade honom, att man hade rätt.

Frank och Märtha följde grosshandlaren till båten följande morgon. Frank sade, att han sofvit så godt och haft så vackra drömmar; han påstod, att det måtte varit Harriet, som lämnat dem efter sig, han hade hört, att det var hennes rum, han bebodde. Ingenting är så vackert som unga flickors drömmar, tillade han, i det han såg på Märtha.

— Jag drömmer aldrig, svarade hon genast, nästan tvärt. Men Harriet gör det, tillade hon, och ni har kanske rätt i, att det är hennes drömmar, ni drömmer.

Han smålog.

— Jag skall särskildt tacka henne. För det var förtjusande.

Efter återkomsten från bryggan gick Frank direkt upp på sitt rum och stannade där hela förmiddagen. Faster Vendla var rädd, att han skulle svälta ihjäl och skickade upp litet frukost till honom. Han var ingen svår gäst, — honom kunde hon bjuda på hvad som hälst, — han hade genast sagt, att han kunde äta allt, undantagandes kalfhufvud — och det kunde han ju få slippa. En sådan gäst! Isynnerhet för den, som hade Adolf Aspenhjälm i familjen, — det var ett riktigt bekymmer att hitta på något, som *han* var belåten med. Nej se Frank, det var då något helt annat.

De båda systrarne tillbragte som vanligt sin förmiddag i skogen. När de gingo backen upp från bad-

huset, mötte de Frank på väg dit ner. Han hade klädt om sig i en hvit flanellsdräkt med en mjuk grå filthatt på hufvudet, badhandduken hade han hängande öfver armen.

— Jag har det så godt, sade han, det har gått bra med skrifningen, och nu skall jag sträcka ut mig med några simtag, och så skall jag lata mig. Men det kan jag göra i sällskap, om jag får lof. Jag har tagit med mig några nya franska böcker. Jag skulle gärna vilja läsa Anatole Frances sista bok för er, om ni ha tid och lust att höra på.

— Jo visst ha vi det, sade Harriet.

— Bara det inte tröttar er. Hur är det med neuralgien? Inte så fritt, ser jag, sade Märtha.

— Jaså, ni kan se det. Nej alldeles fritt är det inte. Det är så eget för mig, att ha någon, som lägger märke till, om jag är sjuk eller frisk. Det är jag inte van vid.

— Det skall inte hända mer, jag vet att herrar i allmänhet inte tycka om det.

— Jo, jag gör det. Ingen har gjort det sedan min mor dog.

Det ryckte kring mun och ögon, som det alltid gjorde, när han blef upprörd, och han vände sig tvärt om för att gå.

— Lycka till ett godt bad, ropade Harriet efter honom. Det var så skönt. Nitton grader!

De väntade på honom i bersån vid sjön och ropade på honom, när han kom från badet. Han gick upp efter boken och började läsningen. Harriet hade sin akvarellåda med och gjorde en studie af en båt och några träd, medan hon hörde på, men

Märtha hade intet distraherande handarbete, utan var helt och hållet med. Frank läste uttrycksfullt och varmt, men mycket fort, och ibland höjde Harriet handen och sade ett »pas si vite, s'il vous plaît», under det Märtha sökte häjda honom med ett: om ni vill att jag skall förstå, så får ni inte skena på så där! hvilket vanligtvis hade föga eller ingen effekt. De sutto länge så, ingen af dem hade aning om hur länge, då de plötsligen hörde ångbåten signalera bakom udden och strax därpå sågo den plaska förbi.

— Klockan kan omöjligt vara så mycket, sade Harriet, i det hon i största hast kastade ner färgerna i skrinet.

— Jo, det är precis hvad den är, svarade Frank med en hastig blick på klockan. Nu gäller det att springa.

De sprungo alla tre i kapp ner till bryggan och hunno fram, samtidigt med att pappa steg i land.

— Gamla gifta människan, som ger sig till att springa på det viset, sade han till Harriet under det Märtha tog ifrån honom väskan. Hvad, skulle svärmor säga?

— Svärmor är i Södertelje.

— Ja, jag vet. Men att narra den här stadige doktorn . . . .

— Hur vet pappa, att det inte var han, som började, sade Märtha skrattande. Du skulle bara sett honom stå och kasta smörgås i viken i morgse, med ett intresse, som om det gält lifvet. Som en skolpojke.

— Jag hade föresatt mig, att jag skulle kasta en smörgås, som skulle studsa sju gånger. Det kunde jag, när jag var skolpojke, hvilket i alla fall var länge sedan i världen.

— Hvem kan tro det om honom, en förlofvad karl och en nationalekonom —, om han vore romanskrifvare eller målare, men en solid människa. Har du varit öfver hos docenten, Frank?

— Nej, det glömde jag. I morgon är åter en dag. Och så var det jag, som tog väskan fröken Märtha, släpp genast, säger jag!

Efter middagen spelades bräde ute på verandan. Pappa var mycket ifrig och nöjd med sin motspelare, som lät göra sig till jan gång på gång. Men han fick inte tala med damerna, inte ett ord, det tyckte pappa inte om. Det skall vara tyst, när man spelar bräde, flickorna kunde gärna gå ut i trädgården, de störde bara.

Under det de höllo på med det sista partiet, kastade Frank, som fått nog, längtansfulla blickar ner åt trädgården, där de båda systrarnes ljusa klädningar skymtade emellan träden.

— Nej, nu tror jag vi behöfva sträcka ut oss litet, sade Frank, då hans värd efter slutadt parti ånyo började rada upp brickorna. Och innan farbror Dahl hunnit protestera, var hans gäst redan uppe och ute.

— Mitt innerligaste deltagande har följt er, sade Harriet, som stod och klippte af några rosor. Att du inte tackar doktor Frank, Märtha, det är du, som haft fördel af hans tjänstgöring.

— Spelar aldrig friherrinnan?

— Vi turade om hvarannan afton, när jag var ogift, men nu vill inte pappa ha mig längre, han tycker Märtha spelar bättre, och så är hon snällare än jag, hon låtsar som om det roar henne.

— Hvar afton! Hur länge?

— Bara en timme. Sedan blir jag sömnig.

— Kan inte Aspenhjelm spela bräde?

— Jo visst, han spelar bättre än någon af oss, men han vill inte, sade Harriet.

Frank och Märtha utbytte ett hastigt ögonkast och smålogo. Efter supéen ville pappa fortsätta partiet, han påstod, att Frank var förargad öfver att han förlorat och ville ha revanche.

— Men inte mer än ett parti, vi skola göra en promenad.

— Kunna ni inte låta honom vara i fred, han vill mycket hellre spela med mig, än gå ut i mörkret och drifva med er. Inte sant?

— Först det ena och så det andra. När jag tagit min revanche, får jag lugna mig tills i morgon. Det skall kännas skönt att gå ett slag. Kommer inte farbror med?

— Jag kan ingenting lofva, svarade Dahl, i det han drog fram brädspelsbordet under taklampan.

— Jag är glad, att han inte låter pappa alldeles tyrannisera sig, sade Harriet, då de på afstånd hörde Franks steg och sågo hans cigarr glimma.

— Trodde du, att han skulle göra det, det var jag aldrig rädd för. Han hör sannerligen inte till de lättledda.

— Ni skall få göra nytta, fröken Märtha, sade Frank följande morgon. Jag behöfver utdrag af de här tabellerna, det sparade mig mycket tid, om jag finge det gjordt.

Märtha såg genast, att det ej var ett så litet arbete, han önskade utfördt, och hade roligt åt hans sätt

att begära det, som om det vore den enklaste och naturligaste sak. Hon svarade lika enkelt:

— Visa mig, hvad jag skall göra, så skall det bli gjordt.

När det var färdigt och hon lämnade honom utdragen, sade han: »tack, det var bra», utan att yttra ett ord till ursäkt eller beklagande öfver, att hon suttit fängslad fyra till fem timmar. Han var så nöjd med henne, att han nästan dagligen gaf henne nytt skrifgöra. Själfva arbetet var inte vidare intressant, men hon var mycket glad att kunna vara honom till nytta — och alltid lärde man något.

Själff arbetade han hela förmiddagarne och ofta långt in på nätterna, det gick raskt undan, han var ganska nöjd. Landtluften bekom honom väl och han rapporterade sig »frisk» hvar morgon.

— Jag ser det, sade Märtha belåten.

Allt som oftast frågade pappa, när han kom ut, om han inte var »dubbelt välkommen». Det var de dagar, då han hade fästmöbrefven med sig.

— Vet ni, jag har varit härute fjorton dagar i morgon, sade Frank en lördagsafton, då de voro samlade hos »de unga».

— Det är alldeles omöjligt, sade Harriet.

— Är det inte så, fröken Märtha?

— Jo, i morgon.

— Ja, hvem bryr sig om det? Du har ju inte returbiljett till någon bestämd dag, och jag har inte tänkt på att hyra ut ditt rum, sade Dahl.

— Det är mycket vänligt, farbror, men jag måste resa. Jag följer in med om måndag morgon och tar nattåget till Göteborg. De vänta mig därnere.

Min fästmö kan inte förstå, hvarför jag inte kommit förr.

— Du har väl svarat, därför att du har det lika bra här, sade pappa, halft förargad; han tyckte inte om något afbrott i sina vanor, och nu hade han vant sig vid Frank och sitt parti om aftnarne.

— Det kan han väl inte säga, utbrast Adolf tillrättavisande.

— Jo vet farbror, jag har verkligt sagt något i den vägen, sade Frank och tillade med den älskvärdaste öppenhjärtighet: men det påstår hon, att hon inte tror. Det är i alla fall sant, jag kan aldrig få det bättre och angenämare, tack vare mitt värdfolk.

— Tack själf, doktor, sade faster Vendla. Stanna några dar till!

— Det är omöjligt.

— Hur länge tänker du vara borta?

— En månad.

— Nåja, då äro vi ju inte längre än i slutet af Augusti, då kan du ju komma hit ut igen. Vi flytta aldrig in förrän första veckan i September.

— Gör det, sade Harriet och Märtha samtidigt.

— Tack, jag skall komma, om jag kan, svarade han enkelt.

Posten kom, under det de följande morgon sutto vid kaffebordet.

— Här har jag något för er, fröken Märtha. Jag hoppades jag skulle få det, medan jag ännu var här. Det är planen till en skollofsvilla, de just fått färdig i Hastière i belgiska Ardennerna. Jag skref till en af mina vänner i Bruxelles och bad honom skicka mig den.

Han lade ut planen på bordet framför Märtha och satte sig själf bredvid henne.

— Hvad är det där? sade pappa, i det han sträckte sig fram, det ser snyggt ut.

— Det är något, jag vill, att fröken Märtha först skall resa ner och se och sedan öfvertala sin pappa att göra efter, en egen villa för folkskolornas skollofskolonier. Det var en sådan, jag talade om för er som målet för vår exkursion i höstas —, den låg vid hafvet, den här ligger i bergs- och skogstrakt, och det blir inte svårt att skaffa ett passande läge för vår villa, antingen inne i landet eller ute i skärgården. Jord till trädgård hör naturligtvis till.

— Det där kostar alla pengar i världen, sade pappa förskräckt, det är märkvärdigt, att mina barn alltid skola ha sådana dyrbara önsknningar.

— Det är inte så farligt. Jag har uppgift på hvad det kostar, d. v. s. den här villan, och den är jag nöjd med. Tomten 2,000 francs, själfva byggnaderna 20,000, inventarier cirka 10,000. Summa 32,000 francs, låt mig se 23,000 kronor, för jämnhetens skull 24,000. Det är ju inte så farligt, om vi taga halfva kostnaden hvar. Det är bra mycket roligare att göra något sådant medan man lefver och har glädje af det, än att göra storartade donationer efter sin död. Inte sant, farbror? Skola vi fundera på saken? Det skulle just vara något för fröken Märtha att inrätta och förestå. Meningen är, att friska skolbarn få tillbringa sina ferier i villan, precis som i skollofskolonierna, fast det är i deras eget hus och naturligtvis i hygieniskt och alla andra afseenden mycket lämpligare än någon gammal förfallen bondgård. Klena barn och konvalescenter skickas dit den öfriga delen af året, allt efter omständigheterna. Sedan jag börjat vurma på att bygga en

sådan skollofsvilla härhemma i Sverige, har jag blifvit riktigt snål. Jag kan inte tänka på något annat. Tänk också på det! Det vore en stor välsignelse, om vi åtminstone kunde få en att börja med, sedan följa nog flera. Farbror skall väl ha någon glädje af, att farbror är rik!

— Du kunde ju ställa dig i spetsen för en subskription, så skall jag teckna något gentilt.

— Jag får väl göra det i nödfall, men jag ville gärna, att vi bara skulle vara ett par om den här. Man har större frihet att inrätta allt efter sina idéer. Fröken Märtha och jag ha talat om det.

— Det är ingen konst att prata.

— Jag försöker förmå henne att nästa vår eller sommar resa till Belgien och se på det här bygget. Mina vänner i Bruxelles bo i sommar i Dinant, alldeles bredvid Hastière och hos dem kunde fröken Märtha bo. Det är en gudomlig natur, på en gång storlagen och stämmingsfull, liksom hela trakten vid Meuse och Ardennerna.

— Herrskapet har arrangerat det bra, hör jag, brummade grosshandlaren och fortsatte:

— Hvarför sätter du sådana idéer i hufvudet på henne?

— Jag försäkrar farbror, att de idéerna hade hon förut. Jag hjälper henne bara att realisera dem.

Märtha hade ej tagit ögonen från fadren. Hon såg, att han åtminstone ej var ond. Frank hade från början sagt, att det nog skulle gå, om han bara fick ta saken om hand —, och han tycktes få rätt. Hon själf hade mer än sannolikt fått ett tvärt »dumheter»

till svar, men Frank förstod sig märkvärdigt på pappa.

— Nå, kan jag också få se litet närmare på den där planen.

— Ja visst. Här ha vi hufvudbyggnaden med två flyglar och en täckt gård, som begagnas till lekplats i dåligt väder. Gården förbinder de båda flyglarne. Kan farbror se?

— Ja, det är inte dumt.

— Här ä' sofrummen med 21 sängar i hvardera, badrum och två sjukrum. Det här är hushållerskans rum. Här i andra flygeln den stora matsalen.

— Hvar är köket?

— I souterrainen, med rymliga skafferier och källare.

— Ja, det är inte dyrt för en så stor byggnad.

Under det grosshandlaren på egen hand granskade planen, nickade Frank till Märtha och formade med läpparne ett ja.

— Jag tror det. Nu gäller det bara att inte låtsas om något, förr än han börjar själf.

Sedan pappa gått tillbaka till sin tidning, sutto de två länge tillsammans öfver planen och diskuterade den i detalj.

— Jag kan aldrig vara tacksam nog mot er, sade Märtha hjärtligt, då Frank slutligen bröt upp för att packa.

— Det kan inte bli fråga om tacksamhet kamrater emellan, svarade han i samma ton, i det han tog hennes hand i sin. Och vi två äro ju goda kamrater, inte sant? Vi ha ju samma intressen, samma lifssyn och samma »arga vilja», utan hvilken man ej kan drifva något igenom!

— Ja det ha vi. Vi äro goda kamrater och vänner. Och jag är så lycklig, att vi äro det, svarade hon.

Han såg på henne ett ögonblick och möttes af hennes klara, lugna blick. Så släpte han hennes hand, vände sig hastigt om och gick.

Följande morgon reste han.

De saknade honom alla. Pappa och faster klagade, att Fjellsjö inte var sig likt, sedan han rest, och fingo medhåll af Harriet, som sade, att treffigare gäst och sällskap kunde man ej önska. Nu var det emellertid blott en vecka tills Adolf skulle komma och stanna ute hos henne, så hon kunde naturligtvis ej ta det så hårdt.

— Nå, tror du Märtha bryr sig om det? sade faster. Hon hade roligt med honom, så länge han var härute, men nu, när han är rest, är hon lika nöjd. Jag tror till och med, att hon är glad, att han är borta, så att hon kan begagna hans rum. Hon har suttit där hela förmiddagen och skrifvit. Jag har inte fått ändra en smula därinne, hon säger, att det där ohyggliga skrifbordet är treffigt och vill att allt skall stå kvar som det står. På det viset ha vi ju intet gästrum, man kan minsann inte bjuda något fruntimmer att bo i en sådan skräpkammare.

— Väntar du något fruntimmer, faster?

— Nej, det gör jag inte, men om jag väntade, så hade vi inte något rum, det är bara det jag säger.

XV.

Adolf hade kommit ut på allvar. Det var liktydigt med att Märtha hade mycken tid öfrigt för sig själf, hvilken hon använde att studera de böcker, som Frank lånat henne. Harriet hade ej lust till något, som Adolf ej var med om, och Adolf inrättade sin tid fullkomligt efter sitt eget tycke. Han steg tidigt upp och gjorde långa promenader, hvilka ibland räckte flera timmar i sträck, och på hvilka Harriet ej orkade följa honom. Allt som oftast råkade han docenten Wikholm och de båda herrarne följdes åt under ifrigt samspråk. När han så kom hem, tyckte han om att sitta i lugn med sin bok, sina tidskrifter eller numismatiska afhandlingar och kataloger, antingen på verandan eller i trädgården, och då ville Harriet ej lämna honom ett ögonblick utan satt i timal bredvid honom med sin bok eller sin målning. Eller ock satt han inne i matsalen och fantiserade långa stunder på pianot, under det han rökte sin cigarr eller öfvade in andra stämman till någon nyutkommen duett, som

han ämnade gå igenom med fröken Stolz, när hon kom till dem. Harriet erbjöd sig att ackompanjera, men efter ett par takter, under hvilka hon halfhögt räknade, sköt Adolf henne sakta undan för att inta hennes plats och bad henne öfva sig litet mer till härnäst, någon gång, då han var ute.

Märtha, som händelsevis fått höra Adolfs åsikt, att man på landet borde ha sin fullkomliga frihet, tog yttrandet bokstafligt, påstod, att hon var rädd att besvära honom och gick mycket sällan in till Harriet, om ej Adolf särskildt uppmanat henne. Harriet grälade och sade, att Märtha var stygg, hon visste mycket väl, att Adolf aldrig menat henne, men då hon inom sig var tvungen att erkänna, att hennes man och hennes syster ej drogo så synnerligen jämt, och i allmänhet ej förstodo sig på hvarandra, så upphörde hon slutligen att plåga Märtha och lät henne också ha sin frihet.

Pappa och Adolf kommo emellertid till Harriets stora glädje bättre öfverens än förut och långt bättre än hon vågat hoppas. Det var naturligtvis ej samma förhållande som med Frank — pappa hade riktigt varit intagen i honom — men de tolererade hvarandra bättre än de hittills gjort, och när det ibland hände, att pappa blef personlig, var Adolf så ofantligt snäll och teg. När han lyckligen besekrat någon mer än vanligt svår frestelse att svara, brukade Harriet, när de kommit för sig själfva, kyssa och tacka honom.

— Jag märker, att det är enda sättet, sade Adolf, det hjälper minsann inte att förarga sig.

— Hvad skrifver din väninna, frågade Adolf en morgon, i det han lämnade Harriet ett bref.

— Hon kommer om onsdag. Du kan läsa det själf, det är inga hemligheter.

Adolf var ej så naiv, att han inte märkte, att brefvet nästan lika mycket var stäldt till honom som till Harriet. Det var visserligen endast en direkt liten postscriptumhälsning till honom, och brefvet började med »älskade min Harriet» och slutade med »din alltid tillgifna Ines», men det mesta af dess innehåll hade endast intresse för honom. Hon berättade, hvad hon spelade och sjöng, hvad hon hört i musikkväg, ja, att hon på en herregård i Vestervikstrakten sett en privat myntsamling, som bestämdt skulle intressera »din man». Gladde sig för öfrigt att snart få gästa dem och att få sjunga duetter med en af Sveriges präktigaste tenorer, som hon hoppades varit försiktig under denna fuktiga väderlek och aktat sig för förkylning. Själf hade hon varit det för att ej behöfva skämmas på Fjellsjö. Slöt med en vördnadsfull hälsning till grosshandlare Dahl och fröken Dahl, en hjärtlig till Harriet och Märtha och tog sig i det ofvannämnda postscriptum friheten att bedja Harriet framföra en hälsning till sin man från hennes

alltid tillgifna Ines.

— En sådan distinguerad stil och så treffligt hon skrifver, såde Adolf, i det han långsamt och ordentligt lade ihop brefvet och räckte det till Harriet, som helt vårdslöst kastade det i sin sykkorg.

— Du skall väl se efter, om det fattas något i gästrummet, påminde Adolf flera gånger under dagens lopp.

— Nej, det gör det inte, svarade Harriet tvärsäkert, där har ju ingen bott sedan din mamma, och då var ju allt i ordning.

— Du bör i alla fall se efter.

— Anna gör storstädning i morgon. Det skall nog bli bra.

Nästan hela tisdagen satt Adolf vid pianot.

— Det var fasligt, hvaå han klinkar i dag, sade pappa ganska riktigt till Märtha, när de gingo upp från bron.

— Han öfvar sina duetter, svarade hon.

— Jag tycker inte om hans röst, han skriker för mycket.

— Nej pappa, den är nog ovanligt vacker, det säga alla.

— Tycke och smak kan ingen förta. Jag för min del tycker bara om vackra fruntimmersröster, sådana som fröken Stolz, henne är det alltid roligt att höra.

När Harriet på onsdag morgon kom ut ur sängkammaren, såg hon Adolf stå på tröskeln af gästrummet och titta in.

— Är du redan hemma? frågade hon.

— Jag gick inte så långt i dag. Hör du Harriet, har du ingen bättre spegel att hänga härinne, man blir ju alldeles grön i det här glaset, och så tycker jag, att det ser bra tomt ut på väggarne. Jag hämtar upp ett par af kompositörerna från matsalen, vi ha för många taflor därnere och fröken Ine skulle nog tycka om att ha någon af sina favoriter att se på.

— Ja, gör det. Och tag först och främst Wagner, så att jag slipper ha den hemske gubben midt emot mig, när jag äter, jag förlorar aptiten öfver det sura ansiktet.

— Det är stil i det sura ansiktet du!

— Det kan väl hända. Ines gouterar det nog, hon har en sådan besynnerlig smak.

Adolf kom snart upp med fyra af Ines' favoritkompositörer, hvilka i sina trefliga svarta ramar med guldlister enligt hans försäkran skulle komma att göra godt på de ljusa väggarne. Han hade med sig hammare och spik och började, stående på ett bord, att mäta med lineal och göra märken med blyertspenna för att få taflorna placerade fullkomligt symmetriskt. När alla fyra hängde på sin plats och Adolf ytterligare slagit in en stor krok för den nya spegeln, som Harriet lofvat skaffa, kastade han en pröfvande blick omkring rummet och frågade Harriet, hvarför hon ej bestod det blå sidentäcket, som mamma haft.

— Det tänkte jag, att bara hon skulle begagna.

Adolf påstod, att det klädt upp hela rummet, och att han inte tyckte om, att Harriet var snål.

— Det är jag inte, jag tyckte bara det var onödigt, men om det gör dig ett nöje — —

— Ja, det gör det.

— Om vi inte gå nu, så komma vi för sent, sade Adolf ett par timmar senare.

— Men kära du, vi ha öfver en kvart på oss, tills båten kommer, det är så soligt att stå därnere och vänta.

— Min klocka går rätt, den fattas precis tre minuter. Jag vet ingenting ovänligare, än när värdfolket inte är nere och tar emot sina gäster.

Harriet skulle just åberopa matsalsklockan och sitt eget lilla ur, då ångbåtspipan signalerade och gaf Adolf rätt.

Ines hade emellertid varit nog försiktig att vänta vid bryggan, och då Dahls betjänt varit påpassligare än herrskapet, var ingen skada skedd.

— Bli inte skrämde, fast jag kommer med så här mycket bagage. Hon pekade på en liten korgkoffert, som Petterson ledigt slängde upp på axeln och några väskor och schalpaket. Det är noterna, som ta så mycken plats, för toaletter har jag alls inga.

— Det vore också fullkomligt malplaceradt, det här är inte Trouville, utan rama bondlandet. Harriet och min svägerska lefva i sina bomullsklädningar, det är den enda lyx de bestå sig.

— Men du får medge, att de alltid äro fraïcha, sade Harriet, i det hon med handen slätade ut sin skära bomullsklädning, hvilken tillika med den stora hatten med den myckna hvita tyllen gaf henne utseende af en helt ung flicka.

— Jag trifs bara i hvitt om sommaren, det är en vana, som jag tagit med mig från Frankrike, sade Ines.

— Det är också den vackraste kostym en ung dam kan bära, sade Adolf.

Den hvitgula flanellsdräkten med det breda siden-skärpet lindadt kring lifvet tog sig onekligen mycket bra ut på den smärta, mjuka figuren, när Ines kom ner till middagen. Det låg något af »grande dame» öfver hela apparitionen, där hon stod och stödde sig mot verandans räckvärk och såg ut öfver sjön.

— Det är stil på henne, tänkte Adolf, som stod i sitt fönster ofvanför verandan. Sådant där är medfödt.

Harriet kom i detsamma ut och stälde sig bredvid

sin gäst. Hon var onekligen den vackraste af de två med sina varma, strålande ögon, -det luftiga rödbruna håret, och den friska hyn, men den andra var lika odisputabelt aristokraten; de smala hvita händerna med sina långa fingrar, det fint formade blonda hufvudet, det lilla örat, hela gestaltens hållning och de graciösa, medvetna rörelserna vittnade om »race». Det var just det ordet, som kom Adolf på tungan, han ville inte göra någon jämförelse, därtill var han för lojal, han konstaterade endast faktum, under det han betraktade de båda därnere.

De märkte honom samtidigt, sågo båda upp och smålogo mot honom. Harriet ropade, att han skulle komma ner och föra Ines till bordet, en sådan fin dam måste ha en kavaljer. Hon påstod, att hon skämdes för sin enkla middag, när hon såg sin eleganta gäst. Adolf kom i detsamma ner på verandan och gjorde en ceremoniös högtidlig bugning för »Hennes Nåd», som reste sig upp och med yttersta fingerspetsarne tog i framvåden på sin hvita klädning och gjorde en motsvarande graciös och djup nigning, alldeles i stil med bugningen, påstod Harriet, som sade, att de sågo ut som om de tillhört Gustaf III:s hof och skulle till att dansa menuett.

— Jag tänker plåga baron åtskilligt medan jag är härute, sade Ines, när de senare på aftonen gingo öfver trädgården för att hälsa på pappa.

— Jag står fullständigt till frökens disposition. Skall jag skrifva ut noter eller rita mönster, eller hvad är det? Om det bara inte öfvergår min förmåga.

— Det skall du inte vara rädd för, han är den hädigaste människa på jorden, sade Harriet ifrigt.

— Skryt inte för mycket med mig, Harriet, du vet ju inte, hvad fröken fordrar.

— Det behöfver du inte, jag känner till barons förmåga, det här är jag alldeles säker på, det är bara så svårt att begära en så stor tjänst. Jag vet inte, hur jag skall kunna —

Preliminärerna började göra Harriet nervös.

— Han kan ju inte säga mer än nej, sade hon litet otåligt.

— Se saken är den, sade Ines, att jag åtagit mig att öfversätta en fransysk bok, och där förekomma så många lärda resonnemang öfver mynt och medaljer; hjälten är olyckligtvis numismatiker, och nu har jag inte vågat röra vid de där kapitlen, innan jag får litet hjälp, så att jag inte hugger alltför mycket i sten med termer och benämningar.

— Var det inte värre? Med allra största nöje, det skall jag åtaga mig.

— Bara jag inte plågar er för mycket, fortsatte Ines, i det hon lade hufvudet på sned och såg upp på honom med sin närsynta, djupa blick.

Han smålog. Jag gör det värkligen gärna.

Dahls hade visit. Docenten Wikholm satt vid brädspelsbordet med pappa. Faster hade slagit sig ner vid fönstret med sin virkning i hand, hon höll alltid på med förfärdigande af ändlösa antimakassar och hvita täcken. Märtha satt i ett hörn för sig själf, fördjupad i en bok.

Så fort grosshandlaren fick ögon på Ines, sköt han undan spelbordet och gick emot henne, docenten blef presenterad, och sedan, Ines kysst Märtha, en smekning, som ganska kyligt emottogs, gingo de ut på

verandan, där faster serverade kaffe. Som alltid, när Ines var närvarande, utgjorde hon medelpunkten, isynnerhet för herrarne. Pappa tog sina vanliga små farbrorsfriheter, som Ines icke låtsade märka, han var ju en gammal man, men hvilka förargade Adolf öfver höfvan. Docenten var synbarligen alldeles betagen och Adolf, på sitt lugna sätt, mycket artig emot henne, han hämtade hennes schal, såg efter, att hon ej satt i drag, påstod att han, som hennes värd, hade ansvar för henne.

Ines räckte till för dem alla och sysselsatte dem alla.

De båda systrarne samtalade med låg röst, där de sutto en smula afsides.

— Att hon orkar anstränga sig så mycket, sade Märtha i en halft ironisk, halft förvånad ton.

Det förvånade henne värkligen, hon hade alltid tyckt, att det måtte vara så förfärligt ansträngande att kokettera. Men det var medfödt hos Ines och föll af sig själf; det gafs ingen man så obetydlig och så till utseende litet värd att vinna, som hon ej försökte vinna, men på samma gång var hon en raffinerad kokett, som hade många strängar på sin båge och hade reda på dem alla. Hon var formligen olycklig, om hon råkade någon, som ej ville låta tjusa sig, och för en sådan man gjorde hon sig dubbelt besvär. Hon var ej i grunden elak, men kallt egoistisk, och det roade henne särdeles att få de gifta herrarne att svärma för sig. Det var ej heller utan, att de små fruarnes svartsjuka roade henne lika mycket. Hon var inom sig alldeles säker på, att ifall hon gifte sig, skulle ingen lyckas taga hennes man från henne, och

hon förundrade sig öfver sina gifta väninnor, som behandlade sina män så dumt och enfaldigt, såsom nu till exempel Harriet. Om Ines hade en man med Adolfs lynne, skulle hon veta taga honom på helt annat sätt, han skulle aldrig vara säker, att hon var till hands, när det behagade honom, han skulle ständigt tro sig vara tvungen att eröfra henne på nytt, hon skulle aldrig lämna honom tillfälle att bli despotisk — det skulle tvärtom vara hon —

Hon höll så pass mycket af Harriet, att hon ibland tyckte det var riktigt synd om henne, som ej förstod detta, hon kände sig nästan frestad att lära henne, hur hon skulle bära sig åt, men så segrade åter hennes lust att experimentera på egen hand, hon menade ju ingenting ondt; hon lät det ju aldrig gå längre än till en stilla förälskelse, därtill var hon mycket försiktig och alltför rädd för obehag, det fans ingenting så ofint som scener. Och det var ej heller rådligt att reta Harriet, hon kände hennes häftiga lynne sedan skoltiden. Och dessutom — dessutom . . .

Hon var inte så säker på sig själf som vanligt. Adolf var henne mycket sympatisk, hon förstod honom så väl och allt, hvad han kände och tänkte i den Dahlska omgifningen, hon var betagen i hans vackra röst, hon hade alltid varit rädd att bli tjusad af någon dylik, bedårande tenorstämman. Hon ville vara försiktig, så att han inte skulle bli *hennes* farlig och komma henne att lida. Andras lidande bekymrade henne föga, hon tänkte sällan på någon annan än sig själf, och som hon ej kände så särdeles djupt, trodde hon ej, att andra gjorde det.

Emellertid såg hon så ung, oskyldig och bra ut, där hon satt med den mjuka silkesschalen kastad öfver skuldrorna och de små, högvristade fötterna stödda på en liten gungstol af vide, hvilken hon allt som oftast under samtalet satte i rörelse, att till och med faster Vendla ej kunde låta bli att tycka, att hon var »för söt». Det hörde till Ines' principer att ej försumma någon, och hon gjorde sig värligen besvär, det var alltid besvärligare med fruntimmer än med herrar, att också fröken Dahl skulle tycka om henne. Och hon lyckades, om ej i så hög grad som med de Aspenhjelmiska damerna, nå, de hade också så mycket mer gemensamt, man fick aldrig glömma, att Ines' mor var en »född Bährenkrona», och att blodet alltid är tjockare än vattnet. Med Märtha ansträngde sig Ines mindre, istappar kan man inte få varma. De förstodo hvarandra lika litet, som om de talat ett fullkomligt främmande språk, och Ines var allt för klok för att göra sig onödigt besvär.

Pappa konvojerade henne tillbaka till den Aspenhjelmiska flygeln, man kunde aldrig lita på unga herrar, de voro sådana egoister, det skulle Ines taga för regel, gamla farbröder däremot —

Wikholm följde också med, partiet fick uppskjutas till senare.

Han sade, att han i morgon tänkte titta in till Aspenhjelm och lämna honom den bok, de talat om —

Adolf försäkrade, att det ingen brådska var, men Wikholm skämdes så förfärligt öfver sin glömska, att han ej gaf sig någon ro, innan de kommo öfverens om, att han skulle titta in med boken på eftermiddagen. När de lyckligen blifvit af med honom, frågade Adolf:

— Har inte fröken lust att göra en vacker promenad med mig i morgon bittida vid half åtta tiden? Visa att det åtminstone finnes ett fruntimmer, som inte behöfver ligga och dra sig till klockan nio.

— Gör Harriet det? Jo, det brukar jag nog också, men för en gång kan jag möjligtvis försöka. Det vill säga, att om jag inte är nere precis kl. half 8, så skall baron inte vänta på mig. Jo möjligen den akademiska kvarten.

— Jag väntar gärna en halftimme, om det så skall vara.

— Det behöfs inte, om jag inte är precis kommer jag inte, men det kan nog hända, att jag kommer.

— Ja gör det, svarade han ifrigt.

Hon räckte honom handen till godnatt. Adolf öppnade dörren för de båda damerna, han hade nämligen påmint Harriet att gå med upp på gästrummet för att se, om fröken Ines hade allt hvad hon behöfde. Ingen-ting fattades i Ines rum, men hon var så trefflig, hade så mycket att tala om, ville inte släppa Harriet, att denna stannade tills hon hörde Adolf komma uppför trappan. Hon märkte först då, hur sent det var, sade godnatt och skyndade ut efter honom.

Harriet vaknade som vanligt följande morgon, när Adolf steg upp, men i stället för att genast somna in, som hon brukade, låg hon och debatterade inom sig, om hon skulle stiga upp och följa med på promenaden eller ej. Hon tyckte icke om att föreställa sig Ines ensam med Adolf, men å andra sidan skulle han bli så förvånad, om hon i dag visade sig mindre morgonlat än eljes, han hade aldrig satt i fråga, att hon skulle gå med, — han skulle tro, att hon var — nej

det var hon inte, hon kunde lita på Adolf, fullkomligt lita på Adolf. Men i alla fall — Ines var så ofantligt i herrtycke — och hon koketterade så, — i synnerhet för Adolf, och han beundrade henne så mycket.

Hvad hon ändå varit dum, som ej förutsett att Adolf skulle bedja Ines följa med sig; hade hon bara för några dagar sedan börjat gå med honom, hade det ju varit naturligt att fortsätta, men att börja just i dag. — Nej, nej, hon ville inte. Och ändå! — hon tänkte på deras morgonpromenader nere i Värmland, hur intressant Adolf skulle vara, hur han skulle förklara allt, — hon tänkte dem ensamma på strandvägen och inne i skogen. Undrar, om han skulle föra henne till sin favoritplats bortom Tjärnet — måne Wikholm skulle möta dem i dag, — ibland skolkade han. Hon satte sig till hälften upp i sängen.

— Hvad är det Harriet? Klockan är bara lite t öfver sju, sof du, du har mycket öfver en timme på dig, innan du behöfver stiga upp.

— Kyss mig innan du går! Blir du länge borta?

— Inte längre än vanligt. Han lutade sig ner öfver kudden och kysste hennes ögon, drog så de hvita fönsterjalousierna tätare tillsammans, för att solen ej skulle genera henne och gick ner.

I matsalen var bordet dukadt för två, men Adolf satte sig ej, utan gick direkt ner i trädgården och fram till den största törnrosbusken, där han afbröt en af ro-sorna, från hvilken han omsorgsfullt bortplockade alla törnena. När han förvissat sig om, att de alla voro borta, såg han upp mot Ines fönster, men vände lika hastigt blicken bort igen, han hade tyckt, att gardinen däruppe rörde sig, och han ville ej begå

någon indiskretion mot en ung flicka, deras gäst. Han bröt ännu en knopp, som han stack in i rockuppslaget, i det han tänkte: hon kommer således, hon håller på att göra sig i ordning. Det glädde honom, dels för nöjet att vara tillsammans med henne, dels därför, att hon kom, fast hon egentligen ej velat, nästan tvingad af hans vilja. Han tyckte om, att man lydde honom, han var ganska riktigt en ovanligt härsklysten natur.

Frumtimmer äro då aldrig punktliga. Egentligen borde hon varit nere nu. Klockan var öfver half åtta. Nåja, för mycket fick man väl inte begära. Han stoppade in sin klocka och satte sig att vänta med gårdagstidningen i hand. Någon tog i dörren. Han lade ner tidningen, innan han vände sig om; jäså det var bara husjungfrun, som kom för att fråga om baron befallde sitt kaffe. Han svarade, att han ville vänta ännu en kvart och tog åter upp tidningen.

— Hennes Nåd gör en långsam toalett, tänkte han, då matsalsklockan slog kvarten öfver åtta, och jungfrun kom in med kaffet.

Det var rätt så. Han började bli hungrig och ville inte vänta längre. Men kanske det bara var frågan om några minuter och i så fall ville han inte vara oartig.

— Var god och gå upp och se efter om fröken Stolz snart är färdig, är hon det, så väntar jag.

Han satte sig ej förr än jungfrun kom tillbaka.

— Fröken är inte uppstigen, hon vaknade, när jag tog i dörren, hon ämnar visst inte gå upp ännu på en stund.

Han drog stolen hastigt till sig och satte sig.

Det tyckte han inte om. Han var förargad på Ines, som narrat honom. Hvad skulle det betyda, hon hade gifvit ett halft löfte med ord och ett helt med blickar. Han skyndade sig ej med frukosten, han förifrade sig aldrig med något, men han satt ej så länge som vanligt öfver sitt kaffe, han ville vara borta, innan hon kom ner. Nu var han färdig. Han tände sin cigarr, tog sin hatt och käpp och gick hastigt genom trädgården åt skogen till. Från öfra våningen följdes han af två par ögon. Harriet hade länge, insvept i sin morgonrock, suttit bakom sin gardin för att se, när de gingo. Det förundrade henne, att de dröjde så länge, kanske de kommit i prat, inte kunde Ines låta Adolf vänta en halftimme, närmare en timme, kanske de redan hunnit gå, innan hon kommit fram till fönstret, nej nu öppnades dörren till trädgården, hon lutade sig fram — Adolf — ensam, han gick hastigt utan att se sig om, då väntade han icke Ines. Nej, hvad Ines gjort rätt, som icke gått med; nu först märkte Harriet, hur hon ogillat den där promenaden, och hur påkostande det varit för henne att tiga och låtsa om ingenting. En sådan lycka, att hon icke proponerat att gå med!

Ines hade också observerat Adolf. Han hade ej misstagit sig, då han tyckt, att hennes gardin rörde sig, när han först kom ut i trädgården. Hon hade hört honom gå förbi sitt rum och sakta smugit sig upp och ställt sig bakom gardinen. Hon såg hur han plockade törnena från rosen och hon smålog; hon visste åt hvem den var ämnad. Det var en ovanligt vacker dag med strålände morgonsol, och hon funderade ett ögonblick på att kläda sig i största hast

och följa med ut. Hon stod ett ögonblick tvehågsen. Nej, den franska öfversättningen och musiken skulle föra dem alldeles tillräckligt tillsammans, hon ville ej, att han skulle tro, att hon var så angelägen om hans sällskap. Hon hade i går afton märkt, att han var alldeles säker på, att hon skulle komma, nu roade det henne att reta honom med att inte komma. Hon ville se, hur han skulle taga *det*, han, som var så van, att alltid få sinvilja fram. Och dessutom, det var klokare att ej för Harriets skull spänna bågen för högt. Så kröp hon tillbaka i bädden och hade »just vaknat», när husjungfrun gläntade på hennes dörr. När Adolf gick, stod hon åter bakom gardinen. Sättet, hvarpå han med käppen slog af blommorna på gräsplanen, sade henne, att han var misslynt och förargad. Det smickrade henne att se honom så där upprörd; just så skulle han tas. Hon var fullkomligt vaken och kunde stiga upp, när som helst, nu när han var gången. Hon klädde sig långsamt i en hvit linneklädning, en passande morgontoalettt med sitt bluslif och den vekkade nedvikna, breda spetsen, som lämnade halsen fri.

Hon gick bort till Harriets sängkammare och knackade på.

— Är du ensam och visibel? frågade hon.

— Jag är genast färdig, kära Ines, jag håller bara på att vrida upp mitt hår, gå ner, så är du snäll, jag kommer om ett ögonblick, sade Harriet inifrån.

Tonen var så vänlig, att Ines genast förstod, att Harriet visste, det Adolf promenerade i skogen, ensam eller med docenten.

Törnrosen låg inte på kaffekoppen, som hon väntat.

— Och du följde inte med, sade Harriet, då hon kom in i salen och direkt gick fram och kysste Ines.

Hon är ändå bra naiv, tänkte denna, om hon inte vore ett sådant barn — Ines var ett par år äldre än Harriet — skulle hon ställt sig förundrad och sagt, att hon trott det vara en öfverenskommen sak, att jag hade följt med, i stället för att helt oförställt visa sin glädje — och sin svartsjuka.

— Nej, jag brydde mig inte om det, svarade hon i liknöjd ton. Det är så skönt att få sofva riktigt ut om morgnarne.

— Adolf tyckte nog inte om att få vänta så länge på dig. Han gick nästan en timme senare än vanligt.

Naturligtvis hade Harriet passat på, när han gått.

— Gjorde han, det var tråkigt, jag hade ju belt honom låta bli att vänta. Det var öfverenskommet, att om jag ej var nere half åtta, skulle jag inte komma.

— Han missförstod det väl, efter han väntade.

— Ja, det måste han gjort. Vill du ge mig en kopp kaffe till?

Adolf dröjde länge, längre än vanligt, klockan var närmare half elfva, då han kom. Han hade en stor bukett af vilda blommor, som han gaf Harriet, i det han kysste henne. Hon hade som vanligt gått fram till stättan för att möta honom.

— Det var en mycket vacker promenad, hörde Ines honom säga, där hon satt vid pianot.

— Skada, att fröken inte ansträngde sig och kom med, fortsatte han efter att ha hälsat godmorgon på henne, fröken hade bestämdt inte ångrat det.

— Jaså, det var det hela. Ines kände förvåning, missträkning, hon hade väntat, att han skulle visa sig stött, till och med ond, och i stället tog han det så fullkomligt lugnt, gick efter ett glas, slog i friskt vatten och satte ner buketten, innan han åter kom fram till henne och i sin vanliga ton sade:

— Spela nu något vackert för mig!

Nej, han var inte så lätt att förstå sig på, som hon trott. Han var väl för stolt att visa sig stucken, det var stil i det. Och om hon gick med eller ej borde ju ej spela den ringaste roll för honom, en »gift karl», fullkomligt korrekt. Nästan för korrekt för att vara smickrande, tänkte Ines.

Hon spelade en habanera, hon hört i Paris af en dam från Cuba. Således en äkta. Något vildt, obändigt, omväxlande med ett kokett, förföriskt, exotiskt motiv. Hon spelade con amore, och Adolf begärde den da capo. Hon sade, att hon helst ville låta bli, sådana där saker förlora af att höras två gånger å rad, det var ett stämningssstycke och en stämning skulle vara »ett barn af stunden».

Men de kunde ju sjunga i stället. Hon hade inöfvat sin stämna i de nya duetterna, de fått från Paris, och var säker på, att han gjort detsamma. Hade baron lust?

Harriet kom genast fram och föreslog att få ackompanjera, hon hade också öfvat sig och trodde bestämdt, att det skulle gå.

— Du kan ju försöka, här är den lättaste, få nu se, om du gör din lärarinna heder.

Antingen det nu var dessa ord, som gjorde Harriet nervös, säkert är, att det gick inte. Harriet ville

så gärna, att Ines hade svårt att säga henne hur omöjligt det var att sjunga efter ett dylikt ackompagnement, som bara förvirrade i stället för att stödja, men Adolf blef otålig och sade, att ännu fick hon titta åtskilligt på saken, innan hon kunde få anställning.

Hon försäkrade, att hon spelat igenom stycket tre gånger för sig själf utan att göra ett enda fel, men att hon nu var rädd att slå miste, och att hon naturligtvis därför gjorde det. Hon hade tårar i ögonen, fast Adolf tröstade henne med, att det nog skulle gå så småningom, hon hade ju tagit sig så bra efter vårens lektioner, man kunde ju inte begära undervärk.

Och så ackompagnerade Ines själf —

De gingo igenom det ena stycket efter det andra under hela förmiddagen, de hörde till de lyckliga människor, som aldrig bli trötta. Harriet satt ute på verandan med sin bok i knäet och hörde på, hon var ej i dag ond på Ines, därför att denna kunde så mycket mer än hon, det hade ju varit orättvist, när hon tänkte på Ines' vänlighet att försöfva sig i morgse, hon endast konstaterade faktum, nämligen att hon icke dugde till något, det hjälpte inte att försöka. Harriets förra själfkänsla började slå öfver i motsatsen —

Så fann henne Märtha vid återkomsten från skogen.

— Hvad var det för idéer, inte duga till något, därför att man inte kunde tota till ett ackompagnement till en duett. Och så räknade hon upp, hvad Harriet allt dugde till, och fick ett lysande resultat, mot hvilket Harriet protesterade med ett: jo, jag tackar, fråga Adolf, om jag kan det, så skall du få höra.

— Jag bryr mig inte om Adolf, svarade systemen, jag vet i alla fall, att du har mer värde i ditt lillfinger än den där pariserdockan i hela sin kropp, det kan du säga honom från mig, härnäst han jämför dig med henne.

— Vill du inte säga det? sade Harriet halft förlägen, halft skämtsamt, det skulle göra sig bra mycket bättre, du vet ju, att eget beröm — —

— Jo, det vill jag gärna, svarade Märtha allvarligt, men du vet ju, att vi aldrig talas vid om intima saker, och jag kan väl inte så der apropos rusa på honom med: du kan inte tänka dig, hvilket ovanligt, präktigt och kunnigt fruntimmer min syster, din hustru, är.

— Nej, och det vore förresten dumt, det är inte han, som jämför, det är jag, och är det inte besynnerligt, jag lider aldrig så djupt af den där underlägsenhetskänslan, när jag är tillsammans med dig, som ju ändå är så mycket mer än jag, inte engång med Esther, utan alltid, när jag är tillsammans med henne, som jag själf inser inte har något ovanligt värde, hvarken som karaktär eller begåfning. Under hela sommaren har jag varit så lycklig. — Men den där känslan, att jag är dum, att det är något, som fattas mig, kommer öfver mig, så fort jag råkar henne. Hon påminner mig om det jämt och ständigt, hon vill att jag skall känna det, och det gör jag. Det är henne, jag jämför mig med, henne jag känner mig underlägsen, henne jag afundas.

— Den kärleken, den kärleken, sade Märtha, i det hon skakade på hufvudet.

— Ja det är väl därför, men ser du, jag inser själf så

väl, att om jag vore som hon, skulle Adolf kunna vara nöjd —.

— Så du pratar! Du kan vara aldeles säker på, att han inte ville byta, och dum vore han, om han det ville. Om jag vore som du, gjorde jag mig bestämdt inga onödiga bekymmer.

— Åh, det gjorde du nog. Jag undrar om inte hälften af människornas sorger äro onödiga bekymmer. Det är därför det är så synd om om alla mer eller mindre. Hvar och en har något att gräma sig öfver, värkligt eller inbilladt; det är synd om alla människor, alla utan undantag, och när man tycker det, borde man vara snäll mot alla och döma mildt. Och ändå är man stygg och hård och har så bittra tankar.

— Gör dig nu ingen sorg öfver det, utan kom ut en stund och gå med mig. Det är så friskt och fridfullt i skogen, jag kommer just därifrån. Den där evinnerliga musiken enerverar dig. Ja, det är ju det jag alltid sagt, människor bli för obegripliga, när de gifta sig, det skulle någon berättat mig, att du skulle sitta och grubbla öfver, att du är obetydlig. Det var minsann inte din genre som flicka. Du var käckheten själf. Jo du kan mycket väl gå, de märka det inte. Harriet titade in genom fönstret.

Nej, de märkte det inte.

På eftermiddagen blef det åter rådplägning om öfversättningen, men då ville Ines, att Harriet skulle vara med, hon hade varit så oartig och osällskaplig under hela förmiddagen, att hon riktigt skämdes. Ines tog med sig skrifdon, den fransyska boken och en hel del manuskriptpapper ner i trädgården och sökte upp den allra skuggigaste besån till sitt arbete. Det ville

ganska många förberedelser och mycket stor apparat till, innan hon var färdig att börja, men när hon väl gjorde det, tog hon sig onekligen ut som den idealiserade fliten. Adolf beundrade henne också, under det han lämnade henne de begärda upplysningarne, hvilka hon förklarade voro henne till obeskriflig nytta. Harriet tyckte, att hon gjorde sig viktig och var inom sig öfvertygad om, att det hela inte skulle bli till något, Ines ville bara låta sina kunskaper i fransyska språket komma till syne, men det var väl inte märkvärdigt om hon kunde franska, som varit i Paris i tre år.

Under det de höllo på som bäst, kom docenten Wikholm med den utlofvade boken. Han påstod själf, att han såg, hur han störde, men gjorde det oaktadt ej min af att gå, tvärtom han slog sig ner och beundrade öfversättarinnan och öfversättningen. Han gaf sig sken att också vilja hjälpa, analyserade hvar sats, Ines skref ner, och kritiserade de uttryck Adolf använde. Denne påstod slutligen att Wikholm förvirrade både honom och fröken Ines, och att det var bättre att uppskjuta till en annan gång, hvad de hade för händer, och i stället helt och hållet egna sig åt sällskapslifvet. Ines påstod, att det kostade på, men hon utvecklade genast en sådan sällsynt energi i att breda ut sina sällskapstalanger, att Harriet kände sig helt trött. Pappa, som händelsevis kommit åt deras håll, slog sig ner hos dem för att höra efter, hvad som var så roligt. Han förargade sig öfver, att han ej fått Märtha med, hon hade som vanligt inte tid. Efter en stund kom han fram med en liten »småsak», han haft med sig från staden åt lilla fröken. Hade hon inte igår sagt, att hon glömt taga någon solfjäder med

sig, och utan vapen borde aldrig ett fruntimmer ge sig ut. Hoppades hon ville hålla till godo med denna. Det var en elegant och dyrbar solfjäder, han höll upp till beskådande, hvitt perlemorskaft och hvita äkta plymer. Ines var alldeles förtjust och mycket tacksam. Adolf ogillade gåfvan och gifvaren, men kanske mest sättet, på hvilket gåfvan emottogs.

Ines använde nämligen sin »förtjusande present» till att gifva en föreställning, som vittnade godt om hennes sceniska talang. Det var, som hon sade, en serie kulturbilder från olika länder, framställda genom de skilda sätt, hvarpå kvinnorna i de respektiva länderna begagna solfjädern. »Kokettera med den», rättade docenten. Ines höjde på axlarne, hon ansåg att »begagna» var det rätta ordet.

Själftva föreställningen gaf däremot docenten obetingadt rätt. Det var det mest raffinerade koketteri denna spanska kärlekshistoria med sina inviter, sin ömhet och alla faser och nyanser, som Ines gaf uttryck åt medels solfjädern och olika sätt att manövrera den. Hon hade lärt det af sin cubanesiska väninna, så det var lika »äkta», som habaneran i morse, sade hon skrattande. Sedan följde ett prof på en fransysk »grande passion»; pappa var alldeles betagen, men Harriet märkte på Adolf, att han ej tyckte om föreställningen. Inom sig gaf han svärfar skulden, men han gillade ej heller, att Ines visade sig så verserad, det var inte riktigt fint eller comme il faut för en ung flicka. Han tyckte heller inte om det sätt, hvarpå den tölpen Wikholm betraktade deras gäst. Han såg ut, som om han vore på variétéen och lät sig tjusas af Bianca eller någon af hennes kamrater.

Ines med sin snabba uppfattning märkte genast sin värds förändrade min och afbröt snart den litet vågade pariser scenen. Grosshandlare Dahl begärde i oskyldig ton upplysningar om, hur svenska flickor bära sig åt för att tjusa. Ines påstod, att det hade hon ingen aning om, men när så alla herrarne protesterade, slog hon bort saken med, att hon aldrig hört, att man fick förråda frimurarehemligheter.

— Herrarne kunna ju föröfrigt fråga Harriet, hur hon bar sig åt.

Harriet blef mörkröd och såg hastigt upp mot Adolf, som genast svarade:

— Harriet har inga koketteriteorier och ingen praktik.

Hon tog i smyg hans hand under bordet och höll den i sin, under det hon hviskade:

— Det är kanske min stora dumhet, du.

Han skakade på hufvudet.

— Ingen man tycker om att se sin hustru kokettera, sade han sakta.

Hon kände liksom en varm glädjeström brusa igenom sitt hjärta. En känsla af triumf!

Ja, så var det, en man gillar visst inte alltid hos sin hustru det, som behagar honom hos andra kvinnor.

Och i och med denna tanke var hon som förvandlad. Hon blef på en gång glad och uppsluppen som under sin »värsta» flicktid, hade en mängd roliga infall, skrattade åt de andras —

Pappa var förtjust, det gjorde ändå godt för Harriet att vara tillsammans med en sådan flicka som fröken Stolz, sade han vid hemkomsten till Märtha. Ett ungt fruntimmer måste ha litet af hin för att slå an, det skulle sannerligen också vara bra för Märtha att

komma tillsammans med annan ungdom, men hon höll sig alltid undan, det var precis som om hon hade något emot Harriets charmanta gäst.

— Det hade hon kanske också, svarade hon tvärt.

XVI.

Några dagar senare kom Ines händelsevis att nämna, att hon på genomresan i Stockholm råkat Frank, som såg eländig ut, hon hade ej talat med honom, men af en gemensam bekant hört, att han varit sjuk därnere i Lysekil. Hade haft ett anfall af den inre åkomma, hvaraf han led, luften hade inte passat honom, så han hade kommit tillbaka tidigare än ämnadt var.

— Jag skall försöka få honom hit ut, sade pappa, här mådde han förträffligt, det är märkvärdigt, att han inte varit uppe hos mig på kontoret.

— Frank ville inte, sade grosshandlaren följande dag, han såg skral och nedstämd ut, jag vet inte, hvad det gick åt honom, jag tror, att han inbillar sig, att vi inte vilja ha honom, därför att han är sjuk. Ni ha kauske sagt honom, att jag inte tycker om sjuka människor, det är er vanliga kvieckhet.

— Ja, men det är ju sant, pappa, sade Märtha.

— Jag bryr mig inte om det, när det är fråga om Frank. Jag är föröfrigt säker på, att han genast

skulle bli frisk härute. Pappa hade en blind tro på Fjellsjöluftens undergörande värkan. Det är bäst, att du skrifver en rad med mig i morgon och säger, att han inte gör något besvär, och att han skall få roligare härute än sist, och att vi ha fröken Ines att bjuda på.

När Märtha gaf fadren brefvet frågade han, om hon också skrifvit riktigt vänligt och talat om, hvad de hade att bjuda på.

Jo, Märtha hade samvetsgrant nämt, att Ines var hos Aspenhjelm.

— Då kommer han nog, jag tyckte jag sade det igår, men jag tror inte han hörde på, har var så distrahit.

— Ser du jag fick ändå ut den här bråkige herrn! De kommo tillsammans upp genom trädgården.

— Har pappa plågat er mycket, frågade Märtha, i det hon räckte honom handen och önskade honom välkommen. Hans utseende skrämde henne, ögonen voro insjunkna, och han hade magrat betydligt, men hon låtsade ej om det.

— Han har bara varit vänlig som ni alla, men jag borde inte ha kommit.

— Hvarför det? Ni tror väl inte så illa om oss, som att vi bara fråga efter våra vänner, när de äro friska.

— Nej, det gör jag inte, det var inte därför, svarade han.

Så kom faster Vendla, som till den grad beskärmade sig öfver Franks förändrade utseende, att han ej visste, hvad han skulle svara.

— Jag är van vid sådana anfall, sade han slutligen, de komma, när jag känner mig som starkast och friskast, som tjuften om natten.

— Utan någon orsak, frågade hon.

— Åhnej, någon orsak har det alltid.

Han vände sig till Märtha och fortsatte med låg röst, så att de andra ej hörde honom:

— Det värsta är inte de kroppsliga plågorna. Men det, att mitt sinne blir förmörkadt och dystert, jag får en lifsleda, som jag inte kan betvinga, en oro, en ångest. Allt, som annars intresserar och upptar mig, förlorar sitt värde, jag blir odräglig att vara tillsammans med, jag tål hvarken mig själf eller andra. Sådan var jag därefter hela tiden. Det återstod ingenting annat än att resa, och det gjorde jag.

— Hvad säga läkarne?

— De säga, hvila er, var lugn, tänk inte på någonting, ta in de här pillerna, följ den här regimen. Jag tackar! Vara lugn och inte tänka på något! Det förstår jag nog skulle vara nyttigt och bra, men det är ogörligt, omöjligt. —

— Förströr det er inte att arbeta?

— Jag kan inte arbeta, när som nu neuralgien borrar och borrar i tinningen. Det enda, som hjälper mig är att gå, gå tills jag nästan stupar af trötthet. Ni må tro, att jag har gått den här gången.

Han bet i hop tänderna och strök med handen öfver ögonen liksom för att jaga bort de tankar, som följt honom under hans rastlösa vandringar. Nu är det emellertid öfver! Men ni får lof att ha tålmod med mig. Inte bry er om, ifall jag är elak och bitter. Inte bry er om, ifall jag säger — — inte fråga efter hvad jag säger. Lofvar ni det?

— Ja, det lofvar jag, men det är nog inte så farligt.

— Jo, det är det. Det var synd om lilla Hilma. Åh, fröken Märtha, fröken Märtha, lifvet är inte så lätt att lefva!

Hon svarade ej. Hon tänkte, att han på så sätt lättare skulle bli herre öfver sin rörelse. Han gick tyst några sekunder bredvid henne och sade så i sin vanliga ton:

— Nå farbror, allt är sig likt härute. Det var snällt att ta mig med.

— Vet ni, hvad som lockade honom, det var det jag sa', så förlofvad karl han är, kunde han inte motstå, när Märtha skref och talade om, att fröken Ines var härute. Inte sant?

— Farbror har rätt, det fins frestelser, man inte kan motstå.

Han föll emellertid ej genast för frestelsen, om Ines utgjorde den, ty han gick ej ner, fast han hörde henne säga, att de kommit för att höra, hur det var med doktor Frank. Först när Adolf hämtade honom för att hälsa på damerna, följde han med.

På Ines förfrågan svarade han, att han var fullkomligt frisk, och att ingen fick låtsas om honom. Det var en öfverenskommen sak. Han var hemma här. Ines hade nämligen tagit sig för att stänga verandadörren, för att det inte skulle dra på sjuklingen. Märtha förargade sig öfver tilltaget. Ines behöfde inte spela värdinna, och Franks irriterade svar glädde henne.

Det var det enda prof på retlighet, som kom till syne den kvällen. Han talade stundtals som vanligt och ryckte dem alla med. Stundtals var han däremot alldeles borta. Hvad som särdeles förvånade pappa, var att Frank tog Ines så lugnt, hon var så särskildt

bedårande i afton och gick igenom så många af deras gemensamma pariserminnen, att det föreföll otroligt, att Frank inte visade sig mer intresserad. Till somliga af hennes: mins ni? svarade han helt oartigt, nej det kommer jag alls inte ihåg eller — sådant där har jag intet minne för —. Det bevisade bäst, att han inte var frisk, och att förlofvade unge män äro mycket mer försiktiga än de gifta. Adolf var otroligt uppmärksam i afton.

Pappa och faster tyckte emellertid snart nog, att Frank var sig fullkomligt lik, men Märtha gjorde det ej. Hon tänkte härvidlag ej på hans kroppsliga sjukdom, om den talade han aldrig, och han förstod för öfrigt så väl att behärska sig, att det endast var på ryckningarne kring mun och öga, hon märkte, att han led, men det glada modet eller öfvermodet var stäckadt, det var som om spänstigheten var bruten inom honom, han började se svårigheter i åtskilliga planers realisering, »lifvet var så kort, och ofta brytes kraften redan innan det bär utför». »Det var icke värdt att tro, att man kunde omskapa världen, man fick göra något, man kanske kunde hoppas få föra till slut», därför intresserade han sig allt mer och mer för skollofsvillan. Hans belgiska vänner skickade honom upplysningar om företaget, och i sina svar till dem använde han ofta Märtha till sin sekreterare för att sätta henne in i förhållandena och göra dem bekanta med hvarandra. Han höll nämligen fortfarande på sin plan, att hon skulle resa ner och se, hur det tog sig ut, helst som hon ej tviflade på, att pappa funderade på saken, fast han ej ville binda sig förr än i egen behaglig tid. De sutto under sina samtal nere på sin förra plats vid sjön, för det mesta ensamma. Harriet fingro de mycket

sällan med, hon hade så mycket att beställa hemma, och allt som oftast förde vinden tonerna från pianot eller de sjungandes röster ner till dem. Ett par gånger hände det, att Ines under sina vandringar i trädgården kom åt deras håll, och hon underlät aldrig vid dessa tillfällen att bedja om ursäkt, »att hon störde».

— Ni stör visst icke, svarade Frank i en ton som efteråt kom Märtha att förebrå honom; att han varit ohöflig.

— Hon är så tillkrånglad, att hon tror, att alla andra också äro det, hon är fin på ytan, men inte fin i hjärtat, sade han häftigt, och så tycker hon om — ja det är detsamma, afbröt han sig.

— Hvad menar ni? frågade Märtha.

— Hon tycker om att se, när något går på tok, och det tycker hon väl, att det gör med mig.

— Nej, så illa tror jag inte om henne. Hur kan ni vara så stygg och inbilla er, att någon skulle vara glad öfver, att ni är sjuk? Det är en riktigt ful tanke.

Han såg hastigt nästan med ett vredgadt uttryck upp emot henne, men svarade ej.

Det var en ny sympati dem emellan, att de ingendera tyckte om Ines.

Så småningom började Frank bli »ung igen», som Märtha skämtsamt kallade det. De dystra och vemodiga tankarne och funderingarne hade nog endast varit en följd af hans sjukdom, skref hon till Esther, nu är han åter »den ungdomskäcke mellan lifvets gamle» och drömmer på nytt sina vackra drömmar, med full förtröstan om att få dem öfverflyttade i verkligheten.

Hon skref visserligen så, och hon sökte öfvertyga sig om, att det verkligen också var så, men inom sig kunde hon ej låta bli att märka, att *något* förändrat sig, och att detta något var förhållandet dem emellan. Han behandlade henne ej mer på samma kamratlika sätt, han visat i början af deras bekantskap och under sin förra vistelse härute, det låg något mer tillbakadraget och försiktigt öfver hans sätt, som om han vore rädd för något, rädd för att säga något, göra något. Hon tänkte på det har yttrat rörande sitt lynnes oberäknelighet, när han ej var fullkomligt frisk, möjligen gjorde hon honom nervös utan att vilja det, utan att veta på hvad sätt, kanske han var rädd att säga henne elaka och bittra saker, som han påstod, att han sagt därnere.

Hon frågade honom härom en dag, då han visat sig särskildt oberäknelig, han svarade ett tvärt »nej», och gick utan att lämna någon vidare förklaring upp på sitt rum, där han stannade hela förmiddagen.

— Vet du, att Frank tänker resa i morgon, sade grosshandlaren, som varit uppe för att se till deras gäst.

— Hvarför det, är han sjuk?

— Han påstår att han inte är det, men att han behöfver ombyte af luft. Han tänker fara utrikes om några dagar.

— Det har han inte sagt ett ord om till mig.

— Ha ni blifvit ovänner?

— Inte som jag vet åtminstone, fast jag tror, han blef stött på mig i förmiddags. Men det faller honom naturligtvis inte in att resa för det.

— Nå gör det då godt igen.

Men det var omöjligt att få reda på, om han verkligen blifvit stött på henne. Det kunde ibland

komma öfver Franks uppträdande och väsen, något ogenomträngligt, något omöjligt, ett noli me tangere, som var så olikt hans vanliga friska öppenhjertighet och tillgänglighet, som väl möjligt. Han hade själf en gång talt för henne, att när han satte upp den kinesiska muren, så kom ingen in på honom, att när han inte ville, så ville han inte, och då var det inte värdt att försöka. Det var en god sak i hans förhållande till arbetarne, att han förstod att sätta sig i respekt.

Märtha hade aldrig sett honom sådan, han var tyst, men långt ifrån ovänlig, så det var omöjligt för henne att fråga, om han blifvit ond öfver hvad hon sagt på morgonen. Sjuk var han heller inte, det sade han genast och sedan berättade han i så och så många ord, att han tänkte resa ner till Spanien, samla material där nerifrån för sin bok och slå sig i ro ett par månader, kanske längre. Han sade det med den naturligaste ton i världen, men på samma gång på ett sätt, som tvärt afklippte hvarje möjlig fråga om huru och hvarför. Det var också något inom henne själf, en viss blyg försagdhet, en känsla af att stå på osäker mark, som hindrade henne att forska efter hans motiver.

Hon svarade honom, som om hon också ansåg det helt naturligt, och när hon föjde honom på hans afskedsvisit till Aspenhjelm, trodde de alla, att hon länge varit invigd i hans planer, fast hon efter vanligheten ej meddelat sig med någon. Harriet förbrådde henne hviskande, att hon nu började ha hemligheter, till och med för henne.

Endast Ines lät undfalla sig ett yttrande, om att re-

san kommit så hastigt på, och att man aldrig kunde vara riktigt säker på, hvar man egentligen hade sin gode vän, doktorn.

Frank egnade sig under aftonens lopp nästan utslutande åt sin värd, men för brädspel kände han sig ej upplagd.

— Tack för denna vackra sommar, sade han, då han på morgonen bjöd Märtha farväl. Han dröjde ett ögonblick, innan han fortsatte: Jag hoppas komma hem frisk till kropp och själ. Önska mig lycka på resan.

— Af allt hjärta, och välkommen hem snart. Ni blir nog inte länge borta. Ni tänker ju hålla bröllop på nyåret.

— Får jag skrifva till er, om jag ser något som kan intressera er, jag tycker om att meddela mig med dem, jag håller af och som jag vet ha samma intressen som jag. Eller kanske att ni hellre vill, att jag skrifver till fröken Wendel.

— Det är kanske bäst.

Hennes klara, lugna blick mötte hans. Det var som om han velat tillägga något, men han häjdade sig, under det han fortfarande liksom omedvetet höll hennes hand i sin.

— Hälsa upp till Harriet, hon står i sitt fönster.

— Så vänligt af henne att stiga upp för min skull, sade han i det han lyfte hatten och vinkade med handen mot fönstret, där Harriet, iklädd sin ljusblå morgonrock, nickade åt honom.

— Tacka henne från mig, jag tar med mig ett vackert minne af er båda.

Hon såg, hur rörd han var, då han följde hennes far öfver landgången.

Hon gjorde våld på sig för att ej brista i gråt, hon visste ej hvarför detta afsked grep henne.

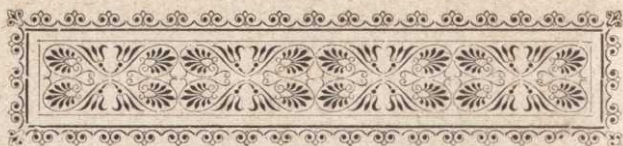
— Ni ha snart höst häruppe, var det sista, hon hörde honom säga.

Ja, sommaren var slut. Träden började skifta i alla nyanser, från ljusgult till djupaste rödt. Vid kanten af vägen, som ledde genom trädgården från sjön, lågo en mängd vissna löf. Hon följde denna kant och trampade på löfven, som knastrade och brötos under hennes fötter, hennes klädning sopade dem med sig.

Ja, det var slut med den här sommaren, nu gällde det att ta i tu med friska tag och göra litet nytta under vintern. Hon var ju så lycklig, som hade intressen och värksamhet, som visste, att hennes näraste höllo af henne —

Det var, som ville hon öfvertyga någon, som påstod motsatsen, att hon *var* lycklig, — därför att hon hade så många orsaker att vara det. Hon visste ej, hvad som kom åt henne, hvarför hon icke kunde låta bli att gråta. Hösten för med sig så underliga tankar.

XVII.

Harriet hade alltsedan hemkomsten från Fjellsjö känt sig illamående och opasslig, hon hade blifvit allt omöjligare om morgnarne, och ofta låg hon till långt fram på förmiddagarne. Doktorn trodde först, att det var någon nervös åkomma, pappa började redan bli orolig att Harriet skulle bli »som mamma», och det var först idag, den 19 November, som doktor Claesson gifvit sjukdomen ett annat namn, som fylde Harriets hela varelse med den djupaste känsla af lycka och bäfvan. Hon hade bedt doktorn att ingenting låtsas om för Adolf, som ej varit hemma under konsultationen. Hon ville säga det själf. Nu, när hon visste, hvad det var, kände hon sig ej så eländig, dessutom var hon alltid kryare fram på dagen.

Redan för en vecka sedan hade hon kommit öfverens med Ines om att denna dag bevista en föreläsning, som en af den nordiska litteraturens stormän skulle hålla. Adolf ville ej gå med, han talte inte den där herrn, han hade afrådt dem att gå, han var rädd för att de skulle få höra allt för många materialistiska cruditeter. Det var

Ines, som proponerat följa, i annat fall hade Harriet hellre velat gå med Esther och Märtha, som naturligtvis också skulle dit — och nu stod hon redan en kvarts timme färdigklädd och väntade på Ines, som skulle komma och hämta henne.

— Hvad Ines dröjer!

Adolf föreslog, att Harriet skulle afstå från föreläsningen, då det såg ut, som om hon intet sällskap fick.

— Jo, hon kommer nog, men säg henne, att jag inte vågar vänta längre, jag har bara en kvart på mig, jag skall försöka hålla plats till henne. Och du kommer ju och hämtar mig, och så följa vi Ines hem och gå sedan ensamma ner åt Skeppsholmen, det blir nog lika vackert väder som igår.

Hon hade smugit sig tätt intill honom och såg upp på honom med en blick, som kom Adolf att utbrista

— Du ser så besynnerlig ut, du är väl inte sjuk?

— Nej, jag är alldeles bra nu. Du går ju med mig, inte sant?

Hennes hjärta klappade vid blotta tanken, att det var då, under promenaden, hon skulle säga honom det.

I början vände Harriet på hufvudet hvar gång dörren till föreläsningssalen öppnades, men ingen Ines kom, och så småningom glömde hon henne för föredraget, som var ytterst intressant och medryckande. När föreläsaren slutat och hälsats med lifliga applåder, hade Harriet bara en känsla: ack om Adolf varit med. Han måste ovilkorligen ha tyckt om det här. Det var intet stötande, ingen hätskhet och bitterhet mot olika tänkande, endast fast och originell, personlig uppfattning. Ack, om han varit med, suttit bredvid

henne, så att de kunnat nicka åt hvarandra, när det var något de särskildt tyckte om. Sedan kunde de ha resonnerat öfver hvad de hört. Det var allt bra hårdt att alltid behöfva vara ensam om det, som mest intresserade en. Och så var det med honom också, på konserterna njöt han, och då var det hon, som var borta. Månne Adolf saknade henne då, som hon honom nu? Det var synd, att de skulle ha så olika intressen, men snart skulle de få ett stort, det största, gemensamt, då skulle allt bli bra, de skulle bli fullkomligt, odeladt lyckliga. Och så försvann allt, föreläsning, omgifning för leende framtidsdrömmar och förhoppningar.

Snart skulle han få veta det. Hon tänkte öfver, hur hon skulle börja. Först skulle hon tala om föreläsningen och framför allt inte glömma att relatera det, föreläsaren sagt i ett ämne, som intresserade Adolf och där han varit af snarlik åsikt med denne. Hon lärde sig ordalagen utantill för att kunna säga: ser du Adolf, det hade du gärna kunnat höra på. Och sedan skulle hon tala om — det andra.

Hon såg ej till honom vid utgången från föreläsningssalen, utan följde med Esther och Märtha ett stycke på väg. Mätte nu Adolf vara hemma, så att de kunde gå ut tillsammans. Jo, det lyste i hans rum. Harriet skyndade uppför trapporna. Skulle de gå ut och gå, var det minsann ingen tid att försumma. När hon öppnade dörren, hörde hon ljudet af röster från Adolfs rum.

— Har baron främmande? frågade hon litet misslynt.

— Hennes Nåd och fröken Stolz äro därinne.

— Jaså.

Harriet gick in genom salongen. Där var det mörkt, men Adolfs rum var upplyst, och genom dörren, som stod öppen, såg hon svärmor i soffan med sin stiekning, Ines och Adolf framför bokskåpet. De tycktes leta efter en bok. Adolf hade stigit upp på lilla bokskåpstrappan och famlade uppe på öfversta hyllan. Ines stod nedanför och höll i trappan med ena handen, under det hon sträckte ut den andra efter boken. Det var ingenting att anmärka härvidlag, tvärtom, det såg så naturligt, så hemtrefligt ut, de hade det så fullkomligt bra, angenämt och behagligt utan henne, att Harriet ett ögonblick tänkte: det är, som om jag alls inte hörde till, och sedan litet bitrare: bara jag inte stör.

Nu vände svärmor på hufvudet.

— Se där ha vi lilla Harriet, välkommen hem!

— Tack, när kom tant?

— För en stund sedan, jag mötte Ines i tamburen, och så ville Adolf, att vi skulle gå in och vänta på dig.

— Nå, se här är den ändtligen. Adolf slog med sin näsduk dammet af boken.

— Hör Harriet, du dansar bra mycket om med böckerna, nu ha vi letat en kvart efter Härmännen; du är allt en liten slarfva.

— Hvarför kom du inte Ines?

— Jag hade alldeles missförstått, jag trodde inte föreläsningen skulle börja så tidigt.

— Åh fröken gick nog inte miste om så mycket, floskler och fraser ge inte någon behållning.

Harriet vände bort hufvudet: floskler, nåja, så var det ju alltid.

— Var det intressant? frågade Ines i en ton, som om svaret ej särskildt intresserade henne.

— Ja, svarade Harriet tvärt; det var allt hon yttrade om föreläsningen.

— Mamma och fröken Stolz stanna kvar till te, Harriet, sade Adolf i påminnande ton, då Harriet slog sig ner med sitt »arbete», några broderade remsor, som aldrig visade tecken till att bli färdiga.

— Jaså, ja då skall jag säga till. Hon visste, att hon egentligen ej hade någon orsak att vara förargad, de kunde ju icke veta, att de skulle komma så olägligt, och hon kunde inte undra på Adolf, som bedt dem kvar. Men att se dem, svärmor och Ines, installerade så lugnt och trefligt, som vore det den likgiltigaste sak i världen, om hon vore hemma eller borta — de hade inte saknat henne ett ögonblick — och så Adolf, som mötte henne med en sottis öfver, att hon slarfvat med böckerna.

När hon kom in igen, märkte hon, att de suttit och väntat på henne. Adolf skulle läsa högt. Han drog hennes stol intill sin och sade:

— Sätt dig Harriet, jag har lofvat att läsa Här-männen för fröken Stolz, hon har märkvärdigt nog aldrig läst eller sett den. Det är det enda *jag* tycker om af allt, hvad Ibsen skrivit.

— Jag riktigt skäms att erkänna en sådan förfärlig lucka i min uppfostran, inföll Ines skrattande.

— Nå Harriet här skall du få se, hvad du fått, om du varit hemma, nu fick jag det i stället, hvad säger du om sådana rosor?

— Ja, Ines delade ut sina födelsedagsrosor mellan mig och Adolf, sade svärmor, i det hon

tog upp och luktade på några vackra terosor, som lågo framför henne på bordet.

— Jag får väl låta nåd gå för rätt och ge Harriet en af mina, utbrast Adolf, i det han lossade den ena af de gula rosorna, han burit i knapphålet.

— Nej, gör det inte, behåll den! och Harriet sköt undan blomman. Börja nu, hvad vänta vi på?

Adolf läste uttrycksfullt, långsamt och tydligt. Efter hvar akt blef det en liflig diskussion om, hvad de hört. Ines yttrade sina omdömen klart och bestämdt. Hon tyckte om Hjärdis, hon förstod henne. Det kunde Harriet inte fatta, en kvinna, som ville locka en annans man till sig! Också Adolf tog Hjärdis parti. Harriet fick besinna hvilka olika tider och seder och hur grymt, hon blifvit förfördelad.

Svärmor höll med Harriet, men kom med sådana konventionella anmärkningar och omdömen, att Harriet teg och lät de andra resonnera. Hon tyckte själf, att hon liksom inte var riktigt ärlig i hvad hon yttrade, det låg något rent personligt under, något hon ville ha sagdt, som om hon talade Dagnys sak inför Sigurd och Hjärdis. Hur personligt hennes omdöme var, fattade hon först, när hon tänkte på, att det var, Adolf och Ines, som förde den friare åskådningens talan, och hon, som gjorde motsatsen, och hon väntade bara på, att Adolf, som alltid var påpasslig, skulle komma med beskyllningen, att hon disputerade bara för nöjet att säga emot, och det ville hon helst slippa.

Således teg hon och satt och turrade på den gula rosen framför sig, tills det kom öfver henne ett häftigt begär att få ner den på golfvet och trampa på

den. Hon lade sakta upp armbågen på bordet och sköt blomman ett litet stycke mot kanten. Så tittade hon sig i smyg omkring för att se, om någon märkte, hvad hon tog sig för. Nej, de voro så upptagna af läsningen. Hon knuffade blomman litet längre ut, sydde så några styng på sitt broderi, och när hon lade ner det liksom för att bättre höra på, knuffade hon till rosen, så att den föll på golvet. Adolf såg i detsamma på henne, hon blef mörkröd, men försökte se obesvärad ut. Så böjde hon sig ner, som om hon tappat något, där låg rosen alldeles framför henne. Hon satte sin fot på blomman och trampade på den, så att den krossades. Nu följde hon åter med läsningen med odeladt intresse. När Adolf slutat och såg upp, märkte han, att Harriet hade tårar i ögonen, fast hon vände sig bort för att dölja dem. Ines satt och bläddrade i boken, då Harriet sakta smög sig ut. Adolf följde efter henne in i sängkammaren, där satt hon på sängkanten med händerna för ansiktet och gret bittert.

— Hvad är det med dig? Är du sjuk, efter du är vid ett sådant infamt lynne, frågade Adolf i missnöjd ton. Det var en liten vänlig manöver, du gjorde med fröken Ines' blomman, det var väl, att ingen annan än jag observerade det. Det är mig alldeles omöjligt att förstå dig!

— Oh, säg inte det, det är ju det, som är så förfärligt, det var det, som grep mig så, när du läste nyss.

— Hvilket?

— Slutet i Härmännen.

— Att Hjördis dödar Sigurd?

— Nej. Det, som kommer sedan, när Sigurds hustru och Hjördis' man stå vid den dödes lik.

— Hvad menar du?

— Dagny säger: hvad hon hatat honom, och Gunnar svarar: hvad hon älskat mig — och så ha de båda dött, därför att de älskat hvarandra.

— Nå?

— Är det inte gräsligt sorgligt, att de båda, som stått de döda närmast i lifvet känna dem så litet, förstå dem så litet. Man och hustru, hustru och man, som aldrig förstått hvarandra, aldrig. Det är det sorgligaste Ibsen någonsin skrivit.

Harriet hade fattat om Adolfs hand och lutat sin kind emot den.

— Och om jag skulle dö, Adolf!

— Hvad är det nu för idéer! Hvarför skall du alltid inbilla dig något? Jag försäkrar dig, att du inte är farligt sjuk.

— Nej, men det är ju så många kvinnor, som dö, när de få sina små, och det vore kanske det bästa för dig. Jag plågar dig, och kan inte göra dig lycklig.

Det var *så* hon talade om det, i en bitter ton som ett slags försvar, därför att han var missnöjd med henne. Talade om det så och nu, med Ines och svärmor sittande därute. Det mest olämpliga tillfälle, hon kunde ha valt. Klumpigt och ogrannlaga, därför att hon inte förstod att behärska sig. Hon förstörde också denna, den vackraste, högtidligaste stund i deras samlif.

Men Adolf tycktes ej ha uppfattat det så, åtminstone ej för ögonblicket. Så hade hon aldrig sett honom, aldrig drömt om, att han kunde vara, han mumlade hastiga, ömma, kärleksfulla ord, han kysste hen-

nes mun och ögon. Om de nu blott fått vara ensamma, fått tala ut. Nej, var det värdt att tänka, svärmors steg hördes i salongen, och hon sade i sin vanliga, litet pipiga ton:

— Harriet blef väl inte sjuk eller hvad var det?

— Säg för all del ingenting, hann Harriet hviska, innan Adolf mötte sin mamma i dörren.

För Märtha talade Harriet däremot genast om den stora nyheten. Hon hade kommit till henne en skymningsstund, orolig öfver, att hon ej varit hemma på så länge och ängslig öfver hennes förändrade utseende. De sutto i mörkret, Harriet ville ha det så, och talade länge och allvarligt med hvarandra, ej heller de hade någonsin varit hvarandra så nära. Märtha hade tårar i ögonen, då hon bekände, att hon ibland fruktat, att en dylik underrättelse skulle göra henne afundsjuk på systemen, men att hon var lycklig att känna, att den odeladt gjorde henne glädje, först och främst för Harriets skull, ett äktenskap utan barn vore i hennes tycke förfeladt, men äfven för hennes egen. Harriets barn skulle nog hålla af och vara snäll mot gamla moster. Harriet hade lagt sitt hufvud mot systemens skuldra och höll hennes hand i sin, samt undrade om detta varma, skälfvande tonfall någonsin förut funnits i Märthas röst eller om det kommit, därför att hon talade om en liten ofödd varelse, som hon visste, att hon skulle hålla kär. Märtha hade alltid varit så barnkär. Och hur underbart väl hon kunde sätta sig in i alla Harriets tankar och känslor, det var som om hon »läste af» dem ur hennes själ, gjorde dem medvetna för henne, förklarade dem. Märtha hade tänkt så mycket och så djupt öfver detta ämne, och allt det

hon tänkt djupt öfver, kunde hon uttrycka så klart. Hur olikt henne själf, som kände varmt och häftigt, men som aldrig kunde analysera, hvarken sina egna eller andras känslor, endast ryckas med.

Men en sak var det, som Märtha ej förstod, ej anade, därför att Harriet fullt och fast beslutat sig för, att ingen skulle få ana den, och det var hennes egen, vissa öfvertygelse, att hon ej skulle öfverlefva barnets födelse. Hon försökte nedtysta, kväfva denna känsla, men det var omöjligt. Sofvande och vakande förföljde den henne, och en dag talade hon med Adolf därom fast hon inom sig beslutat att ej göra det. Han blef så häpen och förskräckt, att han ej kom sig för med några tröstegreder, han drog henne blott till sig. Hon kastade armarne om hans hals och snyftade som om hjärtat ville brista. Hon hade varit så stygg, så besvärlig denna korta tid, att han inte engång kunde minnas henne med kärlek och sakna henne!

Adolf skrämdes af Harriets häftighet och var värkligen så tafatt, när det gällde scener, att han inte kom sig för att säga något. Men så snart Harriet lugnat sig, gick han direkt upp till sin mor för att tala med henne.

— Intet under att Harriet varit så retlig den senaste tiden, var det första svärmor fick sagdt, ej af elakhet, men som ett konstaterande af faktum.

Så talade han om det samtal, han nyss haft med Harriet. Betydde det, att ej allt var, som det borde vara, — att det skulle gå illa? Mamma tröstade honom med, att det var något, som »hörde till», hvem hade inte trott, att man skulle dö, friherrinnan hade trott det alla gångerna, och Harriet med sin nervösa natur skulle

nog komma på den ena idéen värre än den andra. Det skulle man inte fästa sig vid, bara söka att slå bort och inte inlåta sig på. Adolf skulle be Ines ofta komma och hälsa på Harriet och förströ henne, det fans ingen, som var så angenäm att ha omkring sig, så lifvande, Märtha passade inte, hon var så tråkig, och med »flickorna» trufdes Harriet besynnerligt nog icke.

Adolf gick lugnad från modren. Hon förstod så väl allting, hon var så ovanligt klok och förständig. Ja, det borde han själf begripit, att han ej skulle taga de där dödsfantasierna så tragiskt, han kände ju Harriet, men i det här fallet . . . . Nåja, när han nu visste, att de ingenting hade att betyda, skulle han nog skämta bort det, han hade ytterligare skrämt Harriet genom att gå in på det, det skulle inte hända honom vidare. Ja, mamma hade rätt, han skulle be Ines oftare hälsa på dem, den sista tiden hade hon ej varit hemma så mycket som förr. Harriet hade väl varit ovänlig mot henne, hon hade i det hela taget varit vid mycket ojämnt lynne, nå, nu när man visste, att det hade orsak, och en sådan orsak, var det ju ingenting att fästa sig vid.

Själf var Adolf stolt och lycklig öfver den väntade händelsen, och tanken på »barnet» följde honom öfverallt. Naturligtvis önskade han, att det skulle vara öfverståndet, men särskildt orolig var han ej, »det var ju en naturlig sak och gick ju lyckligt i de allra flesta fall».

När Harriet nästa gång rörde på dödstankarnes sträng, var Adolf som förändrad, han ville alls inte höra på, skämtade med henne, retade henne. Hon kände sig djupt sårad, det var lätt för honom att slå

bort alla ängslande tankar; om han riktigt älskat henne, hade han nog tagit det annorlurda, förstått henne bättre. — Nå, hon kunde väl tiga och dölja de känslorna, som så många andra. Adolf trodde, att Harriets grubbel upphört, då hon ej mer talade därom och tackade mamma än en gång, det »hade fullkomligt hjälpt». Han visste ej, att det icke hjälpt, utan att vid allt Harriet företog sig i hemmet, tänkte hon: »undrar hur det blir, när jag är död, om det blir brytning med pappa, om svärmor flyttar hit eller om — om — och detta var det värsta, om Adolf gifter om sig». Om han skulle göra det, — och hvarför skulle han inte — de flesta män göra det ju — så visste hon, hvem hennes efterträderska skulle bli. Ines naturligtvis, hon var ju allt, som Harriet inte var och aldrig kunde bli, hon hade ju själf insett, nästan från första ögonblicket, hvilken passande hustru Ines skulle varit för honom. Det var hårdt att tänka på, att med sin kännedom om dem alla nästan se, nästan höra, hur det skulle gå till, hur det skulle bli. Svärmor skulle bli mycket glad, naturligtvis, hon var så intagen i Ines. Henne hade hon aldrig riktigt varit fästad vid, det förstod hon nog oaktadt alla hennes »Harriet lilla» och »mitt kära barn». Och nu var Ines så ofta hos dem, det var som om Adolf ingen riktig trefnad hade i hemmet utan henne. Än hette det: skall jag be fröken Ines komma till dig i dag, det är så länge sedan, hon var här? Än: tycker du inte, jag skulle fråga din väninna, om hon inte vill åka ut litet med oss och sedan stanna kvar hos dig, så att du har litet treffigt. Och Harriet svarade alltid: jo bevars, det skulle han

visst göra, om han hade lust. Hon försökte dölja sin svartsjuka, och hon hoppades, att hvarken Adolf eller Ines hade en aning därom, såvida hon ej förrådt sig härom aftonen, då hon och Ines suttit och pratat framför kaminen, och Ines talat om en halft sentimental, halft passionerad liten kärleksepisod, hon upplefvat i Paris och slutat med: och så började han snyfta, åh vet du, det är förfärligt att se en man så förtviflad, att han gråter.

Då hade Harriet frågat, hon visste ej hvarför, men det var henne omöjligt att häjda utropet:

— Ines, har du sett min man gråta!

— Din man, är du tokig, hvarför skulle han gråta för mig, nej det har jag värkligen inte sett, han hör bestämdt inte till dem, som ha lätt att fälla tårar. Det har kanske inte engång du sett.

— Nej, ljöd det sakta.

Ines förde genast samtalet på något annat, hon visste ju mycket väl, hur det var fatt med Harriet, och var rädd, att hon skulle bli upprörd. Ines hade reda på, att man fick vara mycket försiktig under slika omständigheter, och hon ville visst inte ställa till någon tråkighet. Dessutom *hade* hon aldrig sett baron Aspenhjelm gråta. — Gråta! En sådan idé!

Hon hade en nyhet att tala om för Harriet, men hon skulle spara den tills Märtha kom, efter som Harriet väntade henne. Märtha dröjde ej länge. Det plågade denna, att hon numera nästan aldrig kunde komma till systemn utan att finna Ines där. Märtha var ingen sällskapsmänniska, och när hon ej kände sympati för någon, blef hon sluten, tyst och omöjlig. Ines däremot var alltid förekommande och älskvärd, i dag

kanske mer än vanligt, hvilket hade till följd, att Märtha snart reste sig för att gå.

— Apropos, ha ni nyligen hört något från doktor Frank? frågade Ines i detsamma Märtha reste sig upp.

— Nej.

— Ja, då kan jag tala om en nyhet, hans förlofning är uppslagen.

— Det är inte sant, kom det häftigt från Märtha, under det Harriet nästan samtidigt utropade:

— Är det möjligt? Vet du hvarför?

— Det är ju inte lätt att precis veta, det lär redan ha varit tämligen kyligt dem emellan, när han var nere och hälsade på i somras, han hade varit så besynnerlig, hörde jag, han lär nästan alls icke ha skrivit under sin resa, och det har väl fröken Hilma misstyckt och skickat tillbaka ringen, eller om det är han, som gjort det, sådant vet man ju aldrig, säkert är, att det är gjordt. Ja var det inte nu en nyhet, fast inte trodde jag, att jag skulle få berätta er den. Hvad säger Märtha?

Ines såg hastigt på henne. Hon hade blifvit mycket blek, det var intet tvifvel att underrättelsen varit en fullkomlig öfverraskning, äfven för henne. Hon lika litet som systemen, förstod sig på att spela komedi.

— Det gör mig ondt, jag trodde han var så fästad vid henne, sade hon.

— Har du värkligen trott det? Det bevisar, att du ingen människokänedom har, svarade Ines genast. Det såg jag med ett halft öga, att han inte var. Och ändå såg jag aldrig *dem* tillsammans.

Det låg en så afsiktlig betoning på ordet *dem*,

att det föreföll Märtha, som om hon fått ett slag i ansiktet.

Hon gick fram till systemen.

— Jag måste gå nu, Harriet, klockan är mycket, jag kan verkligen inte stanna längre, jag hör Adolf komma.

Hon trodde, att hon skulle undgå honom, men de möttes i trappan.

— Har du hört att Franks förlofning är bruten? frågade han i förbigående.

— Ja.

— Det var väl därför han var så besynnerlig, innan han reste, han funderade väl att slå upp redan då.

— Ja, jag vet icke.

Hon visste verkligen icke, det hade aldrig fallit henne in, att han tänkte på något sådant. De hade under sina resonnemang ofta talat om skilsmässa i äktenskapet, och Frank hade alltid sagt, att hellre än att lefva ett lif af falskhet och hyckleri tillsammans, borde äkta makar, när de funno sig olyckliga med hvarandra, skiljas åt. Hon kunde här af förstå, att han så mycket snarare skulle tänka så, när det gällde att bryta en förlofning. Men hon hade ej anat, att han skulle göra det. Hvad han ändå var oberäkneligt förbehållsam med all sin öppenhet, så många motsägelser — så obegripelig. Det pinade henne nu, att hon talat så öppet och förtroligt med honom, delgifvit honom så mycket af sina intima känslor och tankar, hon hade genast kommit på en annan fot med honom än med andra unge män af sina bekanta, ej allenast därför, att han var olik alla andra med sina stora kunskaper och sina stora vyer, utan därför, att han genast från början tagit sig

an henne och behandlat henne som en kamrat och vän. Och hon hade med förtjusning låtit det ske, därför att hon visste honom vara bunden och trodde, att hon skulle kunna visa, att en ung man och en ung kvinna kunna vara vänner och ingenting annat. —

Det var som om han svikit henne, tagit hennes förtroende under falska förutsättningar, narrat henne. Hon kände sig sårad i sin förbehållsamma stolthet, skakad i sin säkra tillförsikt att kunna ordna sitt lif, som hon ville det, som hon ansåg bäst, säkrast, lugnast, som hon föresatt sig, att det *skulle* ordnas. Hon tänkte på det Esther en gång sagt henne: »var inte så säker, Märtha lilla, min erfarenhet är, att man nästan alltid blir straffad i sin käraste synd, eller om du hellre vill, i sin ömtåligaste svaghet; lifvet låter inte forma sig efter vårt beläte, vi måste forma oss efter dess, det blir alltid annorlunda, än man tänkt sig, bättre eller sämre, lyckligare eller olyckligare, det vet jag inte, men alltid annorlunda.»

Hon hade haft rätt. Denna afton kände hon det så. Att Frank brutit sin förlofning, behöfde ju ej ändra något för henne, men i djupet af sin själ kände hon, att så skulle ske, att detta var början. — De Aspenhjelmska damerna visade sig ha ofantligt väl reda på, hvarför Frank slagit upp, och hvar gång, de råkade Märtha, uppvaktade de henne med utläggningar, om hvad Eleonore »hört från Göteborg», hvad friherinnan »aldeles säkert visste» och hvad »folket sa'». Men de funno Märtha lika otillgänglig som vanligt, *det* borde väl åtminstone intressera henne, men det gjorde det inte.

Till Esther hade Märtha endast sagt: har du haft bref från Frank? Hon svarade jakande, men erbjöd sig ej att visa Märtha brefvet, och Märtha kunde ej förmå sig att bedja henne få se det.

XVIII.

I Februari, två månader senare, kom ett bref från Frank till Märtha.

Pappa lade det i hennes hand, han hade på frimärkena sett, hvarifrån det kom, och sade på sitt vanliga, naturliga sätt:

— Nå, låt höra, hvad han skrifver, och när han tänker sig hem? Hon bröt brefvet och försökte läsa det, men bokstäfverna dansade för hennes ögon, så mycket märkte hon emellertid på de första raderna, att det intet bref var att läsa upp högt — hon såg, hvad det handlade om. Hennes ögon foro igenom sidorna för att få någon hållpunkt, något som hon kunde berätta för pappa, men hon fann ingen. Han stod fortfarande och väntade, det bevisade, hur mycket han verkligen var intresserad af Frank.

— Han ber hälsa pappa så mycket, sade hon slutligen, i det hon lade ihop brefvet och stoppade det på sig.

Pappa gjorde en mycket karaktäristisk grimas, under det han svarade:

— Tack skall du ha!

— Såå — såå!

Men han brydde ej Märtha, som han skulle gjort med Harriet, det var inte något nöje, hon lät inte reta sig, och dessutom — Märtha var inte som andra unga flickor — hon lät ingen komma sig för när.

Hon bar brevet på sig hela dagen, hon vågade ej läsa det. I sina nedstämda stunder brukade hon skylla sig själf för feighet — hon hade aldrig känt sig så feig som i dag. Det var som om hon velat ropa till honom: säg det inte -- säg det inte. — Då kan det aldrig bli som förr, vårt glada, lyckliga kamratskap måste försvinna, — det du säger kommer alltid att stå emellan oss. Jag kan inte. — Det är omöjligt. — Och ändå — ändå —

Nu låg brevet öppet i hennes knä.

Han hade en svårläst stil, men hon hade så ofta dechiffrerat den med honom, att hon läste den utan svårighet.

Det fanns ingen öfverskrift, endast den lilla Medelhafsstadens namn, dato och några tankstreck, — det såg snarare ut som en dagbok än ett bref:

»Jag hade beslutat mig för att ingenting säga om det, som rörde sig inom mig, som fyllde alla mina tankar, och jag lyckades hålla min föresats. Jag ville ingenting säga förr än jag brutit de band, som fäste mig, och jag ville ej bryta dem, förr än jag var säker på, att det, som kommit in i mitt lif, ej kunde förjagas eller kvävas. Jag är nu säker därpå. Utan denna absoluta visshet ville jag ej förorsaka det lidande,

som jag visste skulle bli följden af mitt handlings-
 sätt, men å andra sidan kunde jag ej bygga mitt lif
 på en lögn. Vi hafva alltför ofta talat om äktenska-
 pet för att jag ej skulle veta edra tankar. Jag vet,
 att ni ej är mycket sangvinisk rörande den lycka
 äktenskapet medför, men jag vet, att ni anser alla *de*
 förbund i förväg dömda, där ej de båda kontrahen-
 terna hafva gemensamma sträfvanden, gemensamma
 intressen, gemensam syn på lifvet. Med tillförsikt kan
 jag säga: vi hafva det — och denna innerliga, djupa
 sympati, som gör, att man känner sig väl med somliga
 människor, att man förstår dem, utan att de yttrat
 ett ord, och när de tala märker, att man talar samma
 språk — den finnes mellan oss, det är på den jag
 bygger mitt hopp. Jag skulle ej från första stund i
 er närhet känt: »här är mig godt att vara», om ni ej
 känt något liknande. Ni känner det, jag är viss
 därpå, känner ni ej något annat, något mer, som kan
 ge er mod att lägga er hand i min och säga: *jag vill*
våga. Ty jag vet, att ni anser det för ett vågspel.
 Jag kan ej försäkra er, att det helt skall lyckas,
 hvad lyckas väl helt i världen, jag vågar ej ens lofva,
 att det ej skall bereda er lidande, — ni har sagt
 mig, att ni är rädd för att lida, jag kan blott säga:
 försök, håller ni af mig, som jag af er, så vet jag, att
 ni skall finna stunder, dagar, månader, kanske år, af
 en sådan lycka, att de skola gifva er kraft och mod
 att bära lidandet, när det kommer. Och älskar ni
 mig som jag er, då öfverväger ni ej insatsen och vin-
 sten, är ej ett dylikt öfverslag också en sorts beräk-
 ning, som ni så mycket afskyr? — då inser ni, att

när det oemotståndliga kommit in i vårt lif, gripit oss, — ryckas vi med —

Och ni känner innerst inne; det må leda till glädje eller sorg, till lust eller nöd, till lif eller död, jag *kan inte annat*, därför att jag älskar dig!

— Det är en sydländsk natt, under hvilken jag skrifver detta. De blommande mandelträden lysa med sina hvita klasar i månskenet ända ner till stranden mot hvilka Medelhafvets böljor slå. Det är en natt af obeskriflig tjusning och stämning. Luften är uppfylld af ljufva dofter och vårfäktar. — Jag skulle vilja öfverföra denna stämning, dessa fäktar till nor- den och få dem att smälta isbandet kring ett hjärta, som under sin kalla och lugna yta, slår så varmt för ångest och lidanden. Du låter ju ingen, som behöfver dig, gå ohörd från din dörr, jag försäkrar dig, att jag lider af ångest och tvifvel, hör du hur jag klappar på din dörr och hviskar: — jag behöfver dig, gör mig lycklig, och må vi tillsammans söka realisera något litet af alla de vackra drömmar, vi tillsammans drömt.

Jag älskar dig!»

Hon lät brevet sjunka i sitt knä. Den stämning, han frammanat, insvepte och bemäktigade sig, henne. Det var som om alla andra tankar och känslor liksom sopades bort ur hjärna och hjärta för att lämna plats åt hans tankar, — hans känslor. — Hon kände det, som om han hypnotiserade henne från fjärran. Hade hon varit en impulsiv natur som systemen, hade hon utan tvifvel ögonblickligen satt sig ner och svarat honom, så som han önskade. I stället sökte

hon strida mot denna stämning, hon *vilde* ej låta hypnotisera sig.

Hon misstrodde detta känslorus, därför att hon aldrig förut känt något liknande. Hon försökte resonera med sig, att det gällde hela lifvet, ett helt lifs lycka eller olycka, och i och med denna tanke kom det öfver henne en känsla af, att hon ej fick öfverila sig, att hon måste öfverväga för att ej, som så många andra, göra något, hon sedan skulle ångra. Således skulle hon ej *nu* besvara hans bref, utan vänta några dagar. Hon lade brefvet på bordet bredvid sig, men medvetandet, att det lag där, gjorde att hon ej kunde sofva. Hon tände ljuset flera gånger under nattens lopp och släckte det åter, sedan hon läst stycken af brefvet. Hon var feberhet af att kasta sig af och an i bädden under sina funderingar och tankar. Hon försökte att ej analysera sina känslor, men hon kunde ej låta bli att göra det och att inom sig erkänna, att detta var en frestelse, den första, den enda, hon haft i sitt lif, och känslan häraf irriterade henne. Således hade hennes motvilja mot äktenskapet endast bestått däri, att hennes öfriga friare icke behagat henne, så snart »den rätte» kom, skulle hon göra som alla andra fåvitska jungfrur — falla i hans armar. Hon hade varit så säker på, att det hon känt varit en orubblig öfvertygelse om den ogifta kvinnans lyckligare ställning, en föresats, som skulle räcka lifvet ut, och så var det ingenting annat än det helt triviala, att hon gifvit afslag åt ett par män, som hon på inga vilkor velat gifta sig med. Esthers förutsägelse, att hennes tid »också skulle komma», hade således slagit in. Hon skulle ej säga något, men Märtha tyckte sig i tan-

karne se det fina leendet krusa hennes läppar och bakom detta leende läsa: »jag visste det». Hon brydde sig ej om, hvad den Aspenhjemska kretsen och dess gelikar skulle tänka och tycka, men hon rodnade häftigt vid tanken på, hvad Franks fästnö helt naturligt skulle tro om henne. Att hon sökt locka honom från henne. Han hade gästat dem två särskilda gånger denna sommar, *då* hade det förefallit som den naturligaste sak i världen, nu skulle hon naturligtvis tänka hvarför — därför. Och det skulle hända henne, henne, som hatade allt koketteri, som ej förstod sig på sådant, som det aldrig intresserat! Och det lät sig ej bortdisputeras, att det var för hennes skull, han brutit sin förlofning. Tanken härpå och att han sagt henne, att så var, sårade hennes rättskänsla. Hon hade liksom stulit honom från en annan ung flicka. — Och om hon gifte sig med honom —!

Och han själf! Det var det värsta! Fanns det ej en segerviss ton i hans bref, det slog henne i detta samband för första gången. Han var *säker* på henne, han hade blott uppskjutit att bryta sin förlofning, emedan han ej var säker på sig själf, han sade det ju med sin vanliga öppenhjärtighet, men hon, hon stod att få, när han behagade säga: nu fins det intet i vägen från min sida. Och han skulle få rätt, om hon sade ja. Det var isynnerhet denna tanke, som grodde inom henne, och som hon satte upp mot sig själf, när hon kände sig svag. Och på denna tanke följde andra; att allt, som hon haft emot äktenskapet kvarstod som fakta, som oumkullkasteliga fakta, det var endast hon, som sökte förgylla upp dem. Denna motvilja mot äktenskapet, som först uppstått af hennes

misstroende såsom varande »en rik flicka», hade sedermera blifvit en beståndsdel af hennes väsen och natur och man förändrar ej sitt väsen och sin natur i ett ögonblick!

Han hade sagt, och det var sant, att de hade samma syn på lifvet, samma intressen; ja visst nu, som fria, oöundna, som vänner och kamrater — men som gifta! Hur länge brukade sympatien makar emellan vara? Hon tänkte på alla de sarkasmer, hon själf citerat mot andra. Kände hon ett enda riktigt lyckligt äktenskap bland sina vänner och bekanta, och ändå hade väl åtminstone någon bland dem börjat med, hvad han kallade en djup, varm sympati. Alla trodde, att just de skulle utgöra det i dubbelt afseende »lyckliga» undantaget, och alla blefvo svikna. Hon tog ej ens upp Harriet som exempel, hon ville vara fullkomligt opartisk och kunde således ej rättvist jämföra Aspenhjelms och systern med sig och Frank, som naturligtvis hade större förutsättningar att bli lyckliga, därför att deras uppfostran, deras omgifning, deras samhällsställning och sist, men ej minst, deras ekonomiska förhållanden voro mera lika. Men andra, andra!

Ej ens han vågade förespegla henne, att hon skulle bli lycklig, således trodde han ej engång nu, under den första, varma stämmingsstunden, att han själf skulle bli det, och hon, när hade hon sökt göra sig illusioner?

Hon arbetade sig in i dessa tankar under de följande dagarne, emot sin vana undvek hon att vara ensam; när hon var med andra kände hon sig stå på samma fasta mark som förr, därför att alla ansågo henne stå där, talade med henne och behandlade henne

i öfverensstämmelse därmed. Det var blott när hon var ensam, som hon hängaf sig åt »dumma idéer», som frestelsen kom öfver henne att säga: »så tag mig, det oemotståndliga har gripit också mig». —

Ibland hviskade hon orden sakta för sig själf, med honom så tydligt framför sig, att hon tyckte sig höra honom svara häftiga, passionerade, glödande ord, taga henne i sina armar, — öfverhölja henne med kyssar. Och hon ryste till, nej, nej! Hon var för kall, för omöjlig — det låg inte för henne. Blott denna skiljaktighet dem emellan, hans häftiga, passionerade natur och hennes lugna, passionsfria skulle vara tillräcklig att göra dem båda olyckliga. Om denna olikhet var han medveten, han trodde kanske att den skulle försvinna, men huru många andra skiljaktigheter funnos måhända, om hvilka ingendera hade en aning?

Det var en frestelse, — en frestelse, men skulle hon ej ha kraft att besegra den, det var en strid, men skulle hon ej gå segrande ur striden, som gjordes henne lättare därigenom att ingen anade den, ingen kunde ana den. Ännu några dagar, tills hon skrifvit till honom, efter noga öfvervägande, och hon skulle åter få lugn, åter kunna intressera sig för andra än sig själf och —

Hon försökte föreställa sig hur han skulle taga det. — Han skulle bli ond, häftig, därför att hans egenkärlek blef sårad, hon var så van att tala om männens kärlek som egenkärlek, att hon använde ordet äfven vis à vis honom och sig, hvarför skulle just de utgöra något undantag? Men han skulle trösta sig, det fanns ingen man, som icke tröstade sig, och sedan skulle allt bli som förr, kamratskapen och vänskapen skulle återkomma.

När hon så skref sitt bref, sitt nej, gaf hon som skäl till sitt afslag, att hon, som han ju visste, beslutit sig för att aldrig gifta sig. Hon ansåg det så mycket mindre riskabelt att förbli fri och oberoende. Ingen kunde djupare än hon beklaga, att han brutit sin förlofning — för, som han sade, hennes skull; hon visste, att hon aldrig kunnat låta honom förmoda, att hon besvarade en böjelse, hvarom först hans bref gifvit henne en upplysning. Det var sant, hon kände för honom denna sympati, om hvilken han talat, som vän och kamrat, och hon hoppades det ej skulle dröja allt för länge, innan hon åter blef detta för honom och endast detta, så att intet blefve förändradt dem emellan. Själf var hon ej så rik, att hon hade råd att låta en man som han, hvilken redan hade gifvit och fortfarande kunde ge henne så mycket, försvinna ur sitt lif . . . . Således handen till fortsatt vänskap. Det var hennes innerliga önskan, att han skulle motaga den så, som den erbjudits, och med kändedom om, hur snart stämningar, isynnerhet hvad männen beträffar, förflykta, var hon öfvertygad om, att det skulle komma en tid, då han skulle känna sig tacksam mot henne, därför, att hon var en förnufts- och ej en stämmingsmänniska. Ett ögonblick tvekade hon, när hon nedskref dessa sista ord, kanske han skulle missförstå dem, men de uttryckte så väl den förhärskande känslan i hennes själ, att hon lät dem stå. Det skulle nog komma en tid, då de båda skulle vara tacksamma, att hon lät förnuftet råda.

Hon läste igenom brefvet, det var just ett sådant bref, som hon kunde ha skrivit till den ene eller andre

af sina förra friare, möjligen litet djupare i ton, då hon talade om att hon ej hade råd att förlora honom, annars allt igenom förståndigt och lugnt och isynnerhet konsekvent med hennes »lifsåskådning». Det föreföll att vara ett så enkelt, så fullständigt svar, att ingen skulle kunna ana, hur mycket det lämnade out-sagdt, ingen, undantagandes hon själf, kunde fatta, hur ofullständigt det var. Hon försökte fullständiga det genom att gifva något af allt det, som skälde och vibrerade inom henne, men när hon gaf detta, blef det ej samma bref, utan ett annat fullt af stämning, i hvilket mellan raderna kunde läsas det hon ej ville låta ana, som hon ej erkände att hon ville ha sagdt. »Kom och tag mig, som du kan taga, utan att fråga, utan att bedja om lof, så att jag ej hinner tänka, ej reflektera. Bär mig bort i dina starka armar, spara mig fördmjukelsen att själf kasta mig i dem! — —

Nej, nej, nej! Inte det brefvet, i hvilket hon lät honom förstå allt detta. Det första, det »konsekventa». Hon tog detta lugna, nästan kalla bref i sin hand, såg sig försiktigt om och kysste det ömt. Så kom ett ögonblicks tvekan, under det hon sträckte ut handen efter kuvertet: Jo, jo. — Det fanns ju intet, som hindrade honom att ånyo försöka, ifall han ej nöjde sig med detta. —

Hon skref utanskriften med sin vanliga raska, nästan manliga handstil och lämnade själf brefvet på posten.

* * *

Allt sedan Frank afskickat sitt bref till Märtha hade han gått i en feberaktig spänning. Han var af naturen otålig, och denna höst med sina stridiga känslor och tankar hade gjort honom mer än vanligt nervös.

Det hade i början aldrig fallit honom in, att sammanvaron med Märtha skulle utgöra någon fara för honom. Under sin första vistelse på Fjellsjö hade han endast befunnit sig väl, det var en sådan hvila för honom, som så länge varit van vid ett kringflackande lif, att känna sig hemma, som han gjorde det här i ordets djupaste mening. Samtalen mellan de båda systrarne intresserade honom, och isynnerhet värkade Märthas lugna och klara väsen välgörande på honom. Snart märkte han, hur väl hon förstod honom, och hur lycklig hon var att låta sig ledas af honom. Han beundrade hennes lätthet att fatta och sätta sig in i allt, det var en manlig intelligens, som såg stort och vidt, och denna passionerade värkningslust, af hvilken han såg henne gripas, var äfven sympatisk för hans värksamma ande. Under denna tid var hon honom i sanning en god och förstående vän, och tanken att tillsammans med henne utföra en af sina älsklingsplaner hade något särdeles tilldragande för honom. Det var först efter skilsmässan och under besöket hos fästmän, som han upptäckte, hvad hon oförmärkt blifvit för honom, hur hon behärskade alla hans tankar, och hur han längtade efter henne. Hvad hans fästmö var outvecklad, barnslig, utan möjligheter och förutsättningar i jämförelse med henne, den andra, hvars lif han lefvat dessa senare veckor till den grad, att han under dagens lopp nästan timme för timme kunde föreställa sig, hvad hon hade för sig, hvad hon läste och gjorde. Det var i sitt slag ett dubbelif han lefde, skenlifvet var här, det verkliga lifvet därborta hos henne. Han bemödade sig att återväcka sina förra känslor, då han fann behag i denna osammansatta flicksjäl, alltid glad och

munter som en lärka. Hon var ett barn och man fick inte ha större pretention på henne än på ett vanligt barn, men man måste också akta sig för att icke grumla denna barna-jäl, förmörka hennes sinne med föreställningar öfver hennes år och utveckling. Det var ett band på honom, som vant sig vid att tala om alla lifvets företeelser med Märtha, om lifvets sorgliga sidor lika väl som om de glada, kanske mer om de sorgliga, därför att lifvet öfverhufvudtaget har fler sorgliga än glada sidor — isynnerhet för dem, som hafva blick och känsla för andras olyckor och lidanden. Hilma Frank hade ej detta djupa förstående af det, som entusiasmerade honom, och han tänkte med ångest på, hur det skulle kännas att sakna det lifvet igenom. Hans hälsa och till följd häraf hans humör ledo af dessa medvetna och omedvetna slitningar. Till slut blef det en öfverenskommen sak, att han ej tålde Lysekilsluften, helst sedan han haft en häftig attack af sin sjukdom. Han kom tillbaka till Stockholm, missnöjd med sig själf och sin framtid. Allt föreföll honom dystert, hopp-löst och eländigt, under det han, drifven af sin inre oro, ströfvade omkring och försökte gå sig trött. Han var kroppsligt sjuk, och hans sinne förmörkades af tankar, som han ej kunde slå ifrån sig; oförmågan att arbeta gjorde honom ångestfull, att arbetsförmågan och arbetslusten ej skulle komma igen, han var förtviflad öfver, att ej ha uträttat något, han, som hoppats kunna värka så mycket, hans bästa år lågo bakom honom; han var visserligen ännu ung, men dessa anfall, om de ofta upprepades, gjorde honom kraftlös och satte honom tillbaka och nu detta, som skulle betvingas, kväfvast — ty han skulle gifta sig med Hilma, göra

henne lycklig, så vidt det berodde på honom. Blefve han blott frisk, hade han ju sitt arbete, som fullständigt skulle upptaga hans tid och hans lif. Och alla hans andra intressen. — Lycklig? — Hvem var egentligen lycklig, och minst af allt, hvilka äktenskap voro lyckliga? Hvem brukade säga det? Märtha — Märtha! Åh, med henne skulle han känt sig lycklig! Hon skulle ha tålmod med honom, när han ej tålde sig själf, hon skulle ge honom kraft och mod, när han, som nu, kände sig hopplöst nedtryckt, hon skulle tro på honom, när han inte själf trodde, hon skulle göra honom frisk med sin blotta närvaro, med att lägga sin svala hand på hans brännande panna. Hvad han längtade efter henne! Hur frestad kände han sig ej att fara ut till Fjellsjö för att råka henne, tala vid henne en timme, se hennes smärta, höga gestalt gå uppför den långa allén, gå bredvid henne och känna detta obeskrifliga »här är mig godt att vara», hvilken känsla fullkomligt bemäktigade sig honom, när han var med henne. Han försjönk i denna känslöstämning, tills han vaknade upp under medvetande af, att »det här gick inte». Det var känslan af, att det inte skulle gå, som gjorde, att han afböjde Dahls förslag att följa ut med honom.

Men så kom Märthas bref. Han började tumma på alla de skäl, hvilka förut så absolut borde hindra honom att ge vika för frestelsen, -- och hur han vände och vred på dem, fick han dem öfver på sin sida, d. v. s. han gaf efter för den våldsamma åtrån att få råka henne, vistas i hennes närhet. Hvarför skulle han neka sig denna glädje! — Inte en bland tjugo af hans bekanta skulle göra sig skrupler för något dylikt. Han

visste ju, att han kunde behärska sig. Märkte han, att det blef honom för öfvermäktigt, återstod det honom ju alltid att resa. Till det yttre skulle allt vara som förr, det hade han fullt och fast föresatt sig. Men det ville ej gå, han var sig icke lik, och han tyckte sig märka, att ej heller hon var det. Frestelsen att få tala ut, få allt klart, blef honom allt öfvermäktigare, och det var endast med den yttersta viljansträngning, han kväfde orden på sina läppar. Det fick icke ske, icke tala, medan han ännu var bunden, så pass hederlig karl var han väl ändå! — För sina känslor rår ingen, men öfver sina handlingar skall man kunna vara herre — och kan man det inte, så återstår intet annat än att fly undan, komma i ensamhet, — för att få visshet, om detta verkligt vore något, som ej kunde öfvervinnas.

När han skildes från Märtha, höll förklaringen på att undslippa honom, i trots af all själfbehärskning. Det föreföll honom ett ögonblick som om hon väntade den, som om hon ej kunde förstå, att den ej kom. Men så mötte han hennes blick — nej, nej, hon visste, hvarför han dröjde.

Han reste utan att åter råka sin fästmö, han skref blott till henne, att resan blifvit hastigt besluten, emedan läkarne tillrådde ombyte af luft. Han visste, hvilken besvärlig gäst han varit sist därnere, han skulle troligen bli lika tråkig nu, föredrog därför att bjuda henne ett skriftligt farväl, han ville ej, att hon skulle minnas honom som oresonlig och gnatig, utan att hon skulle tänka på honom med vänlighet.

Med förkänsla af, hur hans nästa bref till Hilma troligen skulle blifva, var det honom ej lätt att skriva

detta. Hans ömhet för henne, den broderliga ömheten, tillväxte ju mer beslutet mognade inom honom att bryta bandet dem emellan. Stackars liten Hilma, med hvilken bitter erfarenhet skulle hon ej börja lifvet? Och hon hade rätt, han hade ej varit att lita på. —

När dessa tankar kommo öfver honom i ensamheten därnere i den lilla spanska Medelhafsstaden började han ånyo känna sig tvehågsen. Kanske han ändå förmådde kväfva denna saknad efter det, hon aldrig kunde gifva honom och denna våldsamma längtan efter den djupare, varmare innebörd, den andra skulle gifva åt hans lif. — Men om han det kunde, skulle han fortfarande vara i stånd att spela komedi inför den ena eller den andra? Det hade lyckats honom att ej gifva uttryck för den känsla, som våldsamt behärskade honom, men skulle han kunna hyckla en känsla, han ej hyste?

Nej, nej! Tärningen var kastad!

Han försökte intala sig, att när detta skulle komma, var det en lycka, att det kommit nu, innan de voro gifta. Då skulle det varit än svårare att bryta. Och för hur mången kommer ej en dylik passionerad känsla, som hvarken af föresats eller afstånd låter sig betvinga, för sent, så att det, som mänskligt att döma, skulle utgjort lifvets välsignelse och innebörd, blir till en djup, hopplös olycka. Hur meningslöst, att vårt öde skall bero af tidsskillnaden i några år, några månader, kanske några timmar eller af andra lika obetydliga, lika oväsentliga tillfälligheter! Och försöker man vrida visaren tillbaka eller rätta tillfälligheterna, så är det mer än troligt, att man förgriper sig på andras rätt och lycka.

Men det kan ej vara till någon lycka att bygga sitt lif på en lögn! —

Han skref till Hilma och bröt förlofningen.

Han hade först tänkt, att som skäl till brytningen anföra, att han under deras sammanvaro i somras märkt hvilka obehag han beredt henne genom sin häftighet och orimlighet under sjukdomen, han skulle troligen aldrig bli fullkomligt frisk och visste, att den dysterhet i lynnet, som följde med en sjukdom sådan som hans, kanske snarare skulle till- än aftaga, och att detta ej vore en framtid att bjuda henne, som var så ung och glad och borde bli lycklig, henne, som han önskade all lycka i världen, främst att finna någon —

— Nej, inte ett sådant bref, osant, falskt; hellre hela sanningen, om den rätt för ögonblicket skulle kännas svårare, hårdare att bära.

Han skref hela sanningen.

Det var ett bref, som ej fordrade något svar. Det kom heller intet annat än den lilla släta guldringen i ett kuvert med hans adress. Han höli den länge i handen och stirrade på den, under det han önskade, att han vore lik den ene eller den andre af sina bekanta, som togo dylika saker »lätt». Han kunde det icke, lyckan af att känna sig fri var ej oblandad — långt därifrån. —

Det dröjde länge, innan han begagnade sin frihet till att skriva till Märtha. Och nu väntade han hennes svar. Han hade dikterat det för henne, därför att han önskade det just i denna form. Ej emedan just den tillfredsställde hans egenkärlek, det skulle ju ett enkelt ja också gjort, utan emedan han ville, att också hon skulle erkänna omöjligheten af att stå emot

det oemotståndliga, det skulle lugna hans sjukliga inbillning, att han hade allt för mycket att förebrå sig gentemot Hilma. Hon skulle säga honom, att också hon gjort upp helt andra planer för sitt lif, haft helt andra föreställningar om, hur det skulle gestalta sig, men att allt blifvit omkullkastadt, därför att de råkat hvarandra, — därför att de älskade hvarandra. — Och så kom hennes bref.

Hon ville icke. Han hade misstagit sig. Hon kände ingenting annat än vänskap. Hon ville ej byta ut sitt lugna lif —

Det var omöjligt, omöjligt!

Han kunde ej så bedragit sig, han hade sett det lika klart som om det med tydlig skrift stått att läsa i hennes ansikte: *hon älskade honom*. Hvad betydde då detta? Vänskap och kamratskap, han skrattade föraktfullt, var hon så naiv att tro, att någon man kunde nöja sig med att vara kamrat och vän med en ung flicka, han älskade, ville äga. Hade han någonsin varit vän och kamrat med henne? Nej han hade älskat henne från första stund, som en man älskar en kvinna med hela sin varelse, med själ och fantasi och sinnen.

Och hon älskade honom, han ville tvinga henne att erkänna det, och han nästan hatade henne i den mån han kände, att han skulle tvinga henne därtill. Hade det inte varit mycket ärligare, mycket uppriktigare, mycket mindre sårande för hans själfkänsla, om hon helt enkelt sagt: jag älskar dig, hvarmed allt varit sagdt, alla förklaringar öfverflödiga. Han hade ju ej nämt ett ord om sina strider! Behöfde hon känna sig mera skamsen öfver, att hennes föresatser ej vore mer att lita på, än hans löf-

ten? De hade båda svikit, därför att de älskade hvarandra. Sådant var lifvet, som Gaspari brukade säga. Faktum var faktum, äfven om man försökte förneka det. Han förstod henne ej, och han knöt händerna af vrede, att det skall vara så vanskligt för en man att förstå äfven den till utseendet ärligaste kvinnonatur, inte en gång den kvinna, som påstår, att hon sätter en ära i att tänka och känna som en man, kanske minst henne, därför att man dömer henne efter sig själf. En man och en kvinna känna aldrig lika i dylika fall, för honom gäller frågan: allt eller intet, hon älskar nyanser och svarar med kompromisser, räcker lillfingern, när hon inte vill ge hela handen — helt släppa vill hon aldrig. Han skrattade bittert, i det han mumlade: »kamrat och vän»!

Allt det, som stormade inom honom, ville han säga henne, inte skriftligen utan muntligen. Han skulle resa hem ögonblickligen, ställa henne till ansvar, fråga hvad hon gjort med honom, hur hon hade förtrollat honom, så att han för hennes skull brutit med en ung, älskande flicka, säga henne, att hon var skyldig ge honom ersättning för hvad han lidit och led, hon hade icke rättighet att behandla honom som en narr, hon var kall och egoistisk och hård och beräknande, och han älskade henne passionerad. Såsom nu hade han aldrig älskat henne, med en blandning af hat, därför att hon försökte narra honom. Hade han brutit för hennes skull, ville han också vinna henne, och han skulle göra det, — han skulle tvinga henne, visa henne! —

Hans pulsar flögo och hans hjärta slog våldsamt, under det han gick omkring i rummet och samlade

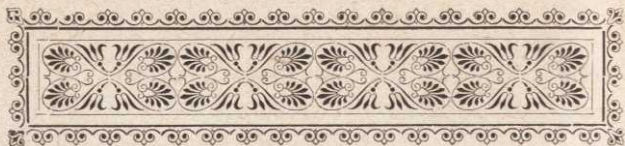
ihop sina tillhörigheter och kastade dem ner i kappsäcken. Så ringde han häftigt och begärde sin räkning, han ville resa med aftontåget, hade fått viktiga bref från hemmet. Det viktiga bref han fått, ref han sönder i små bitar, han ville ej taga det med sig, han kunde hvart ord utantill. Men när kyparen kom in med räkningen, bad han honom lägga den på bordet, han hade ändrat sig, han skulle ej resa förr än i morgon. Han hade varit illamående och behöfde sofva ordentligt före den ansträngande hemresan, som han ville fortsätta genom dag och natt; innan veckans slut ville han vara i Stockholm.

— Ja, då var det nog bäst att ha friska krafter.

Han tog fram morfinflaskan ur nattsäcken, det var väl ej värdt att försöka få en naturlig sömn efter denna våldsamma sinnesrörelse, och dessutom skulle nog plågorna hålla honom vaken. Doktor Claesson hade gifvit honom morfin för att stilla dem och få ro.

XIX.

Gubben Dahl vände sig långsamt om från sin pulpet, då svärsonen inträdde. En visit af Aspenhjälm på kontoret var något högst ovanligt. Den rättvisan fick Dahl göra honom, att han skötte sig bra, nåja »apanaget», gubben Dahl tyckte om att tala om apanaget, var ju också rundligt tilltaget. Men i alla fall, andra svärfäder af Dahls bekanta hade haft större otur än han i det afseendet. Personligen tyckte han inte mer om mågen, än han förut gjort, och det var ganska »lindrigt» som han brukade säga. Han tog af sig glasögonen, som han begagnade, under det han skref. Annars såg han bättre utan dem. Han hade redan märkt, att något var på färde. Oafsedt det ovanliga i besöket, låg det något i Aspenhjälms utseende, som genast kom den misstänksamme svärfadern att tänka:

— Han har spekulerat och förlorat, och det är det, han tänker tala om för mig.

Högt sade han endast: nå?

— Har svärfar läst morgontidningarne?

— Nej, jag har inte hunnit, har haft en stor post. Något nytt?

— Ja, jag har just läst en nyhet, som jag är rädd att Harriet skall få höra af någon annan än mig, och jag har därför tänkt be svärfar vara försiktig och bedja faster och Märtha att också vara det, om de gå upp till henne idag.

— Jag är nog försiktig; om andra vore lika försiktiga, så vore det inte farligt.

Denna uppmaning om hemlighållande för hustrun stärkte honom i hans misstanke. Men det föll honom icke in att fråga. Om det kostade på herr baronen att komma fram med bekännelsen, var det inte mer än rätt och billigt.

De sågo på hvarandra ett ögonblick.

— Vill svärfar läsa?

Han tog fram en tidning ur bakfickan på sin rock och pekade på tredje sidan.

Under rubriken: »Svensk död i utlandet», stod:

»Från Almeria, Spanien, telegraferas, att filosofie doktor Ragnar Frank på morgonen den 6:te dennes funnits död i sin säng i hotellet, där han bott under några månader. Brevid den döde fanns en flaska till hälften fylld med morfin, hvilket medel Frank begagnade mot sömnlöshet. Morfinförgiftning har vid anställd läkarebesiktning angifvits som dödsorsak. Någon anledning att misstänka, att själfmord föreläge, fans ej. Frank hade ämnat att samma morgon återvända till fäderneslandet och gjort nödiga anstalter för hemresan. Troligen hade han af förbiseende intagit en för stor dosis af det rogifvande medlet, som gifvit honom dödens — i stället för sömnens ro. Tidningen tillade

upplysningsvis, att Franks ekonomiska ställning varit särdeles god, att han, ehuru ung till åren, varit en framstående vetenskapsman med, efter allt att döma, en lysande bana framför sig. Hans hälsa hade dock den senaste tiden varit vacklande, hvilket varit orsaken, hvarför han valt Spanien till vistelseort öfver vintern. Han tänkte där afsluta andra delen af sitt stora national-ekonomiska arbete, och hade, efter hvad underrettelserna till hemmet gåfve vid handen, hunnit samla en hel del värderikt material. Tidningen slutade med ett par ord af beklagande öfver att en längre lefnad ej blifvit den begåfvade mannen beskärd, som hos alla, hvilka kände honom, helt säkert efterlämnade ett älskadt och saknad minne.»

— Det var en sorglig nyhet, sade Dahl efter en lång stund.

Han hade blifvit helt blek och gick bort till bordet framför soffan och slog i ett glas vatten åt sig, hvilket han tömde.

Så kom det i bitter ton:

— Ja, lifvet är ändå ett elände. Man borde aldrig fästa sig vid någon. Människor, man inte det minsta frågar efter, gå omkring friska och färdiga, undet sådana som min hustru och Frank —.

— Jag undrar, om det värligen var en olycks-händelse. Frank var ett godt stycke fritänkare, och jag tror inte, han skulle ansett det orätt — —

— Det är något, som inte kommer oss vid, åtminstone inte mig. Frank var en präktig karl, han försökte bygga upp och inte bara rifva ned, och jag tyckte om honom sådan han var, jag önskar nu, att jag inte

gjort det, då skulle jag inte frågat efter, om han lefvat eller dött. Går du direkt hem?

— Ja.

— Nå, då går jag in till mina fruntimmer och talar om det för dem, så att de slippa se det i tidningarne. Skada på karl — *den* tyckte jag om.

— Är du på ditt rum Märtha? ropade han en stund därefter i trappan, som ledde till andra våningen.

— Jag skulle just gå. Jag kommer genast.

Hon kom ner klädd i sin långa paletå med de breda pelsuppslagen kring hals och armar och den lilla runda pelsmössan af samma ljusbruna skinn. Hon lade muffen och handskarne på bordet, under det hon väntade på, hvad fadern hade att säga. Det var något inom gubben Dahl, som hviskade, att det var bäst, att ej komma med underrättelsen allt för burdust, men han visste ej, hur han skulle bära sig åt för att förbereda, började därpå med något helt annat.

— Du skref väl till Lind igår?

Lind var trädgårdsmästare på Fjellsjö.

— Ja, jag tyckte det var bäst att inte uppskjuta.

— Det gjorde du rätt i. Man skall aldrig uppskjuta, då ångrar man sig bara. Jag har tänkt skriva till Frank hela denna vecka för att berätta honom, att jag ställt den önskade summan för skollofsvillan till hans disposition, och så har det inte blifvit något af.

— Du kan skriva i dag, det är precis detsamma. Han blir mycket glad, när han får veta det, mycket glad och tacksam. Och mig kan du aldrig göra en större glädje. Hon lutade sig fram öfver faderns stol och kysste honom på pannan.

— Skrifver du, eller vill du att jag? Hennes hjärta klappade af fröjd vid tanken på, att hon skulle få meddela honom den efterlängtrade nyheten och sålunda visa, hvad hon menade med kamratskap, visa att det var den naturligaste sak i världen, att de skulle arbeta tillsammans, intressera sig för detsamma, fast hon —

Faderns tystnad föreföll henne besynnerlig. Han måtte väl inte ångra sig, ta tillbaka.

— Skall jag skriva? frågade hon ånyo. Han blir så glad.

— Jag borde inte uppskjutit, mumlade han, nu får han inte den glädjen.

Hon lade sin hand tungt på faderns skuldra.

— Hvad är det pappa? Frank? —

Han svarade icke, nickade blott.

Hon sjönk dödsblek tillbaka i soffan utan ett ord, utan ett ljud. Dahl ringde icke efter hjälp. Han ville icke ha in Vendla. Han baddade själf den afsvimmades tinningar med vatten och förde vattenglaslet till hennes läppar. Han var inte utan handlag som sjukvårdare, han hade haft mångårig vana, medan ännu hans hustru var sjuk hemma,

En ringning hördes på tamburklockan och strax därpå en sakta knackning på dörren.

— Får jag komma in, det är bara jag, Esther Wendel?

Utan att fråga, utan att yttra ett ord hjälpte Esther honom att försöka bringa den unga flickan till sans.

— Nu kommer hon snart till sig, hviskade Esther.

— Då går jag, sådant där förstå sig fruntimmer bäst på.

När Märtha ett par sekunder senare slog upp ögonen, var hon ensam med väninnan, som satt bredvid henne i soffan med hennes hufvud lutadt mot sitt bröst.

— Oh Esther, Esther!

Esther sade ej ord, lät blott sin hand smekande fara öfver det nedböjda hufvudet för att visa, att hon förstod.

* * *

Tanken på, »hur det skulle bli sedan», hade aldrig förföljt Harriet så som denna eftermiddag. Underrättelsen om Franks död, som Adolf meddelat henne, hade djupt skakat henne. Hon hade ej frågat efter detaljer, utan dragit den helt naturliga slutsats, att han dött af den inre åkomma, hvaraf hon visste han led, och hon undrade, om han länge annat, att han skulle dö så snart. Om han trott det, när han var hos dem i sommar, och hur det varit möjligt, att han det oaktadt kunnat göra upp framtidsplaner, som han gjort, om han med grämlse tänkt på, hvem som skulle fylla hans plats hos fästmon, när han väl var borta, om sorgen öfver brytningen med henne förorsakat hans död. Åhnej, en man har så mycket annat, som upptager hans tid och tankar. Lifskallet och barnen var väl egentligen det, som männen älska mest. Adolf skulle nog bli en utmärkt god och öm far, han talade jämt om det »lilla barnet», gjorde upp så många planer för det.

Hon hade blifvit utkallad ett ögonblick, och när hon åter kom in, satt Ines vid pianot och Adolf framför kaminen, det var en ovanligt kall och regnig dag. Boken hade fallit ur hans hand och han satt försjunken i sina tankar och stirrade in i glöden. Det före-

föll Harriet, som om de två voro gifta, och hon osynlig bevittnade deras lycka, deras hemlif. Hon lade handen på hjärtat, det kändes som en rent fysisk plåga, som om det skulle varit en lättnad att få skrika ut. Men på samma gång insåg hon, att det var en känsla, som ej fick ge sig luft, som måste, om icke tryckas ner, åtminstone tigas med som så mycket annat, som nästan allt, som smärtar och stinger. Bara kunna tiga, det är lifvets högsta konst, det är den enda möjlighet till åtminstone yttre frid och lugn. Tiga med allt, som plågar och ängslar, med all kvalfull oro, ja ofta med det, som varmast och innerligast rör sig inom oss. Tiga för att inte såra och stöta, tiga för att inte besvära, tiga därför att man inte skulle bli förstådd.

Hvad Ines var vacker, där hon satt, hvad hon såg smärt och ung ut, och hon själf så ful och oformlig. Skulle hon någonsin komma att se ut som förr?

Adolf märkte i detsamma, att hon var inne i rummet och vinkade henne till sig i den lilla låga soffan framför kaminen. De sutto båda tysta för att inte störa musiken.

Adolf hade lagt sin arm kring Harriets lif, och hon lutade sitt hufvud mot hans bröst, smög sig tätt intill honom, så att hon kunde höra hans hjärtas slag, räkna hans jämna, djupa andedrag.

— Hvad tänker du på? hviskade han. Det var så mörkt i rummet, att han inte kunde se uttrycket i hennes ansikte.

— Jag tänker på Frank, och att det var en lycka, att han inte var gift. Nu har han ingen, som sörjer honom, som hans hustru skulle gjort.

— Hon kanske hade tröstat sig lätt nog, svarade Adolf i afsikt att slå bort Harriets grubblerier.

Hon fortsatte sin tankegång.

— Oh ja, ingen är oumbärlig. Det går lätt nog att trösta sig.

Från pianot ljödo några veka, vemodsfulla ackorder.

— Jaså, sitta ni här i mörkret, yttrade en djup basröst. Det var pappa, som obemärkt kommit in. Han ville se hur Harriet hade det, och dessutom ville han försöka komma undan sina egna tankar och Vendlas många gissningar och frågor. Märtha hade han ej sett sedan i förmiddags, då hon kommit in i hans rum. Hon hade varit dödsblek och hade bedt honom om förlåtelse, att hon skrämt honom med sin svimning. Hon hade aldrig förr svimmat, — det var något nytt, hon lagt sig till med —

Och så hade hon hastigt vändt sig bort och gått ur rummet.

— Vänta ett ögonblick, så skall jag tända lampan, jag har aldrig varit med om ett sådant mörker, sade Adolf. Sitt du stilla, Harriet, jag kan den här konsten lika bra som du. Och med sin vanliga händighet tände han de båda lamporna, så att den vackra salongen var fullkomligt upplyst.

Men Ines kunde omöjligt förströ farbror Dahl i afton, hans tankar voro annorstädes, och tid efter annan suckade han djupt.

* * *

Märtha satt med händerna framför ansiktet, fullkomligt orörlig. Hon hade suttit länge så. Det var sent på aftonen, och hon hade ej tändt något ljus. Hon hade ej gifvit Esther något förtroende, ej talat

med henne om Frank, ej med ett ord vidrört det förhållande, i hvilket hon stått till honom, och Esther hade icke frågat. Det var Märtha omöjligt att tala om honom, och faster Vendlas undrande och spörjande hade pinat henne oändligt. Däremot skulle hon aldrig glömma faderns godhet mot henne i dag, hon såg, hur slagen och bedröfvad han var, men han sade ingenting, och han lät henne vara i fred, ensam med sig själf och sina tankar. Det var detta hon behöfde, att få vara ensam och i fred dessa första dagar, sedan skulle hon nog få kraft och mod att lefva sitt yttre lif som förut, utan att någon skulle veta — skulle ana. — Hvertill tjänade det att tala om det ens med system eller vännen, ingen kan bära en annans börda, hvar och en har tillräckligt med sina egna, ingen kunde förstå, — —

Efter några dagar återtog hon sina vanliga sysselsättningar, men den tärande ångesten och saknaden lämnade henne ej ett ögonblick. Det var som om hon gick omkring i en dröm, som om hon talade, handlade mekaniskt. Allt, som det senaste året gifvit intresse och innebörd åt hennes lif hade liksom på en gång dött med honom. Hon hade ej förr än nu anat, hur djupt hon var fästad vid honom, att hon, vid allt hon företog sig, liksom tyckte sig arbe'a under hans ögon med hopp om att förr eller senare kunna meddela sig med honom, sporras, uppmuntras af hans deltagande. Det var förbi — förbi. Det nyktra, praktiska arbetet kvarstod, men det, som utgjort den lefvande själen, den djupa innebörden, var borta. — Liksom i det hela, lifvets mening, allt var dödt, hopplost. För hennes slutna karaktär hade det nästan

blifvit en sjuklig känsla, att ingen skulle ana, hvad hon led. Hon gick omkring bland de sina som förut, blekare än vanligt, men för öfrigt lugn och till det yttre sig lik. Faster Vendla förundrade sig mer än en gång öfver hennes obegripliga köld och prisade hennes lyckliga natur, »som ej lade något på sinnet». Till exempel detta med Franks död, hur hade det ej satt henne, Vendla, tillbaka? Harriet var så upptagen af Adolf, sig själf och alla sina grubblerier, och då Märtha isynnerhet gent emot henne bemödade sig att vara som förr, märkte hon intet. Pappa lät henne heller aldrig ana, att han visste, hur det stod till inom henne. Och det var med ett bittert småleende Märtha konstaterade, hur lätt det egentligen är, att gå fullkomligt oförstådd af sina närmaste; bara man inte gråter och beklagar sig, märker ingen, om man blöder till döds. Och hon kunde inte gråta. Hon var tacksam, att ingen märkte något, fast det föreföll henne hardt nära obegripligt, att hennes inre ångest lämnade så föga yttre spår. Hennes bekanta talade obesväradt inför henne om Franks död och senare om de stora donationer, han gjort till åtskilliga institutioner och stiftelser. Den senast tillagda gälde byggandet af en skollofsvilla, till hvilken donerades 12,000 kronor.

Samma morgon notisen derom stod i tidningen, det var mer än en månad efter dödsfallet, bad fadern Märtha komma in till sig på kontoret. Han lade tidningen framför henne och pekade på det ställe, där donationen stod omnämnd.

Hon läste. — Ja, jag trodde, att han också skulle tänka på det, sade hon. Var det något annat, du ville mig?

Han räckte henne ett konvolut, innehållande en anvisning på en lika stor summa som den Frank donerat.

— Här skall du få det jag lofvade.

All hennes mödosamt tillkämpade själfbehärskning försvann inför detta, som skulle fört dem tillsammans, om hvilket de så ofta talat. Det ställde honom så lefvande framför henne med det ungdomsfriska, vinnande småleendet och den djupa, svärmiska blicken.

Hon blef dödsblek och hennes ögon fylldes af tårar.

Fadern stod med ryggen mot henne och trummade på rutan.

— Tack käre pappa, sade hon slutligen, det är för mycket.

— Det är samma summa, jag gaf till Harriets bosättning, och han tillade: Jag ger gärna, när jag bara tror, att det är till er lycka. Jag skulle gärna gifvit dig —

Det blef ett ögonblicks tystnad tills fadern fortsatte:

— Det här var det, jag lofvade honom; du får lika mycket till din bosättning, när du en gång gifter dig.

Hon skakade på hufvudet:

— Du hade tänkt att ge honom det för min skull, jag tar emot det för hans och för deras, för hvilka jag hoppas det skall bli till glädje och välsignelse. Nu har jag fått detsamma som Harriet, så du har inte gjort mig någon orätt. Tack.

— Vänta ett ögonblick! Var det inte tal om, att du skulle fara till Belgien och se den där villan? Jag vill inte, att mina pengar skola användas till något opraktiskt spektakel. Vill du inte fara dit i

vår, det skulle göra dig godt, du sliter alldeles ut dig på dina välsignade komitéer. Jag kan inte komma ifrån, annars skulle jag följa med, men du kan ju bjuda något sällskap. Fröken Wendel till exempel. I Maj kan hon väl göra sig ledig, och det är just lagom att fara till Dinant, jag har hört, att det skall vara så vackert där — och det ligger alldeles invid Hastière.

Märtha hade hört talas om Dinant från samma källa som han. Med hvilken hänryckning hade han ej beskrifvit Ardennerna för henne. Skulle hon kunna besöka dessa ställen, om hvilka han talat så mycket, — råka hans vänner. —

Men samtidigt som dessa tankar jagade hvarandra, fylldes hennes hjärta af den innerligaste tacksamhet och kärlek mot fadern. Hon hade aldrig trott, att han höll af henne så, med denna ömma, grannliga förtänksamhet, detta förstående. — Hon lofvade inom sig, att hon aldrig skulle glömma det, att hon skulle försöka återgälda hans kärlek. Hon, som aldrig skulle lämna honom, kunde göra det, och hon skulle göra det — när det blott blef litet lugnare inom henne.

Hon sade återigen tack, tack, ej för pengarne, utan för tanken.

Fadern slog bort tacksägelsen och stämningen med ett skämtsamt:

— Du skall få ett lika stort kreditiv som Harriet fick till sin bröllopsresa, det är inte mer än billigt. Och jag bjuder hellre fröken Wendel till sällskap åt dig, än jag bjöd Aspenhjelm till sällskap åt henne, det kan jag trösta dig med. Så det är ingenting att

tacka för. Och du behöfver inte ge ut hela kreditivet, om du inte har lust, den som spar, den har.

— Tycker du, det är ovänligt af mig att resa bort innan — Juni? frågade Märtha Harriet några dagar senare.

— Nej, det är bra för dig att komma bort. Pappa säger, att han önskar, att du skall ta reda på den där villan, och du ser öfveransträngd ut, jag har inte märkt det förut, men nu ser jag det.

— Det är ingenting, jag är alldeles frisk. Och när jag kommer hem igen, så är allt öfver här.

— Ja, det är det. Om du visste, hvad det är för en egendomlig, högtidlig känsla att veta, att det närmar sig, att det är oundvikligt, att man nästan vet dagen och timmen. Det måste kännas så för de lifdömda, — de veta också förut.

— Men Harriet, hur kan du säga något sådant, hur kan du jämföra det! Jag tycker det måste vara förtjusande för dig att veta, att när jag kommer igen, du tar emot mig med ditt lilla barn på armen. Åtminstone tycker jag det. Jag skall försöka finna något vackert och skicka hem till dig från Brüssel. En dopklädning eller en bärkappa, hvad tycker du?

Snart sutto de båda systrarne och debatterade, om det skulle vara skära eller blå rosetter för att knyta upp de små, korta ärmarne på klädningen, och om det icke vore vackert att ha kappan kantad med svandun.

Båda visade mer intresse än de värkligen kände för den andras skull, båda hade sina egna sorger och bekymmer, som de sökte dölja för hvarandra. De höllo innerligt af hvarandra, och följaktligen trodde

de, att *den* gaf största bevis på kärlek, som mest och bäst dolde, hur mycket hon själf var i behof af kärlek och sympati.

Fram i medio af Maj reste Esther och Märtha öfver Brüssel till Dinant.

De hade på morgonen anländt till förstnämnda stad och Esther höll på att skrifva sitt namn i Grand Hôtels främlingsbok, då hennes ögon fästes vid ordet *Suède*, skrifvet på motsatta sidan.

— Jag hade rätt, det *var* svenskar, vi råkade i trappan, jag hörde några ord, den unga flickan sade till modern om table d'hôte-tiden, fast herrn, som var med dem, talade norska. Kan du läsa det här, det var en fasligt otydlig stil. *Gothembourg-Suède* är tydligt nog, men själfva namnet är oläsligt:

— Monsieur, madame, mademoiselle — nej!

Märtha hade kommit fram och lutade sig öfver hennes axel.

— Frank, sade hon hastigt.

— Ja värkligen, då var det fröken Hilma och hennes föräldrar, som vi råkade. Och här ha vi norrmannen, det är den där målaren, som gör ett sådant uppseende på salongen i år. Han såg ståtlig ut. Se här, skrif du nu.

— Nej jag bryr mig inte om att skrifva mitt namn, det är tillräckligt med ditt. Och vet du, jag tror inte vi gå ner till table d'hôte, vill du som jag, så spisa vi häruppe!

Esther kastade en flyktig blick på Märtha och svarade genast: Ja visst. Hon förstod, hvarför hennes resällskap ej ville gå ner.

Men Märthas känslor voro mer sammansatta än

Esther anade. Det var sant, att hon inte ville gå ner, för att inte råka Hilma Frank, men på samma gång kände hon en oförklarlig lust att göra hennes bekantskap, se hur hon var, tala med henne, förklara för henne. — Det var ej en känsla från i dag. Hon hade känt detsamma hemma, innan hon haft en aring om, att ödet skulle föra henne och Franks fästmö tillsammans under samma tak. Hon hade till och med velat skriva till henne för att säga, hvad som låg henne på hjärtat, försona sig — och anklaga sig. Hon nästan inbillade sig, att det tryckande bandet kring hjärtat skulle lossna, om hon fick tala med denna unga flicka, som stått honom så nära och hvilken hon ofrivilligt ådragit så mycken sorg. Från sitt fönster såg hon henne gå ut med föräldrarne och den norske målaren. Hon märkte på den sistnämdes hållning och sätt, att han var intagen af den unga flickan. Det var ett vackert par, den högreste, bredaxlade, blonde mannen och den unga, späda flickan med sitt ljusa, nästan askfärgade hår, som ännu mer kom till sin rätt genom kontrasten med den svarta sorgdräkten. Hon hade vackra blå barnögon och ett förtjusande småleende, som visade en hel rad bländhvita små tänder. Märtha såg efter dem, under det de gingo ner för boulevard d'Anspach, åt posten till. Nej, nej, det var omöjligt! Tanken att tala med, till och med skriva till Franks fästmö hade förefallit så naturlig, innan hon sett henne, den försvann under det hon med ögonen följde den smärta flickgestalten med den lätta, elastiska gången, efter hvilken alla Brüssels sprättar utanför Grand café stirrade med de mest oförsynt beundrande blickar, och mot hvilken den ståtliga norr-

mannen lutade sig ner med detta omisskännliga »betagna» i blick och hållning. Nej, hur skulle ett sådant barn förstå henne, om hon också kunde besluta sig att tala? Hon skulle döma henne för det, hon oupp-såtligt syndat mot henne, hennes verkliga förhållande till honom skulle hon aldrig förstå. Hon jämförde sig med henne. De hade båda stått honom nära, och ändå, hur olika! Den unga flickan därnere hade ingenting att förebrå sig gentemot honom, då däremot hon — Märtha! Där gick Hilma Frank och lät den förälskade normannen hviska förtjusande artigheter i sitt öra. Hon kunde och hon skulle börja sitt lif på nytt, om icke med denne man, så med en annan, hon skulle trösta sig, kanske snart nog. Märtha lade handen öfver ögonen. Hon ville ej att Esther skulle se, att hon grät.

XX.

Gamla friherrinnan Aspenhjelm satt i Adolfs rum och stickade, men ej så flitigt som vanligt; i hvart ögonblick tittade hon upp och lyssnade. Skulle då Adolf aldrig komma ut och få sig en kopp kaffe? Klockan var närmare tio, och han hade varit uppe hela natten inne hos Harriet och endast ett par gånger kommit in till modern, som låg i hans rum, och som haft ljuset brinnande, gått fram till bädden och sagt: det går, fast det går långsamt, stig inte upp. Och hon hade legat kvar, hon var ett erfaret fruntimmer och visste, att det var bättre, om hon vore fullkomligt uthvilad för dagen. Klockan half åtta hade hon stigit upp, själf lagat kaffe och skickat in och frågat, om baron ville komma ut ett ögonblick och få något varmt. Svaret ljöd, att han skulle komma genast, men han hade ännu inte synts till, och nu var klockan tio. Det var en varm Junimorgon med hög luft och strålande sol, som strömmade in i rummet och lyste på messingsbeslagen på

Adolfs möbel. Det var det treffigaste herr-rum, friherrinnan kände till, och det gjorde henne mycket lycklig och belåten. Jungfrun gick i detsamma genom rummet.

— Ringde det Anna?

— Ja.

— Vi ta naturligtvis inte emot, men låtsä inte om, att det är något å färde, är Anna snäll.

— Nej bevars.

Friherrinnan Aspenhjelm lyssnade. Hon kunde ej höra, hvem det var, men att det var någon, som ämnade sig in, det förstod hon. Hvem kunde komma klockan tio på morgonen just i dag?

— Det är bara jag, sade faster Vendla, jag kunde inte sitta hemma och tänka på eländet, sedan jag fick höra, att det pågick som värst.

— Hur har herrskapet fått reda på det, det begriper jag inte, vi hade tänkt hålla det hemligt, tills det var öfver.

— Jo, vår Charlotte mötte Harriets Malin på torget, och hon talade om det, och då tyckte jag, att det var bättre att få vara här.

Friherrinnan Aspenhjelm delade ej denna åsikt. Hon hade låtit döttrarne flytta ut till Södertelje och själf stannat i Stockholm, för att Adolf inte skulle fara alltför illa och Harriet ha ett förståndigt fruntimmer, som såg om sig, och nu kom den mycket hyggliga, men bra tröttsamma fröken Dahl och ville hålla sällskap.

Faster Vendla började berätta om alla svåra barnsängar, hon hört omtalas i sitt lif, och de voro ej få. Och de många olyckliga omina, hon varseblifvit rörande Harriet, voro ej heller uppmuntrande. Men Adolfs

mamma lät ej enervera sig, hon tog allting lugnt och förståndigt, det var inte värre för Harriet, än det var för andra, sade hon allt som oftast. Fröken Dahls anekdoter höll hon för öfverdrifna och uppfunna af människor, som ej hade reda på saken; nej friherrinnan lyckades hon ej göra orolig.

— Det går mycket bra och naturligt, men hela natten har det hållit på, och Adolf har ännu inte varit ute. Nu lagar jag kaffe för tredje gången. Vill fröken Dahl, att vi skola stänga dörren till salongen, så höra vi det inte? Men det har som sagdt ingenting att betyda, det är, som det skall vara! Nu tycker jag det går i trappan.

Anna kom återigen igenom rummet.

— Ringde det igen?

— Ja.

— Ta för all del inte emot någon, det gör en alldeles förtviflad att behöfva sitta och underhålla människor, när man är så hjärtängslig, sade faster Vendla.

— Nej, jag vill visst inte, om jag kan slippa. Jaså, är det grosshandlare Dahl?

— Jag hörde hemma, hur det var fatt, och då ville jag naturligtvis se efter min stackars flicka. Kommer det att dröja länge?

— Det är svårt att säga, men det går sin naturliga gång. Vill inte grosshandlaren ha en kopp kaffe, jag håller det varmt till Adolf. Han har varit uppe hela natten och inte lämnat Harriet ett ögonblick.

— Nå, det fattades bara, det är väl det minsta, han kan göra.

Det blef ett ögonblicks tystnad.

Gubben Dahl lyssnade ett ögonblick och sade så:

— Usch, det är ruskiga historier det här!

— Ruskigt, hur kan grosshandlaren säga så, det är ju en fullkomligt naturlig sak! Hur många plågor får man ej utstå i världen, för hvilka man ingen ersättning får. Det är kvinnans skönaste uppgift.

— Ja visst är det mycket vackert, men det är ruskigt för föräldrar, jag menar hustruns föräldrar.

Gubben Dahl var mycket nervös och till följd häraf mycket retlig. Han kunde inte sitta stilla ett ögonblick, utan gick fram och åter mellan matsalen, Adolfs rum, kabinetet och salongen. Ibland stannade han, skakade på hufvudet och fortsatte så sina vandringar.

— Kanske vi skola stänga salongsdörren? frågade friherrinnan, som var alldeles uttröttad af att åse den nervretliga promenaden.

— Nej, det skola vi inte. Grosshandlaren var så upprörd, att han alldeles glömde bort sina fina manér, som han i sin oskuld inbillade sig, att han anlade hvar gång han talade med de där nåderna.

— Hvad håller *du* på ned Vendla?

— Jag krusar banden på de små örngåttsvaren, jag kom inte att få det gjordt hemma.

— Att du kan syssla med en sådan strunt, fruntimmer ha då inte något hjärta för hvarandra.

Faster Vendla såg upp mot taket för att ta himlen till vittne på broderns orättvisa. *Hon* skulle inte ha hjärta, *hon!*

Friherrinnan Aspenhjelm smålog på sitt menande sätt, under det hon fortsatte med sin stickning.

— Kommer då inte Aspenhjelm ut en gång? ljöd

det åter, då grosshandlaren under sin promenad kom tillbaka till damerna.

— Ja, det är förfärligt, hvad han dröjer, nu börjar kaffet kallna igen.

— Åh, strunt, men jag vill höra, hur det går. Aldrig kunde jag tro, att jag skulle längta efter den gunstig herrn, men man vet inte, hvad allt kan hända en här i världen, kom det i betydligt lägre ton.

Faster Vendla hörde anmärkningen och vardt förskräckt vid tanken på, att friherrinnan också skulle gjort det, men hon hade lyckligtvis ingen skarp hörsel som faster Vendla.

— Jag är glad, att Märtha inte är här, anmärkte han vid sitt nästa inträde i rummet.

— Ja, man får vara tacksam för alla, som inte äro här, svarade friherrinnan med öfvertygelse.

Nu gick sängkammadörren sakta upp, och Adolf kom in genom salongen. Han var mycket blek med djupa skuggor under ögonen. Svärfadren skyndade mot honom med utropet: nå hur går det?

— Jo, de påstå, att det går alldeles bra. Läpparne och handen skälfdde.

— Nå tycker *du* nu inte, att det är ruskigt?

— Horribelt!

— Ser friherrinnan!

— Bästa herr grosshandlare, jag vet precis hur det är, jag har haft fem barn, däraf ett par tvillingar.

— Ja, det är nog godt och väl, men friherrinnan har ändå aldrig haft någon dotter, som går igenom det, och förr än man det har, begriper man inte, hur otäckt det är.

Friherrinnan Aspenhjelm höjde lätt på axlarné. Skulle det vara en sottis, därför att ingen af hennes döttrar voro gifta? Nej, det var nog bara brist på sätt. Hur som helst, det var ingenting att fästa sig vid, fast nog var det bra synd om Adolf att ha en sådan svärfar.

Nu var emellertid det viktigaste af allt, att den stackars gossen skulle få kaffe, och hon slog upp en kopp till Adolf, som under tiden varit inne i sitt rum och gjort nödortftig toalett.

— Här har du socker, Aspenhjelm, låt det gå litet undan, sade Dahl, då han såg den långsamhet, hvarmed Adolf, oaktadt all sin oro, lade för sig. Det var som om han kunnat tro, att det skulle gå fortare och bättre för Harriet, om Adolf vore inne hos henne, eller då han väl var för praktisk att inbilla sig något sådant, — unnade han honom kanske bara att vara med om eländet.

— Hvad gör du därinne Aspenhjelm? frågade han slutligen.

— Jag håller henne i hand, svarade Adolf, i det han långsamt strök ner för sin högra arm som om den smärtade.

— Stackars min gosse, inföll friherrinnan.

— Hör du, sade svärfar, i det han åter gjorde en grimas. Vi män ta oss allt bra enkla ut vid sådana här tillfällen.

— Det har jag inte reflekterat öfver. Nej, jag vill inte ha något ägg, mamma lilla, jag går in igen nu.

Dahl följde honom till dörren och klappade honom på axeln. Han ville säga något, men fick ej fram

annat än: hälsa henne så mycket, det vore roligt om det blefve en pojke.

— Det frågar jag sannerligen inte efter, svarade Adolf genast, det är likgiltigt. Jag är lika glad, hvad det blir, bara det är öfver.

— Det var märkvärdigt. Mins du hvad du sa' i måndags?

— Ja, det var i måndags, svarade Adolf kort och gick in.

Ändtligen beslöt sig gubben Dahl för att gå en tur och få sig litet frisk luft, sedan han fått höra, att förr än fram på middagen kunde det inte vara tal om, att det skulle vara öfver. De båda damerna kände sig betydligt lättare, då han gått, och sutto en stund tysta bredvid hvarandra, sysslade med sina handarbeten. Faster Vendla hade nog haft lust att underhålla sin värdinna, men denna hade för en stund sedan sagt: nu skola vi inte tala om några ledsamheter, kära fröken Dahl, och faster hade en så hälsosam respekt för friherrinnan, att hon beslutit sig för att inte tala alls.

Klockan tu kom Harriets pappa igen. Han såg forskande på de båda damerna och sade: nå!

Friherrinnan skakade på hufvudet och faster Vendla mumlade: nej kära du, det är inte så väl.

I detsamma öppnades dörren, och Adolf kom in. Han såg mycket upprörd ut, då han gick fram till sin mamma, som han omfamnade och kysste, i det han sade:

— Vi ha nu en liten gosse, mamma.

Svärfar grep hans hand. Och Harriet?

— Efter omständigheterna bra säga de, men mycket matt.

— Det var en gosse, du önskade, Adolf lille, sade hans mamma ömt, det hade nog varit en misräkning för dig, ifall det blifvit en flicka.

— När det kom till stycket, var det mig värkligen detsamma. Stundtals, isynnerhet den här sista timmen, har jag inte önskat något alls, annat än att det skulle vara öfver — och jag få behålla henne.

— Stackars min gosse, gå nu och lägg dig på din soffa och hvil ut, du tål sannerligen inte vid nattvak och ångest.

— Inte ännu, jag skall först se, hur lillen tar sig ut, när han badat. Vänta ett ögonblick inne i salongen, så kommer jag kanske ut och visar honom, när han är presentabel.

Faster Vendla stod i bortersta fönstret med näsduken för ögonen.

— Hvarför lipar du? frågade gubben Dahl, som högljudt putsat sin näsa inne i kabinettet.

— Jag är så glad, och det är nog någon mening i att det inte blef en flicka.

Det var ett talesätt, som hon på senare tiden brukade använda, och som hennes bror fann »sjäpig». Också svarade han genast:

— Ja, meningen var, att det skulle bli en pojke. Kom så gå vi. Barnet få vi se i morgon. Nu är jag hungrig och behöfver min middag. Adjö friherrinnan, det är allt en stor glädje för oss gamla, det här. Jag tittar in i eftermiddag och hör, hur det låter, och se'n skall jag skriva till Märtha. Hon lär komma att skämma bort det här lilla kryptet.

När de öppnade tamburdörren, stötte de mot Ines, som kom upp för att prata en stund med Harriet, och

som ej hade haft en aning om, att katastrofen varit så nära förestående. Harriet talade besynnerligt nog aldrig med henne om den väntade händelsen. Ines tyckte det var nog så eget, som om Harriet behöfde genera sig för henne.

— Nej, se på farbror Dahl och tant Vendla!

— Ja, det är inte värddt att gå in. Harriet kan inte ta emot, kom med oss, så bjuder jag på champagne till middagen. Jag skall donera något till asylen för vanvårdade barn eller till barnbörds- huset eller till bägge två, det är det värddt, därför att den här dagen är lyckligen och väl öfverstånden. Och lilla Ines kan gärna gå med oss, så titta vi i förbigående in till en guldsmed, och Ines hjälper mig att välja ut en silfverbägare och kuvert. Vendla har så dålig smak, — och så kunna vi alltid gravera in namnet sedan — och så —

— Kära Ines, han har inte blifvit tokig, han har bara blifvit morfar. Det är det som gör honom alldeles vild. Harriet har fått en liten gosse.

— Ja, och om ni alla samt och synnerligen komma in igen, så skola ni få se honom, sade Adolf, som i detsamma kom ut, han är mycket rar, jag tycker han har Harriets ögon, men den Aspenhjelmiska näsan.

— Jag har ännu inte fått gratulera baron, sade Ines.

— Tack. Ja vet fröken, det är en riktig liten präktig pys, kom in och se själf.

Dahl och hans syster gingo åter in i salongen, och strax därpå kom Adolf bärande på ett litet hvitt bylte, som han höll på ett försiktigt, men ingalunda tafatt sätt. Dörren till sängkammaren stod halföppen, och de talade med låg röst för att ej höras ditin.

— Det är kanske bäst, att jag stänger dörren, ifall förtjusningen blir för högljudd. Vill mamma hålla honom så länge?

— Får inte jag? Jag vill så gärna. Var inte rädd, jag är fullkomligt van vid små barn, mycket vanare än baron själf, det vågar jag påstå.

— Nå, så tag honom. Adolf lade barnet på Ines arm.

Hon stod midt i rummet och lät beundra sig och barnet. Hon såg förtjusande ut, och hon visste det, hon hade ej för intet ett madonnaansikte, och hon var van vid barn, också i den meningen, att hon visste, hur hon skulle bära sig åt, för att de bäst skulle visa *henne* till sin fördel. Hon lutade sig ner öfver barnet, lade sin kind mot dess mun, tog upp den lilla handen och lät den smeka sig.

Adolf gick fram till sängkammardörren för att stänga den.

— Adolf, ljud det sakta därinifrån.

— Är det något? frågade han, i det han gick fram till sängen.

Harriet slog armen kring hans hals och drog hans ansikte ner till sitt.

— Luta dig ner, så att det inte hörs. Adolf, hon får inte, hon får inte ta barnet, jag trodde bara, att pappa och faster voro därute, annars hade jag aldrig lämnat det ifrån mig. Hon får inte ta mitt barn, hon får inte röra vid det, hör du, hör du!

Hela hennes kropp skälfdes af sinnesrörelse.

— För all del Harriet, lugna dig, det är inte det minsta farligt, du kan inte tänka dig, hur bra hon håller det, du vet ju att hon är van vid små barn.

Kusinen i Paris fick visst två, medan hon var därute. Ja, ja, jag skall gå efter det, lugna dig bara.

Adolf kom mycket hastigt från sängkammaren.

— Harriet är rädd, att lillen skall bli kall, så jag får ta in honom genast.

— Han är det sötaste barn jag sett, precis sådan var Adolf som liten, sade friherrinnan, då Adolf tog sin lille son från Ines och bar in honom i sängkammaren.

Några dagar senare ringde Ines på hos Aspenbjelms för att höra, hur det stod till. När hon sist hörde efter, hade det ej varit så alldeles bra, doktorn hade sagt, att de fingo vara försiktiga, han tyckte ej om den stora mattigheten och sömnlösheten.

— Hur är det Anna? frågade hon.

— Det är inte bra, svarade jungfrun med låg röst.

Följande dag vid samma tid kom hon igen.

Jungfru Anna hade gråtit, det märkte Ines genast hon öppnade dörren, dessutom hade hennes ansikte detta obeskrifliga uttryck, till hälften högtidligt, till hälften viktigt, som är så karaktäristiskt för tjänstfolket i ett hus, där någonting händt.

— Ack fröken, friherrinnan dog i morgse. Hon yrade hela sista natten, hon trodde, att någon ville ta barnet ifrån henne. Baron har inte lämnat henne ett ögonblick dessa sista nätter och dar, om han bara vek från hennes säng, blef hon alldeles utom sig. Och — men jag har visst sagt det för häftigt. Kära fröken, sätt sig på den här stolen. Hvad skall jag ta mig till?

Ines hade brustit ut i en hysterisk gråt och hela hennes kropp skakades af konvulsiviska snyft-

ningar. Anna hade tydligen sagt det för häftigt. Ines var mycket hysterisk.

Då dörren öppnades till Adolfs rum, såg Ines honom sitta där. Han märkte henne icke, vinkade blott otåligt åt Anna att stänga dörren. Ines kunde icke gå in till honom för att beklaga sorgen, så som hon såg ut. Men hon hade sett hans ansikte ett ögonblick genom den halföppna dörren. Det var som hugget i sten och bar spår af nattvak och ångest. Hon kunde knappt fatta, att det endast var dagar, ej år, sedan hon sist sett honom. Att han verkligen varit så fästad vid Harriet, det hade hon inte anat. Inifrån salongen hördes ljudet af barnvagnen, som kördes fram och åter, fram och åter, och hon hörde en entonig, omusikalisk röst sjunga en gammal enfaldig vaggsång.

Det var bra sorgligt, att Harriet var död.

XXI.

Sedan fjorton dagar voro Esther och Märtha i Dinant. De hade tagit in i det lilla artistiska Disièrehotellet vid Grande Rue. Esther, som hade mycket att skrifva, hade sökt sig en plats i trädgården vid hotellets baksida, och Märtha märkte till sin förvåning och beundran, att hon ett par timmar efter ankomsten, med sina papper omkring sig, såg så hemmastadd ut som om hon bott där i hela sitt lif. Märtha hade däremot icke haft någon ro att sitta stilla. Mötet i Brüssel hade upprört henne, och hon började förstå, hvad Frank menat, då han talat om, att han tidtals hade ett behof af att gå, gå för att slippa från sig själf. Hon gick ut på den långa stenbron öfver Meuse och såg på den hänryckande utsikten öfver den pittoreska staden på båda sidor om den klara, breda floden, som hon sedan följde fram till Rocher à Bayard, dubbelklippan med sin smala genomgång, som liksom bildar infartsporten till Dinant. Hon hade reda på denna klippan med alla dessa legender genom hans beskrifning.

Det var i det hela taget, som om hon sett denna tju-sande Ardennernejd förut, någon gång i drömmen. Så bekant var henne allt. Ja, han hade haft rätt, här var vackert och fridfullt — för den, som hade frid. —

Dagen därpå och flera följande gingo de till Hastière och tillbragte flera timmar under allvarliga öfverläggningar med direktören, en af Franks närmaste vänner. Efter hemkomsten sent på eftermiddagen brukade Märtha bedja Esther att ej tända ljus, utan låta henne få sitta bredvid sig i soffan med hufvudet lutadt mot hennes bröst. Så sutto de långa stunder försänkta i tankar med blicken riktad på den månbelysta klippväggen framför dem, krönt af sin gamla fästningsmur, från hvilkens ena fönsterglugg ett ljus, lampan från kastellanens bostad, tog sig ut som ett brinnande öga i det hvita kalkberget.

Under det de sutto så, kände Esther, hur Märthas bröst höjdes och sänktes af undertryckta snyftningar. Hon frågade ej: gråter du? Hon strök endast handen smekande öfver hennes hår. Hon hade aldrig förr känt för Märtha, som hon nu gjorde. Dessa senaste veckor hade förvandlat den kalla, lugna, säkra flickan till en lidande kvinna, men hade på samma gång gifvit henne något, som Esther förut saknat hos henne: förmågan att känna ungt och omedelbart. Att hon skulle bära lidandet tyst och starkt, det hade Esther med kännedom om hennes karaktär aldrig tvifvat på, däremot hade hon varit rädd för, att sorgen skulle göra Märtha bitter. Men hon märkte i alla fall, att det var något annat än Franks död, som tyngde på henne, och hon bestyrktes i tanken, att hon visste, hvad det var, då Märtha en afton plötsligen sade:

— Du har rätt i ditt påstående, att man alltid straffas i sin käraste synd eller ömtåligaste svaghet. Jag har aldrig trott det förut, nu vet jag det. Och det går en Nemesis igenom lifvet, icke en blindt straffande gudom, det är inte så väl, då kunde man kanske hoppas att slippa undan, utan den Nemesis, som är den yttersta konsekvensen af våra egna fel, våra egna värk — eller underlåtenhetssynder!

— Du tror väl inte, att du direkt eller indirekt är orsak till Franks död?

Det var första gången de talade om detta.

— Nej, det gör jag inte, inte nu, men jag gjorde det i första ögonblicket, innan jag hann sansa mig, resonnera med mig.

Hon reste sig upp och gick fram och tillbaka i rummet, under det hon mot sin vana talade fort, nästan i afbrutna satser, som om tankarne och orden jagade hvarandra.

— Ser du, han dog samma dag, han fått ett bref från mig, som måtte sårat honom eller gjort honom ondt, så jag kunde ju ha anledning att tro det. En annan ung flicka, mer fantasimänniska och mer nervös än jag, skulle kanske i mitt ställe aldrig öfvervunnit denna ångest, men det har jag gjort. Jag har tänkt som så — gjorde han det med fullt medvetande, så gjorde han det på eget ansvar, du vet ju hur starkt han höll på, att man är ansvarig för sina egna handlingar och ej får skylla på lefvande eller döda. Men jag vet, att han inte gjort det, därför, att jag så väl känner hans åsikter att ingen är öfverflödig, ingen har rättighet att undandraga sig. Och om det skett under ett anfall af sinnesfrånvaro, så var han ju

sjuk, — inte tillräknelig. Nej, han har inte gjort det, det var en olyckshändelse.

— Jag tror det också, jag har aldrig ett ögonblick tviflat på det, men jag är innerligt tacksam, att du af dig själf kommit till denna öfvertygelse, det är en tröst, som ingen annan kunnat bibringa dig.

Hon teg ett ögonblick och fortsatte så:

— Vet du kära Märtha, det är en stor lycka för dig, att du inte är en stämmingsmänniska utan en förståndsmänniska.

— Nej, åhnej Esther, säg inte så, det har varit min olycka, att jag satt en heder i att vara det, det är det, som nu gör mig förtviflad. Jag var så stolt öfver att vara så klok, så försiktig, att alltid låta förståndet råda, och jag har blifvit straffad. Det att jag var rädd att handla instinktmässigt gjorde mig feg och falsk mot mig själf och honom. Jag analyserade och vägde, som jag alltid brukade göra, och när jag beräknat allt, förnekade jag min kärlek för att bespara mig ett möjligt lidande, och jag har i stället ådragit mig ett, som skall räcka lifvet ut. Om du visste, hur förtvifladt hopplöst det känns att veta, att det är för sent att godtgöra, att han inte kan höra mig! Om jag då, när han kunde det, när han bad mig därom, sagt honom sanningen: jag älskar dig, jag älskade dig från första stund, jag såg dig, jag tänkte ej på, om du var fri eller bunden, jag älskade dig! Hade jag sagt det, oh, om jag hade sagt det! Men jag ville ej erkänna det för mig själf, ännu mindre för honom. Det var som pappa gjorde med sin donation: han uppsköt också att gifva den, tills det var för sent. Eller rättare sagdt, liksom han, gaf jag det långt förut i mitt

sinne, jag bara uppsköt att tala om det, tills det skulle falla sig lägligt för mig. Och nu skall han aldrig få höra det, aldrig, aldrig! Hvad Harriet ändå är afundsvärd, som har lätt att tala ut, handla omedelbart, hur mycket lyckligare än jag, som endast förstår mig på att sluta inne, tiga, kväfva!

Hon hade talat oafbrutet, sedan hon börjat, utan uppehåll, under rastlös vandring i det stora rummet. Nu satte hon sig ner i soffan bredvid Esther, lade sin arm kring hennes lif och smög sig tätt intill henne, och så kom det sakta, efter en våldsamt undertryckt snyftning:

— Oh, Esther, Esther, dessa utsagda ord, som jag ville ge allt hvad jag äger för att ha sagt, som skola bränna på mina läppar till lifvets slut. Inte allenast saknaden och sorgen, utan ångern, ångern!

Så efter ett kort uppehåll:

— Den, som ändå vore så lycklig att tro, som så många göra, att allt är till det bästa, men det kan jag inte.

— Det vore för mycket begärdt, att du skulle tro det nu, under den första ångesten, men det kanske kommer en tid, och jag hoppas det, då du tror, om inte det, så åtminstone att det inte varit förgäfves!

— Hvad menar du?

— Jag menar, att en djup sorg, om man försöker akta sig för att inte bli bitter, bör hjälpa en att känna varmare och djupare för andras lidanden och bekymmer och inte allenast det, utan också för deras glädje och lycka, den bör göra oss mer *förstående* och därigenom så oändligt mycket rikare.

Och har vår sorg gjort det för oss, har den ju inte varit förgäfvad!

Märtha tog Esthers hand och kysste den.

— Din sorg, hvilken den så varit, har gjort *dig* förstående.

— Jag hoppas det. Och ångern —

— Du kan inte ha haft något att ångra!

— Hur vet du det? Jag har kanske ångrat, att jag talat, som du, att du tegat. Men det var det jag ville säga, att min ånger nog gjort mig litet mer öfverseende mot andras svagheter och brister, litet mer tolerant, än jag annars kanske varit.

— Du har rätt, att det *bör* vara så, och i alla fall har det gällt dig. Men du är mer storslagen än jag. Hur skall *jag* kunna bygga upp mitt lif på idel spillror?

— Det är en fråga, som en människa aldrig kan besvara för en annan, sade Esther, i det hon reste sig upp och lätt klappade Märtha på skuldran. Man får taga de redskap, som bäst passa ens natur och krafter. Hvad som hjälpt mig är tron på, att man för att hålla sig upprätt åtminstone måste rädda två kryckor: resignation och arbete. Resignation för sig själf — och arbete helst för andra. Men annars för sig själf, det fins ingenting, som döfvar ångesten så som det arbete vi egna oss åt, det vill säga älska. Kanske du finner ett medel, som bättre passar dig, men det tror jag knappt. Du hör heller inte till dem, som kunna sitta med händerna i kors. — Men nu får du inte sitta längre uppe alls, du skall gå och lägga dig efter allt detta upprifvande resonnemang. Jag sitter här vid bordet och läser, tills du somnar.

Dagen därpå kom telegrammet med underrättelsen om Harriets död. Esther hade emottagit det på eftermiddagen, Märtha var just utgången, och nu visste hon icke, hur hon skulle förbereda henne. De båda systrarne hade varit så fästade vid hvarandra. Hur skulle Märtha bära detta slag, som så förfärande hastigt följde på det andra? Det var i sanning för mycket, för mycket!

Esther hade gått ut på balkongen. Det var månsken, ett starkt, intensivt hvitt månsken öfver klippan. Hon stod försjunken i tankar, stirrande på detta ljushaf, under det hon väntade på Märtha. Hon spratt till, när hon hörde hennes steg genom den långa korridoren. Nu kom hon in i rummet, bärande på en stor ask, som hon varit och hämtat vid stationen.

— Esther, hvar är du? Kom in skall du få se. Det här har just kommit från Brüssel, jag skall skicka af det i morgon. Jag har aldrig sett något mer förtjusande. Som till en liten prins. Tror du inte Harriet blir nöjd?

Hon tog upp ur asken den långa hvita bärkappan, kantad med svandun. Silkespapperen, i hvilka den varit inlindad, föllö ner till golvet med ett fräsande ljud som af vissnadt löf.

Esther lade sin arm kring Märthas hals och drog henne till sig.

— Jag skall se på det där sedan. Har du lust, så gå vi ut litet nu, neråt Rocher à Bayard, där är bestämdt underbart vackert just nu, och hvem vet, hur många månskensaftnar återstå oss i Dinant?

— Ja, det var en god idé, det här kunna vi alltid roa oss med sedan. Jag kommer just från bron

— floden är fullkomligt trolsk. Brutna månskensreflexer i strömmen. Och litet nedanför speglar hela stjärnhimlen sig i djupet. Sål storslaget högtidligt och på samma gång så fridfullt.

— Det var det jag trodde. Kom då, så gå vi dit ner.

XXII.

Märtha var hemkommen och hade länge suttit inne hos fadern. — Det var snällt af dig att komma hem till mig, min flicka, nu har jag ingen annan än dig, hade han sagt strax de råkats.

Hvad han hade åldrats på dessa veckor! En riktigt gammal man!

— Ja nu är jag hemma, och nu blir du aldrig af med mig, pappa.

— Nej. Nå, det kan jag förstå, det är inte uppmuntrande, på nära håll.

Hon svarade ej.

Efter en stund kom det:

— Pappa, vi taga väl Harriets lille gosse till oss. Du och jag. Faster Vendla förstår sig inte på barn. Jag har tänkt på det och satt mig in i det nu under hemresan. Det dröjer väl åtminstone ett år, innan Adolf gifter om sig!

— Ta', det är minsann inte så lätt att ta'. Jag har redan propulerat honom det, men han vill inte.

Hans mor skall bli hans barns mor, säger han. Förstås! Hans barn! Ja det är det ju, men det är väl också Harriets barn, hon betalade det dyrt tillräckligt. Och inte kan jag för min del beundra Hennes Nåds uppfostringsmetod, jag tycker inte, att hvarken Adolf eller hans systrar äro så ofantligt älskvärda. Nog skulle Harriets barn ha det bra mycket bättre hos dig och mig i alla afseenden. Jag skulle inte nekat honom något, lika litet, som jag gjort det med er. Men ser du, vi äro inte fina tillräckligt, det är hela sjukan. Stackars lilla kräk midt i land de där kacklande gässen. Ines har emellertid fäst sig vid honom, det är ändå en tröst. Hon går upp till gumman Aspenhjelms nästan hvar dag, sedan barnet kommit dit. Och Adolf, ja jag vill inte göra honom någon orätt, han är mycket förtjust i gossen och kånkar och bär på honom från morgon till kväll. Men någon *riktigt* god far är han ändå inte, då hade han väl inte lämnat honom till sin mamma. Att min stackars lilla Harriet kunde bli kär i den karlen! Sörjer henne, gör han i alla fall, så länge *det* varar. Han är sjuk och ser ut som — Ja, du får väl själf se! Nej, men Märtha, gråt inte så där! Är det för att vi inte få pojken! Ja, det är nedrigt. Men vi få väl se till honom i alla fall, så att han inte blir alldeles främmande för oss och blir *för* lik sin pappa och hans släkt! Gråt inte så, Märtha. Jag har så svårt att se det.

— Nej jag skall inte pappa. Det går genast öfver! Ser du, jag hade under dessa tunga dagar försökt skaffa mig en tröst, en ljusglimt, och det var att Harriets barn skulle bli mitt, och nu är det som om jag mist barnet också, allt, allt!

— Ja, nog hade det varit det naturligaste.

— Ja, tycker du inte? Då hade jag möjligen kunnat förstå meningen —

— Säg inte så, det gör alltid Vendla, och det retar mig, att hon påstår att hon gör det. Som om *hon* hade Vår Herres förtroende!

— Nej, jag skall inte. Meningen är väl att man inte skall förstå meningen, utan försöka hålla sig upprätt och gå igenom lifvet — quand même! Det tror Esther åtminstone. Men det är inte lätt, det är inte lätt!

De sutto båda länge försänkta i sina tankar. Plötsligen sade Dahl:

— Nå och skolvillan? Hann du se något? Är den bra?

— Ja, kunna vi få vår sådan! Pappa, det är ändå något att vara rik?

— Det är mycket. Fast inte har jag haft så särdeles lycka med mina pengar. Mamma, Harriet och —

— Och jag! Ja, men jag lefver och är frisk och ung, så det är inte så alldeles säkert, att du inte får glädje af mig. Åtminstone skall det inte fattas god vilja.

— Arg vilja, brukade stackars Frank säga.

— Jag menar detsamma som han, alldeles detsamma. Jag har inte fått ärfva Harriets barn, men jag har fått ärfva de många, han hoppades göra något för. Och jag skall försöka laga, att du åtminstone skall få någon glädje af de pengar, du gaf — oss. Du vet, jag har aldrig varit romantisk, utan ser saker och ting sådana som de äro. Och jag ser ingenting annat. Jo och så dig, far!

— Stackars min flicka, stackars mina flickor! var

det enda fadern svarade, i det han drog upp den stora kulörta silkesnäsduken.

* * *

En högtidlig jordfästning, mycket folk, mycket blommor, kistan var formligen dold under kransar och buketter. Samme prest, som vigte Harriet, jordfäste henne. Han hade till utgångspunkt för sitt tal valt orden: »Herrans vägar äro icke våra vägar».

— Aspenhjälm är allt förfärligt gripen, sade en af begrafningsgästerna sakta till Krok, då de gingo fram mot grafven. Han ser ut som om han skulle falla ikull.

— Det är inte underligt. Han har vakat flera nätter å rad, och i dag envisades han att själf ordna kransarne på kistlocket, svarade den tilltalade.

— Det är bra synd om honom. De, som voro så lyckliga!

— Ja, det är sorgligt! Jag mins en tillställning, de hade som nygifva, vi skämtade med lilla friherrinnan och påstodo, att det ej var troligt, att de alltid skulle få vara så lyckliga. Hon påstod naturligtvis motsatsen, när man är tjugo år, tror man naturligtvis, att hela lifvet skall bli smekmånaden lik. Nåja, de hade ju alla förutsättningar. Hon var så ung, att hon i allt rättade sig efter honom, och han var så förälskad, att han nog inte blifvit någon despot, som han väl annars hade anlag till. Giftermålet förändrade honom förresten fullkomligt.

— Det är ju svärfadern där framme? Hurudan är han? Svår?

— Åja, nog behöfver han millionerna, som förgylla upp. Men knusslig har han inte varit, den

rättvisan får man göra honom, och Aspenhjelm förstår att sätta sig i respekt.

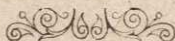
— Är det den ogifta dottern, den där förtjusande blondinen, som står bredvid Adolfs mor? Jag har sett på henne en lång stund, hon har en förmåga att gråta, utan att det missklär henne.

— Nej det är inte fröken Dahl, det är den vackra, ståtliga flickan längre bort, hon är mörk, en helt annan genre. Nej, det där är fröken Stolz, den dödas bästa vän, kom dagligen i huset. Ja, hon ser charmant ut och sjunger »zum Küssen». Tyst, nu börjar jordkastningen.

När grafven var igenskottad, sade gubben Dahl till sin syster, som händelsevis stod bredvid honom:

— Det är ändå en tröst, att jag lät henne få sin vilja fram, så att jag ingenting har att förebrå mig. Nu var hon åtminstone nöjd och lycklig *den* korta tiden. Hvar är du Märtha?

Hon tog hans arm, och så körde vagnarne fram till kyrkogårdsporten.

Favorit-Biblioteket

47.

Utvald och värdefull
LITTERATUR
till nedsatt pris.

Rika flickor

BERÄTTELSE

AF

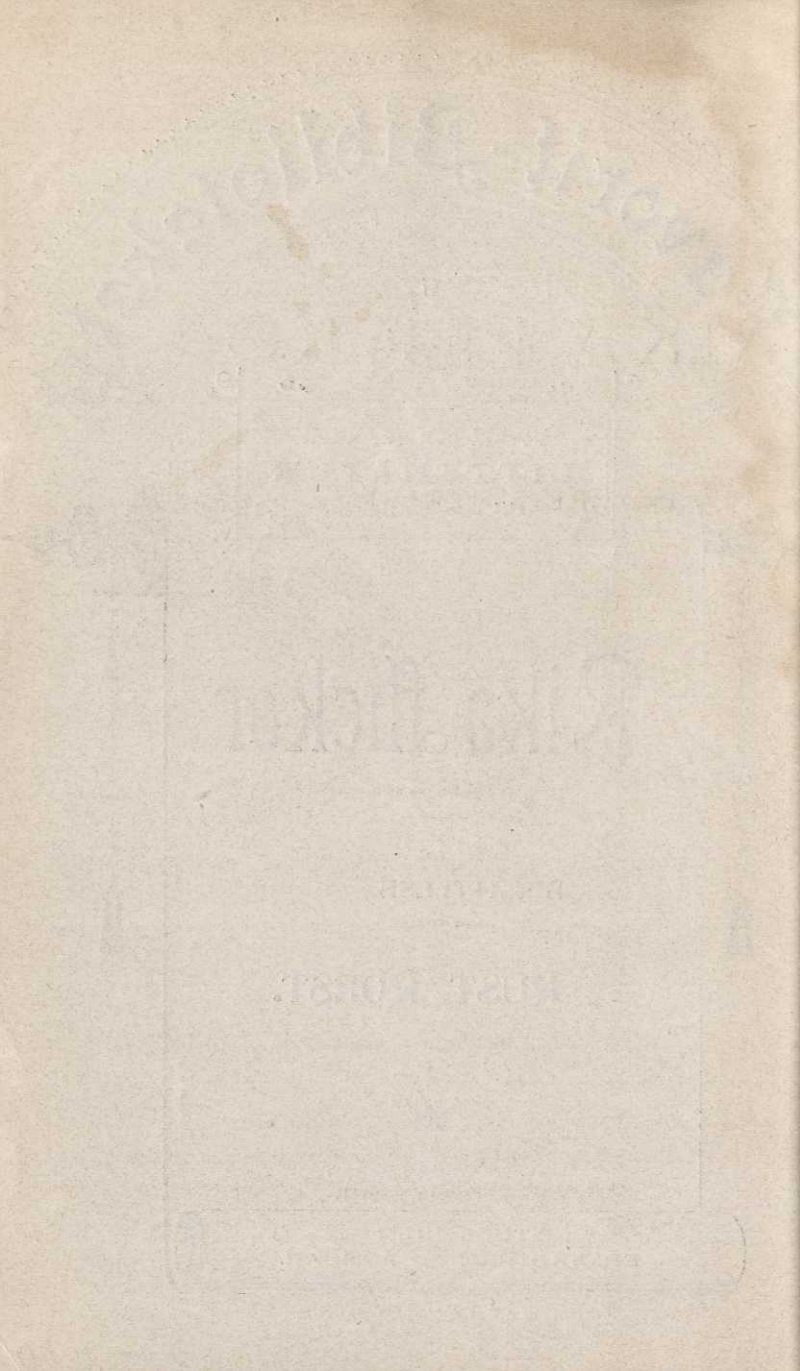
RUST ROEST.

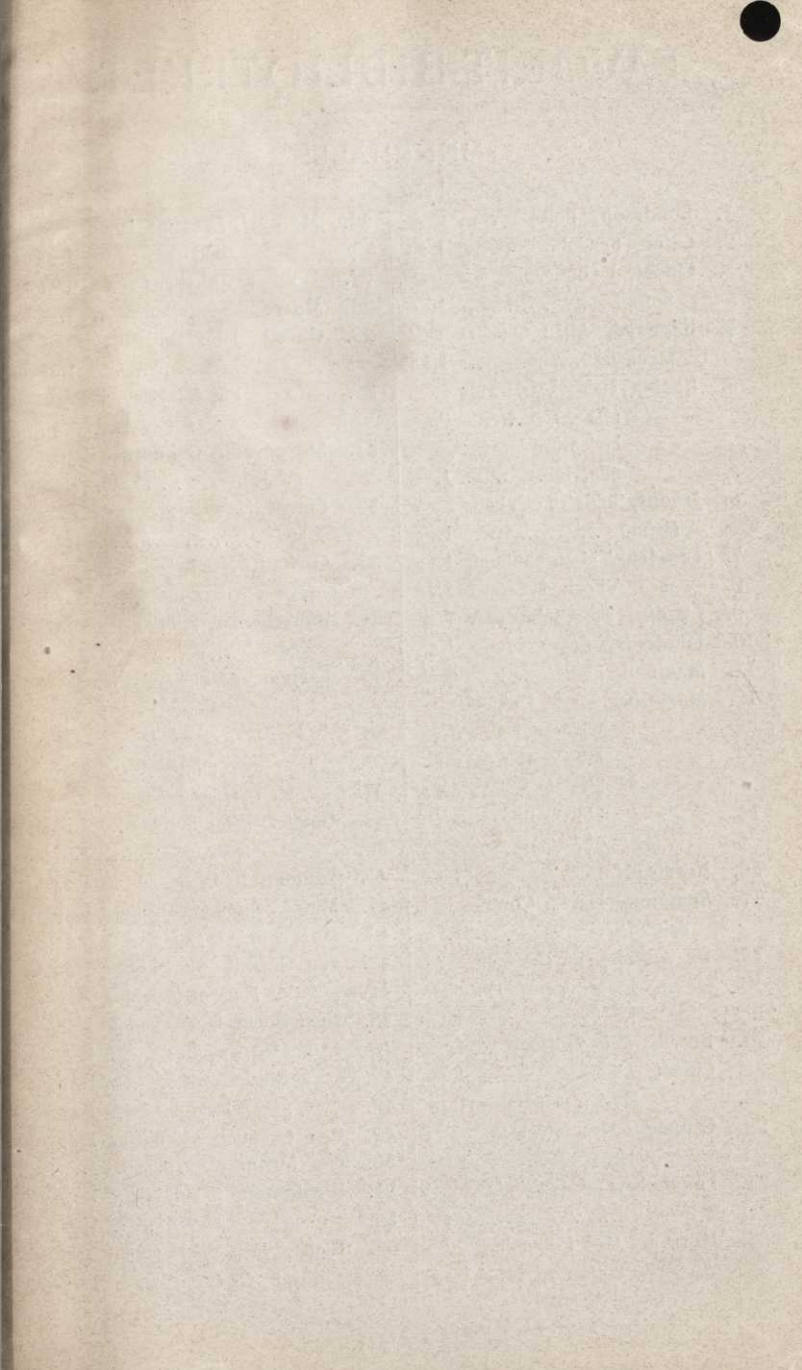

STOCKHOLM
FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

(SEELIG & C:os FÖRLAGSFIRMA).

Pris kr. 1: 50.

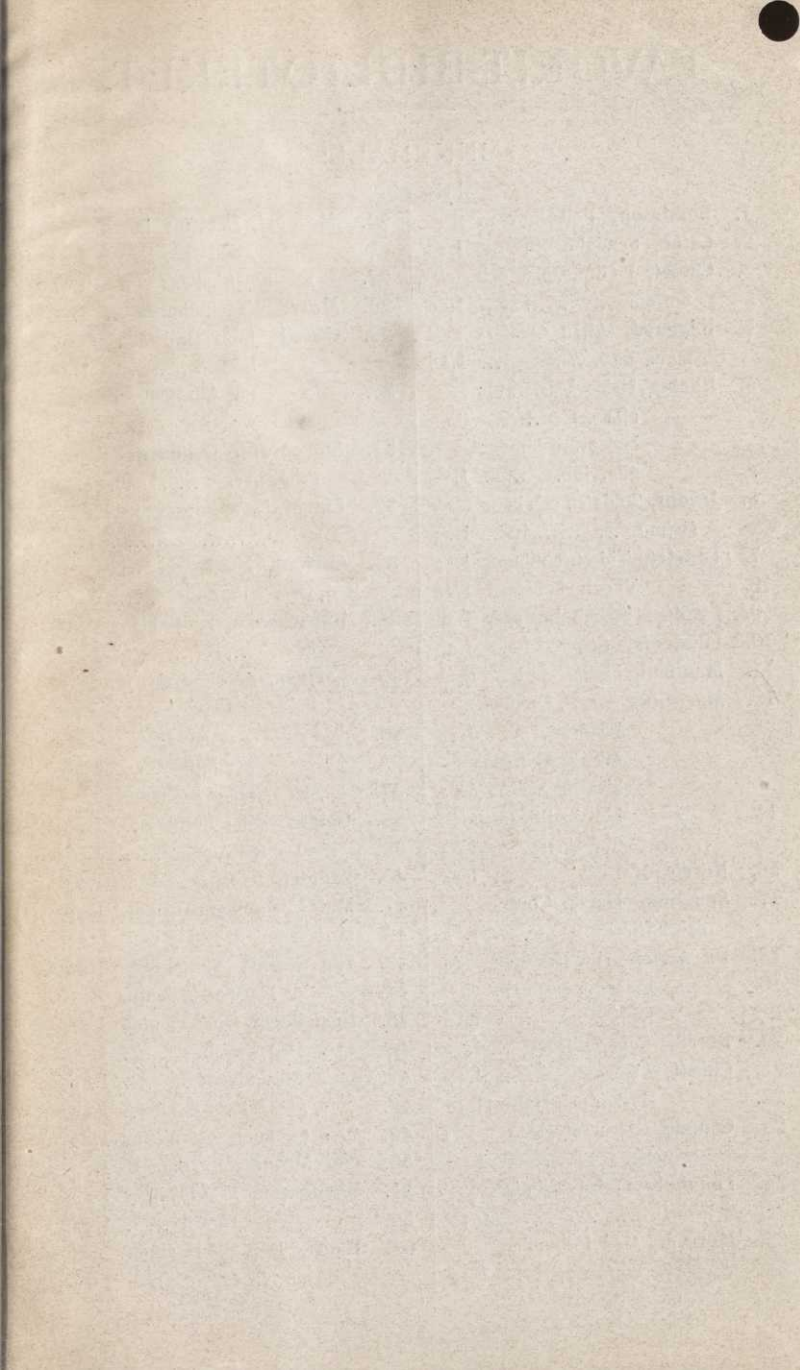

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO

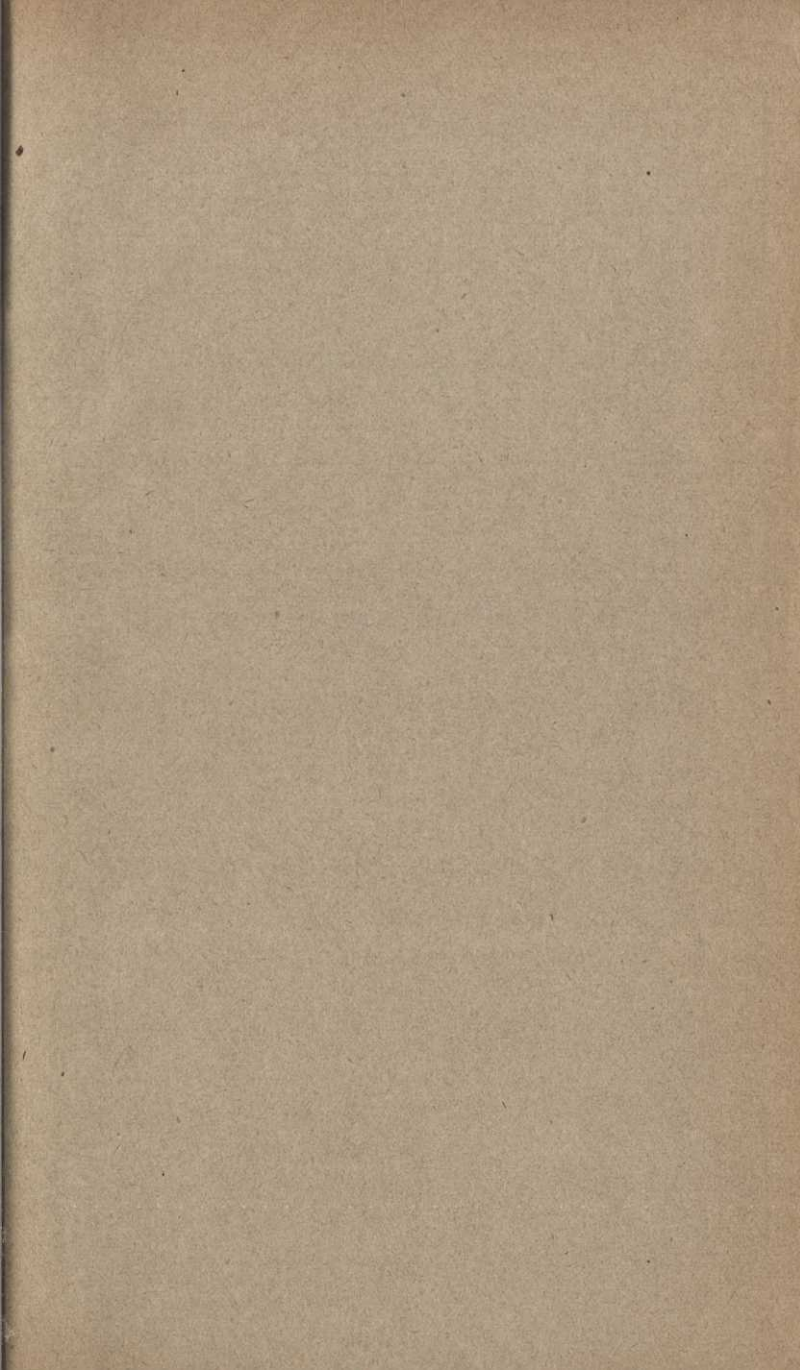
JUST FORGET

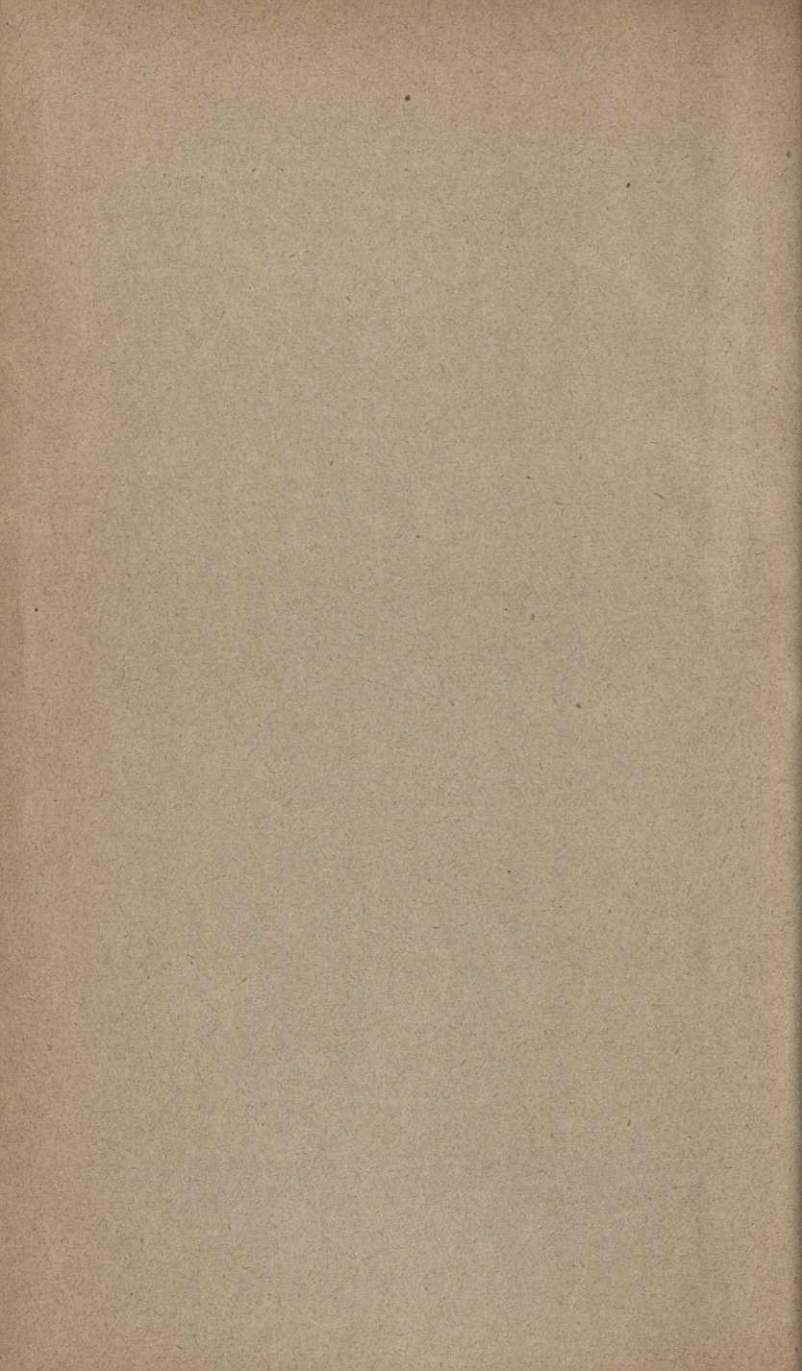
FAVORIT-BIBLIOTEKET.

INNEHÅLL:

	Pris		Pris
1. Bondeson , Folksagor ...	2.—	26. Marryat , Det fins ingen	
2. Caine , Syndabocken	1.25	död	1.50
3. Chicot , I Gungstolar och		27. » Krypskyttens son	1.25
Soffhörn	1.50	28. Murre , Kadettminnen ...	1.—
4. Haggard , Allan Quater-		29. O'Rell , John Bull och	
main	1.50	hans ö	1.25
5. Hoeber , Helsovårdslära för		30. » En fransman i	
alla	0.50	Amerika	1.50
» Helsovårdslära för		31. Stevenson & Osbourne ,	
alla, inb.	1.—	Friska Tag	1.50
6. Jevons , Soldaten och hans		32. Chicot , Kalle Pilgrens fre-	
fästmö	1.25	stelser	1.50
7. Langlet , Tidsströmningar	1.25	33. Corbett , När hafvet åter-	
8. » Vi och våra söner	1.25	gifver sina döda	1.—
9. Lundin , Stockholmstyper	1.50	34. Danschenko , På skilda	
10. Lundquist , Seger	1.25	vägar	1.—*
11. Manizini , Lydia	0.75	35. Farjeon , Guldgräfvarens	
12. Marcellus , Skand. Unionens		dotter	1.25
historia	1.25	36. » Morton Felix'	
13. » Ministerskiftenas		hemlighet	1.50
historia	1.25	37. » Ödets skickelser	1.—
14. » Norska Riksrätts-		38. Galdós , Doña Perfecta ...	1.25
tragedien	1.50	39. » Marianela	1.—
16. Norris , Norma	1.50	40. Langlet , »Fin de siècle»	1.25
17. Smedley , Harry Cover-		41. Malot , Ändtligen hemma	1.50
dales frieri	1.75	42. Morrison , Ett gatans barn	0.75
18. De Amicis , På Oceanen	1.50	43. von Perfall , Slottsfröken	1.50
19. » En lärares roman.		44. » Hans onda genius	1.50
I, II	1.75	45. Rust Roest , Dur och moll	1.50
20. Barrili , Som en dröm ...	1.—	46. » Med sordin	1.—
21. Chicot , Alabama	1.50	47. » Rika flickor	1.50
22. » Hyskor och Hakar	1.50	48. » Säfve, Kurt & Co. ...	1.50
23. Coppée , Nya utvalda		49. » Skiftande stämningar	1.50
berättelser	1.—	50. von Suttner , En dämon	1.—
24. Lönnberg , Onkel Casimirs		51. Waldmann , Friluftsbilder	1.50
hem	0.75	52. » Jägarlif	1.25
25. Marryat , Med förbundna		53. Wolff , Den sköna abbe-	
ögon	1.50	dissan	1.50

6000025730

Göteborgs universitetsbibliotek

